

TILINPÄÄTÖS 2018

Kaupunginhallitus 1.4.2019
Kaupunginvaltuusto 17.6.2019

HAVAINNEKUVA TERVEYSKAMPUS-HANKE

Sisällysluettelo

1 TOIMINTAKERTOMUS	4
1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TALOUDESSA JA TOIMINNASSA	4
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus	4
1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	9
1.1.3 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	15
1.1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	20
1.1.5 Henkilöstö	25
1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista	27
1.1.7 Ympäristötekijät	29
1.1.8 Muut ei-taloudelliset asiat	30
1.2 SELONTEKO KAUPUNGIN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	30
1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	34
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen (ulkoiset erät)	34
1.3.2 Toiminnan rahoitus	47
1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET	50
1.5 KOKONAISTULOT – JA MENOT	54
1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	55
1.7 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	66
1.8 TILINPÄÄTÖKSEN TULOKSEN KÄSITTELY	66
2 TOIMINNAN JA TALOUDEN TOTEUTUMINEN	67
2.1 TALOUSARVION TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	67
2.1.1 KESKUSVAALILAUTAKUNTA	67
2.1.2 KAUPUNGINVALTUUSTO	68
2.1.3 TARKASTUSLAUTAKUNTA	68
2.1.4 KAUPUNGINHALLITUS	69
2.1.5 KONSERNIPALVELUT	80
2.1.6 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	100
2.1.7 SIVISTYSTOIMI	122
2.1.8 LIIKUNTA- JA VAPAA-AIKATOIMI	145
2.1.9 TEKNINEN TOIMI	150
2.2 TALOUSARVION TOTEUTUMISVERTAILU	162
2.2.1 Tuloslaskelman toteutumisvertailu	162
2.2.2 Tuloslaskelman toteutumisvertailu tulosalueittain sitovuustasolla	163
2.2.3 Rahoituslaskelman toteutumisvertailu	164
2.2.4 Investointien toteutumisvertailu	165
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	178
3.1 TULOSLASKELMA	179
3.2 RAHOITUSLASKELMA	180

3.3 TASE 31.12.2018	181
3.4 KONSERNIN TULOSLASKELMA	183
3.5 KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA.....	184
3.6 KONSERNITASE 31.12.	185
4 LIITETIEDOT	187
4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	188
4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot	188
4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	188
4.2 TULOSLASKELMAN LIITTEET	190
4.3 TASEEN LIITETIEDOT.....	193
4.4 HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	205
5 TYTÄRYHTEISÖJEN TALOUDEN JA TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	207
5.1 Wartalo Kodit Oy.....	208
5.1.1 Varkauden Aluelämpö Oy.....	210
5.2 Navitas Kehitys Oy	212
5.3 Keski-Savon Teollisuuskylä Oy	214
5.4 Varkauden Taitotalo Oy.....	216
5.5 Keski-Savon Vesi Oy.....	217
5.6 Kiinteistö Oy Kongressi- ja kulttuurikeskus	219
6 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT.....	221
6.1 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET	222
7 LUETTELOT JA SELVITYKSET	223
7.1 LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA.....	224
7.2 TILINPÄÄTÖSKAAVIO	226

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TALOUDESSA JA TOIMINNASSA

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Kuntien talous heikentyi merkittävästi vuonna 2018. Kuntaliiton arvion mukaan jopa 2/3-osa kunnista tekee alijäämäisen tilinpäätöksen.

Varkaus ei ole poikkeus tässä joukossa. Alijäämä 3,7 M€ on poikkeuksellisen suuri. Sitä selittää verotulojen heikon kehityksen lisäksi sairaalan rakennusten alaskirjaus. Alaskirjauksen vaikutus vuoden 2018 tulokseen on 2,8 M€ euroa. Saman suuruusluokan tulokseen vaikuttava alaskirjaus joudutaan tekemään myös kolmena seuraavana vuonna eli vuosina 2019–2021.

Kaupungin talous on täynnä haasteita lähivuosina. Vuosi 2019 on poikkeus, koska tänä vuonna tulokseen vaikuttaa vapaaehtoisten investointivarausten purku, minkä vuoksi ylijäämäksi ennustetaan 8,9 M€.

Taloussuunnitelmavuodet 2020 ja 2021 ovat reilusti alijäämäisiä. Toki taseessa on vielä kumulatiivista ylijäämää jäljellä runsaat 17 M€.

Varkaudella on edessään talouden tasapainottaminen. Tavoitteena on, että kaupungin talous saadaan tasapainoon vuoden 2022 loppuun mennessä. Kuntalain mukaan talousarviovuoden ja taloussuunnitelmavuosien talousarvioiden tulee olla yhteensä tasapainossa. Tasapainotusohjelman on tarkoitus olla valmis kesäkuun loppuun mennessä.

Taloustilanteen kireyden vuoksi kaikkia investointeja joudutaan arvioimaan kriittisesti, koska investoinnit vaikuttavat tulokseen poistojen kautta. Lisäksi joudutaan pohtimaan erilaisia rahoitusvaihtoehtoja niiden rahoittamiseksi.

Vaikka Varkauden työttömyys on edelleen korkea, varsinkin keskimääräinen työttömyys on ollut laskussa. Pitkäaikaistyöttömien aktivoinnissa ja heille suunnatuissa monialaisissa tukitoimissa Varkaus on onnistunut hyvin.

Varkauden historian suurimman investoinnin - terveystalokampuksen valmistelu saatiin päätökseen. Kaupunginvaltuusto hyväksyi tarjouskilpailun voittajan kokouksessaan tammikuussa. Tarvittavat sopimukset on tarkoitus allekirjoittaa maaliskuun lopulla ja rakentaminen pääsee käyntiin huhtikuussa. Valmistusta pitäisi tulla vuoden 2020 lopussa. Uusi terveystalokampus, jossa on integroitu sosiaali- ja terveystalopalvelut, otetaan käyttöön vuoden 2021 aikana.

Terveystalokampus luo edellytykset nykyistä kustannustehokkaammalle toiminnalle. Konsulttiyhtiö NHG:n tekemän arvion mukaan uudet tilat mahdollistavat uusien toimintatapojen käyttöönoton, mikä puolestaan tuo mukanaan myös merkittäviä kustannushyötyjä.

Vetovoimakeskushankkeen valmistelussa edettiin viime vuonna. Vaikka alueen asemakaavaa ei ole vielä hyväksytty, alueen liikenteellisiin ongelmiin löydettiin ratkaisu Liikenneviraston kanssa, jonka pohjalta voidaan jatkossa edetä. Elämyskeskuksen osalta jatkettiin keskusteluja valtakunnallisesti tunnetun toimijan kanssa hyvässä hengessä. Varkaus tarvitsee lisää vetovoimaa. Siksi meidän kannattaa ponnistella vakavasti elämyskeskuksen synnyttämiseen kauppa- ja palvelukeskuksen kylkeen.

Kiitokset henkilökunnalle ja luottamushenkilöille hyvästä yhteistyöstä vuonna 2018.

Hannu Tsupari
kaupunginjohtaja

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat 1.1. – 31.12.2018:

Kari Rajamäki, valtuuston puheenjohtaja, SDP
 Risto Husu, valtuuston 1. varapuheenjohtaja, KOK
 Matti Semi, valtuuston 2. varapuheenjohtaja, VAS

Kaupunginvaltuuston kokoonpano 1.1. – 31.12.2018 (43 valtuutettua):**Suomen****Sosialidemokraattinen Puolue (20)**

Alanen Heikki
 Aro Jorma
 Hedman Pia
 Ikonen Jaakko
 Immonen Ahti
 Jumppainen Pauli
 Koikkalainen Raimo
 Kuronen Janne
 Kuvaja Elina
 Leväinen Marketta
 Mustonen Aarne
 Pulliainen Paula
 Rajamäki Kari
 Rantanen Jeremias, ero kv 24.9.18 § 71
 Saastamoinen Jorma
 Saraketo Katja
 Soininen Juha
 Suhonen Timo
 Vainio Sini
 Voutilainen Jukka

**Kansallinen Kokoomus
(10)**

Hartikainen-Herranen Kaisa
 Husu Risto
 Hynninen Kati
 Laitinen Pertti
 Pietinen Mervi, kv 10.12.18 § 105
 Rothström Markko
 Suna Sassa
 Tuovinen Esa
 Tyrväinen Kari
 Ursin Jani
 Varpunen-Aalto Soile, ero kv 10.12.18 § 105

**Vasemmistoliitto
(5)**

Eklund Risto
 Häkkien Ari
 Puumalainen Raija
 Semi Matti
 Tolvanen Taru

**Kristillisdemokraatit
(2)**

Kujanpää Markku
 Ropponen Jarno, ero kv 29.10.18 § 82
 Sulkamoniemi Eeva-Kaarina, kv 29.10.18 § 82

**Perussuomalaiset
(2)**

Grönlund Tiina
 Paananen Pasi, ero kv 26.3.18 § 17
 Tanninen Jorma, kv 26.3.18 § 17

**Suomen Keskusta
(3)**

Koponen Olli
 Martikainen Olavi
 Ruuskanen Esko

**Vihreät
(1)**

Huikko Laura

**Kipinä
(1)**

Rantanen Jeremias, kv 24.9.18 § 71

Kaupunginhallituksen jäsenet (11) 1.1. – 31.12.2018:

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Timo Suhonen (SDP)

1. varapuheenjohtaja Kati Hynninen (KOK)

2. varapuheenjohtaja Risto Eklund (VAS)

Janne Kuronen (SDP)

Katja Saraketo (SDP)

Paula Pulliainen (SDP)

Elina Kuvaja (SDP)

Markku Kujanpää (KD) 31.5.2019 saakka

Olli Koponen (KESK)

Kaisa Hartikainen-Herranen (KOK)

Kari Tyrväinen (KOK.)

Kaupunginhallituksen esittelijänä on toiminut kaupunginjohtaja Hannu Tsupari.

Lautakuntien ja jaostojen puheenjohtajisto 1.1. – 31.12.2018:**Kaupunginhallituksen Konsernijaosto**

Puheenjohtaja Jaakko Ikonen

Varapuheenjohtaja Kati Hynninen

Tarkastuslautakunta

Puheenjohtaja Jorma Aro

Varapuheenjohtaja Pertti Laitinen

Keskusvaalilautakunta

Puheenjohtaja Pirkko Janhunen

Varapuheenjohtaja Pauli Ketola

Perusturvalautakunta

Puheenjohtaja Raimo Koikkalainen

Varapuheenjohtaja Rauni Janhunen

Perusturvalautakunnan yksilöasioiden jaosto

Puheenjohtaja Raimo Koikkalainen

Varapuheenjohtaja Rauni Janhunen

Sivistyslautakunta

Puheenjohtaja Pia Hedman

Varapuheenjohtaja Jonna Ahlfors-Boman

Sivistyslautakunnan seutujaosto

Puheenjohtaja Pia Hedman

Varapuheenjohtaja Taru Tolvanen

Nuorisajaosto

Puheenjohtaja Jyri Puustinen

Varapuheenjohtaja Joakim Uhlbäck

Liikunta-ja vapaa-aikalautakunta

Puheenjohtaja Jorma Saastamoinen
Varapuheenjohtaja Soile Varpunen-Aalto, ero kv 10.12.18 § 105
Varapuheenjohtaja Mervi Pietinen, kv 10.12.18 § 105

Tekninen lautakunta

Puheenjohtaja Ari Häkkinen
Varapuheenjohtaja Esa Tuovinen

Teknisen lautakunnan lupajaosto

Puheenjohtaja Keijo Kaunisto
Varapuheenjohtaja Esa Tuovinen

Varkauden kaupungin tilivelvolliset

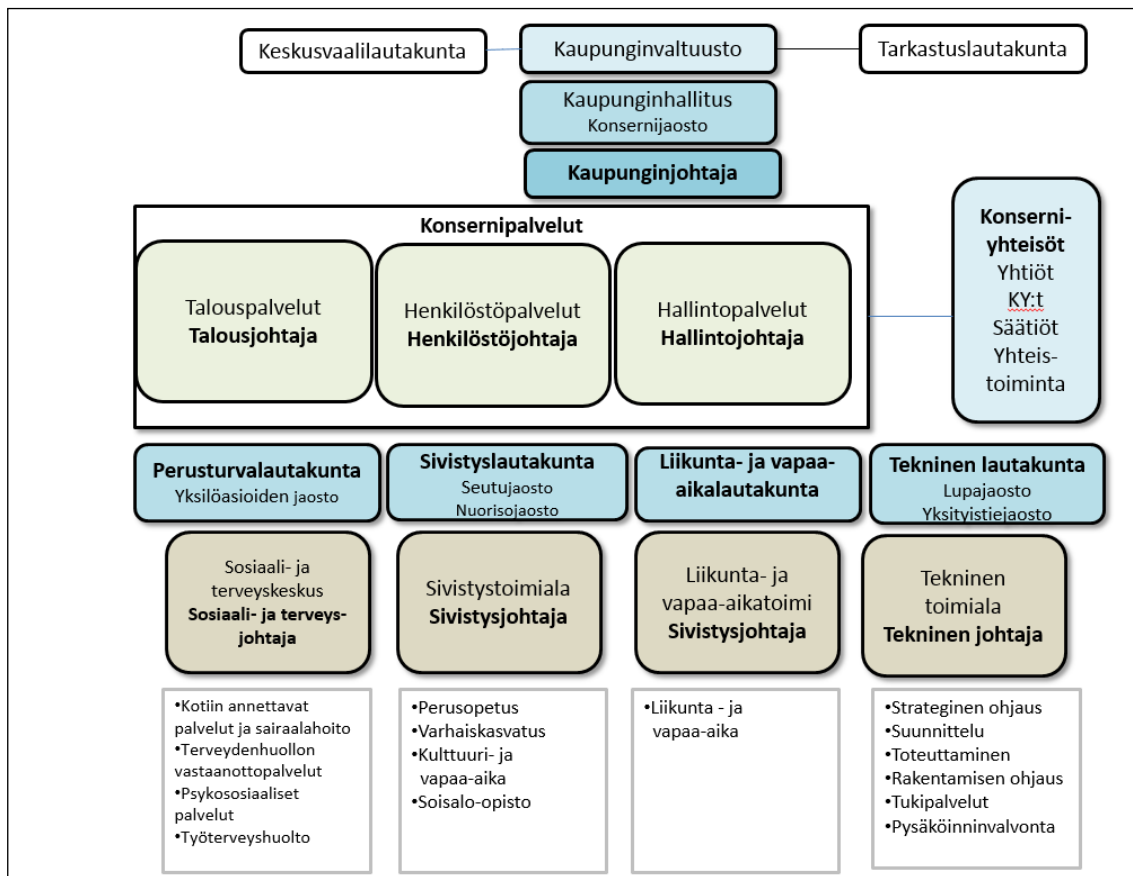
Kuntalain 125 §:n mukaan tilivelvollisia ovat kunnan toimielimen jäsenet sekä asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Kaupunginvaltuutetut eivät ole tilivelvollisia, mutta kunnan muiden toimielinten jäsenet ovat. Kuntalain mukaan kunnan toimielimiä ovat valtuuston lisäksi kunnanhallitus, lautakunnat ja johtokunnat, niiden jaostot sekä toimikunnat.

Viranhaltijoiden kohdalla rajanveto on vaikeampaa, koska laissa ei tarkemmin määritellä, ketkä ovat toimielimen tehtäväalueen johtavia viranhaltijoita.

Kaupunginvaltuuston 18.12.2017 § 101 hyväksymän vuoden 2018 talousarvion mukaan tilivelvolliset ovat:

- kaupunginhallituksen jäsenet
- lautakuntien jäsenet
- johtokuntien jäsenet
- toimikuntien jäsenet
- jaostojen jäsenet
- kaupunginjohtaja
- toimialajohtajat
- palvelualuepäälliköt
- hallintojohtaja
- henkilöstöjohtaja
- talousjohtaja
- tietohallintojohtaja.

Varkauden kaupungin organisaatiokaavio

1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Kuntatalouden kehitys

Vuoden 2018 kuntatalous heikkeni selvästi verrattaessa kuntatalousohjelman kevään 2018 ennusteeseen. Kuntaliiton 13.2.2019 tiedotteen mukaan kuntatalous näyttää vuoden 2018 tilinpäätösarvioiden valossa hälyttävän synkältä, vaikkei taustalla ole mitään lamaa tai taantumaa. Tulos painui negatiiviseksi 196 kunnassa eli peräti noin kahdessa kolmasosassa kunnista, kun vuotta aiemmin miinusmerkkisiä tuloksia oli 55 kunnassa.

Kuntien vuosikate heikkeni 31,7 % ja negatiivisen vuosikatteen kuntia oli vuonna 2018 38 kuntaa, kun vuonna 2017 niitä oli vain 4 kuntaa.

Kuntaliiton mukaan kuntien taloudellinen tilanne vuonna 2019 paranee vain hieman vuoden 2018 tasosta. Verotulojen ennakoidaan kasvavan mm. jäännösverojen maksun aikaistamisen vuoksi, mutta vastaavasti valtionosuuksien arvioidaan laskevan. Valtionosuuksiin ei tehdä vuonna 2019 indeksikorotuksia.

Talouden sopeutustarve vaihtelee merkittävästi kuntakoryhmittäin. Kuntaliiton mukaan suurin talouden sopeutus paine kohdistuu pieneenpiin, alle 6 000 asukkaan kuntiin. Vuosi 2018 jakoi kuntakentän menestyjiin ja heikkoihin kuntatalouden kuntiin. Uhkana on, että kunnat erilaistuvat jatkossakin. Verrattaessa vuoden 2018 tilikauden tulosta €/asukas-tietoon, ovat kaikki muut kunnat negatiivisia paitsi Uudenmaan maakunnan kunnat, jossa tilikauden tulos/asukas on 245 €. Huonoin tulos on Satakunnan maakunnan kunnilla -207 €/asukas. Pohjois-Savon kuntien tilikauden tulos on -62 €/asukas. Yhteensä 11 kuntaa 18 kunnasta teki alijäämäisen tuloksen Pohjois-Savossa.

Kuntien tilinpäätöskärsien ennakkotiedot osoittavat, että kuntien toimintakulut kasvoivat vuonna 2018 keskimäärin 2,4 %. Toimintakulujen toteutumiseen vaikutti mm. palkkojen yleiskorotukset ja palvelutarpeen kasvu. Vastaavasti toimintatuotot laskivat keskimäärin 0,1 %.

Kuntien osarahoittaman työmarkkinatuen maksu on laskenut verrattuna vuoteen 2017. Vuonna 2018 kunnat maksoivat osarahoittamaa työmarkkinatukea yhteensä 398,9 M€, kun maksu v. 2017 oli 431,8 M€, muutos -32,9 M€ / -7,6 %. Vuonna 2016 kuntien osuus oli 426,0 M€, jossa kasvua 5,8 M€ / 1,4 % vuoteen 2015 verrattuna, jolloin maksuosuus oli 408,4 M€.

Vuonna 2017 Pohjois-Savon kunnat maksoivat kuntien työmarkkinatuen kuntaosuutta yhteensä 19,5 M€. Vuonna 2017 maksu oli 21,3 M€ eli pienennystä 1,8 M€ / 8,5 %. Vastaava muutos vuonna 2017 oli 0,35 M€ / 1,7 %. Vuonna 2018 kuntaosuus kasvoi vain yhdessä kunnassa (Keitele). Kaikilla muilla kunnilla maksuosuus pieneni. Varkauden kaupungin maksuosuus vuonna 2018 oli 1,88 M€. Vuonna 2017 maksuosuus oli 1,96 M€ eli maksuosuus laski 84 168 € / 4,3 %. Eniten Kelalle maksoi Kuopion kaupunki 11,3 M€ ja muut suurimmat maksajat olivat Varkauden lisäksi Iisalmi 1,59 M€ ja Siilinjärvi 1,04 M€.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden pieneneminen Pohjois-Savossa johtui työttömien määrän laskusta, kuntien työllisyysohjelmien mukaisista toimenpiteistä, mm. palveluohjauksen ja kuntouttavan työtoiminnan kehittämisestä, palkkatukityöllistämisen lisäämisestä, Lex-Lindstöm toimenpiteistä ja muista eläkeselvityksistä. Myös aktiivimalli on omalta osaltaan voinut vaikuttaa hieman työmarkkinatukikustannuksiin. Pohjois-Savossa oli työttömiä vuonna 2018 keskimäärin 11 698 hlö (v. 2017 13 518 hlö, v. 2016 15 189 hlö). Heistä pitkäaikaistyöttömiä oli vuonna 2018 3 407 hlö (v. 2017 4 634, v. 2016 4 877 hlö). Nuoria alle 25 vuotiaita työttömiä oli keskimäärin vuonna 2018 1 817 hlö (v. 2017 1 883, v. 2016 2 185 hlö). Kokonaistyöttömyysaste Pohjois-Savossa oli vuoden 2018 lopussa 13,5 %. Varkauden työttömyysaste on parantunut vuoden 2018 aikana, olleen vuoden lopussa 14,2 % (v. 2017 15,3 %, v. 2016 17,8 %). Varkaudessa työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2018 lopussa 1 285 hlö, joista pitkäaikaistyöttömiä 288 hlö ja alle 25 vuotiaita työnhakijoita 201 hlö.

Kuntien yhteenlasketut verotulot laskivat 0,5 % (v. 2017 kasvu 2,0 %, v. 2016 kasvu 1,4 %, v. 2015 kasvu 2,8 %). Kunnallisverotulot laskivat keskimäärin 140 M€ / 0,8 %, vaikka 52 kuntaa nosti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2018 (v. 2017 kunnallisveroa nosti 47 kuntaa, v. 2016 45 kun-

taa ja v. 2015 98 kuntaa). Vuodelle 2018 kunnallisveroprosenttia laski 6 kuntaa ja keskimääräinen kunnallisveroprosentti koko maassa oli 19,86 %. Pohjois-Savossa keskimääräinen kunnallisveroprosentti oli 20,78 %.

Kuntien kiinteistöverotulot kasvoivat vuonna 2018 noin 40 M€ / 2,2 % (v. 2017 6,3 %, v. 2016 4,1 % ja v. 2015 6,1 %). Yhteisöverot laskivat 10 M€ / 0,6 %. Vuoden 2017 poikkeuksellisen korkeisiin yhteisöveroihin vaikutti yksittäinen iso yrityskauppa.

Varkauden kaupungin verotulot laskivat vuonna 2018 1,63 M€ / 2,0 %. Vastaava muutos vuoden 2017 tilinpäätöksessä oli 0,35 M€ / 0,4 %. Suurin muutos kohdistui kunnallisveroihin. Kunnallisverot laskivat 1,23 M€ / 1,8 %. Kunnallisverojen kertymään vaikutti merkittävästi kilpailukykysojimuksen veroratkaisut, mm. lomarahojen leikkaus 30 % ja veroperustemuutokset palkansaajien verotukseen. Kiinteistöverot 5,78 M€ toteutuivat lähes saman tasoisina kuin vuonna 2017 (5,75 M€). Yhteisöverot laskivat, muutos -0,42 M€ / -9,9 %.

Kuntien valtionosuudet pienenevät vuonna 2018 0,6 % (v. 2017 -3,3 %). Varkaudessa valtionosuuksien kasvoivat 527 905 € / 1,1 % (v. 2017 -3,65 %). Pohjois-Savon kunnat saivat valtionosuusrahoitusta vuonna 2018 yhteensä 554,8 M€ (v. 2017 556,6 M€, v. 2016 550,6 M€).

Varkauden kaupungin valtionosuus oli vuonna 2018 48,2 M€ (v. 2017 47,7 M€, v. 2016 49,5 M€ ja v. 2015 46,9 M€) eli kasvua 0,53 M€ / 1,1 %. Vuoden 2019 valtionosuus on tämän hetkisten päätösten mukaan 48,6 M€ eli lisäystä 0,4 M€ / 0,8 % verrattuna vuoden 2018 kertymään.

Kuntien poistonalaiset investoinnit pysyivät lähes samalla tasolla (v. 2018 3,6 mrd. v. 2017 3,5 mrd. v. 2016 3,8 mrd. ja v. 2015 3,8 mrd.), muutos vain 0,1 mrd. €. Julkiset investoinnit ovat osaltaan pitäneet yllä elinvoimaa, taloudellista toimeliaisuutta ja työllisyyttä ja niiden merkittävällä vähenemisellä olisi suuria alueellisia talousvaikutuksia. Tulevaisuudessa investointipäätösten tulisi perustua huolelliseen ennakkointiin tulevasta väestökehityksestä, palvelutarpeista ja palveluverkosta.

Myös investointien rahoitusratkaisut vaikuttavat tulevaisuudessa kuntien talouteen. Jatkossa kuntien tulee arvioida kuinka velalla rahoitetut investoinnit vaikuttavat kunnan talouden kestävyys- ja tunnuslukuihin. Kohdentuvatko investoinnit työpaikkoja ja alueen elinvoimaa lisääviin kohteisiin. Myös vastuiden kokonaisvaltaista tarkastelua korostetaan. Käytännössä nykyisiä lainoja lyhennetään aikana, jolloin väestön ikääntymiseen liittyvät menot rasittavat kunta- ja kansantaloutta selvästi nykyistä enemmän. Korkotason noustessa rahoituskustannusten lisääntyminen yhdistyneenä lainakannan kasvuun voi aiheuttaa suuria ongelmia kuntataloudelle.

Vuonna 2018 kuntien ja kuntayhtymien lainakanta oli 19,41 mrd. ja vuonna 2017 18,42 mrd. eli kasvua 0,99 mrd. / 5,4 %. Asukasta kohden kuntalainaa ilman kuntayhtymien lainoja on 3 052 € / asukas (v. 2017 2 941 €, v. 2016 2 939 €). Kuntien lainakanta on hieman kasvanut. Pohjois-Savon kuntien lainakanta vuonna 2018 oli asukasta kohden 2 959 €, kun se vuonna 2017 oli 2 826 €.

Varkauden kaupungin lainamäärä 31.12.2018 oli 68,4 M€ (v. 2017 55,01 M€, v. 2016 51,6 M€) kasvua edelliseen vuoteen 13,4 M€. Asukasta kohden lainaa on 3 282 € / asukas (v. 2017 2 599 €/asukas, v. 2016 2 408 € / asukas). Varkauden asukaskohtainen lainamäärä on isompi kuin maakunnan (2 959 €) ja koko Manner Suomen asukaskohtainen lainamäärä (3 052 €).

Tulevaisuudessa kuntien talouden kestävyys vaatii lähes kahdessa sadassa kunnassa talouden tasapainottamis toimenpiteitä. Lisämenopaineita aiheuttavat työttömyys, erityisesti pitkäaikaisyöttömyys, turvapaikkahakijoiden määrä, lisääntyvä palveluiden kysyntä ja huomattavat investointitarpeet ja vuosien saatossa kertynyt korjausvelka.

Kuntatalouden kestävyys edellyttää koko maan talouskehityksen ja -kasvun jatkumista. Julkinen talous on ratkaisevassa määrin riippuvainen koko kansantalouden kehityksestä. Ellei maamme kilpailukykyä saada ylläpidettyä ja kehitettyä sekä taloudellista kasvua sitä kautta vahvistettua, on julkisen talouden tasapainottaminen erittäin vaikeaa tilanteessa, jossa väestömme eläköityy nopeasti, työttömyys, erityisesti pitkäaikaistyöttömyys on edelleen suhteellisen korkealla ja työvoiman kohtaanto-ongelmat kasvussa.

Vuosi 2019 on alkanut kuntatalouden näkökulmasta epävarmoissa tunnelmissa. Kuntien toimintakulujen kasvu nopeutuu muun muassa ansiotason nousun ja lomarahaleikkauksen päättymisen myötä sekä valtion sopeutustoimien vaikutusten pienentyessä. Myös väestön ikääntyminen lisää palvelutarpeita ja muuttaa palvelurakenteita. Sote- ja maakuntauudistuksen kaatumisen sekä maan hallituksen ero 8.3.2019 voi aiheuttaa kuntien toimintaa siirrettyjen investointien ja hankintojen uudelleen arvioinnin kautta. Uuden hallituksen linjaukset eduskuntavaalien jälkeen sote- ja maakuntahallinnon uudistamisesta tulevat myös vaikuttamaan kuntien investointi- ja toimintasuunnitelmiin.

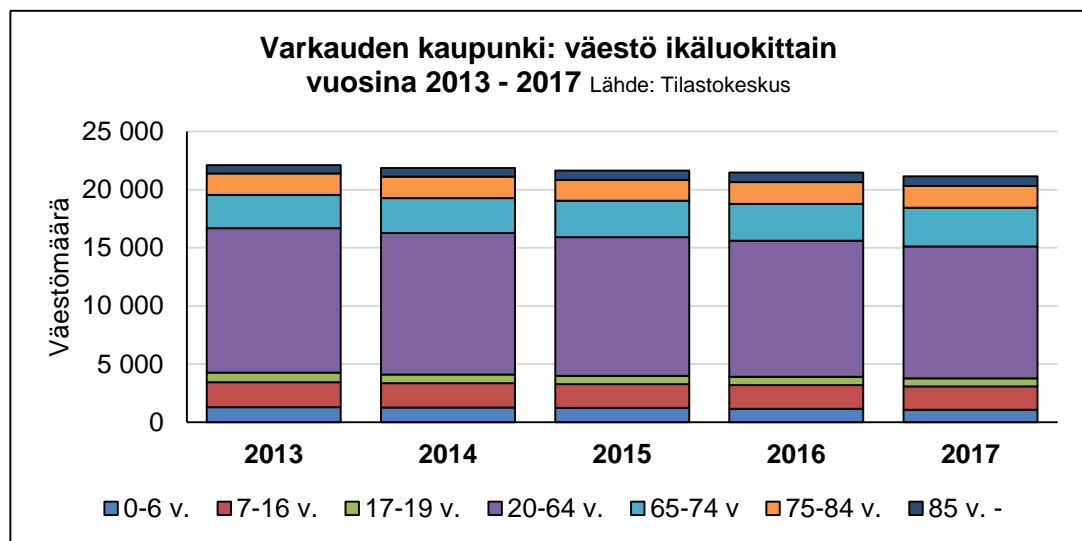
Varkauden väestö ja työllisyys

Varkauden asukasluku

Varkauden asukasluku 31.12.2018 oli ennakkotiedon mukaan 20 840 asukasta. Asukasluvun kokonaisuutos edelliseen vuoteen verrattuna oli -315. Vuoden 2017 lopussa vastaava kokonaisuutos oli -313.

Vuoden 2018 asukasluvun muutoksesta syntyneiden enemmisyys oli -157 (vuonna 2017 -145). Syntyneitä oli 124 ja kuolleita 281, vastaavasti vuonna 2017 syntyneitä oli 137 ja kuolleita 282. Kuntien välinen nettomuutto oli -186 (vuonna 2017 -181) ja nettomaahanmuutto 28 (vuonna 2017 25).

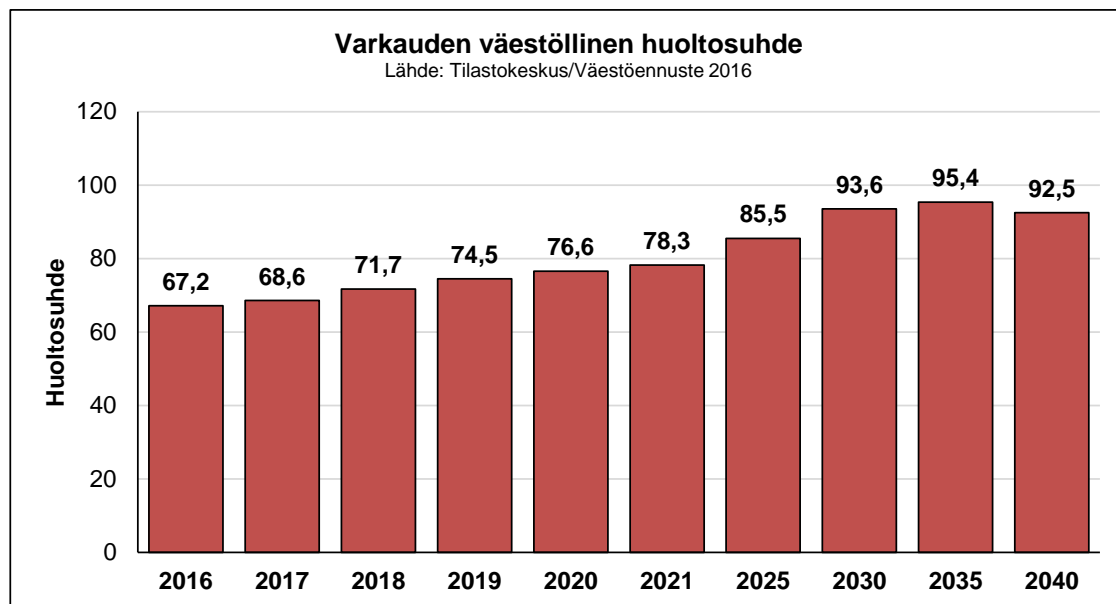
Varkauden kaupunki: väestö ikäluokittain vuosille 2013 - 2018								
Lähde: Tilastokeskus								
	0-6 v.	7-16 v.	17-19 v.	20-64 v.	65-74 v	75-84 v.	85 v. -	Yhteensä
2013	1 297	2 142	826	12 420	2 874	1 843	705	22 107
2014	1 263	2 087	744	12 191	3 000	1 825	750	21 860
2015	1 237	2 036	718	11 923	3 143	1 791	790	21 638
2016	1 169	2 025	711	11 723	3 161	1 875	804	21 468
2017	1 073	2 009	684	11 365	3 330	1 861	833	21 155
2018 (ennakkotieto)								20 840

Väestöllinen huoltosuhte kuvaa lasten ja vanhusten määrää väestöstä 100 työikäistä kohden. Väestön ikärakenteen muutos tuo haasteita palvelurakenteelle ja rahoitukselle. Väestöllisen huol-

tosuhteen ennustetaan heikkenevän jonkin verran jo vuoteen 2020 mennessä, mutta merkittävästi huoltosuhte heikkenee vuosien 2020 – 2035 välillä.

Vuosi	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2025	2030	2035	2040
Huoltosuhte	67,2	68,6	71,7	74,5	76,6	78,3	85,5	93,6	95,4	92,5

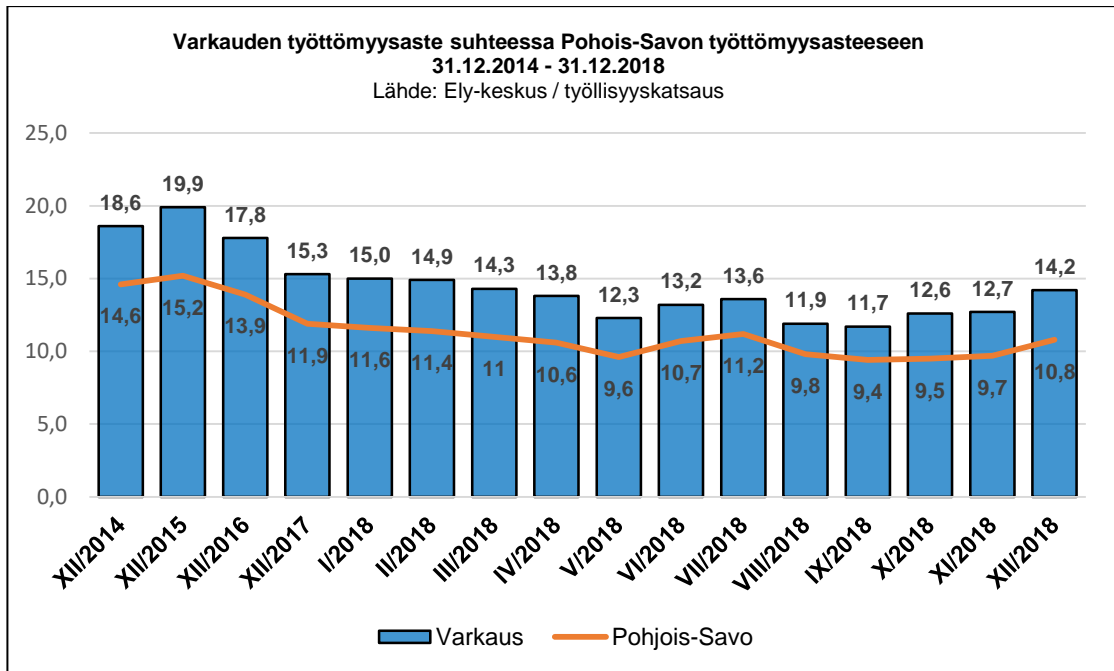

Työllisyys ja työttömyys

Pohjois-Savon työttömien koko vuoden keskiarvo laski 13,5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Pohjois-Savossa oli työttömiä vuonna 2018 keskimäärin 11 698 henkilöä (v. 2017 13 518 hlöä, muutos -1 820 hlöä). Heistä pitkäaikaistyöttömiä oli vuonna 2018 3 407 henkilöä (v. 2017 4 634 hlöä, muutos -1 227 hlöä). Nuoria alle 25 vuotiaita työttömiä oli keskimäärin vuonna 2018 1 817 henkilöä (v. 2017 1 883 hlöä, muutos -66 hlöä).

Varkauden työttömyysaste joulukuun 2018 lopussa oli 14,2 % (v. 2017 oli 15,3 %). Pohjois-Savon keskimääräinen työttömyysaste joulukuun 2018 lopussa oli 10,8 % (v. 2017 11,9 %) ja koko maan 9,7 % (v. 2017 11,2 %).

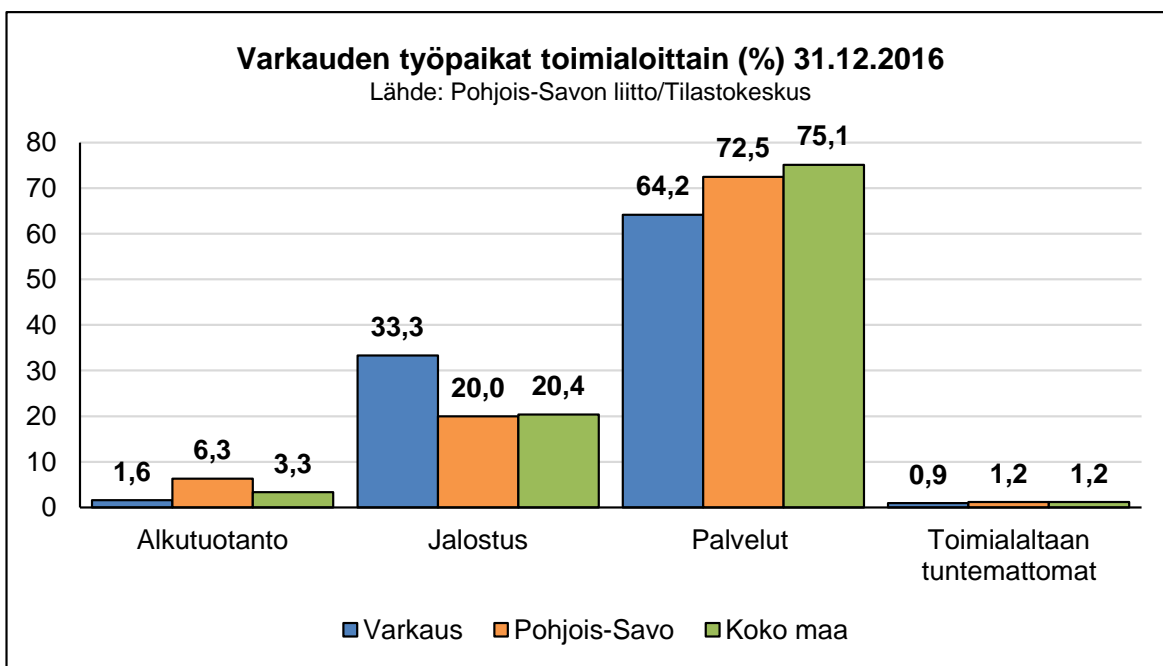
Varkaudessa oli työttömiä työnhakijoita (ml. lomautetut) vuoden 2018 lopussa 1 285 henkilöä (31.12.2017 1 407 henkilöä), mikä on 122 henkilöä eli 8,7 % vähemmän kuin vuoden 2017 lopussa. Vuoden 2018 lopussa oli alle 25-vuotiaita työnhakijoita 201 henkilöä (v. 2017 202 henkilöä) ja yli vuoden työttöminä olleita 288 henkilöä (v. 2017 350 henkilöä) eli 62 henkilöä (17,7 %) edellisvuotta vähemmän.

Työpaikkakehitys

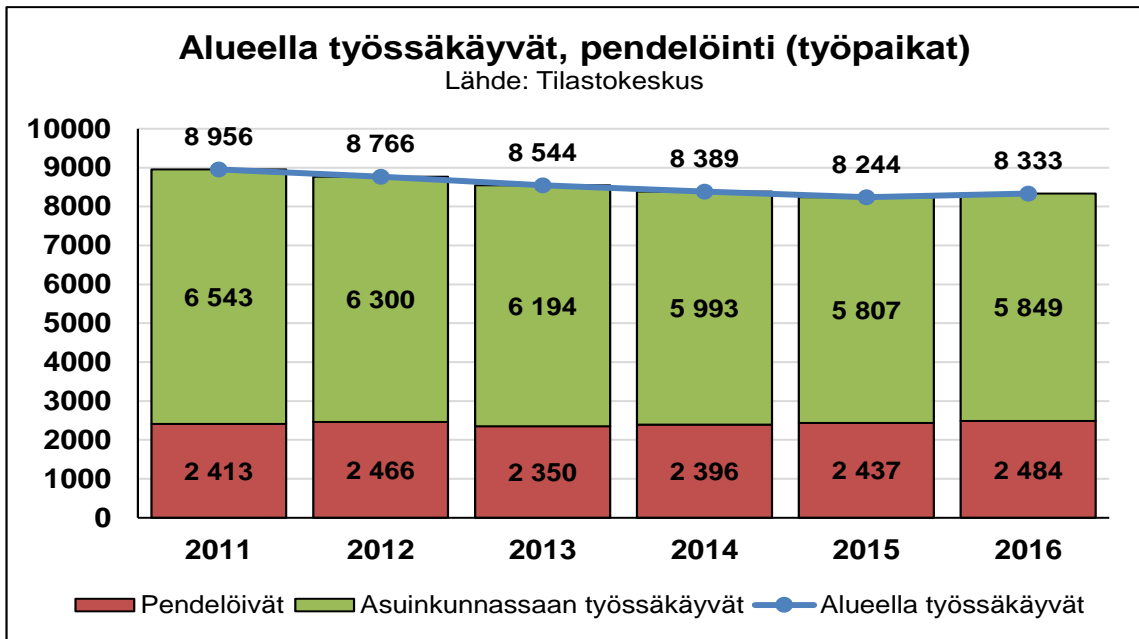
Varkaudessa oli vuoden 2016 lopussa 8 333 työpaikka, mikä on 89 työpaikkaa enemmän verrattuna vuoden 2015 tilastotietoihin. Suurin lisäys kohdistui teollisuuteen (82) ja suurin vähenemä rakentamiseen (-22). Varkauden seutukunnalla työpaikkojen määrä 31.12.2016 oli yhteensä 11 146 (31.12.2015: 10 975). Tiedot vuoden 2016 työpaikkakehityksestä perustuvat Tilastokeskuksen 21.9.2018 julkaisemiin tietoihin, uudempia tietoja työpaikkakehityksestä ei ole saatavilla.

Tilastokeskus / Toimialaluokitus	31.12.2015	% -osuus	31.12.2016	% -osuus	Muutos 2015-2016	
					kpl	%
Toimiala tuntematon	81	1,0	73	0,9	-8	-9,9
Informaatio ja viestintä	77	0,9	74	0,9	-3	-3,9
Kaivostoim., sähkö-, kaasu-, lämpö-, ves	103	1,2	92	1,1	-11	-10,7
Rahoitus- ja vak.toim., kiint.alan toim.	133	1,6	126	1,5	-7	-5,3
Maa-, metsä- ja kalatalous	153	1,9	161	1,9	8	5,2
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	241	2,9	234	2,8	-7	-2,9
Julkinen hallinto ja maanpuolustus	255	3,1	264	3,2	9	3,5
Muu palvelutoiminta	383	4,6	384	4,6	1	0,3
Kuljetus ja varastointi	404	4,9	407	4,9	3	0,7
Rakentaminen	556	6,7	534	6,4	-22	-4,0
Koulutus	545	6,6	545	6,5	0	0,0
Ammat, tiet.ja tekn.toim., hall.-ja tukipalv.	844	10,2	870	10,4	26	3,1
Tukku- ja vähittäiskauppa	957	11,6	960	11,5	3	0,3
Terveys- ja sosiaalipalvelut	1451	17,6	1466	17,6	15	1,0
Teollisuus	2061	25,0	2143	25,7	82	4,0
Yhteensä	8244	100,0	8333	100,0	89	1,1

Yhteensä Pohjois-Savon alueella oli Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan 31.12.2016 (tiedot päivitetty 01.10.2018) 95 447 työpaikkaa, joista Varkaudessa sijaitsi 8,7 % / 8 333, Kuopiossa 53,3 % / 50 887, lisäalassa 9,4 % / 8 947 ja Siilinjärvellä 7,4 % / 7 038 työpaikkaa.

Muiden kuntien alueelta Varkauteen pendelöi yhteensä 2 484 henkilöä ja Varkaudesta muihin kuntiin pendelöi 1 579 henkilöä. Näin ollen nettopendelöinnissä Varkaus häviää 905 henkilöä. Eniten Varkauteen tullaan töihin Leppävirralta (616 hlö), Joroisista (580 hlö), Pieksämäeltä (305 hlö) ja Kuopiosta (281 hlö). Varkaudesta Leppävirralle pendelöi 228 hlö, Joroisiin 270 hlö, Pieksämäelle 192 hlö ja Kuopioon 285 hlö.

1.1.3 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Vuoden 2018 talousarvio hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 18.12.2017 § 101. Alkuperäinen talousarvio oli tasapainossa ja 10.12.2018 § 106 kaupunginvaltuuston hyväksymien talousarvio muutosten jälkeen talousarvio oli 6 329 154 € alijäämäinen.

Vuoden 2018 veroprosentit päätettiin kaupunginvaltuuston 13.11.2017 pidetyssä kokouksessa §:t 79–80. Veroprosentteihin ei tehty korotuksia.

Kilpailukyky sopimuksen mukainen lomarahojen leikkaus 30 %, n. 1,0 M€ vaikutti vuoden 2018 henkilöstökuluihin. Lisäksi kuluihin vaikutti myös muiden henkilösivukulujen (sosiaaliturvamaksu ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksu) pieneneminen 464 039 €.

Kaupunginhallituksen päätöksen 3.4.2017 § 104 mukaisesti kaupunki osallistui Kuntaliiton ja FCG:n uuden sukupolven organisaatio verkostohankkeeseen (USO-hanke). USO-verkoston toimikauden 2017–2018 teemana oli ”USO-verkostokunnat tulevaisuuden tekijöinä”.

Varkaus osallistuu kaksivuotiseen VisitSaimaa-Lakeland Finland- hankkeeseen vuosina 2017–2019 kaupunginhallituksen 8.5.2017 § 137 mukaisesti. VisitSaimaa – Lakeland Finland 2017–2019 –hanke on maakunnallinen ja ylimaakunnallinen matkailun kehittämis- ja markkinointihanke, jonka keskeisin tavoite on nostaa Saimaan alue merkittäväksi, kansainväliseksi matkailukohteeksi Lapin ja Helsingin rinnalle sekä kasvattaa Saimaan alueen matkailutuloa. Hanke panostaa erityisesti tunnettuuden ja saavutettavuuden parantamiseen sekä asiakaslähtöisten palvelujen ja yhteistyön kehittämiseen. Varkauden kaupungin rahoitusosuus on 40 000 €/vuosi eli yhteensä 80 000 €.

Taloushallinto järjesti 1.2.2018 yhdessä Kuntaliiton kanssa Kuntatalous- Monen muuttujan summa – koulutuksen luottamushenkilöille ja esimiehille. Kouluttajana toimi Kuntaliiton kehittämisspäällikkö Sanna Lehtonen. Koulutukseen osallistui yhteensä 70 henkilöä. Ennen koulutusta kaikille esimiehille sekä luottamushenkilöille jaettiin Kuntaliiton julkaisema Kuntatalous – Monen muuttujan summa – kirja.

Sisällissotateemaista Varkaus 18-tapahtumaviikkoa vietettiin Varkaudessa 18.–25.2.2018. Viikon koordinaattorina ja tuottajana toimi Vilja Itkonen. Viikko kokosi yhteen suuren joukon paikallisia ja ulkopaikkakuntalaisia toimijoita ja tarjosi kaupunkilaisille runsaan ohjelman sekä lukuisia erilaisia lähestymistapoja sisällissotaan. Teemaa käsiteltiin tieteen ja taiteen keinoin, erilaisissa koululaisille suunnatuissa työpajoissa, esityksin, musiikin ja konserttien merkeissä sekä monissa erilaisissa

sisä keskustelutilaisuuksissa. Viikon aikana kaupungissa nähtävillä oli kolme näyttelyä. Kirjastolle oli koottu kirjanäyttely sisällissotaa käsittelevästä kirjallisuudesta. Kirjailijavierailijana oli Sirpa Kähkönen. Taidekeskus Väinölässä oli esillä Maija Toropaisen maalauksia ja Varkauden museolle oli koottu Vihan värit -näyttely, joka käsittelee sisällissodan syitä ja seurauksia Varkaudessa. Keskustelutilaisuudessa "Sisällissota Varkaudessa, Hämeenlinnassa ja muualla Suomessa" luennoinvat FT Ilkka Teerijoki ja YTT Hannu Itkonen.

Kaupunginvaltuusto myönsi 18.6.2018 § 54 antolainan 70 000 € Varkauden Teatterin kannatusyhdistys ry:lle.

Varkauden Taitotalo Oy:n Sumitomo Shi Fw Energia Oy:n lainalle uudistettiin 80 % takaus valtuuston 29.1.2018 § 5 päätöksellä.

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 24.9.2018 § 74–75 kaupungin takaamille Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n lainoille rahoitusjärjestelyjä. Valtuusto on myös hyväksynyt 25.2.2019 § 17 Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n kaupungin takauslainaa koskevan maksujärjestelysopimuksen, jonka mukaan kaupunki ottaa vastakseen 671 528 €:n suuruiset lainanhoitokulut. Maksujärjestelysopimuksen mukaan yhtiö maksaa lainan hoitokulut takaisin kaupungille viiden vuoden aikana.

Kangaslammin vanhusten ja vammaisten Tuki Ry:n toiminta loppui 31.12.2018 ja yhdistyksen varat ja velat siirtyivät kaupungille valtuuston 10.12.2018 § 102 päätöksen mukaisesti 1.1.2019 alkaen.

Pohjois-Savon pääomasijoitusrahasto / North Savo Startup Fund perustettiin Kuopion kaupunginhallituksen 22.10.2017 § 150 ja 17.12.2018 § 369 päätöksillä. Rahaston tavoitteita ovat talousalueen elinvoimaisuuden kasvattaminen, uusien yritysten syntyminen, yritysten kasvun tukeminen ja myönteinen työpaikkakehitys Itä-Suomessa sekä kohdeyhtiöiden arvonnousun kautta tapahtuvan tuoton saaminen sijoitetulle pääomalle. Rahaston rakenne muodostuu seuraavasti; Kuopion kaupunki 1,2 M€, Iisalmen kaupunki 0,5 M€, Varkauden kaupunki 0,5 M€, ELY-Keskus (avustus) 4,9 M€, yksityiset sijoittajat 2,5 M€ ja hallinnointiyhtiö 0,4 M€. Rahastoon voidaan kutsua mukaan myös muita julkisia ja yksityisiä toimijoita. Rahaston toiminta-aika on arviolta kymmenen vuotta. Kaupunkien rahoitusosuudet jakautuvat useammalle vuodelle, aina sitä mukaan, kun rahastoa hallinnoiva hallinnointiyhtiö löytää sijoitusstrategiaan sopivia sijoituskohteita. Varkauden kaupungin vuoden 2019 talousarviossa on varattu investointiosaan 0,5 M€:n määräraha, josta on arvioitu käytettävän noin 0,2 M€.

Kaupunginhallitus päätti käynnistää terveyskeskuksen ja sairaalan tilojen hankesuunnittelun 7.9.2015 § 191. Hanketyöryhmä päätyi esittämään toteutusrahoitusmalliksi elinkaarimallia ja rahoitusmalliksi kiinteistöleasing rahoitusmallia. Hanketyöryhmän selvitys annettiin kaupunginhallitukselle tiedoksi 24.10.2016 § 209. Hankesuunnitelma hyväksyttiin valtuustossa 30.1.2017 § 9 ja hallitus nimesi projektiryhmän 27.2.2017 § 65 ja projektipäällikön 3.4.2017 § 110. Sosiaali- ja terveysministeriön lupa hankkeelle saatiin 20.6.2017 (päätös STM/1744/2017). Terveyskampushankkeen kilpailutuksen käynnistäminen on käsitelty kaupunginhallituksessa 4.9.2017 § 229 ja 21.11.2017 § 308. Hankkeen toiminnallisen suunnittelun loppuun saattamista on käsitelty kaupunginhallituksessa 18.1.2016 § 14 ja 2.10.2017 § 257.

Valtuuston päätöksen 29.1.2018 § 4 mukaan vanha tehtaan sairaala ei sisälly hankkeeseen. Samalla hyväksyttiin elinkaarihankkeen pituudeksi 20 vuotta. Kaupunginhallitus hyväksyi 3.4.2018 § 84 hankkeen kilpailutuksen käynnistämisen ja kiinteistöleasingin puitesopimuksen. Kiinteistöleasingrahoituksen kilpailutuksen vuonna 2017 voitti Kuntarahoitusta ja puitesopimus allekirjoitettiin 26.4.2018 Kuntarahoitusta toimistolla Helsingissä. Uuden terveyskampuksen palvelutuottajan vastuulle sisällytettävät palvelut on linjattu kaupunginhallituksen päätöksellä 1.10.2018 § 225 ja lopullisen tarjouspyyntö ja tavoitehinta 29.10.2018 § 257 päätöksellä. Rakennushankkeen kilpailullisen menettelyn mukaiset tarjoukset pyydettiin palvelutarjoajilta 15.11.2018 mennessä. Tarjouskilpailun voittajaksi valikoitui Lujatalo Oy ja kaupunginvaltuusto vahvisti urakoitsijan valinnan 14.1.2019 § 7 kaupunginhallituksen 17.12.2018 § 327 esityksen mukaisesti. Kaupunginhallituksen 21.1.2019 § 20 päätöksen mukaisesti hankkeen rahoitusta nostettiin tarjouskilpailun voittaneen Lujatalo Oy:n hinnan 37,45 M€ mukaiseksi. Hintamuutoksen vuoksi hankkeelle haettiin uusi päivitetty STM:n hankelupa. Uusi sosiaali- ja terveysministeriön lupa hankkeelle saa-

tiin 21.2.2019 (päättös STM/407/2019). Uuden terveystampuksen asemakaava hyväksyttiin valtuustossa 10.12.2018 § 99.

Uudet tilat mahdollistavat toimintojen ja prosessien kehittämisen kustannustehokkaammiksi. Nordic Healthcare Group on laatinut uuden terveystampuksen toiminnalliset säästöt, jotka ovat toimintoja uudistamalla ja kehittämällä mahdollista saavuttaa, kun toiminta siirretään uusiin tiloihin. Kokonaissäästöpotentiaaliksi on laskettu noin 4,1 M€ / vuosi.

Vetovoimakeskuksen asemakaavoitus ja infran suunnittelu käynnistettiin kesällä 2017. Asemakaava eteni hyväksyttäväksi loppuvuodesta 2018. Loppuvuodesta käynnistettiin toimintaan liittyvä toteutettavuusselvitys.

Kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksillä 18.9.2018 / 20–21 päätettiin tilata FCG Konsultointi Oy:ltä Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n ja Wartalo Kodit Oy:n riskikartoitukset. Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n riskikartoitus valmistui loppuvuonna ja Wartalo Kodit Oy:n riskikartoitus valmistui maaliskuussa 2019.

24.9.2018 § 76 päätettiin yhdessä Kuopion kaupungin, Siilinjärven kunnan ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa yhtiöittää työterveyshuollot. Uudet työterveyshuollon yhtiöt Järvisuodun Työterveys Oy ja Kallaveden Työterveys Oy aloittivat toimintansa Varkaudessa 1.1.2019 alkaen.

Vuoden 2018 aikana hyväksyttiin useita uusia kaupungin ja konsernin toimintaa ohjaavia ohjeita ja ohjelmia. Päivitetty konserniohje hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 28.5.2018 § 42, konsernin varainhankinnan, takausten ja sijoitustoiminnan periaatteet 28.5.2018 § 40, hyvinvointikertomus vuosille 2018–2020 29.10.2018 § 81, kansalaistoiminnan ohjelma ”Asukkaiden Warkaus” 10.12.2018 § 100 ja kansainvälisyysohjelma 10.12.2018 § 101 sekä kaupunginhallituksen 21.5.2018 § 126 hyväksytty kaupungin tietoturva- ja tietosuojapolitiikka.

Vuoden 2018 tilinpäätöksen yhteydessä tietohallinto laatii ensimmäisen kerran Tietotilinpäätöksen. Laadinta perustuu Eu:n yleisen tietosuoja-asetuksen osoitusvelvollisuuden vaatimukseen ja kaupunginhallituksen hyväksymään tietoturva- ja tietosuojapolitiikkaan.

Kaupunginhallituksen päätöksen 1.10.2018 § 229 mukaan omistajaohjaus jaettiin johtaville viranhaltijoille. Omistajaohjauksen vastuunjako perustuu hallintosäännön 20 luvun 1 §.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutusta ja raportointia kehitettiin vuoden 2018 aikana. Kaupunginhallitus hyväksyi 3.4.2018 § 85 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan painopistealueet, joita valvotaan ja raportoidaan talousarviovuoden aikana. Vuoden 2018 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan raportti on hyväksytty kaupunginhallituksessa 18.2.2019 § 46.

Kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksellä 21.9.2018 / 22 vakuutusmeklaripalvelut ostetaan Suunta Melkarit Oy:ltä 1.1.2019 alkaen. Palvelusopimus Marsh Oy:n kanssa päättyi 31.12.2018.

Varkauden kaupunki yhdessä K-Citymarketin, Prisman ja Tokmannin, Mannerheimin lastensuojeluliiton Varkauden osaston, SPR:n Varkauden osaston, Varkauden ev.lut seurakunnan sekä kaupungin sosiaalitoimen ja kotihoidon kanssa järjesti ”Hyvän mielen joulukassi” -kampanjan ajalla 19.11.–14.12.2018. Kampanjan tavoitteena on osallisuuden, yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen lisääminen sekä hyvän joulumielen tuottaminen. Kampanjan suojelijana toimi kaupunginjohtaja Hannu Tsupari. Kampanjan aikana saatiin lahjoituksena 307 kappaletta hyvän mielen joulukassilahjaa.

Varkauden kaupungin johtavat viranhaltijat ovat osallistuneet vuoden 2018 aikana Pohjois-Savon sote- ja maakuntauudistusta valmistelevien ohjaus- ja seurantaryhmien kokouksiin ja työryhmiin.

Toimialojen ylityshat ja niiden toimenpide-esitykset käsiteltiin valtuustossa 29.10.2018 § 80 ja lopulliset ylitykset 10.12.2018 § 106.

Kuntatodistusohjelman (lyhytaikaisen lainan) limiittiä nostettiin 28.5.2018 § 41 päätöksen mukaisesti 8,0 M€:sta 20 M€:oon.

Vuoden 2019 veroprosentit päätettiin valtuustossa 12.11.2018 § 91–92. Verotukseen ei tehty korotuksia.

Kaupungin talouteen ja toimintaan tulee vaikuttamaan 2019 alkaen Aluehallintoviraston päätökset, jolla sairaalan leikkaustoiminta lakkaa 31.7.2019 sekä psykiatrinen pakkohoito lakkaa 31.5.2019 mennessä. Avin kirurgisen toiminnan lakkauttamista koskevasta päätöksestä kaupunki on valittanut Itä-Suomen hallinto-oikeuteen.

Kaupungin lainakanta oli vuoden lopussa 68,4 M € eli 3 282 €/asukas. Lainakanta kasvoi 13,3 M €. Lainakannasta on 63 % korkosuojattu. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä käsitellään konsernin rahavarat kaupungin taseessa sekä kirjataan johdannaissopimukset uuden ohjeistuksen mukaisesti.

Kaupungin takausten määrä oli vuoden 2018 lopussa 58,1 M€ (v. 2017 64,6 M€, v. 2016 70,5 M€ ja v. 2015 65,9 M€) ja niiden määrä vähentyi edelliseen vuoteen verrattuna 6,5 M€.

Kaupunkistrategian ”Asukkaiden Warkaus” toimeenpano

Joulukuussa 2017 hyväksytyin kaupunkistrategian ”Asukkaiden Warkaus” toimeenpano käynnistyi heti vuoden 2018 alussa. Vaikka strategia ei ehtinyt valmistua vielä talousarvion 2018 valmistelu-prosessiin, sitä oli kuitenkin valmisteltu intensiivisesti rinnakkain talousarvioprosessin kanssa ja siten kaupunkistrategia ohjasi jo talousarviovalmistelua.

Strategian toimeenpanon ja jalkautuksen prosessia ohjasi strategiajohtoryhmä. Siihen kuuluivat varsinaisen johtoryhmän jäsenten lisäksi tietohallintojohtaja Jarmo Heinonen ja osallisuuskoordinaattori Vuokko Jaakkola (lokakuuhun 2018 saakka). Strategiajohtoryhmän puheenjohtajana toimi kaupunginjohtaja Hannu Tsupari ja sihteerinä henkilöstöjohtaja Nina Holopainen.

Strategiajohtoryhmätyöskentelyn viitekehyksenä toimi LEAN-kehittämismalli, jonka osalta ryhmää avusti ja tuki LEAN-asiatuntija, Sunprofile Oy:n toimitusjohtaja Jyrki Koukkari. Strategiajohtoryhmä kokoontui toimintavuoden 2018 aikana neljä (4) kertaa.

Keskeinen osa vuoden 2018 strategiatyöskentelystä liittyi kaupunkistrategian neljän (4) kärkitavoitteen mukaisen pääprosessin ja niitä tukevien alaprosessien tunnistamiseen, avaamiseen sekä kuvaamiseen ja visualisointiin. Apuna työskentelyssä käytettiin LEAN-työskentelylle ominaista valkotaulutekniikkaa. Prosessien avaamista johtivat kärkitavoitteiden vastuuhenkilöt eli Navitas Kehitys Oy:n toimitusjohtaja Jouko Laitinen (kärkitavoite 1/vetovoimainen talusalue), sivistysjohtaja Timo Tuunainen (kärkitavoite 2/hyvinvoivat varkautelaiset), tekninen johtaja Arto Lehtonen (kärkitavoite 3/elinvoimaiset kaupunginosat) ja talusjohtaja Helena Pitkänen (kärkitavoite 4/vahva talus).

Jyrki Koukkari avusti myös kärkitavoitekohtaista työskentelyä. Lisäksi ns. poikkihallinnollisten resurssien (henkilöstöjohtaminen, markkinointiviestintä, konserniohjaus, digitalisaatio ja kumppanuus- ja asukastoiminta) vastuuhenkilöt olivat jossain määrin mukana kärkitavoitetyöskentelyssä.

Kaupunkistrategiaa toimeenpantiin aktiivisesti myös ruohonjuuritasolla työyhteisöissä. Esimiehille järjestettiin kaksi strategiaverstasta. Tammikuussa tutustuttiin strategian rakenteeseen ja keskeiseen sisältöön. Lokakuussa tunnistettiin ja kirjattiin palvelualue- ja yksikkökohtaisia vastuualueita ja konkreettisia, strategian tavoitteita edistäviä toimenpiteitä.

Strategiaprosessin ajankohtaiset vaiheet olivat esillä säännöllisesti myös esimiesten infotilaisuuksissa. Esimiesten strategiatyöskentelyä olivat osittain tukemassa ja sparraamassa USO (Uuden Sukupolven Organisaatiot ja Johtaminen) –verkoston asiantuntijat. FCG Konsultointi Oy:n johtava konsultti Sirpa Korhonen oli vetämässä esimiesten ensimmäistä strategiaverstasta ja Kuntaliiton tutkimus- ja kehitysjohtaja Jenni Airaksinen sparrasi esimiehiä syyskuussa pidetyssä strategiatapaamisessa.

Strategian rinnalla toimeenpantiin myös ”100 tekoa varkautelaisten hyväksi!” –kehittämiskampanjaa ja valmisteltiin sen toista, sekä tuottavuuden että asiakastytyväisyyden ja laadun parantamiseen keskittyvää kierrosta vuodelle 2019. Esimiehiä ja työyhteisöjä tuettiin tarjoamalla kehittämistyön työkaluja valmennuksen muodossa mm. yhteistyössä valtakunnallisen

KunTeko 2020 –kehittämishojelman kanssa. Strategia- ja kehittämistyön ”työkalutarjottimelta” oli mahdollisuus hyödyntää sisäisten kehittäjien valmennusta, palvelumuotoilu- ja digipalvelumuotoiluvallennusta sekä LEAN-prosessityöpajoja.

Strategiaprosessin ja kehittämiskampanjan tietoinen limittäminen tuotti lisäarvoa nimenomaan arkiseen työhön ja päivittäisiin palveluihin, joiden puitteissa lähellä asiakasta toteutetut pienet ja isot kehittämisteot loivat konkreettista hyvinvointia varkauteilaisille, kaupunkistrategian tavoitteiden mukaisesti.

Osallistuva budjetointi

Työllisyyspalvelut

Tavoitteena oli kerätä ideoita työllisyyspalvelujen kehittämiseen palvelujen käyttäjien tarpeet huomioiden - osallistaen kohderyhmää. Asiakkailta oli mahdollisuus vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen sisältöjen tuottamiseen ja tulla mukaan osaksi palvelujen suunnitteluprosessia. Pilotin käynnistäminen ja sen menetelmät olivat samat kuin nuorisotoimella ja ne oli valittu etukäteen (”Huaveitten hautomo”).

Työllisyyspalveluiden pilotin osalta haasteeksi nousi työttömien mukaan saaminen, osin siksi, että valittu aloitusmenetelmä tuntui ajatellulle kohderyhmälle melko vieraalta. Kyselyä laajennettiin kaupungin työpajalle ja sitä kautta saatiin mukaan kuntouttavassa työtoiminnassa olevia henkilöitä. Tämä suuntasi tavoitteet hieman eri näkökulmaan, kuin alun perin oli suunniteltu. Keskiöön nousi enemmän hyvinvointi ja työllistymisen valmiuksien vahvistaminen, kuin itse työllistymisen tukemisen toimet ja palvelut.

Toteutuksen sisältönä oli etenkin työttömien asiakkaiden osallistaminen palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen huomioiden myös talousnäkökulma, yhteisöllisyyden lisääminen sekä uusien toiminta- ja markkinointimallien kokeilu.

Osallistuvan budjetoinnin määrärahalta toteutettiin erilaisia tapahtumia ja hankintoja, joista keskeisimmät on kuvattu seuraavassa luettelossa.

- Varkauden kaupunki ja työllisyyspalvelut olivat paljon esillä tapahtumien tiimoilta ja palaute tapahtumista oli erittäin positiivista. Esim. hyvinvointi- ja pikkujoulutapahtuma.
- Työttömät kokivat tulleen huomioiduiksi ja arvostetuiksi heille suunnattujen palveluiden ja tapahtumien johdosta.
- Hyvinvointitapahtumasta poiki jatkoon liikuntaryhmiä, mm. työttömien niskaselkäryhmä sekä kuntosaliryhmä, joita on tarkoitus jatkaa kevätpuolellakin, pieniä n. 5 kertaa käsittäviä ryhmäkokoontumisia kerrallaan.
- Kuntalaisten olohuone ja sinne järjestettävät näyttely / myyntitilat lisäävät osallisuutta sekä yhteistoimintaa kuntalaisten ja työttömien kesken.
- Keväällä 2019 on tarkoitus kokeilla opastettua pienviljelyä kahdella 4H-yhdistyksen vuokra-palstalla. Nämä alueet ovat haettavissa halukkaille.
- Warkaus-kortin tunnettavuus lisääntyi, ja saatiin monia uusia hakemuksia.
- Varkauden liikuntapalvelut, liikuntapuistot sekä liikuntareitistöt tulivat monelle tutuiksi.
- Kynnys yhteisiin tapahtumiin osallistumisesta madaltui.
- Infopaketti hyödyntää työttömäksi jääviä ihmisiä jatkossakin. Siihen on koottu Varkaudesta löytyvät palvelut työttömille, sekä selkeää ohjeistusta siitä miten menetellä, kun jää työttömäksi.
- Tapahtumien markkinointiin ja asiakkaiden kohtaamiseen muodostui uusia toimintamalleja. Eli millä ja miten houkutella asiakkaitamme palveluihin ja tuleviin tapahtumiin, sekä miten saada tapahtumien anti kohdistettu juuri heille ja heidän tarpeisiin.
- Hankittiin 5 kpl Samsung Galaxy tablettia vuoden 2019 työllisyysviikon tapahtumien arvontoja varten. Tällä haluamme rohkaista asiakkaita sähköisiin palveluihin ja nykyajan tiedonvälitykseen.

- Yhteistyö yritysten ja palveluntuottajien kanssa oli antoisaa, ja hekin kokivat asian todella tärkeäksi. Moni tuli mukaan ilmaiseksi tai pienellä summalla, osalle maksettiin osallistumisesta. Moni myös lahjoitti hyviä tuotepalkintoja tilaisuuden arvontaan.

Osallistavaa budjetointia tulee ehdottomasti jatkaa ja kytkeä se mahdollisimman helposti kunta-laisten perusarkeen.

Nuorisopalvelut

Varkauden kaupunki antoi nuorille käytettäväksi tuntuvan summan: 20 000 €. Nuoria kutsuttiin mukaan pilottiin avoimella kutsulla somessa sekä henkilökohtaisesti nuoria tapaamalla.

Käynnistyi Huaveitten hautomo, jossa ideoita kerättiin valokuvaamalla. Valokuvista rakennettiin yhdessä tarinapöytä. Nuoret jatkoivat tarinapöydästä nousseiden ideoiden työstämistä ja he pääsivät vaikuttamaan olennaisiksi pitämiinsä asioihin.

Nuorten ryhmä kokoontui vuoden aikana pohtimaan rahojen käyttöä, vaikuttavuutta, kohderyhmää ja teemaa. Löytyi kaikkia koskettava teema ”Kiusaaminen”, johon he halusivat vaikuttaa. Tiukkojen pohdintojen jälkeen ryhmä päätti kiusaamisen vastustamisen tehouskusta, jossa kohderyhmänä olisi koko peruskoulun ikäluokka. Ja löytyi vaikuttava keino vaikuttamiseen, Duudsonien kampanjapaketti – päästiin asian ytimeen.

Reilut 1 850 peruskoulun oppilasta ekaluokkalaisista aina yhdeksäsluokkalaisiin pääsi osalliseksi Duudsonien vaikuttavasta paketista, jonka ydin oli, ”Meidän luokassa ei kiusata!”. Jokainen luokka sai kouluille omalle seinälleen vietäväksi ja myös oppilaiden allekirjoitettavaksi HP:n ja Jarpin allekirjoittaman sopimuksen.

Duudsonit olivat Varkaudessa kaksi päivää, esityksiä oli kolme. Jarpilla ja HP:llä oli aikaa myös osallistuvan budjetin nuorten ryhmän tapaamiseen. Keskustelu oli syvällistä, pureutui nuorten omien ja heidän lähipiirinsä kokemuksiin kiusaamisen vaikutuksista. Ryhmä koki, että tapahtumalla oli todellista vaikuttavuutta. Viesti tapahtumaan osallistuneilta oppilailta ja kouluilta oli sama.

Kiusaamisen vastustamisen kampanjan rinnalla ryhmän kokoontumisissa oli itämässä ajatuksia siitä, mihin kaikkeen annettua rahaa vielä voisi käyttää. Jo Huaveitten hautomon menetelmän kautta nuorten arjen kuvakollaasit viitoittivat ryhmän tien toisen olennaisen asian äärelle, ”Harrastukset”.

Ryhmä pohti, miten päästä tukemaan harrastustoimintaa, joka usein on melko kallista, mutta antaa harrastajalle itselleen onnistumisen kokemuksia, usein myös vertaisryhmän samanhenkisistä ihmisistä.

SOS-lapsikylän lasten ja nuorten harrastustoiminnan tukemisen pilotti Varkaudessa tarjosi sopivan kohteen nuorten ryhmän lahjoitukseen eli valmiit väylät ja rakenteet sekä jo hyvää kokemusta tukemisen mallin toteutuksesta.

Vuoden 2018 osallistuvan budjetoinnin kokemukset olivat niin hyvät, että nuorisopalvelut ottavat osallistuvan budjetoinnin pysyväksi käytänteeksi osana toimintaansa ilman erillistä lisärahoitusta nuorisovaltuusto Wanuvan ja sivistyslautakunnan nuorisajaoksen tukemana. Nuorten osallisuuden rakenteiden vahvistamisen kehittämistyö jatkuu.

1.1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kaupungin talouden tasapaino, rahoitusasema ja tuleva kehitys

Tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kaupungin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätöksen informaatiota parannetaan sisällyttämällä siihen arvio kaupungin talouden tulevasta kehityksestä. Arvion kohteena voi olla esimerkiksi kaupungin talouden tasa-

paino, lähitulevaisuuden investointitarpeet ja niiden rahoitus sekä kaupungin velkaantumiskehitys.

Talouden tasapaino ja tulorahoituksen riittävyys

Kuntatalouden tulorahoituksen riittävyyttä arvioidaan vuosikatteen kautta. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Edellytyksenä riittävyydelle on, että poistojen määrä vastaa keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Vuoden 2018 tilinpäätöksessä vuosikate 4 561 353 € ei riitä kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja 6 312 812 €. Lisäksi vuoden 2018 tilinpäätöksessä kirjataan neljännesosa eli 2 855 805 € vanhan sairaalan alaskirjauksesta. Sairaalan rakennusten arvot tulee alas kirjata vuosina 2018–2021, koska rakennukset puretaan vuoden 2021 loppuun mennessä. Tilikauden tulos on alijäämäinen 4 607 265 € ja vahinkorahaston 947 547 € tuloutuksen jälkeen tilikauden alijäämä 3 659 718 €. Vuosikate heikkeni verrattuna vuoden 2017 vuosikatteeseen 2 017 751 €.

Rahoitusasema

Kaupungin rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen kautta. Tärkeimpiä tunnuslukuja ovat omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus, velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, kertynyt yli-/alijäämä, yli-/alijäämä e / asukas, lainakanta ja lainat € / asukas sekä lainasaamiset.

Omavaraisuusaste kertoo kaupungin vakavaraisuudesta, alijäämän sietokyvystä ja kyvystä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuusasteen hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. Mikäli omavaraisuusaste on 50 tai sitä alempi, voidaan kuntataloutta pitää heikkona ja kaupungin velkarasitetta merkittävän suurena.

Varkauden kaupungin omavaraisuusaste oli vuonna 2018 55,4 % (v. 2017 60,2 %, v. 2016 63,3 %, v. 2015 62,4 %, v. 2014 61,3 % ja v. 2013 59,6 %). Omavaraisuusaste on heikentynyt vuoden 2018 aikana. Kaupungin omavaraisuusaste painui jo vuoden 2017 aikana heikommaksi kuin maan keskimääräinen (v. 2017 60,8 %) omavaraisuusaste. Pohjois-Savossa kuntien omavaraisuusaste oli vuonna 2017 keskimäärin 55,3 % eli samalla tasolla kuin Varkauden kaupungin omavaraisuusaste vuonna 2018.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kaupungin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus on, sitä paremmat mahdollisuudet kaupungin on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Varkauden kaupungin suhteellinen velkaantuneisuus oli vuonna 2018 55,9 % (v. 2017 47,6 %, v. 2016 39,6 %, v. 2015 40,7 %, v. 2014 42,4 % ja v. 2013 44,9 %). Myös suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku on heikentynyt viime vuoden aikana. Kuntien suhteellinen velkaantuneisuus koko maassa oli vuonna 2017 keskimäärin 56,2 % ja Pohjois-Savossa 49,3 %. Verrattaessa Varkauden kaupungin suhdelukua koko maan ja Pohjois-Savon tunnuslukuihin, voidaan todeta kaupungin tunnusluvun olevan samalla tasolla kuin koko maassa, mutta heikompi kuin Pohjois-Savon tunnusluku.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja kuntatalouden valtionosuuksista. Tunnusluku ottaa huomioon erilaisilla rahoitusratkaisilla tehdyt hankinnat ja investoinnit. Esimerkiksi rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana kunnan taseessa

Tunnusluku on uusi ja se esitettiin ensimmäisen kerran vuoden 2017 tilinpäätöksessä, jolloin se oli 48,6 % ja nyt vuoden 2018 tilinpäätöksessä se on 78,6 %. Kaupungin käyttötuloista tarvittaisiin siis lähes 80 % vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Kertynyt yli-/alijäämä osoittaa paljonko kaupungille on kertynyt ylijäämää tulevien vuosien liikumavaraksi tai alijäämää katettavaksi taloussuunnittelukautena.

Varkauden kaupungin taseessa on vuoden 2018 alijäämän 3 659 718 € jälkeen kertynyttä kumulatiivista ylijäämää 17 468 054 €. Asukasta kohden ylijäämää on 838 €. Ylijäämä on muodostunut pääosin vuonna 2012 toteutetusta vesilaitoksen yhtiöittämisestä (24,4 M€, josta on myös katettu taseessa ollut 8,2 M€ alijäämä) ja vuonna 2014 tehdystä Savonia ammattikorkeakoulun yhtiöittämisestä (4,3 M€) sekä vuosien 2015 (3 236 589 €) ja 2016 (1 500 433 €) sekä vuoden 2017 (630 591 €) ylijäämistä. Vuoden 2013 tilikauden tulos oli alijäämäinen 6,2 M€.

Keskimäärin kuntien taseen ylijäämä oli koko maassa vuonna 2017 2 072 € / asukas ja Pohjois-Savossa 733 € / asukas.

Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Varkauden kaupungin lainakanta vuoden 2018 tilinpäätöksessä on 68 387 500 € (v. 2017 55 012 492 €, v. 2016 51 621 090 €, v. 2015 51 339 018 €, v. 2014 53 056 947 € ja v. 2013 52 171 479 €). Lainat / asukas 3 282 € (v. 2017 2 599 €, v. 2016 2 408 €, v. 2015 2 373 €, v. 2014 2 428 € ja v. 2013 2 360 €). Keskimäärin kaikilla kunnilla oli lainaa vuonna 2017 2 933 € /asukas ja Pohjois-Savossa 2 826 € / asukas. Varkauden kaupungin lainamäärä / asukas on suurempi kuin koko maan tai Pohjois-Savon kuntien.

Vuonna 2018 nostettiin uutta pitkäaikaista lainaa 10,0 M€. Lyhytaikaisen lainan nettomuutos vuoden 2018 aikana oli 9,9 M€. Entisiä pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 6,6 M€, joten nettona lainakannan muutos oli 13,3 M€.

Pitkäaikaisten lainojen keskiporkko oli 1,13 % ja lyhytaikaiset kuntatodistuslainat olivat miinus-korkoisia. Lyhytaikaisten lainojen nostolla saatiin korkotuloa kaupungille 27 881 €.

Pitkäaikaisista lainoista on vaihtuvakorkoisia lainoja 34,4 M€ ja kiinteäkorkoisia 14,0 M€. Lainojen suojausaste 63 %. Lyhytaikaista kuntatodistuslainaa 31.12.2018 oli yhteensä 20,0 M€.

Lainasaamisilla tarkoitetaan taseen pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja, jotka on tarkoitettu kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Kaupungin lainasaamiset 31.12.2018 ovat 46,992 M€ (v. 2017 47,095 M€). Lainasaamisista kohdistuu tytäryhteisöille 46,757 M€.

Kaupungin talouden tuleva kehitys

Varkauden kaupungin talous on heikkenevä, koska tilikauden 2018 tulos on negatiivinen vaikka vuosikate onkin vielä positiivinen. Vuonna 2018 vuosikate kattaa poistot ja arvonalentumiset 49,7 %.

Heikkenevässä taloudessa vuosikate ei riitä poistoihin ja kaupunki joutuu ottamaan lisää velkaa, realisoimaan pysyvien vastaavien hyödykkeitä tai pitkäaikaisia sijoituksia.

Vuoden 2019 talousarvion hyväksymisen yhteydessä linjattiin talouden yksi tasapainottamistoimenpide. Henkilöstökuluissa (sijaiset, määräaikaiset, eläköitymiset ja sairauspoissaolot) pyritään säästämään vuosina 2019–2021 yhteensä 1,0 M€. Lisäksi laaditaan taloudentasapainottamisohjelma 30.6.2019 mennessä. Tarjoukset neljältä asiantuntijayhteisöltä on pyydetty 8.3.2019 mennessä.

Talouden tasapainottamisohjelman reunaehtoina on, ettei henkilöstöä irtisanota tai lomauteta. Lisäksi tavoitteena on, ettei tuloveroprosenttia nosteta.

Tulevien vuosien investointipäätökset ja niiden rahoitusratkaisut tulevat vaikuttamaan merkittävästi kaupungin talouteen ja tunnuslukuihin. Toiminta- ja vuosikatteen heikkeneminen ja poistojen kasvaminen uusien investointien myötä asettavat taloudelle erittäin merkittäviä haasteita.

Taloussuunnittelukauden 2019–2021 investoinnit ovat yhteensä 76,6 M€. Investointien rahoitukseen tarvitaan lainaa vuosittain noin 20,0–24,0 M€ ellei investointeja rahoiteta muilla rahoitusratkaisilla kuten esimerkiksi kiinteistöleasingilla. Osa investoinneista pyritään kattamaan kassavaroilla. Vuoden 2018 nettoinvestoinnit 10,9 M€ katettiin kokonaisuudessaan lainarahalla.

Tulevaisuudessa kaupungin investointeihin tulee vaikuttamaan merkittävän suuri korjausvelka. Arvio vuoteen 2031 mennessä rakentamis- ja korjaustarpeista on noin 250,0 M€.

Vuoden 2019 talousarvion rahoituslaskelmassa on arvioitu pitkäaikaisten lainojen lisäksi 29,0 M€ ja lyhennyksiä on arvioitu olevan 17,5 M€. Vuonna 2019 eräännyy kaksi 6,0 M€ bullet-lainaa (kertalyhenteiset lainat), jotka vaikuttavat lainatarpeeseen ja lainan lyhennysmäärään. Lainamäärän arvioidaan kasvavan 11,6 M€, jonka jälkeen lainaa olisi 31.12.2019 noin 3 900 €/asukas. Kaupungin velkaantumiskehitys uhkaa kasvaa liian voimakkaasti taloussuunnittelukauden 2019 – 2021 aikana kaupungin taloudelliseen kantokykyyn nähden. Lainamäärään tulee vaikuttamaan investointien erilaiset rahoitusratkaisut.

Omaraisuusasteen ja suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvut ovat heikentyneet viime vuoden aikana. Tulevien vuosien talouskehitys tulee vaikuttamaan tunnuslukuihin.

Taseessa jäljellä olevat edellisten vuosien ylijäämät 17,5 M€ riittävät kattamaan tulevien vuosien mahdolliset alijäämät muutaman vuoden osalta.

Taseessa olevat 10,0 M€ ja 2,5 M€ vapaaehtoiset investointivaraukset puretaan vuoden 2019 aikana. Varausten muutos on huomioitu vuoden 2019 talousarviossa, joka on 8,9 M€ ylijäämäinen. Vuonna 2012 tehty 10,0 M€ investointivaraus oli kohdennettu uuden sairaalan rakentamiseen. Vuoden 2016 tuloksesta tehty 2,5 M€ vapaaehtoinen investointivaraus oli kohdennettu sairaalan, uimahallin ja elinkeinoelämän investointihankkeisiin. Valtuuston 10.12.2018 § 108 päätöksen mukaisesti vapaaehtoiset investointivaraukset puretaan vuoden 2019 talousarviossa. Terveyskampushanke toteutetaan elinkaarikiinteistöleasing-hankeena.

Tulevien vuosien taloussuunnittelussa joudutaan arvioimaan nykyisen palvelurakenteen toimituutta väestön ikärakenteen muutosta vastaavaksi. Kuntatalouden kestävyysvajeeseen haasteisiin ei voida vastata pelkästään verotusta kiristämällä. Myös palvelurakenteita ja toimintatapoja on kehitettävä siten, että kuntatalouden haasteista selvitään kohtuullisella kunnallisveroasteella. Tulevaisuudessa tuottavuuden ja tuloksellisuuden merkitys korostuu kuntataloudessa.

Mahdollisesti 2020-luvulla toteutuva maakunta- ja sote-uudistus tulee vaikuttamaan merkittävästi kaupungin hallintoon ja toimintaan. Tuleviin muutoksiin tulee valmistautua mahdollisimman hyvin ennakoimalla tulevia rakenteellisia muutoksia ja valmistautua oman organisaation rakenteiden ja toiminnan sopeuttamiseen muuttuneeseen yhteiskunnalliseen tilanteeseen.

Kuntalaki / konsernitarkastelu

Osa uudesta kuntalaista tuli voimaan 1.5.2015 ja loppuosa 1.6.2017. Uusi laki tiukentaa kuntien talousohjausta ja korostaa kuntakonsernin asemaa kuntataloudessa. Kuntien alijäämän kattamisvelvoitetta tiukennetaan ja kytketään se arviointimenettelyyn. Kuntien tunnuslukuja arvioidaan konsernitasolla.

Kaupungin takausvastuut 31.12.2018 olivat 58,07 M€ (v. 2017 64,6 M€, v. 2016 70,5 M€, v. 2015 65,9 M€, v. 2014 70,7 M€ ja v. 2013 74,8 M€). Takauksista suurin osa, 57,44 M€ kohdentuu tytäryhteisöjen takauksiin.

Vaikka takausvastuiden määrä väheni 6,5 M€, suuri konsernilainakanta (181,8 M€ / 8 723 €/asukas) ja kaupungin isot takausvastuut (58,1 M€) sisältävät merkittävän rahoitusriskin.

Seuraavassa taulukossa on verrattu kaupungin vuosien 2014 - 2018 tilinpäätösten tunnuslukuja kaupunkikonsernin vastaaviin lukuihin ja vertailutietoina Pohjois-Savon ja koko maan tunnuslukutiedot, niiltä osin kuin tunnuslukutiedot ovat olleet saatavissa.

Vuonna 2018 kaupungin tunnusluvut heikkenivät merkittävästi. Vastaavat tunnusluvut kuntakonsernin osalta ovat myös heikkomat kaupungin tunnuslukujen heikkenemisen myötä.

Tunnusluvut osoittavat kuinka Varkauden kaupungin ja kaupunkikonsernin luvut asemoituvat Pohjois-Savoon ja koko maahan verrattuna. Vuoden 2018 tilinpäätöksen osalta ei vielä Pohjois-Savon kuntien ja koko maan tilinpäätös tietoja sekä konsernitietoja ole saatavilla.

	TP2018	TP2017	TP 2016	TP 2015	TP 2014
Kaupungin tunnusluvut (Emo)					
Omavaraisuusaste, %	55,4	60,2	63,3	62,4	61,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	55,9	47,6	39,6	40,9	42,4
Lainakanta, €	68 387 500	55 012 492	51 621 090	51 339 018	53 056 947
Lainat / asukas, €	3 282	2 599	2 408	2 373	2 428
Taseen yli- / alijäämä /asukas, €	838	998	956	878	721
Konsernin tunnusluvut					
Omavaraisuusaste, %	36,9	38,1	38,9	35,6	33,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	85,3	81,9	76,2	80,0	76,9
Lainakanta, €	181 787 891	174 856 885	169 527 912	172 192 626	169 430 693
Lainat / asukas, €	8 723	8 262	7 907	7 959	7 752
Taseen yli- / alijäämä /asukas, €	1 724	1 668	1 509	1 017	545
Pohjois-Savo, keskimäärin	-				
Omavaraisuusaste, %	-	55,3	55,0	55,7	55,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	-	49,3	48,7	48,3	47,3
Lainakanta, 1000 €	-	691 669	683 366	651 526	655 832
Lainat / asukas, €	-	2 804	2 758	2 639	2 641
Taseen yli- / alijäämä /asukas, €	-	773	634	643	658
Pohjois-Savo, konserni keskimäärin	-				
Omavaraisuusaste, %	-	33,0	32,0	29,9	30,0
Lainakanta, 1000 €	-	1 728 572	1 716 840	1 692 270	1 650 306
Lainat / asukas, €	-	7 008	6 929	6 812	6 638
Taseen yli- / alijäämä /asukas, €	-	449	210		-530
Koko maa, keskimäärin	-				
Omavaraisuusaste, %	-	60,8	59,9	60,2	61,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	-	56,2	55,6	54,8	52,0
Lainakanta, 1000 €	-	16 170 010	16 141 170	15 504 373	14 677 147
Lainat / asukas, €	-	2 933	2 933	2 835	2 694
Taseen yli- / alijäämä /asukas, €	-	2 072	1 892	1 735	1 729
Koko maa, konserni keskimäärin	-				
Omavaraisuusaste, %	-	44,4	43,9	42,3	43,1
Lainakanta, M€	-	34 727	33 834	32 786	31 561
Lainat / asukas, €	-	6 299	6 148	5 987	5 768
Taseen yli- / alijäämä /asukas, €	-	2 254	1 983	1 694	1071

Nykyisen kuntalain (410/2015 § 118) mukainen arviointimenettely (kriisikuntakriteerit) konsernitietojen mukaan vuonna 2018 on kuvattu seuraavassa taulukossa.

Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä - kattamisvelvollisuus 2017-2021	Varkauden kaupunkikonserni ei alijäämää	Raja-arvo taseeseen kertynyt alijäämä	Toteutuu/Ei toteudu ei toteudu
Kuntakonserni Konsernitaseen alijäämä / € asukas - v. 2022 loppuun mennessä	TP 2018 ylijäämä 35,919 M€ 1 724 €/asukas	viim. tp:ssä väh 1.000 € /as. ja sitä edell. tp:ssä 500 €/as	ei toteudu
Nämä kaikki kriteerit on toteuduttava 1. Kuntakonsernin vuosikate (ilman hark.valt.os.) 2. Kunnan tuloveroprosentti - vähintään 1 % korkeampi kuin kuntien keskimääräinen tulovero- % 3. Kuntakonserni lainamäärä €/asukas - kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainakannan vähint. 50 %:lla 4. Kuntakonserni suhteellinen velkaantuneisuus - kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen vähintään 50 %	TP 2018 vuosikate 16,384 M€ 21,0 8.262 €/as. /TP 2017 (8 723 €/as. TP 2018) 85,3 % /TP 2018	negatiivinen v. 2019 19,88 % + 1% = 20,88 % 9.449 €/as. (v.2017 6.299 e + 50 % = 9.449 e) vähintään 50 %	ei toteudu toteutuu ei toteudu toteutuu

Kriisikuntakriteerejä ehdotetaan muutettavaksi lähivuosina. Muutostarvetta selvittäneen työryhmän ehdotus julkaistiin 5.10.2018, jonka myötä luonnos hallituksen esitykseksi lähti lausuntokierrokselle kuntiin. Uusia kriteerejä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten perusteella laskettaviin kuntien tunnuslukuihin.

Alla ehdotus uusista kriisikuntakriteereistä.

Arviointimenettely voitaisiin ehdotuksen mukaan käynnistää,		
jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa.	jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa	TAI jos rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot: 1) kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia (nykyisin konsernin negatiivinen vuosikate); 2) kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (nykyisin 1 prosenttiyksikkö); 3) asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla (nykyisin tunnusluvussa ainoastaan konsernin lainamäärä); 4) konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate* on alle 0,8 (nykyisin tunnuslukuna: suhteellinen velkaantuneisuus vähintään 50 %).
Ei muutosta nykyiseen	Ei muutosta nykyiseen	

1.1.5 Henkilöstö

Varkauden kaupungin palveluksessa oli vuoden 2018 lopussa 1 645 työntekijää. Vakituisten henkilöstön määrä pysyi täsmälleen ennallaan. Sen osuus kokonaishenkilöstömäärästä on 80,0 %, joka on hieman enemmän kuin valtakunnallinen keskiarvo (78,0 %).

Määräaikaisten työntekijöiden määrä laski jonkin verran (- 45 henkilöä eli 14,1 %).

Palkkakulut kasvoivat noin 97 000 € vuoteen 2017 verrattuna. Vakituisten henkilöstön kustannukset kasvoivat noin 121 000 €, mutta määräaikaisen henkilöstön kustannukset puolestaan pienivät noin 229 000 €:lla, samoin tuntipalkat noin 135 000 €:lla. Sijaiskustannuksetkin kasvoivat maltillisesti eli noin 200.000 € edellisvuoteen verrattuna.

Palkkasummaan kuuluvat myös erilliskorvaukset (esim. työaika- ja ylityökorvaukset), jotka pienenevät noin 187 000 € edellisvuoteen verrattuna. Ylityötä tehtiin edellisvuotta jälleen hieman enemmän. Kasvua oli ylityötuntien osalta 3,6 % ja kustannusten osalta 7,7 %.

Palkkakulujen kasvua selittävät sijaisten palkkojen kasvun lisäksi työllistämistuki- ja oppisopimussuhteisen henkilöstön palkkojen kasvu (yhteensä noin 300 000 €), mikä kertoo osittain aktiivisesta työllistämispolitiikasta ja osittain eläköitymistien ennakoitiin perustuvasta henkilöstösuunnittelusta erityisesti tukipalveluissa.

Palkkakulujen kasvua kompensoi henkilösivukulujen pieneneminen noin 400 000 €:lla. Sen ansiosta henkilöstökustannukset vähenivät nettona kaiken kaikkiaan noin 300 000 € ja toteutuivat käytännössä budjetin mukaisesti ja jopa vähän alle (kumulatiivinen toteuma 98,7 %).

Eläkekulut, joiden kertymä vuonna 2018 oli yhteensä noin 14,3 M€, pienenevät edellisvuoteen verrattuna marginaalisesti (- 0,8 %). Varhaiseläkemenoperusteiset maksut (nk. varhemaksut) olivat lähteneet jälleen kasvuun edellisvuoteen verrattuna (+ 15,1 %). Ne muodostivat noin 1,6 % palkkasummasta kun valtakunnallinen kuntien keskiarvo on noin 1,25 %.

Vanhuuseläkkeelle jäi Varkauden kaupungilta vuonna 2018 yhteensä 37 työntekijää, mikä on 9 vähemmän kuin edellisvuonna. Täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle jäi kolme (3) työntekijää eli saman verran kuin edellisenä vuonna. Osa-aikaeläkkeelle, osatyökyvyttömyyseläkkeelle ja kuntoutustuelle (Keva) jäi yhteensä 20 henkilöä, mikä on yhdeksän (9) edellisvuotista vähemmän.

Sairauspoissaolojen määrä lisääntyi koko työyhteisön tasolla. Vuonna 2018 keskimääräiset sairauspoissaolot olivat 19,2 pv/henkilötyövuosi, kun vuonna 2017 vastaava luku oli 17,5 pv. Teknisessä toimessa sairauspoissaolot vähenivät. Vähiten sairauspoissaoloja syntyi konsernipalveluissa (7,9 pv/htv) ja eniten sosiaali- ja terveystoimessa (21,4 pv/htv).

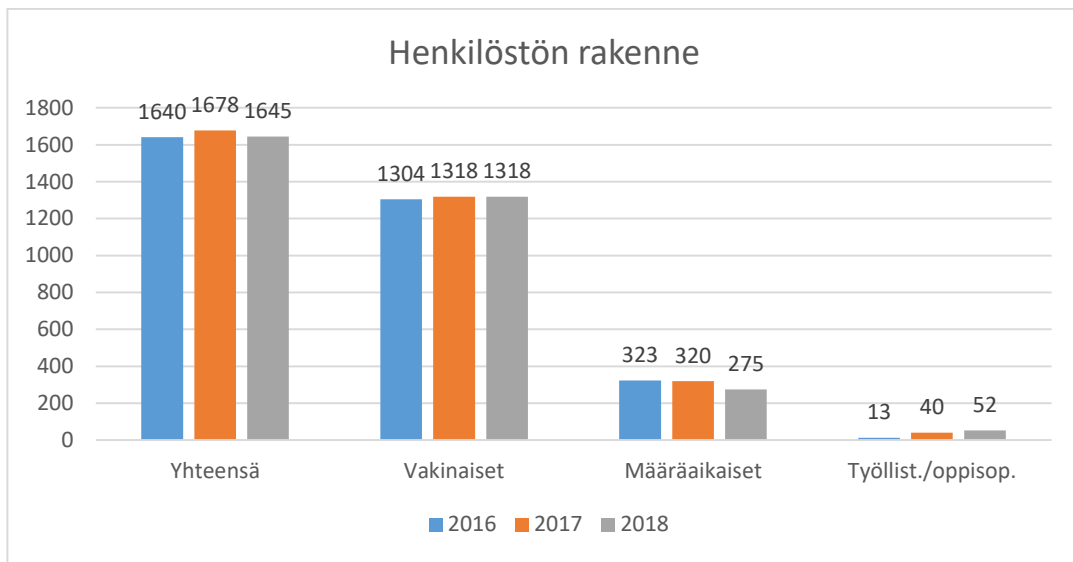
Sairauspoissaolojen palkkakustannukset olivat vuonna 2018 noin 1 550 000 €, kun ne vuonna 2017 olivat 1 850 000 €. Sairausajan palkkakustannusten pieneminen on ristiriidassa sairauspoissaolojen lisääntymisen kanssa, mutta se viittaa siihen, että pitkät sairauspoissaolot, joista työnantaja saa Kelan sairausvakuutuskorvaukset, ovat lisääntyneet. Sairauspoissaoloraportteja on analysoitu johtoryhmissä palvelualueiden ja työyksiköiden esimiesten kanssa. Pitkiä poissaoloja työyksiköissä ovat aiheuttaneet mm. vapaa-ajalla sattuneet tapaturmat, vakavat sairaudet sekä operaatiota vaatineet tules-sairaudet. Näitä sairauspoissaoloja ei voida juurikaan lyhentää työnantajan työkykyjohtamisen toimenpiteillä.

Työterveyshuollon toimijan muutos vuoden 2019 alussa aiheutti sen, että työterveydestä ei saatu vuoden 2018 osalta tarkempia tietoja sairauspoissaolojen jakaantumisesta diagnoosiryhmittäin, eikä sairauslomien pituuksien mukaan.

Henkilöstöä koskevia tietoja ja tunnuslukuja esitetään tarkemmin erikseen laaditussa henkilöstökertomuksessa, joka käsitellään samanaikaisesti tilinpäätöksen kanssa.

	Vakinaiset			Muutos 2017 - 18	
	2016	2017	2018	Erotus	%
Konsernipalvelut	27	28	28	0	0,0 %
Sosiaali- ja terveystoimi	721	734	735	1	0,1 %
Sivistystoimi	394	381	387	6	1,6 %
Liikunta- ja vapaa-aikalautakunta		14	15	1	7,1 %
Tekninen toimi	162	161	153	-8	-5,0 %
Yhteensä	1304	1318	1318	0	0,0 %

	Määräaikaiset			Muutos 2017 - 18	
	2016	2017	2018	Erotus	%
Konsernipalvelut	2	4	4	0	0,0 %
Sosiaali- ja terveystoimi	199	209	168	-41	-19,6 %
Sivistystoimi	109	85	77	-8	-9,4 %
Liikunta- ja vapaa-aikalautakunta		6	7	1	16,7 %
Tekninen toimi	13	16	19	3	18,8 %
Yhteensä	323	320	275	-45	-14,1 %

	2016	2017	2018	Muutos 2017 - 18
Yhteensä	1640	1678	1645	-33
Vakinaiset	1304	1318	1318	0
Määräaikaiset	323	320	275	-45
Työllist./oppisop.	13	40	52	12

1.1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeen mukaan kunnan ja kuntakonsernin on toimintakertomuksessaan arvioitava toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä, epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä.

Riskienhallintaan kuuluu riskien tunnistaminen, niiden mittaaminen ja niiltä suojautuminen tai mahdollisesti niiden poistaminen. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa kuntalain 39 §:ssä kunnanhallitukselle säädettyä hallinnon ja taloudenhoidon vastuutehtävää. Kuntalain 115.1 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessaan annettava tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Palvelujärjestelmän toimivuuteen ja kaupunkilaisten turvallisuuteen kohdistuvia riskejä

Kaupunkilaisille riskejä ovat elintärkeisiin prosesseihin mm. sähkön jakeluun, kaukolämpöön ja puhtaan veden tuottamiseen liittyvät toiminnot. Sähkön, kaukolämmön ja veden jakelusta vastaavat erilliset yhtiöt. Uhkia ovat mm. luonnon ilmiöt, tulipalot, vesilähteiden saastuminen, veden saannin keskeytykset, ilkeä ja ihmilliset erehdykset. Eri vuodenaikojen voimakkaat myrskyt

ovat aiheuttaneet merkittäviä sähkökatkoksia ja siitä johtuvia häiriötilanteita. Palveluprosessien hoitaminen on entistä riippuvaisempaa tietojärjestelmistä, tietoliikenneyhteyksistä ja niiden toimivuudesta, joten niiden toiminnan varmistamiseen häiriötilanteissa on erityisesti panostettava.

Kaupungin halki kulkevan valtatie 23:n liikenne on lisääntynyt Stora Enson tehtaiden ja Riikinvoiman Ekovoimalaitoksen toiminnan käynnistyttyä. Valtatie 23 kulkee Varkauden kaupungin keskustan halki, joka lisää merkittävästi liikenteen turvallisuusriskiä. Kuljetuksissa on myös vaarallisten aineiden kuljetuksia, jotka aiheuttavat erityistä vaaraa mahdollisissa onnettomuustilanteissa. Uuden liikennejärjestelyhankkeen myötä raskas liikenne ohjataan kiertotien kautta suoraan tehtaille, joten liikenne vähenee ja riskit pienenevät.

Kaupungin palvelutuotannon kehittämisessä tulee huomioida väestön ikärakenteen muutos palvelutarpeeseen sekä valmistautua mahdollisimman hyvin ja ajoissa valtakunnan tasolla tulevaisuudessa toteutettaviin muutoksiin, esim. mahdollinen sote-uudistus.

Henkilöstöriskejä

Kaupungin vakinaisen henkilöstön keski-ikä vuonna 2018 oli 49,1 vuotta (v. 2017 49 v, v. 2016 49,6 vuotta, v. 2015 50,3 vuotta). Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuteen liittyvänä riskinhallintakeinona pidetään tärkeänä henkilöstösuunnitelman jatkuvan toteutumisen seuranta, jotta henkilöstörakenteen ja tulevan eläköitymisen muutokset voidaan huomioida riittävän ajoissa. Henkilöstön saatavuus on ollut vielä hyvää, eikä ole ollut ongelmia vakinaisten tai sijaisten palkkaamisessa.

Taloudellisia riskejä

Lisääntynyt epävarmuus on heikentänyt tulevaisuuden näkymiä niin kansainvälisessä taloudessa kuin kotimaassakin. Tulevaan talouskasvuun, julkiseen velkaantumiseen ja rahoitusmarkkinoiden toimivuuteen liittyy suuria ja vaikeasti arvioitavia riskejä. Kuntatalouden näkymiä kiristävät yleisen taloudellisen kehityksen lisäksi valtiontalouden kuntiin kohdistuvat mahdolliset lisäleikkaukset, mitkä aiheuttavat kaupungin taloudelle suurta epävarmuutta.

Tulevan uuden eduskunnan ja hallituksen sekä hallitusohjelman linjaukset aiheuttavat myös epävarmuutta kuntatalouteen, koska tulevien ratkaisujen vaikutusta ei tiedetä tällä hetkellä mm. valtionosuusudistuksen vaikutukset.

Kaupungin suuret investointitarpeet aiheuttavat paineita velkaantumiskehitykselle. Tulorahoituksen riittävyyden turvaamisen ja menojen hallinnan ohella taloudellisia riskejä ovat maksuvalmius-, korko- ja luottoriskit. Korkotaso on ollut erittäin alhainen, joten akuuttia korkoriskiä ei ole ollut. Kaupungin lainasalkusta on suojattu vuoden 2018 lopussa 63 %. Nykyiset koronvaihtosopimukset ovat voimassa enimmillään vuoteen 2024 saakka.

Kaupunki on ostanut lainasalkun hallinnan asiantuntijapalveluja vuodesta 2009 lähtien Operandi Oy:ltä. Kaupungin palvelusopimukseen sisältyy myös osa tytäryhteisöistä. Lainasalkkua on hoidettu Operandi Oy:n suositusten mukaisesti mm. koronvaihtosopimukset.

Kaupunkikonsernin varainhankinnan, takausten ja sijoitustoiminnan periaatteet -ohje hyväksyttiin valtuustossa 28.5.2018 § 40. Ohjeen mukaan lainakannan suojausaste vaihtelee markkinatilanteen mukaan 30–80 % välillä. Aikaisemmin valtuusto vahvisti talousarvion hyväksymisen yhteydessä lainakannan suojausasteen ylärajan.

Kassan riittävyys on myös rahoitusriski, johon on varauduttu sopimalla rahoituslaitosten kanssa kuntatodistusohjelmista. Kuntatodistus on lyhytaikaista maksuvalmiuslainaa, jonka saa nopeasti käyttöön.

Vahinkoriskeihin (henkilöstö-, omaisuus- ja toimintavahingot) on varauduttu vakuuttamalla kaikki keskeisimmät toiminnat. Kaupunki käytti vuonna 2018 vakuutusasioissa Marsh Oy:n vakuutusmeklaripalvelua. 1.1.2019 alkaen meklaripalvelut ostetaan Suunta Meklarit Oy:ltä.

Kaupunki on myöntänyt takauksia pääasiassa omille tytäryhtiöilleen. Takausten määrä oli vuoden 2018 lopussa 58,1 M€ (v. 2017 64,6 M€ v. 2016 70,5 M€, v. 2015 65,9 M€), vähennystä edelliseen vuoteen verrattuna 6,5 M€.

Varautuminen tulevaisuudessa

Tulevaisuudessa toiminnan riskeihin varaudutaan strategioiden ja ohjeiden päivittämisellä. Toimialat päivittivät ja käsittelivät omat valmiussuunnitelmansa vuoden 2016 aikana. Vuoden 2018 aikana päivitettiin tai laadittiin uusia hallintoon ja konserniohjaukseen liittyviä strategioita ja ohjeistuksia.

Tulevien vuosien keskeisiä haasteita on kaupungin talouden kantokyvyn ja rahoituksellisen tasapainon saavuttaminen ja säilyttäminen, mihin vaikuttavat menojen kasvun hallinta ja tulorahoituksen riittävyyden turvaaminen. Vuoden 2019 aikana laaditaan taloudentasapainottamisohjelma. Kaupungin toimintaan, talouteen ja palvelutuotantoon vaikuttaa merkittävästi väestön ikärakenne ja väestömäärän muutos. Yksi merkittävä epävarmuustekijä on mahdollisen sote- ja terveystoimen uudistuksen myötä muuttuva kuntien rahoituspohja ja kuntien vastattavaksi mahdollisesti tulevat sairaanhoitopiirien kattamattomat alijäämät yms. vastuut.

Tulevien suurien investointihankkeiden rahoitusratkaisut vaikuttavat merkittävät kaupungin talouteen. Kaupungin suuri investointitarve (uus- ja peruskorjausinvestoinnit), lähes 250 M€ on erittäin suuri haaste kaupungin taloudelle.

Kaupungin tulevaisuuden kannalta on tärkeää, että saavutetaan talouden tasapaino ja säilytetään se jatkossakin. Taloudellisten riskien vaikutuksia tulee huomioida jatkossa entistä laajemmin talousarvioprosessin yhteydessä.

1.1.7 Ympäristötekijät

Kirjanpitolain mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä tunnusluvut ja muut tiedot ympäristöasioista. Toimialojen toimintatuottoihin ja – menoihin sisältyvistä ympäristöasioista ei ole koottu erillistä ympäristötilinpitoa.

Ympäristötuotolla tarkoitetaan toiminnasta saatua tuloa, jotka liittyvät ympäristönsuojeluun esim. jätehuolto- ja jätevesimaksut, ympäristön pilaajilta perityt korvaukset kunnan suorittamista tai teettämistä kunnostuksista.

Ympäristömeno aiheutuu toiminnasta, jonka tarkoituksena on tuottaa ympäristöhyötyjä tai ennalta ehkäistä, vähentää taikka korjata ympäristöhaittoja, parantaa tulevaa ympäristönsuojelun tasoa ja edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Ympäristö investoinnilla tarkoitetaan pitkävaikutteisia menoja, jotka syntyvät tulevien haitallisten ympäristövaikutusten ennaltaehkäisemisestä, vähentämisestä tai poistamisesta.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut 28.8.2018 yleisohjeen ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan tilinpäätöksessä, jonka tarkoituksena on ohjata kuntia ympäristöasioiden kirjaamista ja esittämistä osana lakisääteistä tilinpäätösinformaatiota.

Keski-Savon ympäristötoimi tuottaa Varkauden, Pieksämäen, Heinäveden, Joroisten ja Leppävirran ympäristötoimen tehtävät. Isäntäkuntana toimii Leppävirran kunta. Varkauden kaupungin vuoden 2018 maksuosuus ympäristönsuojelutoimen menoista oli 133 610 €.

Ympäristötekijöissä ei vuoden 2018 aikana ollut sellaisia poikkeavia tapahtumia, jotka olisivat vaikuttaneet kaupungin taloudelliseen tulokseen, asemaan tai toiminnan kehitykseen. Ympäristövahinkoja ei vuonna 2018 tapahtunut.

V. 2018 rakennettiin Hertunranta –niminen katu ja kadun rakentamisen yhteydessä rakenteista poistettiin pilaantuneita maita. Pilaantuneiden maiden osuus kadun rakentamiskustannuksista oli n. 30 – 50 000 €.

1.1.8 Muut ei-taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3a luvun mukaan kaupungin tulee antaa toimintakertomuksessa tiedot siitä, miten on huolehdittu korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot tulee antaa siinä laajuudessa, kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Kaupungin vieraanvaraisuutta ja edustusta on hoidettu vuoden 1986 ohjeistuksen ja vakiintuneen käytännön mukaisesti noudattaen kohtuullisuutta ja taloudellisuutta. Edustus ja vieraanvaraisuus ohjeistus saatetaan ajan tasalle vuoden 2019 aikana. Liikelahjoja hankittaessa on pyritty huomiomaan paikallisuus. Vieraanvaraisuudessa ja liikelahjoissa on noudatettu kohtuullisuutta.

Henkilöstön muistamisessa on noudatettu kaupunginhallituksen 26.9.2016 § 194 päivettyä Palkkaus ja palkitseminen Varkauden kaupungissa ohjetta.

Palvelutuotannossa on huomioitu asiakkaiden tasa-arvoisuus ja eettiset sekä etniset arvot. Johdettavien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden sidonnaisuuksia on käsitelty tarkastuslautakunnassa vuoden 2018 aikana kolmessa kokouksessa sitä mukaa, kun sidonnaisuusilmoituksia on tullut rekisteriin. Kaupunginvaltuustossa sidonnaisuusilmoitukset on käsitelty ja merkitty tiedoksi 12.11.2018 § 93. Sidonnaisuuksien valvonnan kautta pyritään varmistamaan asioiden puolueeton käsittely ja toiminnan sekä päätöksenteon läpinäkyvyys.

Kuntaliitto on julkaissut ohjeen vieraanvaraisuudesta, eduista ja lahjoista (Yleiskirje 17/2017). Sen tarkoituksena on ohjeistaa kuntia siinä, mitä seikkoja kunnan henkilöstön ja luottamushenkilön on otettava huomioon, jos heille tarjotaan etuja, lahjoja tai vieraanvaraisuutta sidosryhmäyhteistyössä tai muussa toiminnassa. Kuntaliitto on myös julkaissut vuonna 2018 uuden ohjeistuksen ”Korruptio ja eettisyys kunnassa”. Kuntaliiton ohjeistus on tarkoitus ottaa käyttöön, kun kaupungin edustusta ja vieraanvaraisuutta koskevaa ohjeistusta päivitetään vuoden 2019 aikana.

1.2 SELONTEKO KAUPUNGIN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Hallintosäännön luvun 3 § 7 mukaan tämän sisäisen valvonnan selonteko on käsitelty konsernijaostossa 11.2.2019 § 13 ja kaupunginhallituksessa 18.2.2019 § 47.

Vuoden 2018 aikana on noudatettu kaupunginvaltuuston 18.12.2017 § 95 hyväksymiä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita sekä hallituksen 21.9.2009 § 242 hyväksymää sisäisen valvonnan menettelyohjetta.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kaupungin toiminta on taloudellista ja tulokSELLISTA, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Lisäksi sisäisen valvonnan tavoitteena on vahvistaa hyvää johtamis- ja hallintotapaa. Sisäinen valvonta on osa jokapäiväistä toimintaa.

Kaupunginhallitus/konsernijaosto ja kaupunginjohtaja vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimivuudesta. Muut tilivelvolliset luottamushenkilöt ja viranhaltijat vastaavat kukin omilla vastualueillaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä.

Vuoden 2018 aikana uudistettiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytänteet. Johtoryhmässä laadittiin keskeisten toimintojen valvonnan kohdeluettelo / painopistealueet. Luettelosta valitaan vuosittain ne toimintojen kohteet / painopistealueet, joita talousarviovuoden aikana valvotaan. Konsernijaosto hyväksyy ja esittää valitut kohteet / painopistealueet kaupunginhallitukselle.

Vuoden 2018 sisäisen valvonnan painopistealueet on vahvistettu konsernijaostossa 22.3.2018 § 11 ja kaupunginhallituksessa 3.4.2018 § 85.

Vuoden 2018 valvonnan painopistealueet olivat:

- päätöksenteko; säännöt, ohjeet ja määräykset / ajantasaisuus ja niiden noudattaminen päätösten strateginen mukaisuus ja vaikuttavuus yritysvaikutusten arviointi päätöksenteossa
- talous; luotto- ja maksukortit hankinnat / luovutukset kohde- ja toiminta-avustukset
- henkilöstö; rekrytointi, rekrytointiprosessi palvelusuhdeasiat, maksetut palkat ja lisät työnsujuvuus, henkilöstösuunnittelu, tiedotus ja viestintä työhyvinvointi ja työsuojelu, sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden seuranta osaamisen johtaminen ja kehittäminen, kehityskeskustelut

Toimialat ovat raportoineet sisäisen valvonnan toteutuksesta, keskeisistä havainnoista ja tehdyistä toimenpiteistä osavuositiedonraportissa. Toimialojen sisäisen valvonnan raportit vuodelta 2018 on käsitelty lautakunnissa (perusturvalautakunta 30.1.2019 § 14, sivistyslautakunta 31.1.2019 § 7, liikunta- ja vapaa-aikalautakunta 30.1.2019 § 4 ja tekninen lautakunta 15.1.2019 § 14). Konsernihallinnon sisäisen valvonnan raportti käsitellään kaupunginhallituksessa 18.2.2019. Toimialakohtaiset raportit sisältyvät toimintakertomuksessa toimialan alussa olevaan toiminnan kokonaisuuteen.

Toimialat ovat noudattaneet sisäisessä valvonnassa kaupungin sisäisen valvonnan ohjetta. Suoritetuilla valvontatoimenpiteillä on varmistettu menettely- ja toimintatavat sekä toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Havaitut puutteet on pyritty korjaamaan heti, kun ne on havaittu.

Päätöksenteko

Kaupunginhallituksen tietoon ei ole tullut sellaisia toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksistä tehtyjä valituksia, joiden perusteena olisi ollut selkeästi sisäisen valvonnan puutteellisuudesta aiheutunut lakien, ohjeiden, päätösten tai hyvän hallintotavan noudattamisen laiminlyönti.

Vuoden 2018 aikana Itä-Suomen hallinto-oikeudessa tuli vireille seuraavat Varkauden kaupungin toimielinten päätöksiä koskevat valitukset (yhteensä 37 kpl):

- Poikkeaminen, maankäyttö- ja rakennusasiat/Varkauden tekninen lautakunta (5 kpl)
- Pysäköintivirhemaksut/Varkauden kaupungin pysäköinninvalvoja (3 kpl)
- Toimeentulotuen myöntäminen/Varkauden perusturvalautakunnan yksilöasioiden jaosto (8 kpl)
- Vammaispalvelu/Varkauden kaupungin perusturvalautakunnan yksilöasioiden jaosto (17 kpl)
- Yhteydenpidon rajoittaminen/Varkauden kaupungin johtava sosiaalityöntekijä (4 kpl).

Aluehallintovirastossa tuli vireille 2 kantelua, joista toinen koski Varkauden sairaalassa tehtävän leikkaustoiminnan lainmukaisuutta ja toinen psykiatrian tahdonvastaista hoitoa.

Vuoden 2018 aikana päivitettiin konserniohje (kv. 28.5.2018 § 42) ja laadittiin uusi kaupunkikonsernin varainhankinnan, takausten ja sijoitustoiminnan periaatteet (kv. 28.5.2018 § 40) ja aloitettiin uusien hankintaohjeiden laadinta sekä hallintosäännön päivittäminen.

Päätösten strategian mukaisuus ja vaikuttavuus on pyritty huomioimaan kaikessa päätöksenteossa. Yritysvaikutusten arviointia toteutetaan osin toimialojen päätöksenteossa. Jatkossa pyritään yhdenmukaistamaan niin strategian kuin yritysvaikutusten arviointia kaikessa päätöksenteossa.

Talous

Talouden osalta painopistealueena olleet luotto- ja maksukorttien käyttäjät ja käyttöoikeudet on taloustoimessa tarkastettu vuoden 2018 alussa ja saatettu ajan tasalle. Myös toimialat ovat seu-

ranneet ja tarkastaneet omien henkilöstöjensä luotto- ja maksukorttien käyttöä. Uusi ohjeistus luotto- ja maksukorttien lopetuksesta laadittiin ja jaettiin esimiesjakeluna sekä julkaistiin intrassa.

Hankintojen ja luovutusten osalta on noudatettu hankintalakia, kaupungin omaa hankintastrategiaa, hallintosääntöä ja tällä hetkellä voimassa olevaa hankintaohjeistusta.

Asiantuntijapalveluna ostettavassa sisäisessä tarkastuksessa yhtenä tarkastuksen kohteena olivat myös hankintasopimukset.

Kohde- ja toiminta-avustuksien hakumenettelyä on pyritty yhdenmukaistamaan ja ottamaan huomioon alueellinen vaikuttavuus ja strategian linjaukset avustuksia myönnettäessä. Avustuskäytäntöä kehitetään edelleen vuoden 2019 aikana.

Henkilöstö

Henkilöstön osalta painopistealueet olivat rekrytointi, palvelusuhdeasiat, työnsujuvuus, työhyvinvointi ja työsuojelu sekä osaamisen johtaminen ja kehittäminen.

Rekrytoinneissa on pääosin noudatettu hallintosäännön toimivaltasäännöksiä ja rekrytointiohjetta. Havainnointien kautta on päädytty kehittämään ja ohjeistamaan viranhaltijapäätöksiä liittyen rekrytointiprosessiin.

Palvelusuhdeasioissa valvonnan kohteena olivat maksetut palkat ja lisät. Suoritetuissa valvontatoimenpiteissä on huomattu, mm. ettei henkilökohtaisen lisän edellyttämää työsuorituksen arviointijärjestelmää ole ja palkantarkistusten dokumentointi on jossain määrin puutteellista. Kaikkiin epäkohtiin on reagoitu ja henkilöstöpalvelut on mm. yhtenäistänyt erilliskorvausten ja –lisien yhteydessä Populuksessa käytettäviä palkkalajeja ja uuden koodauksen mukaiset muutokset Populukseseen ovat valmisteilla Taitoassa.

Työn sujuvuuden valvonnassa keskityttiin henkilöstösuunnitteluun. Tehtäväkuvat todettiin olevan suurimmalta osalta ajan tasalla. Henkilöstösuunnittelun kehittämiseen on tarkoitus ottaa käyttöön Kuntarekryn KuntaHR-järjestelmä, jonka avulla on mahdollista kehittää tehtäväkuvien ylläpitoa. Lisäksi strategiatyöhön liittyen työ- ja palveluprosessien kuvaamis- ja kehittämistyö sekä henkilöstösuunnittelu keskitetysti on tarkoitus toteuttaa vuoden 2019 aikana.

Tiedotusta ja viestintää on pyritty lisäämään johdonmukaisesti ja monikanavaisesti. Henkilöstön ja esimiesten viestintäkoulutusta on toteutettu monipuolisesti vuonna 2018.

Työhyvinvoinnissa ja työsuojelussa on painopisteenä ollut sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden seuranta. Populuksen poissaolohälytyksiä ja työhyvinvointikeskustelujen määriä on seurattu tiiviisti. Esimiehiä on tuettu ohjaamaan työntekijöitä WATTI-mallin mukaisesti varhaisen tuen toimenpiteisiin. Ennakoiva ja ennalta ehkäisevä työterveyshuoltotyö ei ole täysin toteutunut toimintasuunnitelmaan kirjatulla tavalla työterveyshuollon lääkäriresurssipulan vuoksi. Työterveyshuollon yhteistyötä pyritään kehittämään tavoitteellisesti ja työpaikkakäynteihin liittyvät prosessit ja ohjeistukset uudistetaan paremman vaikuttavuuden aikaansaamiseksi.

Osaamisen johtamisen ja kehittämisen valvonnan kohteena olivat kehityskeskustelut, joiden seuranta on ollut haasteellista ja keskustelujen sisältä vaihdellut merkittävästi. Tilanteen parantamiseksi otetaan käyttöön Kuntarekryn KuntaHR-järjestelmä, jossa kehityskeskustelujen sisällöt tallentuvat työntekijän HR-tietoihin ja näkyvät ainoastaan työntekijälle ja hänen esimiehelleen. Järjestelmästä saatavia raportteja voidaan hyödyntää mm. kehityskeskustelujen kattavuuden seurassa ja frekvenssejä voidaan keskitetysti seurata.

Riskienhallinnan järjestäminen

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen perustana vuonna 2018 on ollut kaupunginvaltuuston 18.12.2017 § 95 hyväksymä Varkauden kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet.

Taloushallinto on laatinut toimialoille osavuosikatsauksen ja talousarvion laadintaohjeet, joissa on kiinnitetty huomiota riskienhallinnan raportointiin. Toimialat ovat osavuosikatsauksessaan ja toimintakertomuksessaan arvioineet omaan toimintaansa liittyviä merkittäviä taloudellisia ja toiminnallisia riskejä. Riskejä on arvioitu myös vuoden 2018 talousarviossa. Riskienhallinnan järjestäminen, toteutus ja seuranta ovat kunkin toimialan vastuulla.

Riskienhallintaryhmä on arvioinut omaisuus- ja vastuuriskejä. Vakuutusmeklarin asiantuntijapalvelut ostetaan Suunta Meklarit Oy:ltä kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksen 21.9.2018 § 22 mukaisesti 1.1.2019 alkaen. Vuoden 2018 aikana palvelut ostettiin Marsh Oy:ltä. Meklarin palveluja käytetään mm. vahinkopalveluissa, vakuutusten uudistamisessa ja vakuutusten kilpailutuksessa. Vakuutukset on kilpailutettu vuonna 2016.

Kaupungin lainasalkun analysointia on suorittanut ulkopuolinen rahalaitoksista riippumaton asiantuntija Operandi Oy. Lainamäärästä 63,73 % on korkosuojattu. Vuoden 2018 aikana ei korkosuojauksia tehty, vaan uusi 10,0 M€ laina otettiin kiinteäkorkoisena. Kaupungin lainamäärä 31.12.2018 on 68,4 M€, josta pitkäaikaista lainaa 48,4 M€ ja lyhytaikaista 20,0 M€. Pitkäaikaisista lainoista pitkiin viitekorkoihin on sidottu 14,0 M€ (kiinteä korkoiset lainat) ja vaihtuva korkoisin 34,4 M€, joihin kohdistuu yhteensä 28,8 M€ / 7 kpl koronvaihtosopimuksia korkotason suojaustoimenpiteinä.

Kaupungin takausvastuut ovat 31.12.2018 tilanteen mukaan 58,066 M€ (31.12.2017 64,587 M€, 31.12.2016 70,526 M€, 31.12.2015 65,935 M€ ja 31.12.2014 70,752 M€). Takauksista 57,437 M€ kohdistuu tytäryhteisöjen lainoihin.

Sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa seurannassa käytetään TargetorPro raportointiohjelmaa sekä WPro-työturvallisuusjärjestelmää.

Konserniyhtiöt

Kaupunginvaltuuston 30.10.2017 § 72 hyväksymää konserniohjetta päivitettiin valtuuston 28.5.2018 § 42 päätöksellä. Omistajapoliittisen ohjelman laatiminen jatkuu vuoden 2019 aikana.

Konserniyhtiöiden valvontavastuu jaettiin konsernijohtoon kuuluville viranhaltijoille konsernijaoston 26.9.2018 § 36 ja kaupunginhallituksen 1.10.2018 § 229 päätöksillä. Tytäryhtiöiden tilannekatsaus ja kuulumiset käsitellään johtoryhmässä säännöllisesti.

Syksyn aikana aloitettiin kahden tytäryhteisön, Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n (valmistunut joulukuussa 2018) ja Wartalo Kodit Oy:n (maaliskuu 2019) toiminnan ja talouden riskikartoitukset.

Tytäryhteisöille on taloushallinnon toimesta laadittu omat ohjeistukset talousarvion, osavuosi- ja tilinpäätöksen laadintaan. Ohjeistuksissa on huomioitu sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Sisäinen tarkastus on osa kaupungin johtamisjärjestelmää, jota johtavat tilivelvolliset (kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja) ja käyttävät toteuttaessaan tilivelvollisuuteen kuuluvaa valvontavelvollisuuttaan. Uuden hallintosäännön luvun 3 § 7 mukaan sisäisen tarkastuksen suunnitelman hyväksyy kaupunginhallituksen alainen konsernijaosto. Suunnitelman tarkoituksena on edistää kaupungille asetettujen päämäärien ja tavoitteiden toteutumista. Sisäinen tarkastus toimii kaupunginjohtajan alaisuudessa.

Kaupunginhallitus hyväksyi 16.10.2017 § 272 vuosien 2017–2018 sisäisen tarkastuksen suorittajaksi PricewaterhouseCoopers Oy:n. PwC Oy:n palveluna tuottaman sisäisen tarkastuksen tavoitteena on tukea kaupunkia sen tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallin-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Vuoden 2018 tarkastuksen kohteena olivat:

- *sopimushallinnan prosessien tehokkuus ja toimivuus,*

- merkittävimmät sopimukset,
- sopimuksen laatimiseen liittyvien hyväksymiskäytäntöjen noudattaminen sekä voimassa olevien sopimusten noudattaminen,
- riskienhallinnan näkökulmasta arviointi yleisellä tasolla, millainen merkitys konsernisopimuksilla on kaupungille.

Sisäisen tarkastuksen raportti valmistui 18.1.2019 ja se on käsitelty johtoryhmässä 29.1.2019, konsernijaostossa 11.2.2019 ja kaupunginhallituksessa 18.2.2019. Tarkastuksessa esiin nousseet seikat huomioidaan vuoden 2019 aikana tehtävissä toiminnan uudistuksissa ja kehittämistoimenpiteissä.

Sopimusten hallintaa kaupunkitasolla uudistetaan ja kehitetään osana syksyllä päivitettävää asianhallinnan kokonaisuuden päivitystä (TWEB). Sopimustenhallintaohjelma palvelee sopimuksen tehnyttä toimialaa, kun sopimuksen tiedot, mm. sopimuksen kesto on tallennettu ohjelmaan. Sopimushallinnan vastuuhenkilöt on nimetty toimialoittain. Sopimushallintaan tullaan laatimaan Kuntaliiton suositusten mukaiset sopimushallinnan ohjeet ja sopimushallinnan täysipainoinen käyttöönotto saatetaan loppuun vuoden 2019 aikana.

1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen (ulkoiset erät)

Kaupungin tilikauden tulos muodostui alijäämäiseksi 4 607 265 € ja tilinpäätössiirtojen (rahaston tuloutus) jälkeen tilikauden alijäämä oli 3 659 717 €.

Toimintatuotot (ulkoiset)

Tuloslaskelman mukaan toimintatuottojen toteutuma (ilman valmistusta omaan käyttöön) on 45 290 694 €. Toimintatuotot kasvoivat 925 919 € / 2,1 % verrattaessa vuoden 2017 toteutumaan.

Myyntituotot kasvoivat edellisestä vuodesta 1 263 305 € / 4,6 %. Merkittävin muutos tapahtui yhteistoimintakorvauksissa, jotka lisääntyivät 1 762 196 € / 7,8 %. Joroisten sosiaali- ja terveystoimen yhteistoimintakorvaukset kasvoivat 870 000 € ja leikkaustoiminnan ulkokuntalaskutus (ns. läpikululaskutus) lisääntyi 532 700 €. Muut myyntituotot puolestaan vähentyivät 500 507 € / -14,8 %, jota selittää pääosin metsänmyyntitulojen pienentyminen edellisestä vuodesta 366 412 €.

Maksutuotot toteutuivat 279 770 € / -2,8 % edellisvuotta pienempänä. Maksutuotot vähentyivät merkittävimmin varhaiskasvatuksessa 249 000 € / -30,1 % johtuen lähinnä hoitomaksujen perusteena olevien tulojen muutoksesta 1.8.2018 alkaen.

Tuet ja avustukset kasvoivat vuoteen 2017 verrattuna 155 745 € / 7,9 %. Palkkatukityöllistämisen tuet olivat 62 189 € ja kiintiöpakolaisten valtion korvaukset olivat 84 700 € edellisvuotta suuremmat. Kelan korvaustulo henkilöstön työterveydenhuollon menoihin oli 90 000 € ja valtionkorvaus kuntouttavaan työtoimintaan 33 500 € edellisvuotta suurempi. Valtion korvaus vuoden 2018 presidentinvaaleihin oli 38 282 €. Sen sijaan muut tuet ja avustukset (mm. hankerahoitus) vähenivät edellisestä vuodesta 156 000 €.

Muut toimintatuotot laskivat edellisestä vuodesta 213 361 € / -4,5 %, josta merkittävin muutos kohdistui rakennusten vuokratuottoihin, vähennys 111 000 €. Muutosta selittää teknisen toimen tukipalveluyksikön puhtauspalvelutulojen kirjaustavan muutos. Puhtauspalvelutulot (ulkoiset tulot 87 880 €) on siirretty vuonna 2018 muihin myyntituottoihin, kun ne vuonna 2017 esitettiin tiliryhmässä muut toimintatuotot / muiden rakennusten vuokrat.

Ulkoisilla toimintatuotoilla katetaan 26,6 % (v. 2017 / 29,6 %) toimintakuluista. Ulkoiset toimintatuotot olivat tuloslaskelman kokonaistuloista 25,9 %.

Valmistus omaan käyttöön

Omaan käyttöön valmistettavan aktivoitavan hyödykkeen valmistuksen arvo esitetään tuloslaskelmassa omana eränään. Valmistus omaan käyttöön on tuloslaskelman oikaisua, jolla omaan käyttöön valmistuksen vaikutus tilikauden tulokseen eliminoidaan silloin, kun hyödykkeen valmistuksen menoja sisältyy tuloslaskelman menoihin.

Valmistus omaan käyttöön 677 986 € muodostuu teknisen toimen ja liikunta- ja vapaa-aikatoimen kohdentamista suunnittelu- ja valvontakustannuksista eri investointihankkeisiin. Kasvua vuoteen 2017 verrattaessa 277 283 € / 69,2 %.

Toimintakulut (ulkoiset)

Tuloslaskelman toimintakulujen toteutuma oli 170 181 470 € ja ne kasvoivat vuoteen 2017 verrattuna 2 868 155 € / 1,7 %.

Henkilöstökulut olivat yhteensä 74 990 443 ja vähentyivät edellisestä 299 654 € / -0,4 %.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimuksen yleiskorotusten vaikutus henkilösivukuluineen vuonna 2018 oli n. 620 000 €. Kunta-alan palkkaratkaisuun sisältyi tammikuussa 2019 maksettava tuloksellisuuden perustuva kertaerä, jonka suuruus oli 9,2 %. Kertaerä maksettiin joulukuun 2018 palkanmaksun yhteydessä, koska kirjanpitolautakunnan ohjeen mukaisesti se tuli huomioida palkkajaksotuksena vuoden 2018 tilinpäätöksessä. Kertaerän kustannusvaikutus henkilösivukuluineen oli noin 490 000 €.

Palkkamenot kasvoivat edellisestä vuodesta 95 772 / 0,2 %. Palkkamenot kasvoivat teknisellä toimella 251 800 € / 4,7 % ja sosiaali- ja terveystoimessa (Varkaus) 222 701 € / 0,8 %. Sen sijaan muilla toimialoilla palkkamenot pienentyivät; yleishallinto 109 095 € / -5,1 %, sosiaali- ja terveystoimi Joroinen 167 742 € / -4,3 % ja sivistystoimessa sekä liikunta- ja vapaa-aikatoimessa vähennys oli yhteensä 101 892 € / -0,6 %.

Eläkekulujen kasvu oli 68 613 € / 0,5 %. Palkkaperusteiset eläkemaksut pienenevät 175 822 € / -1,7 %, eläkemenoperusteiset maksut alenivat 48 736 € / -1,4 % ja varhaiseläkemaksut sen sijaan kasvoivat 113 364 € / 15,1 % edellisestä vuodesta. Eläkekuluihin sisältyi myös 179 807 € eläkemenuvastuuvaramuksen korotus, joka kohdistuu KuEL-eläkejärjestelmän ulkopuolella tehtyihin eläkesitoumuksiin, ns. lisäeläkkeisiin.

Muut henkilösivukulut vähentyivät 464 038 € / -15,7 % lähinnä työnantajan työttömyysvakuutusmaksu ja sotu-maksuosuuden alentumisesta johtuen.

Palvelujen ostot kasvoivat edellisestä vuodesta 1 725 675 € / 2,5 %. Merkittävimmät muutokset olivat erikoissairaanhoidon ostopalveluissa (kasvu 692 429 € / 3,4 %) ja vammaispalvelujen asiakaspalvelujen ostoissa (kasvu 416 300 € / 8,1 %). Lasten yksityisiltä päiväkodeilta ostetut palvelut sekä päivähoidon palvelurahamenot kasvoivat 670 900 € / 52,4 % edellisestä vuodesta.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostoihin käytettiin 10 376 188 €, mikä oli edellisvuotta 382 481 € / 3,8 % enemmän ja muodostui sähkö- ja lämmityskulujen kasvusta (14,1 %).

Avustukset olivat 10 701 715 € ja lisääntyivät 837 246 € / 8,5 %, joka johtui suurimmalta osin palveluasumisen palvelusetelimenojen kasvusta.

Muut toimintakulut olivat 3 394 686 € ja kasvoivat 222 406 € / 7,0 %, joka muodostui lähinnä koneiden ja kaluston leasingvuokrakulujen kasvusta. Muihin toimintakuluihin sisältyi myös luottotappiokirjauksia 233 932 €, joita oli 82 453 € edellisvuotta enemmän.

Toimintakate

Toimintakate kertoo kuinka paljon toimintakuluista jää katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuotoilla.

Toimintakatteen toteutuma oli -124 212 790 € ja se heikentyi 1 664 952 € / 1,4 % verrattuna vuoden 2017 toimintakatteeseen. Toimintakate on 5 960 € / asukas (v. 2017 5 791 € / asukas).

Kuntaliiton vuoden 2018 tilinpäätösarvion ennakkotiedon mukaan kuntien toimintakate heikentyi v. 2018 koko maassa 3,8 %.

Rahoitus

Rahoituseriin kuuluvat verotulot, valtionosuudet, korkotuotot ja – kulut sekä muut rahoitustuotot ja -kulut.

Verotulot

Veroprosentit säilyivät vuonna 2018 edellisen vuoden tasolla eli veroprosenttien korotuksia ei tehty. Vuodelle 2019 ei ole myöskään tehty veroprosenttimuutoksia.

Veroprosenttien muutokset vuosina 2008–2018

Veroprosentit	2008	2009	2010-2013	2014	2015-2016	2017	2018
Tuloveroprosentti	19,00	19,00	20,00	20,50	20,75	21,00	21,00
Kiinteistöveroprosentit:							
Yleinen kiinteistövero	0,90	0,90	0,95	1,35	1,35	1,45	1,45
Vakituinen asuminen	0,35	0,35	0,40	0,40	0,40	0,50	0,50
Muut asuinrakennukset	0,95	0,95	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Yleishyödylliset yhteisöt	0	0	0	0	0	0	0
Voimalaitos	2,50	2,50	2,85	2,85	2,85	2,85	2,85

Verotulot yhteensä vuonna 2018 olivat 78 324 833 €. Verotulot vähenivät vuoteen 2017 verrattuna 1 628 112 € / -2,0 %. Verotulojen kokonaiskertymään vaikutti merkittävästi verovuoden 2017 maksuunpannun kunnallisverotuksen odotettua heikempi kehitys ja veronpalautusten taso oli poikkeuksellisen korkea. Kunnille tilitettiin verovuodelta 2017 liikaa veroja, jotka oikaistiin joulukuussa 2018. Varkauden kunnallisverotulojen verovuoden 2017 negatiivinen oikaisu oli 7 293 000 €. Poikkeuksellinen verovuosi vaikutti myös tammikuun 2019 verotilityksiin, koska joulukuun 2018 verotilitys ei riittänyt kattamaan kokonaan negatiivisia oikaisuja. Vuoden 2019 tammikuun verotilitykseen jäi vielä vähennettävää kunnallisveroa yhteensä 1 956 905 €.

Ennakkotietojen mukaan kuntien verotulot pienentyivät keskimäärin 0,5 % vuodesta 2017.

Kunnallisverot

Vuoden 2018 aikana kunnallisveroja kertyi 68 660 307 € (v. 2017 69 890 318 €). Kunnallisverojen vähenemä on 1 230 011 € / -1,8 % verrattuna vuoteen 2017. Ennakkotietojen mukaan keskimäärin kuntien kunnallisverot pienentyivät -0,8 %.

Kiinteistöverot

Vuonna 2018 kiinteistöveroja kertyi 5 782 009 € (v. 2017 5 754 888 €), joka on 27 121 € / 0,5 % enemmän kuin vuoden 2017 verokertymä. Kuntaliiton mukaan kuntien kiinteistöverot kasvoivat vuonna 2018 keskimäärin 2,2 %.

Yhteisöverot

Yhteisöveroja vuonna 2018 kertyi 3 882 517 € (v. 2017 4 307 739 €), vähennystä edellisvuoteen verrattuna 425 222 € / -9,9 %. Yhteisöverotuoton laskuun vaikutti yksittäisen yrityksen verovuoden 2016 kohdistuva ennakontäydennysmaksu, joka nosti kuntien yhteisöverokertymää kerta-luonteisesti vuoden 2017 keväällä.

Keskimäärin kuntien yhteisöverot pienentyivät -0,5 % vuonna 2018.

Verotulojen toteutuma 1.1. – 31.12.2018

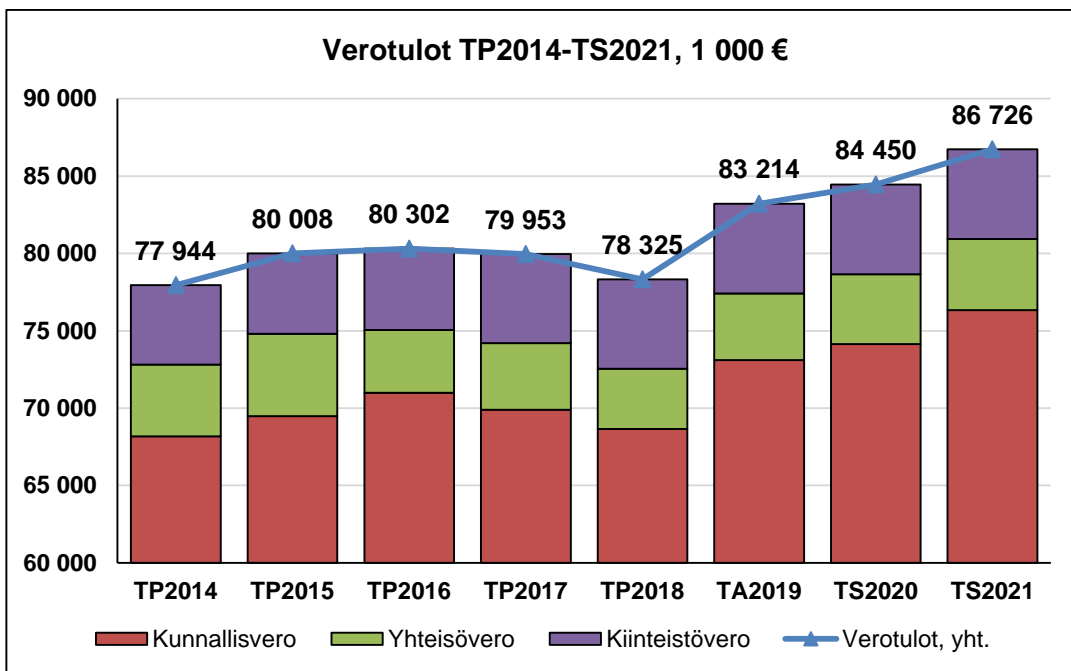
	TA2018	TA-muutos	TA+muutos	Toteutuma 2018	Erutus TA/Tot.	Tot-%
Kunnallisvero	70 700 000	-2 346 000	68 354 000	68 660 307	306 307	100,4
Yhteisövero	4 200 000	-342 000	3 858 000	3 882 517	24 517	100,6
Kiinteistövero	5 800 000	-51 000	5 749 000	5 782 009	33 009	100,6
Yhteensä	80 700 000	-2 739 000	77 961 000	78 324 833	363 833	100,5

VEROTULOT								
	TP2014	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018	TA2019	TS2020	TS2021
Verotulot, yht.	77 944	80 008	80 302	79 953	78 325	83 214	84 450	86 726
-muutos -%	4,7	2,6	0,4	-0,4	-2,0	6,2	1,5	2,7
Kunnallisvero	68 179	69 485	70 996	69 890	68 660	73 114	74 150	76326
-muutos -%	1,4	1,9	2,2	-1,6	-1,8	6,5	1,4	2,9
Yhteisövero	4 631	5 310	4 056	4 308	3 883	4 300	4 500	4600
-muutos -%	38,6	14,7	-23,6	6,2	-9,9	10,7	4,7	2,2
Kiinteistövero	5 134	5 214	5 250	5 755	5 782	5 800	5 800	5800
-muutos -%	33,0	1,6	0,7	9,6	0,5	0,3	0,0	0,0
Tuloveroprosentti	20,50	20,75	20,75	21,00	21,00	21,00	21,00	21
Efektiiivinen veroaste	15,21	15,35	15,15	15,09	15,04	14,97	15,17	15,28

*) Efektiiivinen veroaste tarkoittaa maksuunpannun kunnallisveron suhdetta ansiotuloihin, eli se on veroprosentti, jonka mukaan kuntalainen keskimäärin maksaa ansiotuloistaan kunnallisveroa.

Verotulojen kehitys vuosina 2014 – 2018

	2014	2015	2016	2017	2018	Muutos 2017/2018
Kunnallisvero	68 179 312	69 484 702	70 996 374	69 890 318	68 660 307	-1 230 011
Yhteisövero	4 630 971	5 309 681	4 055 674	4 307 739	3 882 517	-425 222
Kiinteistövero	5 134 138	5 213 977	5 250 316	5 754 888	5 782 009	27 121
Yhteensä	77 944 421	80 008 360	80 302 364	79 952 945	78 324 833	-1 628 112

Kunnan tuloveron määräytymisperusteet

Verovuosi	Tuloveroprosentti	Verotettava tulo	Muutos %
2010	20,00	64 058 862	
2011	20,00	65 479 946	2,2
2012	20,00	65 864 346	0,6
2013	20,00	66 853 778	1,5
2014	20,50	69 081 683	3,3
2015	20,75	70 377 483	1,9
2016	20,75	69 734 716	-0,9
2017	21,00	68 705 945	-1,5

Valtionosuudet

Valtionosuudet 48 228 598 € toteutuivat 100,0 % muutettuun talousarvioon nähden. Valtionosuudet kasvoivat vuoteen 2017 verrattaessa 527 905 € / 1,1 %. Peruspalvelujen valtionosuus pienentyi edellisestä 151 533 € / -0,4 %. Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus sen sijaan kasvoi 1 063 068 € / 15,8 %. Opetus- ja kulttuuritoimen muu negatiivinen valtionosuus suureni edellisestä vuodesta 383 630 € / 18,6 %.

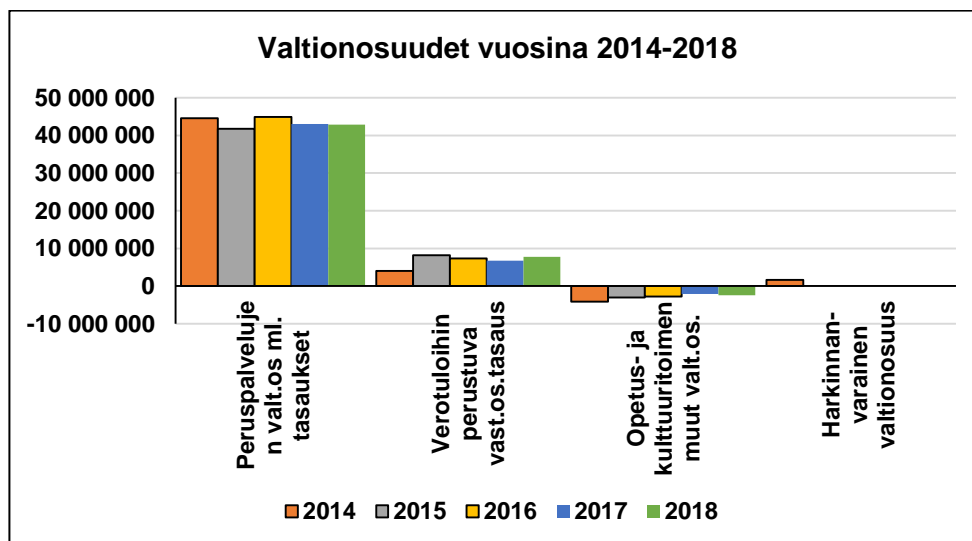
Kuntaliiton vuoden 2018 tilinpäätösten ennakkotiedon mukaan kuntien valtionosuudet pienentyivät keskimäärin -0,6 %.

Valtionosuuksien toteutuma 1.1. – 31.12.2018

	TA2018	TA-muutos	TA+muutos	Toteutuma 2018	Erotus TA/Tot.	Tot-%
Peruspalvelujen valt.os ml.tasaukset	43 110 000	-243 000	42 867 000	42 868 412	1 412	100,0
Verotuloihin perustuva valt.os.tasaus	6 740 000	1 061 000	7 801 000	7 800 984	-16	100,0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valt.os.	-1 990 000	-447 000	-2 437 000	-2 440 798	-3 798	100,2
Yhteensä	47 860 000	371 000	48 231 000	48 228 598	-2 402	100,0

Valtionosuudet vuosina 2014 – 2018

	2014	2015	2016	2017	2018	Muutos 2017/2018
Peruspalvelujen valt.os ml. tasaukset	44 560 517	41 772 333	44 927 917	43 019 945	42 868 412	-151 533
Verotuloihin perustuva vast.os.tasaus	3 995 344	8 163 852	7 350 288	6 737 916	7 800 984	1 063 068
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valt.os.	-4 167 698	-3 064 203	-2 770 483	-2 057 168	-2 440 798	-383 630
Harkinnan- varainen valtionosuus	1 650 000				0	0
Yhteensä	46 038 163	46 871 982	49 507 722	47 700 693	48 228 598	527 905

Verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) oli yhteensä 126,553 M€ ja väheni edellisestä vuodesta 1,100 M€ / -0,9 %.

Verorahoituksen kehitys 2014 – 2018

	2014	2015	2016	2017	2018	Muutos 2017/2018
Verotulot	77 944 421	80 008 360	80 302 364	79 952 945	78 324 833	- 1 628 112
Valtionosuudet	46 038 163	46 871 982	49 507 722	47 700 693	48 228 598	527 905
Yhteensä	123 982 584	126 880 342	129 810 086	127 653 638	126 553 431	- 1 100 207

Korkotuotot ja – kulut

Korkotuottoihin 815 021 € (v. 2017 811 418 €) sisältyy antolainojen korkotuotot. Suurin korkotuotto kertyy Keski-Savon Vesi Oy:n antolainan korosta, joka vuonna 2018 oli 805 797 €.

Korkokulut olivat 536 856 € eli lähes edellisen vuoden tasolla. Korkotaso säilyi vuonna 2018 vielä matalana ja lyhytaikaiset Euribor-korot olivat edelleen negatiivisia. Korkokuihin sisältyy lainojen korkosuojaukseen liittyviä kuluja 260 901 €.

Lainakanta 31.12.2018 oli 68 387 500 €, joka on 3 282 € / asukas (lisäys 683 €/asukas).

Muut rahoitustuotot ja – kulut

Rahoitustuotot 2 128 788 € (v. 2017 1 358 747 €) koostuvat pääosin Varkauden Aluelämpö Oy:n 451 764 € ja Savon Energiaholding Oy:n 673 740 € osingoista, liikelaitoskuntayhtymän sekä muiden kuntayhtymien peruspääoman koroista, yhteensä 175 584 €. Rahoitustuottoihin sisältyy vuoden 2017 henkilöstön tapaturvavakuutusmaksun tuloutus taseesta 456 514 €, koska lopullinen tapaturmavakuutusmaksu oli ennakoitua pienempi. Muihin rahoitustuottoihin sisältyy myös vuoden 2016 – 2017 ostolaskujen arvonlisäverotarkastuksen yhteydessä takautuvasti haetut palautukset 79 084 €.

Muihin rahoituskuluihin 184 429 € (v. 2017 164 871 €) sisältyy mm. pankkien palvelumaksut, provisiot, perintäkuluja, vanhentuneiden saamisten poistoeria sekä tasetilien pieniä oikaisueriä. Vuosien 2016 – 2017 arvonlisäverotarkastuksen takautuvasti saaduista arvonlisäveropalautuksista hyvitetiin tarkastuksen suorittaneelle Qvalia Oy:lle puolet 39 542 €, joka sisältyi myös muihin rahoituskuluihin.

Vuosikate

Vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa kaupungin tulo- ja rahoituksen riittävyyttä. Vuosikate siirtyy rahoituslaskelman toiminnan rahavirran ensimmäiseksi eräksi.

Tasapainossa olevassa taloudessa vuosikate kattaa suunnitelman mukaiset poistot. Poistojen on kuitenkin vastattava keskimääräistä vuotuista korvausinvestointien tasoa. Tulo- ja rahoituksen riittävyyttä arvioitaessa onkin syytä verrata vuosikatteen, poistojen ja poistonalaisten investointien omahankintamenojen määrien vastaavuutta.

Vuoden 2018 vuosikate 4 561 353 € (v. 2017 6 579 104 €, v. 2016 9 173 342 €, v. 2015 8 284 226 €). Vuosikate riittää kattamaan suunnitelman mukaiset poistot 49,7 % (v. 2017 110,6 %, v. 2016 167,2 %, v. 2015 164,1 %). Kuntaliiton vuoden 2018 tilinpäätösennakkotiedon mukaan vuosikate kattaa kuntien poistoista keskimäärin 99 %.

Vuosikate heikkeni 2 017 751 € / -30,7 % verrattuna vuoden 2017 vuosikatteeseen. Vuosikate on 219 € / asukas (v. 2017 311 € / asukas, v. 2016 428 € / asukas, v. 2015 383 € / asukas).

Kuntaliiton viimeisimmän vuoden 2017 tilinpäätösten tilastotiedon mukaan kuntien vuosikate on 585 € / asukas.

Suunnitelman mukaiset poistot

Käyttöomaisuuden poistot on laskettu kaupunginvaltuuston 16.12.2013 § 91 hyväksymän SUMU-poistosuunnitelman mukaisesti. Valtuusto hyväksyi poistosuunnitelmaan 19.10.2015 § 57 muutoksen, jonka mukaan kaikki 3 000 € tai sen alle olevat käyttöomaisuushankkeet poistetaan kerralla.

Vuoden 2018 suunnitelmapoistot olivat 6 312 812 € (v. 2017 5 948 513 €, v. 2016 5 487 235 €). Tilikauden kokonaispoistoihin 9 168 617 € sisältyy nykyisten sairaala- ja terveyskeskuksen rakennusten arvonalentumiskirjaus 2 855 805 €.

Tilikauden tulos / alijäämä

Vuoden 2018 tilikauden tulos on alijäämäinen 4 607 265 € ja rahastojen muutoksen 947 547 € jälkeen tilikauden alijäämä on 3 659 718 €.

Tilikauden tulokseen vaikutti merkittävästi verotulojen ennakoitua heikompi kehitys ja verotulot toteutuivat 1,6 M€ edellisvuotta pienempänä. Tulosta heikensi myös sosiaali- ja terveystoimen menojen alkuperäistä talousarviota heikompi toimintakatteen kehitys 1,2 M€. Tilikauden budjetoitua tulosta heikensi myös kunta-alan palkkaratkaisun sopimuskorotukset, joihin talousarviossa ei erikseen varauduttu, mutta hyväksyttiin vuoden aikana erikseen määrärahamuutoksena toimialoille.

Lisäksi tilikaudelle kirjattiin nykyisten sairaala- ja terveyskeskuksen rakennusten taseen jäännösarvon arvonalentumisena 2,8 M€. Loppuosa nykyisten rakennusten jäännösarvojen arvonalentumisesta on kirjattava vuosille 2019 – 2021, joka vaikuttaa suoraan tilikausien tulokseen.

Varkauden kaupunki**Tuloslaskelma (ulkoinen)**

	2018	2017
Toimintatuotot	45 291	44 365
Valmistus omaan käyttöön	678	401
Toimintakulut	-170 182	-167 313
Toimintakate	-124 213	-122 547
Verotulot	78 325	79 953
Valtionosuudet	48 229	47 701
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	815	811
Muut rahoitustuotot	2 128	1 359
Korkokulut	-537	-529
Muut rahoituskulut	-186	-168
Vuosikate	4 561	6 580
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 313	-5 949
Arvonalentumiset	-2 856	0
Satunnaiset tuotot	0	0
Satunnaiset kulut	0	0
Tilikauden tulos	-4 608	631
Varausten lisäys (-)	0	0
Rahastojen lisäys (-)	948	0
Tilikauden alijäämä (ylijäämä)	-3 660	631

Tuloslaskelman tunnusluvut

	2018	2017
Toimintatuotot/toimintakulut, %	26,7	26,6
Vuosikate/poistot, %	49,8	110,6
Vuosikate, €/asukas	219	311
Asukasmäärä	20 840	21 155

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen osuuden toiminnan kuluista.

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

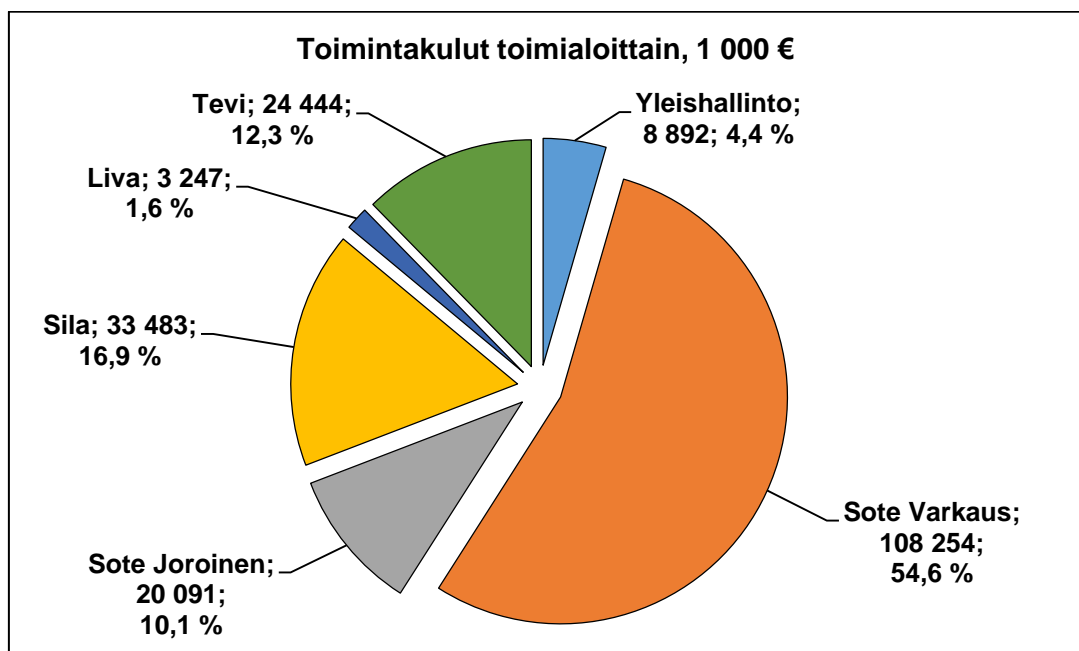
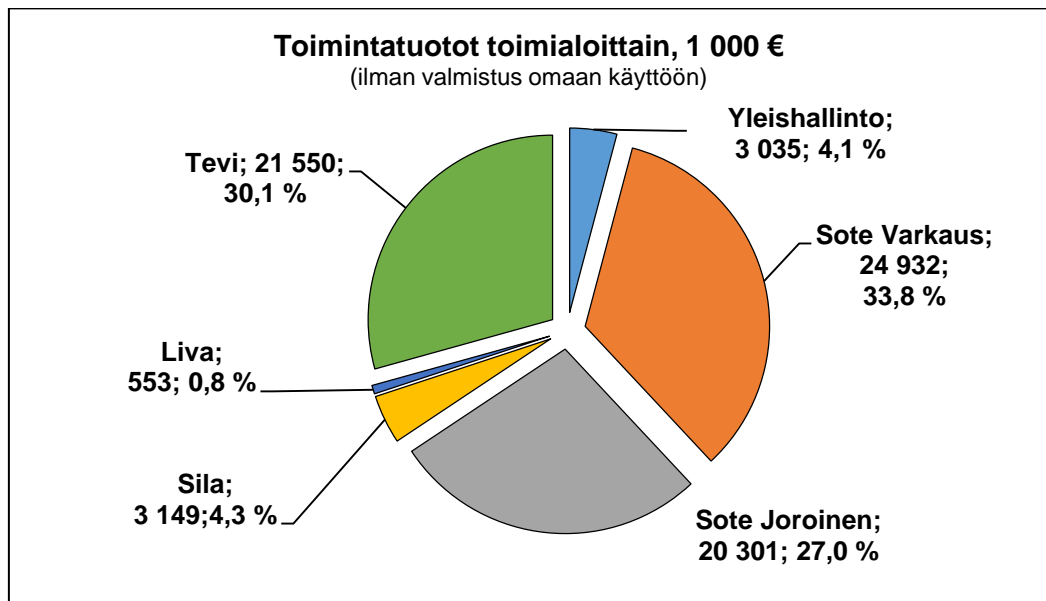
Vuosikate prosenttia poistoista

= 100* Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

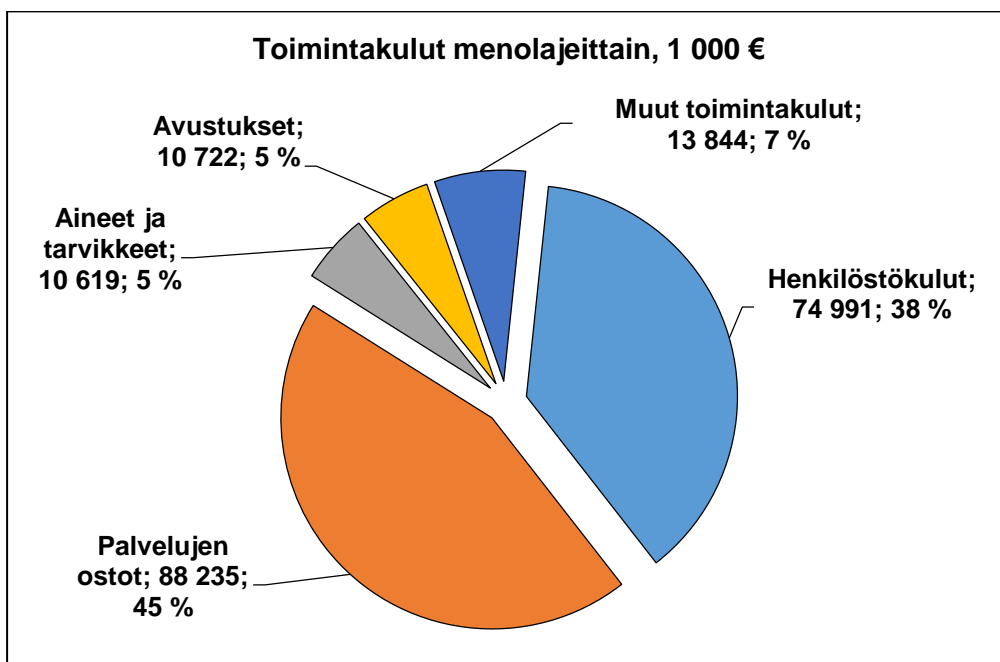
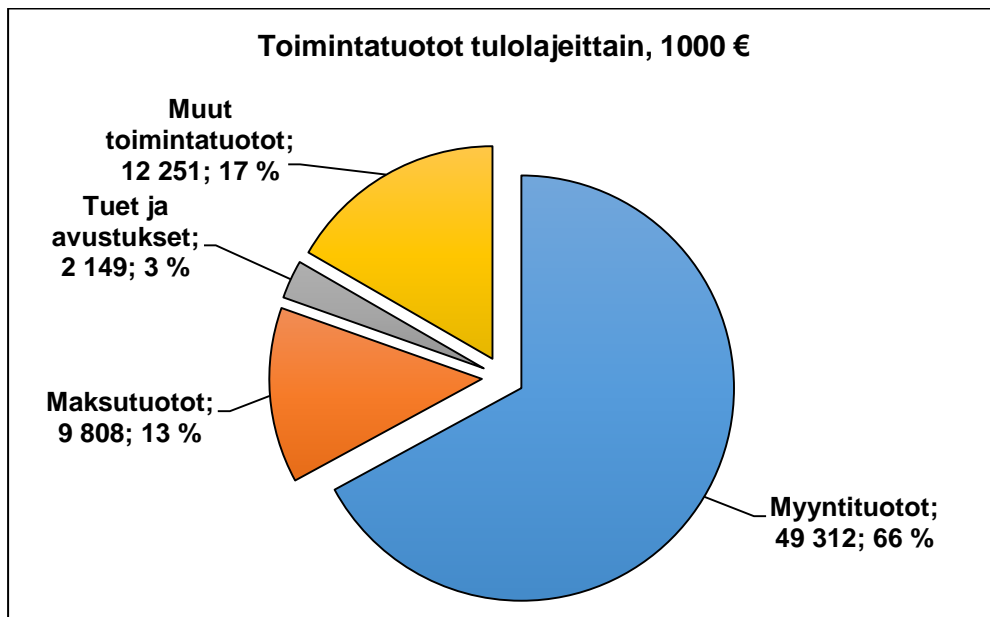
Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo-rahoituksen riittävyyden arvioinnissa

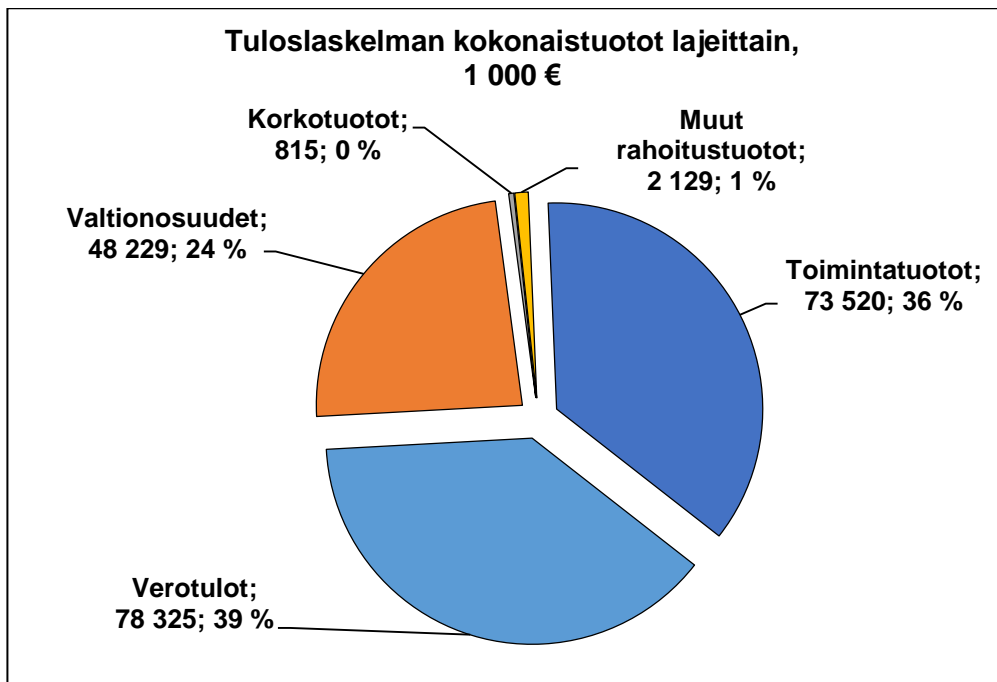
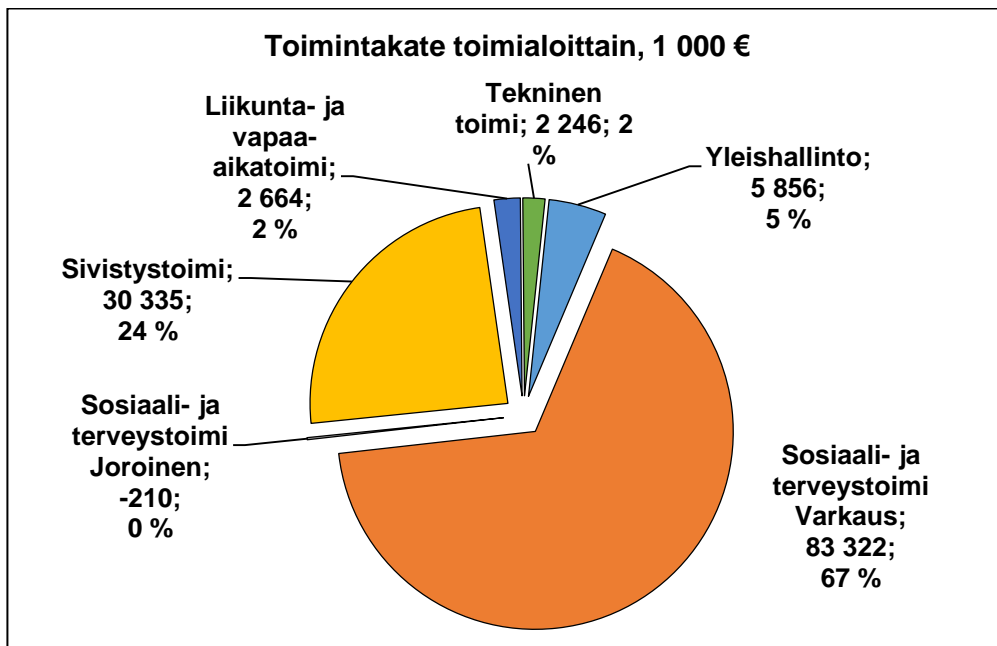
Toimintatuotot ja –kulut toimialoittain, (ulkoiset/sisäiset)

Toimintatuotot ja – kulut lajeittain (ulkoiset/sisäiset)

Toimintakate toimialoittain ja tuloslaskelman kokonaistulot lajeittain, (ulkoiset/sisäiset)

KESKEISET TALOUSLUVUT TP 2015-2018 (sis. Liikelaitos vuosina 2015-2016)
(ulkoiset ja sisäiset erät)

	Tilinpäätös 2015	Tilinpäätös 2016	Tilinpäätös 2017	Tilinpäätös 2018
Asukasluku	21 636	21 441	21 155	20 840
Tuloveroprosentti	20,75	20,75	21,00	21,00
Kiinteistövero-%, vakinainen asunto	0,40	0,40	0,50	0,50
Kiinteistövero-%, muut rakennukset	1,00	1,00	1,00	1,00
Kiinteistövero-%, yleinen	1,35	1,35	1,45	1,45
Kiinteistövero-%, yleishyödylliset yhteisöt	0,00	0,00	0,00	0,00
Kiinteistövero-%, voimalaitokset	2,85	2,85	2,85	2,85
Toimintakulut (1000 €)	-196 664	-200 139	-195 281	-198 411
Sisäiset toimintakulut	26 304	26 307	27 967	28 230
Toimintakulut, € / asukas	-9 090	-9 334	-9 231	-9 521
Toimintatuotot (1000 €)	76 666	77 810	72 332	73 520
Sisäiset toimintatuotot, €	26 304	26 307	27 967	28 230
Toimintatuotot, € / asukas	3 543	3 629	3 419	3 528
Toim.tuotot % toim.kuluista	-39,0	-38,9	-37,0	-37,1
Toimintakate (1000 €)	-119 998	-122 329	-122 548	-124 213
Toimintakate, € / asukas	-5 546	-5 705	-5 793	-5 960
Henkilöstökulut (1000 €) (palkat+sivukulut)	-78 481	-78 651	-75 290	-74 991
Vakinainen henkilöstö, hlö	1 371	1 345	1 318	1 318
Eläkemenoperusteiset kulut, €	-4 915	-4 525	-3 445	-3 396
Varhe-maksut, €	-878	-995	-749	-863
Työnantajan eläkevak.maksut, €	-10 528	-10 409	-10 197	-10 021
Verotulot (1000 €)	80 008	80 302	79 953	78 325
Verotulot, € / asukas	3 698	3 745	3 779	3 758
Verotulot % toim.kuluista	-40,68 %	-40,12 %	-40,94 %	-39,48 %
Valtionosuudet (1000 €)	46 872	49 508	47 701	48 229
Valtionosuudet, € / asukas	2 166	2 309	2 255	2 314
Valtionosuudet % toim.kuluista	-23,8	-24,7	-24,4	-24,3
Vuosikate (1000 €)	8 284	9 173	6 579	4 561
Vuosikate / poistot ja arvonalentumiset, %	164,1 %	167,2 %	110,6 %	49,7 %
Vuosikate, € / asukas	383	428	311	219
Investoinnit (brutto) (1000 €)	-9 424	-10 490	-11 284	-11 075
Investointitulot (1000 €)	542	379	347	153
Poistot (1000 €)	-5 048	-5 487	-5 949	-6 313
Arvonalentumiset (1000 €)				-2 856
Lainakanta (1000 €)	51 339	51 621	55 012	68 388
Lainat, € / asukas	2 373	2 408	2 600	3 282
Omaraisuusaste -%	62,4	63,3	60,2	55,4
Suhteellinen velkaantuneisuus -%	40,7	39,6	47,6	55,9
Tilikauden yli-/alijäämä (1000 €)	3 236	1 500	631	-3 660

TALOUSARVION TOTEUTUMA 2018 JA VERTAILU TP 2017 / 2018

Toimiala	TP 2017	Alkuperäinen TA 2018	TA MUUTOKSET 2018	LOPULLINEN TA 2018	TP toteutuma 2018	Poikkeama, € TA / TP 2018	Tot.-% TA 2018	Muutos TP 2018 / 2017 €	Muutos TP 2018 / 2017 %
Yleishallinto (kv, kh, tark.ltk., vaalit, konsernipalvelut)									
Tuotot	3 145 356	3 426 836	-398 214	3 028 622	3 035 489	6 867	100,2 %	-109 867	-3,5 %
Kulut	-8 576 640	-10 145 681	988 971	-9 156 710	-8 891 815	264 895	97,1 %	-315 175	3,7 %
Toimintakate (Netto)	-5 431 284	-6 718 845	590 757	-6 128 088	-5 856 325	271 762	95,6 %	-425 041	7,8 %
Sosiaali- ja terveystoimi, Varkaus									
Tuotot	23 637 642	23 311 723	1 309 244	24 620 967	24 932 338	311 371	101,3 %	1 294 696	5,5 %
Kulut	-106 247 944	-105 447 141	-3 095 987	-108 543 128	-108 254 588	288 540	99,7 %	-2 006 644	1,9 %
Toimintakate (Netto)	-82 610 302	-82 135 418	-1 786 743	-83 922 161	-83 322 250	599 911	99,3 %	-711 948	0,9 %
Sosiaali- ja terveystoimi, Joroinen									
Tuotot	19 989 831	19 978 104	0	19 978 104	20 301 158	323 054	101,6 %	311 327	1,6 %
Kulut	-19 814 889	-19 823 103	-1 271	-19 824 374	-20 090 650	-266 276	101,3 %	-275 761	1,4 %
Toimintakate (Netto)	174 942	155 001	-1 271	153 730	210 508	56 778	136,9 %	35 566	20,3 %
Sivistystoimi									
Tuotot	3 730 541	2 630 060	81 573	2 711 633	3 148 858	437 225	116,1 %	-581 683	-15,6 %
Kulut	-34 330 486	-32 834 941	-892 926	-33 727 867	-33 483 517	244 350	99,3 %	846 969	-2,5 %
Toimintakate (Netto)	-30 599 945	-30 204 881	-811 353	-31 016 234	-30 334 659	681 575	97,8 %	265 286	-0,9 %
Liikunta- ja vapaa-aikatoimi									
Tuotot	329 334	647 401	-122 632	524 769	552 997	28 228	105,4 %	223 663	
Valmistus omaan käyttöön	2 052	0	29 252	29 252	29 916	664	102,3 %	27 864	
Kulut	-1 613 957	-320 091	-124 733	-3 325 634	-3 246 935	78 699	97,6 %	-1 632 978	
Toimintakate (Netto)	-1 282 571	-2 553 500	-218 113	-2 771 613	-2 664 022	107 591	96,1 %	-1 381 451	
Tekninen toimi									
Tuotot	21 499 340	20 589 670	274 426	20 864 096	21 549 549	685 453	103,3 %	50 209	0,2 %
Valmistus omaan käyttöön	398 650	295 000	120 000	415 000	648 070	233 070	156,2 %	249 420	62,6 %
Kulut	-24 696 668	-24 088 027	-374 858	-24 462 885	-24 443 662	19 223	99,9 %	253 006	-1,0 %
Toimintakate (Netto)	-2 798 678	-3 203 357	19 568	-3 183 789	-2 246 043	937 746	70,5 %	552 635	-19,7 %
Toimintatuotot yhteensä	72 332 044	70 583 794	1 144 397	71 728 192	73 520 389	1 792 197	102,5 %	1 188 345	1,6 %
Valmistus omaan käyttöön	400 702	295 000	149 252	444 252	677 986	233 734	152,6 %	277 284	69,2 %
Toimintakulut yhteensä	-195 280 584	-195 539 794	-3 500 804	-199 040 598	-198 411 166	629 432	99,7 %	-3 130 582	1,6 %
TOIMINTAKATE	-122 547 838	-124 661 000	-2 207 155	-126 868 154	-124 212 790	2 655 364	97,9 %	-1 664 952	1,4 %
Rahoitus									
Verotulot	79 952 945	80 700 000	-2 739 000	77 961 000	78 324 833	363 833	100,5 %	-1 628 112	-2,0 %
Valtionosuudet	47 700 693	48 620 000	-389 000	48 231 000	48 228 598	-2 402	100,0 %	527 905	1,1 %
Korkotuotot	811 418	850 000	-30 000	820 000	815 021	-4 979	99,4 %	3 603	0,4 %
Muut rahoitustuotot	1 358 747	1 500 000	536 000	2 036 000	2 128 788	92 788	104,6 %	770 041	56,7 %
Korkokulut	-528 573	-650 000	150 000	-500 000	-536 856	-36 856	107,4 %	-8 283	1,6 %
Muut rahoituskulut	-168 288	-120 000	-39 000	-159 000	-186 242	-27 242	117,1 %	-17 954	10,7 %
VUOSIKATE	6 579 104	6 239 000	-4 718 155	1 520 846	4 561 353	-3 040 507	299,9 %	-2 017 751	-30,7 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-5 948 513	-6 400 000		-6 400 000	-6 312 812	87 188	98,6 %	-364 299	6,1 %
Arvonalentumiset			-2 400 000	-2 400 000	-2 855 805	-455 805	119,0 %	-2 855 805	
Satunnaiset tuotot									
Satunnaiset kulut									
TILIKAUDEN TULOS	630 591	-161 000	-7 118 155	-7 279 154	-4 607 265	-2 671 889	63,3 %	-5 237 856	-830,6 %
Varausten ja rahastojen muutokset		161 000	789 000	950 000	947 547	-2 453	99,7 %	947 547	
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	630 591	0	-6 329 154	-6 329 154	-3 659 718	-2 669 436	57,8 %	-4 290 309	-680,4 %

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmaan kootaan kaikki kaupungin rahanlähteet ja käytöt. Rahoituslaskelma kuvaa kirjattujen liiketapahtumien vaikutusta kaupungin rahavaroihin eli sitä, lisääntyvätkö vai vähenyvätkö kaupungin rahavarat tilikauden aikana. Tuloslaskelman tapaan rahoituslaskelma sisältää ai-noastaan erät, jotka ovat syntyneet kaupungin kannalta ulkopuolisiin yksiköihin nähden.

Tilinpäätöksen rahoituslaskelma koostuu kaupungin varsinaisen toiminnan ja investointien sekä rahoitustoiminnan rahavirtojen muutoksista. Rahoituslaskelma johdetaan tuloslaskelmasta ja taseesta. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen toiminnan ja investointien rahavirta sekä rahoituksen rahavirta eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden rahavirran yhteismäärä osoittaa rahavarojen muutoksen tilikaudella.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli negatiivinen -6 273 M€ (v. 2017 – 4,608 M€). Rahoituksen rahavirta oli positiivinen 15,966 M€ (vuonna 2017 8,237 M€ Rahavarojen muutos (lisäys) oli 9,693 M€ edellisestä vuodesta.

Rahoituslaskelman tunnusluvut:

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta

Toiminnan ja investointien rahavirta-välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitus vaatimus täyttyy, jos kertymä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirrankertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Negatiivinen (alijäämäinen) ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta oli negatiivinen – 9 416 M€ (v. 2017 -11 481 M€).

Investointien tulo-rahoitus, %

= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

Investointien tulo-rahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulo-rahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Investointien tulo-rahoitusprosentti v. 2018 oli 41,5 %, kun se vuotta aikaisemmin oli 59,5 % Tulo-rahoitus siis heikentyi eikä riittänyt kattamaan kaupungin investointien omahankintamenoa.

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainan lyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulo-rahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja. Hyvänä lainanhoitokykyä voidaan pitää silloin, kun tunnusluvun arvo on yli 2 ja tyydyttävänä, kun lainanhoitokate on 1-2.

Kaupungin tulo-rahoitus ei riitä enää lainakulujen hoitoon, sillä tunnusluku vuonna 2018 oli 0,7 (v. 2017 1,0). Tunnusluku heikkeni vuoden 2018 aikana.

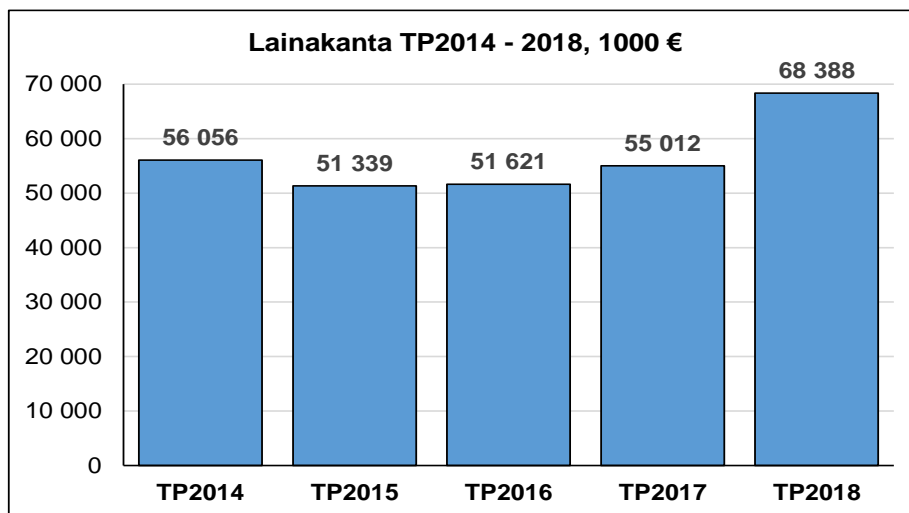
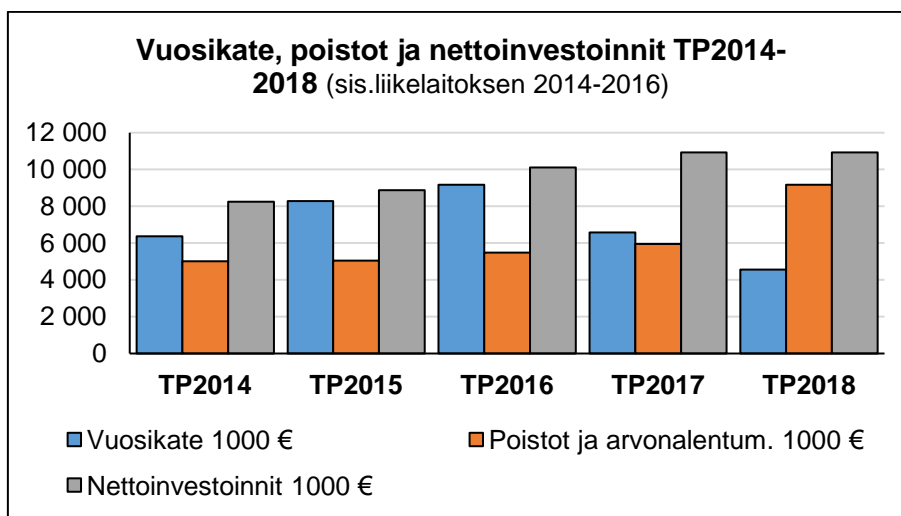
Kassan riittävyys (pv)

= 365 * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudelta

Maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kaupungin rahavaroilla. Kaupungin vuoden 2018 viimeisen päivän kassavaroilla olisi voitu kattaa 35 päivän kassasta maksut (vuonna 2017 16 päivää). Ilman konsernitilin rahavaroja riittävyys oli 26 päivää. Vuoden 2018 lopussa rahavarat olivat 17 998 M€, johon sisältyi konsernitilin varoja 4,509 M€. Edellisen vuoden rahavarat olivat 8,305 M€, josta konsernitilin varat 5,193 M€.

Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit TP2014 - 2018

	TP2014	TP2015	TP2016	TP2017	TP2018
Vuosikate 1000 €	6 371	8 284	9 173	6 579	4 561
Poistot ja arvonalent. 1000 €	5 013	5 048	5 487	5 949	9 169
Nettoinvestoinnit 1000 €	8 242	8 882	10 111	10 937	10 922
Lainakanta 1000 €	56 056	51 339	51 621	55 012	68 388

Vuoden 2018 lopussa kaupungin taseessa lyhytaikaista kuntatodistuslainaa oli 20,0 M€. Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin vuonna 2018 10 M€. Talousarviolainoja lyhennettiin 6,625 M€, jolloin lainakanta vuoden lopussa oli 68,388 M€ eli 3 282 €/asukas (ilman konsernitilin velkaa).

VARKAUDEN KAUPUNKI
RAHOITUSLASKELMA (1000 €)

	2018		2017	
TOIMINNAN RAHAVIRTA				
Vuosikate	4 561		6 579	
Tulorahoituksen korjaukset	-21	4 541	-372	6 207
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA				
Investointimenot	-11 075		-11 284	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	71		235	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	190	-10 814	234	-10 815
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		-6 273		-4 608
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	-70		-700	
Antolainasaamisten vähennys	173	103	125	-575
Lainakannan muutokset				
Pitkääikaisten lainojen lisäys	10 000		0	
Pitkääikaisten lainojen vähennys	-6 625		-6 609	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	9 904	13 279	15 295	8 686
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	58		60	
Vaihto-omaisuuden muutos	-24		-21	
Saamisten muutos	1 659		-1 850	
Korottomien velkojen muutos	891	2 584	1 937	125
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		15 966		8 237
RAHAVAROJEN MUUTOS		9 693		3 629
RAHAVARAT 31. 12.	17 999		8 305	
1. 1.	8 305	9 693	4 676	3 629
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		2018		2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e		-9 416		-11 481
Investointien tulorahoitus, %		41,5		59,5
Lainanhoitokate		0,7		1,0
Kassan riittävyys, pv		35		16
Asukasmäärä		20 840		21 155

1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

Kaupungin taloudellista asemaa ja rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

Taseen loppusumma oli 218,613 M€, ja kasvoi 0,01 M€ edellisestä vuodesta.

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste, joka kuvaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 55,4 % kun se edellisenä vuotena oli 60,2 %.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Suhteellinen velkaantuneisuus – tunnusluku kuvaa kuinka paljon käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi tunnusluvun arvo on sitä paremmin kunta selviytyy velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Kriisikuntakriteereissä suhteellisen velkaantuneisuuden raja on 50 %.

Kaupungin suhteellinen velkaantuneisuusprosentti oli vuonna 2018 55,9 % ja edellisenä vuotena 47,6 %.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku esitettiin ensimmäistä kertaa vuoden 2017 tilinpäätöksessä ja kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut. Vuokravastuisiin merkitään liitetiedoissa esitetyt vuokravastuut ja leasingvastuut. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Tunnusluku ottaa paremmin huomioon erilaisilla malleilla, kuten rahoitusleasingsopimuksilla rahoitetut hankkeet, jotka eivät näy velkana konsernin taseessa.

Tunnusluvun arvo on 78,6 % (v 2017 48,6 %). Velkojen ja vastuiden määrä kasvoi merkittävästi edellisestä vuodesta, mistä johtuen tunnusluku heikentyi 30 prosenttiyksikköä. Vuoden 2018 leasingvastuissa on huomioitu Terveyskampushankkeen kiinteistöleasingsopimus 37,450 M€. Kaupunginhallitus on hyväksynyt kiinteistöleasingin puitesopimuksen 3.4.2018 § 84 sekä puitesopimukseen tehdyt tarkennukset ja lisäykset 11.3.2019 § 63.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Taseessa 31.12.2018 kumulatiivista ylijäämää 17 468 054 € (v. 2017 21 127 772 €).

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Kertynyt ylijäämä 838 € / asukas (v. 2017 998 € / asukas).

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Vuonna 2018 kaupungin lainakanta kasvoi 13,3 M€. Pitkäaikaista talousarviolainaa nostettiin vuoden 2018 aikana 10,0 M€ ja lyhytaikaista kuntatodistustalainaa oli vuoden 2018 lopussa 20,0 M€. Entisiä pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 6,6 M€. Lainakanta oli vuoden päättyessä 68,387 M€. Lainat/asukas vuoden vaihteessa oli 3 282 € / asukas (v. 2017 2 599 € / asukas). Kun lainakannassa huomioidaan konsernitiilin (konsernin tyttäreiden rahavarat) kirjaus, on velkamäärä 73,6 M€ eli 3 531 € / asukas.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kaupungin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

Kaupungin lainasaamiset olivat 46,959 M€ ja vähentyivät edellisestä vuodesta 0,103 M€.

TASE 312.2018
Varkauden kaupunki
1000 €

	2018	2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	571	666
Muut pitkävaikutteiset menot	3	10
Aineettomat hyödykkeet	574	676
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	28 554	28 306
Rakennukset	57 658	58 762
Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 528	10 661
Koneet ja kalusto	2 272	2 421
Muut aineelliset hyödykkeet	25	25
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 307	402
Aineelliset hyödykkeet	102 344	100 577
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	43 484	43 396
Muut lainasaamiset	46 959	47 062
Muut saamiset	33	33
Sijoitukset	90 476	90 491
PYSYVÄT VASTAAVAT	193 394	191 744
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	0	25
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0	25
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	260	236
Vaihto-omaisuus	260	236
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Siirtosaamiset	0	10
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	3 407	4 144
Lainasaamiset	689	102
Muut saamiset	1 933	2 936
Siirtosaamiset	931	1 427
Lyhytaikaiset saamiset	6 960	8 609
Saamiset yhteensä	6 960	8 619
Rahat ja pankkisaamiset		
Rahat ja pankkisaamiset	17 999	8 306
VAIHTUVAT VASTAAVAT	25 219	17 161
VASTAAVAA YHTEENSÄ	218 613	208 930

	2018	2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	91 232	91 232
Muut omat rahastot	0	948
Ed.tilikauden ylijäämä	21 128	20 497
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-3 660	631
OMA PÄÄOMA	108 700	113 308
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Investointivaraus	12 500	12 500
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1083	995
Muut pakolliset varaukset	163	163
PAKOLLISET VARAUKSET	1 246	1 158
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	141	108
Muut toimeksiantojen pääomat	25	25
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	166	133
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitokselta	31 460	40 104
Muut velat	17	17
Pitkäaikainen	31 477	40 121
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	20 000	10 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoks.	2 603	2 583
Lainat julkisyhteisöiltä	14 325	2 325
Lainat muilta luotonantajilta	5 199	5 295
Saadut ennakot	0	3
Lyhytaikaiset ostovelat	7 196	9 069
Muut velat	1 303	1 283
Siirtovelat	13 898	11 152
Lyhytaikainen	64 524	41 710
VIERAS PÄÄOMA	96 001	81 831
VASTATTAVA YHTEENSÄ	218 613	208 930
Taseen tunnusluvut	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	55,4	60,2
Suhteellinen velkaantuneisuus %	55,9	47,6
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	78,6	48,6
Kertynyt yli/-ajäämä, 1000 e	17 468	21 128
Kertynyt yli/-alijäämä e/asukas	838	998
Lainakanta, 1000 e (sis. konsernitilin)	73 586	60 307
Lainakanta e/asukas	3 531	2 850
Lainakanta, 1000 e (ilman konsernitiliä)	68 388	55 012
Lainakanta e/asukas	3 282	2 599
Lainasaamiset, 1000 e	46 959	47 062
Asukasmäärä	20 840	21 155

1.5 KOKONAISTULOT – JA MENOT

Kokonaismenojen ja tulojen laskelma on muodostettu kaupungin tulos- ja rahoituslaskelmista. Kaupungin kokonaistulot olivat 195,001 M€ ja kokonaismenot 187,892 M€. Tulojen ja menojen erotus oli 7,109 M€. Kun siihen lisätään rahoituslaskelman Muut maksuvalmiuden muutokset (2,584 M€) saadaan kassavarojen muutokseksi 9,693 M€. Se vastaa rahavarojen muutosta vuoden 2018 aikana.

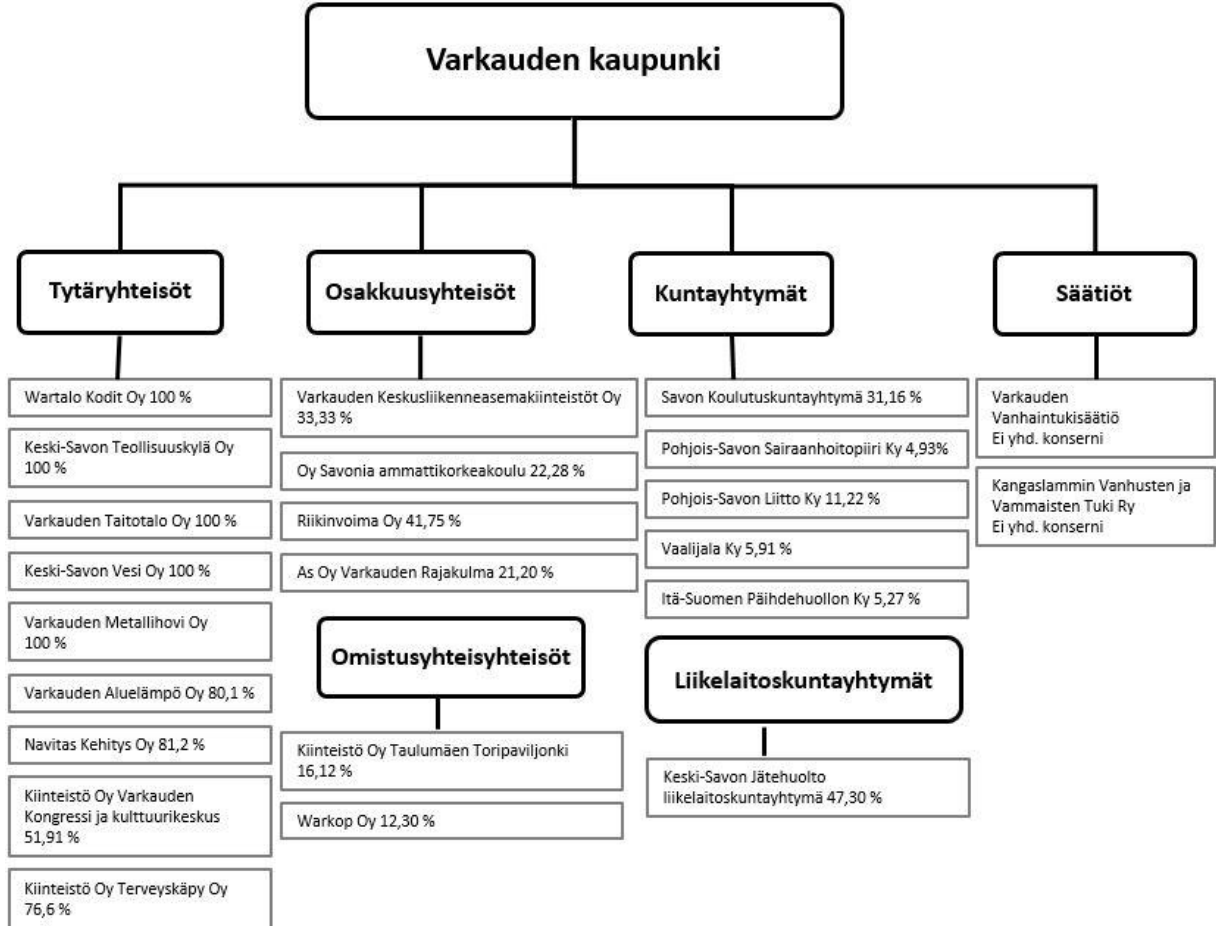
TULOT		MENOT	
	€		€
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	45 290 694	Toimintakulut	170 181 471
Verotulot	78 324 833	Valmistus omaan käyttöön	-677 986
Valtionosuudet	48 228 598	Korkokulut	536 856
Korkotuotot	815 021	Muut rahoituskulut	186 242
Muut rahoitustuotot	2 128 788		
Tulorahoituksen korjauserät		Tulorahoituksen korjauserät	
- pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-125 345	+/- Pakollisten varausten muutos	-87 744
		- pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-16 929
Investoinnit			
Rahoitusosuudet investoinnit	71 499	Investoinnit	
Pysyvien vastaavien luovutustulot	189 804	Investointimenot	11 074 896
		Ennakkomaksut	
Rahoitustoiminta			
Antolainasaamisten vähennys	173 091	Rahoitustoiminta	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	10 000 000	Antolainasaamisten lisäykset	70 000
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	9 904 051	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	6 624 992
Kokonaistulot yhteensä	195 001 034	Kokonaismenot yhteensä	187 891 798

Täsmäytys

Kokonaistulot - kokonaismenot	7 109 236
Muut maksuvalmiuden muutokset	2 584 179
	<u>9 693 415</u>
Rahavarat 31.12.2018	17 998 549
Rahavarat 1.1.2018	-8 305 134
	<u>9 693 415</u>

1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

Konsernirakenne 31.12.2018

Kuntakonsernin vuoden 2018 toiminnalle asetetut keskeiset tavoitteet

Vuoden 2018 talousarvio sisälsi merkittävimmille tytäryhtiöille asetetut toiminnalliset tavoitteet, joiden toteutuminen on selostettu yksityiskohtaisemmin toimintakertomuksen osassa *Tytäryhteisöjen talouden ja tavoitteiden toteutuminen*.

Kuntakonsernille asetetut toiminnalliset tavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Konserni johdolle asetetut tavoitteet 2018

	TA2018	TOTEUTUMA 2018
Konsernin toimintatuotot toimintamenoista, %	48 %	48,3 %
Konsernin vuosikate poistoista %	väh. 100 %	102,4 %
Konsernin omavaraisuusaste, % Omavaraisuusaste kuvaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja konsernin kykyä selvytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä, konsernin omavaraisuusaste tp 2017 oli 38,1 %	väh. 50 %	36,9 %
Konsernin lainakanta €/asukas; 31.12.17 / 8 262 €/as.	Konsernin lainakanta kasvaa samassa suhteessa kuin kuntien keskimääräinen konserniveika	Konsernin lainakanta 31.12.18 oli 8 723 €/as ja kasvoi 461 €/as.vuodesta 2017. Kuntien 2018 konserniveikan tilastotietoja ei vielä saatavilla.
Konsernin yli /-alijäämä	Konsernin toimintakatteen kasvu ei ylitä verorahoituksen muutosta. Tilikauden tulos on ylijäämäinen.	Konsernin toimintakate kasvoi 0,307 M€ edell. vuodesta. Konsernin verorahoitus väheni 1,4 M€/1,0 %. Tilikauden tulos toteutui ylijäämäisenä 0,613 M€.
Takaukset, € (takaukset 31.12.2016 yht. 70, 525 M€)	Takausvastuut eivät kasva vuoden 2017 tasosta merkittävästi	Takausvastuut pienentyivät 6,5 M€ ja olivat 31.12.2018 yht. 58,1 M€.

Varkauden kaupungin tytäryhtiöt

Yhtiö	Talousarviot 2018				Toteutuma 2018		
	Omistus %	Tilikaud. voitto (-tappio), €	Investoinnit TA 2018 €	Lainakanta 31.12.18 €	Tilikaud. voitto (-tappio), €	Investoinnit TP 2018 €	Lainakanta 31.12.18 €
Wartalo Kodit Oy	100,0	0	1 700 000	38 480 000	-15 095	1 684 851	39 389 165
Varkauden Aluelämpö Oy	80,1	2 042 000	600 000	7 050 000	1 728 094	409 766	6 821 426
Keski-Savon Teollisuuskylä Oy	100,0	355 000	0	30 450 000	-168 034	0	25 594 218
Varkauden Taitotalo Oy	100,0	400 000	0	19 255 000	7 766	0	19 269 514
Keski-Savon Vesi Oy	100,0	47 000	1 390 000	45 414 000	120 643	1 570 221	45 414 000
Navitas Kehitys Oy	81,20	0	0	0	-120 364	0	0
- lisäksi Navitas Kehitys Oy omistaa 83,33% Call Waves Solutions Finland Oy:stä							
Varkauden Metallihovi	100,0	0	0	0	0	0	0
Kongressi- ja kulttuurikeskus	51,9	0	0	6 368 000	-14 030	0	3 279 664
Kiinteistö Oy Terveyskäpy	76,6	500	0	0	2347	0	0

Kaupungin merkittävimpien tytäryhteisöjen talousarvion tavoitteiden tarkempi toteutuminen on esitetty toimintakertomuksen kodassa 5 Tytäryhteisöjen talouden ja tavoitteiden toteutuminen.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Yhdistetty	Ei yhdistetty
Tytäryhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	5	
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt	3	
Muut yhtiöt	1	
Osakkuusyhtiöt	2	2
Omistusyhteisyhtiöt		2
Kuntayhtymät	5	
Liikelaitoskuntayhtymät	1	
Säätiöt ja yhdistykset		2
Yhteensä	17	6

Konsernitilinpäätökseen yhdistetyt tytäryhtiöt:

Keski-Savon Teollisuuskylä Oy, Kiinteistö Oy Varkauden Kongressi- ja kulttuurikeskus, Navitas Kehitys Oy, Varkauden Aluelämpö Oy, Varkauden Taitotalo Oy, Wartalo Kodit Oy, Keski-Savon Vesi Oy ja Kiinteistö Oy Terveyskäpy ja Varkauden Metallihovi Oy.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty seuraavat kuntayhtymät:

Savon koulutuskuntayhtymä, Pohjois-Savon Sairaanhoidopiiri Ky, Pohjois-Savon Liitto, Vaalijalan Ky, Itä-Suomen Päihdehuollon Ky.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty Keski-Savon Jätehuolto liikelaitoskuntayhtymä.

Osakkuusyhteisöissä on yhdistelty Savonia Ammattikorkeakoulu Oy ja Riikinvoima Oy. Yhteisön vähäisen merkityksen vuoksi konsernitilinpäätökseen on yhdistelemättä osakkuusyhteisöissä Varkauden Keskusliikenneasemakiinteistö Oy ja As Oy Rajakulma.

Omistusyhteisyhteisöistä yhdistelemättömät ovat: Kiinteistö Oy Taulumäen Toripaviljonki ja Warkop Oy. Säätiöistä ja yhdistyksistä yhdistelemättömät ovat: Varkauden Vanhaintukisäätiö ja Kangaslammin Vanhusten ja Vammaisten Tuki ry.

Muita yhteisöjä, joita kaupunki on myös tukenut merkittävästi, on Varkauden Teatterin Kannatusyhdistys.

Konsernin toiminnan ohjaus

Konsernin ohjauksen päälinjaukset on määritelty kaupunginvaltuuston hyväksymässä konserniohjeessa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi uuden konserniohjeen 30.10.2017 § 72, joka tuli voimaan 1.11.2017. Konserniohjetta on täsmennetty vuoden 2018 aikana ja tehdyt muutokset hyväksyttiin valtuustossa 28.5.2018 § 42.

Konserniohjeissa on määritelty kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen, konsernijaoston, lautakuntien ja johtavien viranhaltijoiden toimivalta konserniohjauksessa. Tytäryhteisöjen edustajat hallintoelimiässään arvioivat johdon toimintaa sekä strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden ja omistajaohjauksen toteutumista.

Tytäryhteisöt on veloitettu pyytämään ohjeita/kannanottoa konsernijohtolta ennen merkittäviä päätöksiä (mm. toiminnan laajentaminen, takaukset, merkittävät investoinnit). Konserniohjeessa on ohjeistettu tytäryhtiötä kirjanpidosta, tilintarkastuksesta ja raportoinnista sekä hankinnoista, rahoitushuollosta, riskien hallinnasta, henkilöstöpolitiikasta ja tiedottamisesta.

Kuntalain luvun 4 § 14 mukaan valtuusto päättää varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista sekä takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen puolesta. Varkauden kaupunkikonsernin varainhankinnan, takausten ja sijoitustoiminnan periaatteet hyväksyttiin valtuustossa 28.5.2018 § 40.

Kaupunginvaltuusto vahvistaa vuosittain talousarviossa tavoitteet keskeisille konserniyhteisöille. Tytäryhteisöt raportoivat osavuositarkastuksissa ja tilinpäätöksessä tavoitteiden toteutumisesta sekä mahdollisista merkittävistä toiminnallisista ja taloudellisista muutoksista ao. vuoden aikana.

Hallintosäännön luvun 3 mukaisesti kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii konsernijaosto, jonka tehtävät hallintosäännön luvun 3 § 7 mukaisesti ovat seuraavat:

1. Seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä ja tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä kaupunginhallitukselle.
2. Antaa kaupungin ennakkokannan konserniohjeen edellyttämässä asioissa.
3. Nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet.
4. Vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta siten, että kaupungin toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan.
5. Hyväksyy sisäisen tarkastuksen suunnitelman, johon perustuen arvioidaan riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuutta.
6. Vastaa riskienhallinnan järjestämisestä siten, että kaupungin toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskiä arvioidaan sekä
7. Valmistelee kaupunginhallitukselle sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevan toimintakertomukseen otettavan osion

Hallintosäännön 20 luvun 1 §:m mukaisesti konsernijaosto 26.9.2018 § 36 sekä kaupunginhallitus 1.10.2018 § 229 ovat päättäneet johtoryhmän jäsenten valvontavastuun jaosta tytäryhteisöissä. Omistajan ohjauksen valvontavastuu pitää sisällään yhtiössä/yhteisössä mm. kaupungin edunvalvonnan, yhteyden pidon kaupungin nimeämiin edustajiin ja omistajapoliittisten linjausten välittämisen heille sekä yhteisöille mahdollisesti perustetun ohjausryhmän asioiden valmistelun ja koolle kutsumisen. Tytäryhtiöiden tilannekatsaus ja kuulumiset käsitellään johtoryhmässä säännöllisesti.

Kaupunginvaltuuston tytäryhtiöille asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen on selvitetty tilinpäätöksessä kohdassa Tytäryhteisöjen talouden ja tavoitteiden toteutuminen.

Kaupungin omistajapoliittisen ohjelman laadinta on aloitettu ja valmistuu vuoden 2019 aikana. Omistajapolitiikalla linjataan mm. missä yhteyksissä kaupunki on mukana omistajana ja sijoittajana sekä mitä kaupunki omistajuudella tavoittelee.

Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Toimintakertomuksen osassa *Tytäryhteisöjen talouden ja tavoitteiden toteutuminen* on selvitetty olennaiset muutokset tytäryhteisöissä.

Kaupungin takausvastuut olivat vuoden 2018 lopussa 58,1 M€, mikä on 6,5 M€ edellisvuotta vähemmän. Takausvastuiden kokonaismäärästä 57,4 M€ kohdistui tytäryhteisöjen takausvastuisiin.

Varkauden Taitotalo Oy:n Sumitomo Shi Fw Energia Oy:n lainalle uudistettiin 80 % takaus valtuuston 29.1.2018 § 5 päätöksellä.

Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n kaupungin takaamille lainoille hyväksyttiin rahoitusjärjestelyn muutoksia kaupungin valtuustossa 24.9.2018 § 74-75. Valtuusto on myös hyväksynyt 25.2.2019 § 17 Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n kaupungin takauslainaa koskevan maksujärjestelysopimuksen, jonka mukaan kaupunki ottaa vastatakseen takauslainan vuoden 2019 hoitokuluja 0,671 M€. Yhtiö maksaa sopimuksen mukaan lainanhoitokulut takaisin kaupungille viiden vuoden aikana.

Kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksillä 18.9.2018 / 20–21 päätettiin tilata FCG Konsultointi Oy:ltä Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n ja Wartalo Kodit Oy:n riskikartoitukset. Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n riskikartoitus valmistui loppuvuonna ja Wartalo Kodit Oy:n riskikartoitus valmistuu kevään 2019 aikana.

Kaupunginvaltuusto myönsi 18.6.2018 § 54 antolainan 70 000 € Varkauden Teatterin kannatusyhdistys ry:lle.

Kangaslammin Vanhusten ja Vammaisten Tuki Ry:n toiminta loppui 31.12.2018 ja yhdistyksen varat ja velat siirtyivät kaupungille valtuuston 10.12.2018 § 102 päätöksen mukaisesti 1.1.2019 alkaen.

Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n rakennuttajatiimi on työskennellyt tiiviissä yhteistyössä kaupungin kanssa uudessa terveyskampushankkeessa sekä uimahallihankkeessa. Terveyskampushankkeen projektipäällikkönä toimii Navitas Kehitys Oy:n kiinteistöpäällikkö.

Työterveyshuollon palvelut päätettiin yhtiöittää vuoden 2019 alusta siten, että Varkauden kaupunki, Kuopion kaupunki, Siilinjärven kunta ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri perustivat kaksi työterveyshuollon yhtiötä. Toisen yhtiön, Järvisseudun Työterveys Oy:n tarkoitus on järjestää omistajiensa henkilöstön työterveyshuolto ja toiseen markkinayhtiöön, Kallaveden Työterveys Oy, siirtyvät ne ulkopuoliset asiakkaat (mm. yritys- jarittäjäasiakkaat,) jotka valitsevat kokonaisvaltaisen työterveyshuollon palvelun. Varkauden kaupungin omistusosuus Järvisseudun Työterveys Oy:stä on 9 %, osakemerkintä 81 225 € ja Kallaveden Työterveys Oy:stä 2 %, osakemerkintä 3 050 €.

Vuoden 2018 aikana otettiin käyttöön Kunta Pro Oy:n johdon raportointiohjelma, mikä edellytti myös KuntaPro Oy:n osakemerkinnän tekemistä (25 kpl, 3 800 €).

Vuoden 2017 tilinpäätöksessä on käsitelty ensimmäistä kertaa kaupungin konsernitiliin kuuluvien tytäryhteisöjen rahatilien varat taseen rahat- ja pankkisaamiset - erässä. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä on noudatettu samaa laadintaperiaatetta.

Kaupungin velka em. yhteisöille näiden varoista kaupungin konsernitilillä näkyy vastaavasti kaupungin lyhytaikaisissa veloissa 5,199 M€ ja konsernitililtä lainattu käyttö lainasaamisissa 0,689 M€. Kaupungin rahat ja pankkisaamiset olivat vuoden lopussa yhteensä 17,999 M€, josta yhtiöiden rahavarat olivat 4,510 M€ ja kaupungin omat rahavarat 13,489 M€.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnolla (116/2017) on annettu ohjeita johdannaissopimusten/koronvaihtosopimusten käsittelystä sekä Suomen tilintarkastajat ry:n suositus 1/2019 johdannaissopimusten käsittelystä kuntien liitetiedoissa. Ohjeistuksen mukaan varovaisuuden periaatetta noudattaen koronvaihtosopimusten negatiiviset arvot tulee kirjata kuluksi ja pakolliseksi varaukseksi.

Tytäryhtiöiden tilinpäätöksissä on esitetty koronvaihtosopimuksista johtuvia pakollisia varauksia yhteensä 353 546 €.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Toimivallan ja – vastuunjako konserniohjauksessa

Konsernijohto, konsernijohtoon tehtävät sekä toimivalta on määritelty kaupungin hallintosäännössä. Hallintosäännön luvun 20 mukaan kaupungin konsernijohtoon kuuluvat kuntalain mukaisesti kaupungin hallitus, konsernijaosto ja kaupunginjohtaja sekä ne viranhaltijat, joiden tehtäväksi kaupungin hallitus on määrännyt vastata omistajaohjauksesta tytäryhtiöiden osalta.

Kaupunginvaltuusto määrittelee omistajapolitiikan linjaukset, päättää kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista ja hyväksyy konserniohjeet.

Hallintosäännön 20 luvun 2 §:n mukaan kaupunginjohtaja vastaa kaupunkikonsernin omistajapolitiikan toteutuksesta ja huolehtii omistajaohjauksen käytännön toteuttamisesta sekä konsernivalvontaan kuuluvien asioiden esittelystä ja raportoinnista konsernijaostolle ja kaupunginhallitukselle.

Kaupunginhallitus nimesi edustajat tytär- ja osakkuusyhteisöjen yhtiökokouksiin tai vastaaviin kokouksiin, antoi ohjeet yhtiökokouksessa tai vastaavissa elimissä kaupunkia edustaville henkilöille kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin, jollei ohjeiden antamista ole johtosäännöllä annettu kaupungin muulle viranomaiselle, seuraa kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen toimintaa ja tekee tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia havaitsemistaan epäkohdista, vastaa tytäryhteisöjen valvonnan järjestämisestä, antaa valtuustolle selvityksen tytäryhteisöjen toiminnasta ja taloudesta kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä.

Toimialajohtaja ja konsernihallinnon vastuuhenkilöt vastaavat konserniohjeen mukaan toimialajohtajalle / konsernihallinnon vastuuhenkilölle kuuluvista tehtävistä, seuraavat toimialallaan kaupungin omistajapolitiikan toteutumista ja raportoivat tarvittaessa kaupunginjohtajalle, seuraavat toimialallaan kaupunkikonsernin ja konserniohjeiden toimivuutta ja tekevät tarvittaessa ehdotuksia konsernin rakenteen ja ohjeiden kehittämistä kaupunginjohtajalle.

Viranhaltijatason seurantavastuu on määritelty konserniyhtiöittäin. Toimialajohtajat raportoivat säännöllisesti kaupungin johtoryhmässä vastuualueellaan olevan konserniyhtiön ajankohtaisista asioista.

Tärkeimpien tytäryhteisöjen edustajia on kuultu konsernijaostossa, kaupunginhallituksessa ja merkittävimmissä asioissa myös kaupunginvaltuustossa.

Konsernijohtajan ja yhtiöiden edustajien tapaamisia on järjestetty useita tilivuoden aikana.

Tytäryhteisöt ovat raportoineet toiminnastaan ja taloudestaan kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle konsernijohtajan ja taloushallinnon antamien ohjeiden ja aikataulun mukaisesti.

Merkittävät päätöksentekoon tulevat asiat (mm. takaukset, rahoitusjärjestelyt, investoinnit) on valmisteltu kaupungin johdon kanssa ennen kuin asia etenee päätöksentekoon yhtiössä ja kaupungin hallintoelimissä.

Ohjeiden anto kaupungin edustajille tytäryhteisöissä

Omistajan keskeisiä vaikuttamismuotoja yhteisön toimintaan on edustajien valitseminen yhteisön hallinto- ja päätöksentekuelimiin. Edustajien valinnassa otetaan huomioon kyvykkyys arvioida johdon toimintaa sekä strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden ja omistajaohjauksen toteutumista.

Kuntalain perusteella kaupunginhallitus/konsernijaosto tai kaupunginjohtaja antaa tarvittaessa ohjeita kaupunkia eri yhteisöjen hallintoelimissä edustaville henkilöille kaupungin kannan ottamista käsiteltäviin asioihin.

Tilikauden aikana kaupunginhallitus/konsernijaosto ja kaupunginjohtaja ovat tarvittaessa antaneet ohjeita kaupungin edustajille. Konsernijohtajan saamien tietojen mukaan yhtiöissä on toimittu kaupungin omistajapolitiittisten linjausten mukaisesti.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Tytäryhteisöt käyttävät samaa tilintarkastusyhteisöä kuin kaupunki ja kaupungin tilintarkastaja nimitään myös tytäryhteisön tilintarkastajaksi, ellei muuta erikseen sovita. Tarkastuslautakunnalla on oikeus saada tietoja tytäryhteisön toiminnasta arvioidakseen valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista.

Tarkastustoimella on oikeus tarkastaa tytäryhteisön toimintaa haluamassaan laajuudessa ja saada tätä varten tarvittavat tiedot.

Tytäryhteisö raportoi kaupungille toiminnastaan ja taloudestaan talousjohtajan antamien ohjeiden ja aikataulun mukaisesti vähintään tilinpäätös- ja osavuosikatsauksina. Raportointi on lisäksi välttämätöntä aina, kun yhteisön toiminnassa on havaittavissa olennaisia poikkeamia kaupungin määrittämistä tavoitteista.

Kaupunginvaltuusto on vahvistanut tavoitteet keskeisille konserniyhteisöille talousarviossa. Tytäryhteisöt ovat raportoineet kaksi kertaa vuodessa (osavuosikatsaus ja tilinpäätös) tavoitteiden ja talouden toteutumisesta sekä mahdollisista merkittävistä toiminnallisista ja taloudellisista muutoksista ao. vuoden aikana.

Kaupunginvaltuuston asettamat toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen on selvitetty tilinpäätöksessä kohdassa *Kooste tytäryhteisöistä*.

Keskitettyjen konsernitoimintojen käyttö

Konserniohjeessa on asetettu tavoitteeksi toimia yhteistyössä seuraavissa asioissa:

merkittävät hankinnat, investoinnit ja niiden rahoitus, taloudellisesti merkittävät ja pitkäaikaiset sopimukset, henkilöstöpolitiikka, keskitetyt konsernipalvelut kuten toimitila- ja kiinteistöpalvelut, taloushallinnon palvelut ja tietohallinnon palvelut.

Tavoitteena on saada toiminnallista ja taloudellista hyötyä keskittämällä / yhteistoiminnalla.

Keskitettyjen konsernipalvelujen käyttö on vähentynyt talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen siirryttyä Kunnan Taitoa Oy:n hoidettavaksi. Tytäryhteisöt käyttävät keskitettyjä ICT-palveluja jonkin verran.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Konsernissa noudatetaan yhtenäistä riskienhallintapolitiikkaa, joka perustuu tehtyyn riskien kartoitukseen. Kartoituksen pohjalta määritellään ne periaatteet, joiden mukaan vahinkoriskejä siirretään vakuutusyhtiön kannettavaksi.

Riskienhallinnan järjestämisestä kuntakonsernissa voidaan arvioida mm. seuraavin perustein:

- Onko riskienkartoitus tytäryhteisöissä ajan tasalla ja onko se tehty riittävän kattavasti?
- Onko kuntakonsernissa onnistuttu toteutuneiden riskien ajallisessa ja rahamääräisessä ennakoinnissa?

Täysin yhtenäistä riskienhallintapolitiikkaa ei ole noudatettu konsernissa. Yhtiöiden toimiala, suuruus ja erilaiset tarpeet ohjaavat omaisuuden ja toiminnan vakuuttamista (vakuutusmuodot, omavastuut).

Tytäryhtiöiden toimitusjohtajien ilmoituksen mukaan riskienkartoitus on ajan tasalla. Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n ja Wartalo Kodit ry:n riskikartoitukset ovat valmistuneet. Riskikartoituksissa nousi esille asioita, jotka edellyttävät toimenpiteitä yhtiöiden talouden tasapainottamiseksi ja rahoitusriskien hallinnaksi.

Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut**Konsernituloslaskelma (1000 €)**

	2018	2017
Toimintatuotot	117 935	113 840
Toimintakulut	-244 266	-239 473
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	867	476
TOIMINTAKATE	-125 465	-125 158
Verotulot	78 325	79 953
Valtionosuudet	64 500	64 312
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	218	599
Muut rahoitustuotot	1 650	891
Korkokulut	-2 125	-2 330
Muut rahoituskulut	-719	-796
Rahoitustuotot ja -kulut	-977	-1 637
VUOSIKATE	16 384	17 471
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 418	-11 201
Arvonalentumiset	-3 588	-1 287
Poistot ja arvonalentumiset	-16 007	-12 487
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	0	12
Satunnaiset kulut	0	-41
Satunnaiset erät	0	-30
TILIKAUDEN TULOS	378	4 953
Tilinpäätössierrot	973	7
Tilikauden verot	-471	-452
Laskennalliset verot	113	21
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-380	-392
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	613	4 137
Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	48,3	47,5
Vuosikate/Poistot, %	102,4	139,9
Vuosikate, euroa/asukas	786	826
Asukasmäärä	20 840	21 155

Konsernin rahoituslaskelma (1000 €)

	2018	2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	16 384	17 471
Satunnaiset erät	0	-30
Tilikauden verot	-471	-452
Tulorahoituksen korjauserät	-1 570	90
	14 343	17 079
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-23 235	-25 036
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 211	414
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	8 296	966
	-13 728	-23 656
Toiminnan ja investointien rahavirta	615	-6 577
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-444	-11
Antolainasaamisten vähennykset	28	30
	-416	19
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	17 881	5 887
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-17 807	-23 958
Lyhytaikaisten lainojen muutos	7 446	23 603
	7 520	5 532
Oman pääoman muutokset	-131	-112
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	74	36
Vaihto-omaisuuden muutos	66	61
Saamisten muutos	-3 309	353
Korottomien velkojen muutos	5 322	701
	2 153	1 151
Rahoituksen rahavirta	9 126	6 590
Rahavarojen muutos	9 741	13
Rahavarat 31.12.	33 579	23 838
Rahavarat 1.1.	23 838	23 826
Rahavarojen muutos	9 741	12
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut:	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	138	-11 221
Investointien tulorahoitus, %	74,4	71,0
Lainanhoitokate	0,9	0,8
Kassan riittävyys	42	30
Asukasmäärä	20 840	21 155

Konsernitase 31.12.2018 (1000 €)

VASTAAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	1 326	1 281
Muut pitkävaikutteiset menot	463	615
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	21	28
Aineettomat hyödykkeet	1 810	1 924
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	32 671	30 330
Rakennukset	171 333	176 449
Kiinteät rakenteet ja laitteet	37 984	33 761
Koneet ja kalusto	10 219	9 527
Muut aineelliset hyödykkeet	5 701	6 175
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 866	8 057
Aineelliset hyödykkeet	261 774	264 299
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	14 923	10 814
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkei	1 116	3 750
Joukkovelkakirjasaamiset	156	0
Muut lainasaamiset	877	835
Muut saamiset	305	87
Sijoitukset	17 376	15 485
PYSYVÄT VASTAAVAT	280 960	281 708
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	634	623
Lahjoitusrahastojen varat	122	114
Muut toimeksiantojen varat	173	197
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	929	934
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	712	743
Keskeneräiset tuotteet	121	155
Vaihto-omaisuus	833	899
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	5 507	5 940
Lainasaamiset	21 924	18 508
Muut saamiset	358	319
Siirtosaamiset	0	10
Pitkäaikaiset saamiset	27 789	24 777
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	10 294	9 944
Muut saamiset	2 681	3 698
Siirtosaamiset	3 791	2 825
Lyhytaikaiset saamiset	16 766	16 467
Saamiset	44 554	41 245
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	752	753
Rahoitusarvopaperit	752	753
Rahat ja pankkisaamiset	32 828	23 085
VAIHTUVAT VASTAAVAT	78 966	65 981
VASTAAVAA	360 854	348 623

Konsernitase 31.12.2018 (1000 €)**VASTATTAVAA**

	2018	2017
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	91 232	91 232
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	2	1
Muut omat rahastot	1 219	2 176
Edellisten tilikausien ylijäämä	35 306	31 169
Tilikauden ylijäämä	613	4 137
OMA PÄÄOMA	128 372	128 715
VÄHEMMISTÖOSUUDET	4 192	3 984
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 083	995
Muut pakolliset varaukset	1 956	1 870
PAKOLLISET VARAUKSET	3 039	2 865
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	778	710
Lahjoitusrahastojen pääomat	125	116
Muut toimeksiantojen pääomat	205	229
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 108	1 055
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	132 729	146 531
Pääomalainat	3 088	3 088
Muut velat	2 559	2 562
Pitkäaikainen vieras pääoma	138 376	152 181
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	29 746	21 470
Lainat julkisyhteisöiltä	14 325	2 325
Lainat muilta luotonantajilta	1 900	1 443
Saadut ennakot	1 632	570
Ostovelat	9 974	12 496
Muut velat	3 002	3 237
Siirtovelat	24 608	17 587
Laskennalliset verovelat	580	694
Lyhytaikainen vieras pääoma	85 767	59 822
VIERAS PÄÄOMA	224 143	212 003
VASTATTAVAA	360 854	348 623

Konsernitaseen tunnusluvut:

	2018	2017
Omavaraisuusaste %	36,9	38,1
Suhteellinen velkaantuneisuus %	85,3	81,9
Velat ja vastuut % käyttötuloista	101,5	83,8
Kertynyt ylijäämä 1000 €	35 919	35 306
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	1 724	1 668
Konserninlainat, €/asukas	8 723	8 262
Konserninlainakanta 1000 €	181 788	174 857
Konserninlainasaamiset 1000 €	1 032	835
Kunnan asukasmäärä	20 840	21 155

1.7 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Tilinpäätöstä täydennetään liitetiedoilla, jotta tuloslaskelmaa ja tasetta tarkastelemalla ei jää olennaisia kaupungin ja konsernin talouteen liittyviä seikkoja havainnoimatta.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto on antanut 25.10.2016 yleisohjeen tilinpäätöksen liitetietojen laatimisesta, jota on noudatettu vuoden 2016 tilinpäätöksestä lähtien.

Tilinpäätöksen liitetiedot on eritelty kohdassa 4 Liitetiedot.

1.8 TILINPÄÄTÖKSEN TULOKSEN KÄSITTELY

Asiaa koskeva säättely

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tuloslaskelman tulosta ennen varauksia ja rahastosiirtoja. Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat tuloksen käsittelyeriä.

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi.

Varkauden kaupungin tilikauden tulos muodostui alijäämäiseksi 4,604 M€. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä tehtiin nykyisten terveyskeskus- ja sairaalarakennusten taseen jäljellä olevasta jäännösarvosta ¼-osan suuruinen alaskirjaus (arvonalentuminen), joka vaikutti tilikauden tulokseen heikentävästi 2,856 M€.

Vuoden 2018 tilinpäätöksen tuloksenkäsittelyeränä on käsitelty myös vahinkorahaston pääoman lopettaminen 947 547,35 € (rahastojen muutos/tuloutus).

Vuoden 2017 tilinpäätöksen mukainen taseen kumulatiivinen ylijäämä oli 21,128 M€ ja on vuoden 2018 alijäämän (3,660 M€) jälkeen 17,468 M€.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos	-4 607 264,86 €
Rahastojen muutos, vähennys	947 547,35 €
Tilikauden alijäämä	- 3 659 717,51 €

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- kaupungin tilikauden alijäämä on 3 659 717,51 €, joka siirretään taseen omaan pääomaan edellisten vuosien ylijäämien vähennykseksi.

2 TOIMINNAN JA TALOUDEN TOTEUTUMINEN

2.1 TALOUSARVION TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

2.1.1 KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Tilivelvolliset: kaupunginjohtaja Hannu Tsupari 31.3.2018 saakka ja hallintojohtaja Toni Leppänen 1.4.2018 alkaen, keskusvaalilautakunnan jäsenet

Presidentin vaalit suoritettiin tammikuussa; ennakkoäänestys oli 17.1. - 23.1.2018 ja varsinainen vaalipäivä 28.1.2018. Vaalien tulos ratkaistiin jo ensimmäisellä vaalikierroksella, joten toista vaalipäivää ei enää tarvittu.

Vaaleissa annettiin yht. 11 365 ääntä, josta ennakkoäänestyksessä 5 879 ja varsinaisena vaalipäivänä 5 488.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Aktivoida äänestäjiä	Äänestysprosentti	Äänestysprosentti on korkeampi kuin edellisissä valtiollisissa vaaleissa (vertailu eduskuntavaalit 2015 / 63,3 %)	Äänestysprosentti oli 62,3 %, joka jäi hieman alle eduskuntavaalien äänestysprosentin.	Toteutuu osittain
Sähköisten palvelujen lisääminen	Sähköinen äänioikeusrekisteri	Sähköisen äänioikeusrekisterin käyttöönotto vaalipäivän äänestyspaikalla.	Sähköinen äänioikeusrekisteri oli ensimmäisen kerran käytössä vaalipäivänä kaupungintalon äänestyspaikassa.	Toteutuu

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
v. 2017 Kuntavaalit, v. 2018 Presidentinvaalit			
Äänioikeutetut			
Äänioikeutetut, Suomessa asuvat Suomen kansalaiset	17 997	17 401	-3,3
Ennakolta äänestäneet	4 681	5 877	25,6
- ennakkoäänestysprosentti äänioikeutetuista	26,0	32,2	23,8
Vaalipäivänä äänestäneet	5 015	5 488	9,4
- äänestysprosentti äänioikeutetuista	27,9	30,1	7,9
Äänestäneet yhteensä	9 696	11 365	17,2
- äänestysprosentti äänioikeutetuista	53,9	62,3	15,6
Hyväksytyt ennakkoäänät	4 654	5 866	26,0
Hyväksytyt äänestysliput	9 652	11 328	17,4
Hylätyt ennakkoäänät	27	11	-59,3
Hylätyt äänestysliput	44	37	-15,9

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	0	66 000	0	66 000	38 282	-27 718
Kulut	-69 806	-90 786	0	-90 786	-58 499	32 287
Toimintakate	-69 806	-24 786	0	-24 786	-20 217	4 569
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-69 806	-24 786	0	-24 786	-20 217	4 569

=valtuustoon nähden sitovat erät

Toimintatuotot sisältävät oikeusministeriön suorittaman kertakorvauksen 38 282 € valtiollisten vaalien järjestämisestä. Talousarvion menot sekä tulot toteutuivat alle arvioiden, koska maakuntavaalit eivät toteutuneen vuonna 2018.

2.1.2 KAUPUNGINVALTUUSTO

Valtuusto on kokoontunut kolmelta kertaa vuoden aikana. Valtuuston kokouksiin on otettu uutena käytäntöön infoasiat, jolloin on kuultu toimialojen asiantuntijoiden esittelyjä ajankohtaisista asioista.

Valtuusto on hyväksynyt vuonna 2017 uuden kaupunkistrategian 2018 - 2040 Asukkaiden Warkaus. Kaupunkistrategian neljän kärkitavoitteen jatkotyöstäminen aloitettiin heti vuoden 2018 alusta valtuuston strategiatyöpajoissa.

Valtuuston kokouksessa 29.10.2018 § 79 paljastettiin valtuuston puheenjohtaja Kari Rajamäen muotokuva. Muotokuvan toteutti kuvataiteilija Lars Holmström.

Valtuustosalin kokousjärjestelmä uusittiin vuoden 2018 aikana.

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	0	0	0	0	0	0
Kulut	-190 329	-152 376	-14 027	-166 403	-171 269	-4 866
Toimintakate	-190 329	-152 376	-14 027	-166 403	-171 269	-4 866
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-190 329	-152 376	-14 027	-166 403	-171 269	-4 866
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Valtuuston menot toteutuivat määrärahamuutosten jälkeen 4 866 € arvoitua suurempana johtuen lähinnä ennakoitua suuremmista ict-, asianhallinta- ja kokouskuvausmenoista.

2.1.3 TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset kaupunginvaltuuston tiedoksi vuosittain sekä ylläpitää sidonnaisuusrekisteriä yleisessä tietoverkossa. Tarkastuslautakunnassa on käsitelty sidonnaisuusrekisterissä tapahtuneet muutokset sitä mukaa, kun niitä on tullut rekisteriin. Sidonnaisuudet on käsitelty ja merkitty tiedoksi kaupunginvaltuuston kokouksessa 12.11.2018 § 93.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 28.8.2018 tarkastuslautakunnan esityksen, että tilintarkastusyhteisö PwC Julkistarkastus Oy:n sopimusta jatketaan kahdella optiovuodella 31.12.2020 saakka. Tilintarkastuksen työpäiviä ostettiin kaupungille vuonna 2018 45 päivää.

Tarkastuslautakunnan kokouksia oli vuonna 2018 14 kpl. Tarkastuslautakunta on osallistunut koulutuksiin 5 päivää.

Tarkastuslautakunta on tehnyt tutustumis-/arviointikäynnit Viltinrannan vesilaitokseen ja Palveluasumisyksikö Louhirinne I:een.

Tarkastustoimella ei ole erillistä henkilöstöä. Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät tuottaa hallintopalvelut.

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Kaupungin johdon, toimialajohtajien sekä ay-luottamusmiesten kuuleminen	Kaupungin johtavien viranhaltijoiden ja ay-luottamusmiesten kuuleminen.	Vuosittain	Tarkastuslautakunnan kuulemisiä on suoritettu vuosisuunnitelman mukaisesti.	Toteutuu ■
Tutustumis-/arviointikäynnit toimipaikoilla	Arviointikäynnit	Vuosittain vähintään 2-3 kohdetta	Tarkastuslautakunnalla on ollut vuoden aikana kaksi arviointikäyntiä.	Toteutuu ■
Laatia koko konsernista arviointikertomus tilikauden aikana tehtyjen havaintojen perusteella	Koko konsernia kattava toimintaa ohjaava arviointikertomus	Kattava, toimintaa ohjaava arviointikertomus	Arviointikertomus vuodelta 2017 annettiin kaupunginvaltuustolle tilinpäätöskokouksessa 18.6.2018.	Toteutuu ■

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali-
Tuotot	72 624	90 000	0	90 000	76 982	-13 018
Kulut	-72 624	-90 000	186	-89 814	-76 982	12 832
Toimintakate	0	0	186	186	0	-186
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	0	0	186	186	0	-186

=valtuustoon nähden sitovat erät

Talousarvion toimintakate toteutui arvioitua pienempänä 12 832 €, joka johtui lähinnä toimisto- ja asiantuntijapalvelujen alhaisemmasta käytöstä. Toimintatuotot muodostuvat tarkastustoimen sisäisestä laskutustulosta.

2.1.4 KAUPUNGINHALLITUS

Tilivelvolliset: kaupunginjohtaja Hannu Tsupari ja kaupunginhallituksen jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin ja kaupunkikonsernin hallinnon ja talouden johtamisesta sekä kehittämisestä valtuuston hyväksymien tavoitteiden, suunnitelmien ja päätösten mukaisesti.

Kaupunginhallituksen sihteerinä toimi 1.4.2018 alkaen hallintojohtaja Toni Leppänen.

Kaupunginhallitus piti vuoden 2018 aikana 32 kokousta, joissa käsiteltiin 331 pykälää.

Kaupunginhallitus päätti muun muassa seuraavista asioista

- Kaupungin ja terveystalon välisen sopimuksen tarkistamisesta
- Future Savo - hankkeesta
- Varkauden kaupungin osallistumisesta TEHNO2- hankkeeseen
- Sairaalahankkeen puitesopimuksen hyväksymisestä
- Sairaalahankkeen kilpailuttamisesta
- Kuopion, Siilinjärven, Varkauden ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin yhteisen työterveysyhtiön perustamisesta ja sopimuksista
- Ettei Varkaus osallistu maakunnalliseen valinnanvapauspilottiin
- Lausunnosta ulosoton toimipaikoista
- Hyväksyi Varkauden kaupungin tietosuoja- ja tietoturvapoliitikan

- Kiinteistöveroselvityksen teettämisestä
- Työhyvinvointikoordinaattorin tehtävän vakiinnuttamisesta työhyvinvointiasiantuntijan toimeksi
- Hyväksyä tuottavuus- ja laatukampanjan tavoitteet vuosille 2019-2021
- Antaa selvityksen kirurgisesta toiminnasta Varkauden sairaalassa sekä Varkauden psykiatrian päivystyksestä ja tahdosta riippumatosta hoidosta
- Hyväksyä "Sopuisasti töissä!" –ohjeen häirinnän ja muun epäasiallisen kohtelun ehkäisyyn ja käsittelyyn työpaikalla
- Hyväksyä uimahallin hankesuunnitelman
- Päätti myöntää sosiaali- ja terveysjohtaja Seppo Lehdolle virkavapautta
- Psykiatrian apulaisylilääkärin viran muuttamisesta osastonylilääkärin viraksi
- Talous- ja velkaneuvonnan tukihenkilön määräämisestä palkkaamisesta

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Kaupunkikonsernin talous on tasapainossa	Konsernin toimintakate ja verorahoitus (verot ja valtionosuudet) Konsernin vuosikate % - poistoista Konsernin lainamäärän muutos	Konsernin toimintakate kasvaa vähemmän kuin verorahoitus Vuosikate kattaa poistoista väh. 100 % Konsernivelka ei kasva merkittävästi vuoden 2017 tasosta	Konsernin toimintakate kasvoi (heikkeni) 0,3 M€ /0,2 % edell. vuodesta. Konsernin verorahoitus väheni 1,4 M€ /-1,0 %. Konsernin vuosikate kattoi poistoista 102,4 %. Konsernivelan määrä oli 181,8 M€ ja kasvoi 6,9 M€ vuodesta 2017.	Toteutuu osittain
Palvelutuotantoa tukeva henkilöstöpolitiikka	Kaupunkistrategian toimeenpanoa tukeva henkilöstöpoliittinen ohjelma 2018-2021	Henkilöstöpoliittinen ohjelma on valmis 6/2018	Henkilöstöpoliittinen ohjelman luonnos on valmis. Se käsitellään johtoryhmässä, yhteistyötoimikunnassa ja kaupunginhallituksessa vuoden 2019 puolella, jolloin tapahtuu myös ohjelman taitto ja graafinen viimeistely.	Toteutuu
Omistaja- ja konserniohjaus tukevat konsernin etua	Laaditaan omistajapolitiittiset ohjeet konserniohjeiden rinnalle Koko konsernissa noudatetaan yhtenäisiä pelisääntöjä	Ohjeet valmiit 2/2018 Omistaja- ja konserniohjaus on vakiintunut osaksi konsernin toimintaa	Konserniohjeen päivitys on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 28.5.2018 § 42 ja se on viety konserniyhtiöille hyväksyttäväksi. Kaupunginhallituksen konsernijaosto on toiminut aktiivisesti pitäen 8 kokousta ja käsitellen 49 pykälää asiaa. Toiminta on vakiintunutta.	Toteutuu
Sisäisen valvonnan ja riskienhallintaohjeistuksen päivittäminen ja	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus	Ohjeistus päivitetty ja toimintamalli tarkasteltu	Vuoden 2018 aikana uudistettiin sisäisen valvonnan ja riskienhal-	Toteutuu

toimintamallin uudistaminen		tu Omistajapolitiikan vahvistaminen päätöksen teossa	linnan käytänteet. Johdoryhmässä laadittiin keskeisten toimintojen valvonnan kohdeluettelo / painopistealueet. Luettelosta valitaan vuosittain ne toimintojen kohteet / painopistealueet, joita talousarviovuoden aikana valvotaan. Konsernijaosto hyväksyy ja esittää valitut kohteet / painopistealueet kaupunginhallitukselle. Sisäisen tarkastuksen ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ohjeistus laaditaan vuoden 2019 aikana.	osittain
Osallisuuden ja lähi-demokratian vahvistaminen	Osallistuva budjetointi Kylät ja korttelit - Varkauden kansalaistoimintaohjelma	Osallistuvan budjetoinnin osuus talousarviovuotena 40 000 €. Ohjelma valmiina 31.5.2018.	Osallistuvan budjetointiin varatusta 40 000 € määräraosta nuorisotoimi käytti 20 000 € ja työllisyysyksikkö ohjasi määrärahasta 20 000 € työttömille.	Toteutuu
Uusi kunta 2020	Selvitetään, miten maakunta- ja soteuudistus vaikuttaa kaupungin organisaatiokentteeseen ja palvelutuotantoon Uusi palvelustrategia	Selvitys tehty 9/2018 Eri tuotantovaihtoehtot selvitetty, uusi palvelustrategia valmistunut ja toteuttaminen aloitettu suunnitelmakaudella 2019	Osana kaupunginstrategian toimeenpanoa on kaupunkistrategian tärkeimmät prosessit kuvattu ja niiden jatkotyöstäminen on käynnissä. Poikkihallinnollisesti strategiaan liittyen tulee laadittavaksi palvelumuotoilu. Kaupunginvaltuusto varasi vuoden 2019 talousarvioon määrärahan kaupungin talouden tasapainottamiselvityksen laatimiseksi. Osana tasapainotus selvitystä tarkastellaan palvelutarjontaa. Näin ollen samassa yhteydessä tulee tarkasteltavaksi myös palvelustrategia ja palvelumuotoilu vuoden 2019 aikana.	Toteutuu osittain
Työn tuottavuus ja tehokkuus lisääntyy	Henkilöstökustannukset	Koko kaupunkiorganisaation kattava henkilöstösuunnitelma val-	Henkilöstösuunnitelma vuosille 2018-2020 valmistui kesäkuussa	Toteutuu

	Työkyvyttömyyden kustannukset (sairauspoissaolot)	<p>mis 4/2018</p> <p>Henkilöstökustannukset pysyvät ennallaan vuoteen 2017 verrattuna</p> <p>Sairauspoissaolojen määrä ei kasva vuoteen 2017 verrattuna</p>	<p>2018. Sitä käsiteltiin mm. johtoryhmässä, kaupunginhallituksen iltakoulussa, yhteistyötoimikunnassa sekä talous- ja kehittämistyöryhmässä, mutta siitä ei varsinaisesti tehty päätöstä. Valmisteluprosessi oli kuitenkin hyödyllinen, koska sen kuluessa kypsyi ajatus henkilöstösuunnitelman kytkemisestä talousarvioprosessiin.</p> <p>Henkilöstökulut (palkka- ja sivukulut yhteensä) vähenivät noin 300 000 €, mutta vähennys oli vain ja ainoastaan sivukulujen pienenemisen ansiota. Varsinaiset palkkakulut kasvoivat noin 97 000 €.</p> <p>Sairauspoissaolot nousivat kaikilla muilla toimialoilla paitsi teknisessä toimessa. Teknisellä toimialalla sairauspoissaolot laskivat 1,3 pvä/htv. Koko kaupungissa sairauspoissaolot nousivat yhteensä 1,7 pvä/htv.</p> <p>Pitkiä poissaoloja työyksiköissä ovat aiheuttaneet mm. vapaaajalla sattuneet tapaturmat, vakavat sairaudet sekä operaatiota vaatineet tulesairaudet. Näitä sairauspoissaoloja ei voida juurikaan lyhentää työnantajan työkykyjohtamisen toimenpiteillä.</p>	osittain
Palvelun laatu ja asiakaskokemus paranevat	Asiakaspalautte	Asiakaspalauttejärjestelmä käytössä ja lähtötasotieto käytettävissä kaikissa yksiköissä	Asiakaspalautteiden keräämiseen liittyvistä käytänteistä ja konsepteista on keskusteltu osana "100 + 1 tekoa varkautelaisten hyväksi!" -tuottavuus- ja laatuohjelman toimeenpanoa, mutta toistaiseksi	Toteutuu osittain

			yksiköillä on omat toimintatapansa, joita lähdetään kartoittamaan, vertailemaan ja arvioimaan vuoden toimintavuonna 2019.	
Sisäinen ja ulkoinen työnantajamielikuva paranee	Työhyvinvoinnin kokemus ja henkilöstötyytyväisyys Rekrytointien kiinnostavuus	Henkilöstökyselyn (pulsikkyselyn) tulokset: kokonaisarvio 3,7 > 3,8 Rekrytoinnit kiinnostavat	Vuoden 2018 henkilöstökyselyn (pulsikkyselyn) keskiarvo pysyi 3,8 :ssa. Erityisesti henkilöstön halukkuus suositella Varkauden kaupunkia työnantajana kasvoi (ka. 3,8 > 3,9). Henkilöstöpalvelut ja markkinointi- ja viestintäyksikkö ovat jatkaneet työnantajamarkkinoinnin ideointia ja suunnittelua. Sen tuloksena on alkanut jäsentyä yhteinen toimintamalli, jolla työnantajamarkkinointia ja rekrytointia toteutetaan systemaattisesti (viestit, materiaalit, foorumit jne.) mutta tapaa, jolla rekrytointien kiinnostavuutta voidaan seurata, ei ole vielä määritelty.	Toteutuu ■

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	185 063	100 000	0	100 000	128 827	28 827
Kulut	-3 575 086	-3 524 058	-154 612	-3 678 670	-3 464 428	214 242
Toimintakate	-3 390 023	-3 424 058	-154 612	-3 578 670	-3 335 601	243 069
Suunn. muk. poistot	-6 283	-6 300	0	-6 300	-6 283	17
Tilikauden tulos	-3 396 306	-3 430 358	-154 612	-3 584 970	-3 341 884	243 086

=valtuustoon nähden sitovat erät

Kaupunginhallituksen toimintakate toteutui 243 069 € talousarviota pienempänä. Budjetoitua alhaisempaan toteutuivat lähinnä elinkeinoyhityn ostopalvelu-/hankelaskutus n. 77 800 €, kaupungin osuus verohallinnon verotuskustannuksista 80 100 €, kaupungin maksuosuudet keskusjärjestöille ja muille yhteisöille 41 400 € sekä kaupunginjohdon, konsernijaoston ja kaupunginhallituksen menot 40 100 €.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	1	1	1	0
Määräaikaiset ja sijaiset	0	0	0	0
Yhteensä	1	1	1	0
Henkilötyövuodet 31.12.	3,7	1,0	1,3	0,3

Jäsenyydet

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	0	0	0	0	0	0
Kulut	-425 398	-386 948	330	-386 618	-345 201	41 417
Toimintakate	-425 398	-386 948	330	-386 618	-345 201	41 417
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-425 398	-386 948	330	-386 618	-345 201	41 417

Varkauden kaupunki on jäsenenä kuntien keskusjärjestöissä sekä useissa yhdistyksissä ja säätiöissä. Merkittävimmät maksuosuudet muodostavat Suomen Kuntaliitto ja KT Kuntatyönantajat yhteensä 83 466 € sekä Pohjois-Savon Liitto 236 842 €. Maksuosuuksien muutosta vuodesta 2017 (vähenemä 80 197 €) selittää se, että vuoden 2017 jäsenmaksuosuuteen sisältyy Uusyrittäjä Wälkky ry:n jäsenmaksuosuus, joka vuonna 2018 on kohdennettu vastuualueelle Elinvoiman edistäminen.

Avustaminen

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	1 320	0	0	0	0	0
Kulut	-125 704	-540 000	17 028	-522 972	-530 829	-7 857
Toimintakate	-124 384	-540 000	17 028	-522 972	-530 829	-7 857
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-124 384	-540 000	17 028	-522 972	-530 829	-7 857

Varkauden Teatterin avustusmääräraha (470 000 €) siirrettiin vuoden 2018 talousarviossa sivistystoimelta kaupunginhallituksen määrärahaan, joka selittää myös avustusmenojen kasvun muutoksen vuoteen 2017 verrattuna. Teatterin avustus oli vuonna 2018 myös 40 000 € edellisvuotta suurempi.

Toimikunnat

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	0	0	0	0	0	0
Kulut	-31 180	-47 432	0	-47 432	-36 264	11 168
Toimintakate	-31 180	-47 432	0	-47 432	-36 264	11 168
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-31 180	-47 432	0	-47 432	-36 264	11 168

Toimikuntien menoihin sisältyy lakisääteiset vuorovaikutus- ja vaikuttamistoimielimet vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Vanhusneuvosto kokoontui 6 kertaa ja vammaisneuvosto 9 kertaa vuoden 2018 aikana.

Toimikuntien menoihin sisältyvät myös "poikkialuehallinnollisten" työryhmien kokouskulut mm. työllisyystyöryhmä (11 kok.), vetovoimakeskusten ohjaustyöryhmä (8 kok.), terveyskampus ohjausryhmä (13 kok.), kansainvälisten asioiden työryhmä (4 kok.), elinkeinotyöryhmä (4 kok.), sisäilmatyöryhmä (3 kok.), talous- ja kehittämissuunnitelmatyöryhmä (2 kok.).

2.1.4.1 Elinvoiman edistäminen

Tilivelvolliset: kaupunginjohtaja Hannu Tsupari, kaupunginhallitus, Navitas Kehitys Oy toimitusjohtaja Jouko Laitinen ja hallitus

Tehtävänä on edistää Varkauden elinvoimaisuutta, työllisyyttä, osaamista ja vetovoimaisuutta ja toimia aktiivisesti edunvalvonnassa ja varmistaa kaupunkistrategian toteutuminen.

Elinvoiman edistämisen tulosalue sisältää elinkeinopalvelujen ostosopimuksen Navitas Kehitys Oy:ltä, kaupungin muut sitoumukset/rahoitusosuudet kaupungin elinvoimaisuutta edistäviin hankkeisiin, Uusyrityskeskus Wälkky ry:n jäsenmaksut, sekä maaseutuelinkeinopalvelujen menot.

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen Sydän-Savon maaseutupalvelujen maksuosuus vuonna 2018 oli 18 309 €. Maaseutupalvelujen isäntäkuntana toimii Siilinjärvi ja maaseutuhallinnon palveluksessa on yhteensä 13 hallinnon henkilöä ja maaseudun kehittämistehtävissä toimivaa henkilöä. Varkaudessa toimivia maataloja on 45 ja niiden kokonaispinta-ala on 1 190 ha. Vuonna 2018 Varkauden maatalojen tukihakemusia jätettiin 156 kpl ja tukia saatiin 772 797 €.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Työllisyys paranee	Työllisyysaste	V. 2018 työllisyysaste 58 %	Työllisyysaste 62,3 % (v. 2017 tilasto)	Toteutuu osittain
	Työttömyysaste	V. 2018 työttömyysaste 14 %	Työttömyysaste 14,2 %.	☐
	Työmarkkinatukimaksut	Työmarkkinatukimaksut laskevat v. 2017 tasosta	Työmarkkinatuen kunkaosaosuusmaksut 1,88 M€ (vähennys 84 000 €).	
	Työpaikkaomavaraisuus	Työpaikkaomavaraisuus väh.100 %	V. 2016 lopussa työpaikkoja oli 8 333, mikä on 89 työpaikkaa enemmän kuin v. 2015 lopussa. Navitas Kehitys Oy:ssä asioineissa yrityksissä syntyi 251 työpaikkaa.	
	Uudet työpaikat	Nettotyöpaikkamäärä kasvaa		
Asukasluvun vähenemisen pysäytys	Väestömuutokset	Sisäisen muuttoliikkeen tappio kääntyy muuttovoitoksi	v. 2018 väestön vähenemä -315 henkilöä.	Ei toteudu ☐
Saavutettavuus paranee	Julkiset ja muut liikenneyhteydet (ml. lentoliikenne) pääkaupunkiseudulle lisääntyvät	Toimivat liikenneyhteydet Säätiöittämis- ym. vaihtoehtot selvitetty 4/2018	Lentokenttä- ja saavutettavuusselvitys valmistui. Yhteydet pääkaupunkiseudulle eivät parantuneet vuonna 2018.	Toteutuu osittain ☐
Varkauteen sijoittuu uusia yrityksiä	Uusia yrityksiä sijoittuminen	Yrityksille on tarjolla niiden tarvitsemat tontit ja toimitilat. Yrityksiä sijoittuu väh. 25 kpl.	Varkauteen sijoittui 3 yritystä ja uusia yrityksiä perustettiin 85.	Toteutuu osittain ☐
Yritykset saavat osaavaa työvoimaa	Yritysten rekrytointi onnistuu	Koulutusohjelmat vastaavat yritysten tarpeita ja kiinnostavat opiskelijoita	Yrityksillä edelleen haasteita saada osaavaa työvoimaa. Koulutustarveselvitys tehtiin	Toteutuu osittain ☐

			2018.	
Vetovoimakeskuksen sisältö on hahmottunut	Toimijat tiedossa	Monipuolinen etenkin lapsiperheitä houkutteleva keskus	Vetovoimakeskuksen painopisteet selvillä.	Toteutuu ■
Pk-yritysten rahoitusvaihtoehdot monipuolistuvat	Maakunnallinen ja seudullinen rahasto ovat syntyneet	Yritysten käyttöpääoman saanti helpottunut	Maakunnallinen rahasto toteutuu, muttei seudullinen.	Toteutuu osittain ■
Paikallisten pk-yritysten osuus hankinnoista lisääntyy	Yritysten saamat hankinnat	Hankintaehdot mahdollistavat pk-yritysten osallistumisen hankintoihin	Hankintasääntö valmistui ja hyväksyttiin. Hankintaohje ei ole vielä valmistunut.	Toteutuu ■
Kuntalaisten osallistuminen lisääntyy	Yhteisissä tilaisuuksissa kävijöiden määrä Kehittämisehdotusten, aloitteiden ja palautteen määrä	Innostetaan ihmisiä aktiivisuuteen järjestämällä yhteisiä tilaisuuksia ja olemalla mukana eri kanavien kautta	Kaupunkilaisten olohuoneesta päätös ja aloitus vuoden 2019 alussa.	Toteutuu ■
Nuoria osallistetaan ja sitoutetaan Varkauteen	Nuorten taloa suunnitellaan yhdessä nuorten kanssa	Suunnitelma valmis	Suunnitelma valmis ja käynnistyminen 2019.	Toteutuu ■
Seudullinen elinkeinoyhteistyö tiivistyy	Yhteisten hankkeiden ja edunvalvonta-asioiden määrä Selvitetään yhteisten toimien määrä	Keski- Savon elinkeinotoimijat toimivat yhdessä entistä enemmän Selvitys on valmis	Säännölliset toimijoiden tapaamiset käynnistyneet. Seudulla toteutetaan yhteisiä hankkeita. Ei valmistunut	Toteutuu osittain ■

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	0	0	0	0	0	0
Kulut	-1 133 488	-1 357 472	-937	-1 358 409	-1 287 817	70 592
Toimintakate	-1 133 488	-1 357 472	-937	-1 358 409	-1 287 817	70 592
Suunn. muk. poistot	-6 283	-6 300	0	-6 300	-6 283	17
Tilikauden tulos	-1 139 771	-1 363 772	-937	-1 364 709	-1 294 100	70 609

Talousarvio toteutuma oli 94,8 % eli hieman alle budjetoidun johtuen lähinnä Navitas Kehityksen pienemmästä hankelaskutuksesta. Navitas Kehitys Oy:n tuottamien elinkeino-ostopalvelujen lisäksi vuoden 2018 toimintakulujen toteutumaan sisältyy mm. yhteistyösopimusten mukaiset maksuosuudet Lappeenrannan teknilliselle yliopistolle 200 000 €, Savonia Ammattikorkeakoululle 70 000 € ja Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy:lle VisitSaimaa - Lakeland Finland-hankkeesta 40 000 €, Uusyrittäjä Wälkky ry:n jäsenmaksut 81 867 €. Sydän Savon maaseutupalvelujen maksuosuus oli 18 309 €.

2.1.4.2 Työllisyysohjelma 2017 - 2020

Tilivelvolliset: työllisyyspalvelujen esimies Pia Hedman, työllisyyskoordinaattori Jouko Kuittinen, Navitas Kehitys Oy:n toimitusjohtaja Jouko Laitinen

Kaupungin valtuusto hyväksyi 16.1.2017 työllisyysohjelman. Työllisyysohjelman tavoitteena on kaupungin elinvoiman kokonaisvaltainen vahvistaminen. Työllisyysohjelma täydentää ja konkretisoi kaupunkistrategiaa työllisyyden edistämisen näkökulmasta.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Työpaikkojen määrän lisääminen	Uusien työpaikkojen määrä	Työpaikkoja lisää 60 (netto).	152 uutta työpaikkaa (brutto).	Toteutuu osittain
Työllisyysasteen nostaminen	Työttömyysaste Työllisyysaste	Työttömyysaste 14 % Työllisyysaste 58 %	Työttömyysaste 14,2 % 31.12.18 ja keskimäärin 13,4 % koko vuonna. Työllisyysaste 62,3 % (2017)	Toteutuu
Yritysmuotoisuuden vahvistaminen	Yritysten nettolisäys	Uusia yrityksiä 25 (netto)	Uusia yrityksiä perustettu 85 (brutto).	Toteutuu osittain
Pitkään työttömänä olleet kuntalaiset ohjataan nykyistä varhemmin työllistymistä tukevien palvelujen piiriin	Aktivointiaste keskimäärin Palveluissa olevien määrä	Aktivointiaste vähintään 30 %. Palveluissa vähintään 700 henkilöä/kk/vuosi.	Aktivointiaste 33,2 % Palveluissa keskimäärin 600 henkilöä/kk Asiakasohjaustyötä kehitetään edelleen saadun palautteen ja todetun vaikuttavuuden perusteella. Asiakkaita pyritään tavoittelemaan palveluiden piiriin aiempaa varhaisemmin myös mm. esitekirjeiden kautta yhteyttä ottaen. Myös jalkautuvaa palvelua laajennetaan koko ajan - pyritään olemaan paikalla ja tavoitettavissa paikoissa, missä ihmiset luontaisesti liikkuvat.	Toteutuu osittain
Palvelujärjestelmässä olevia puutteita korjataan, jotta kaikki palveluprosessit toimivat asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja vaikuttavasti.	Työmarkkinatuen kuntaosuusmaksujen määrä vuodessa	Työmarkkinatuen kuntaosuus v. 2018 enintään 1,8 M€	Työmarkkinatuen kuntaosuusmaksut 1,88 M€ (-84 000 €) Työ- ja toimintakyvyn arviointi: Aktiivisia asiakkuuksia on 65. Näistä 7:llä on eläkeasiat tai -valitus käsittelyssä, ja 3:lla menossa eläkeselvitykset, tarkoituksena hakea eläkettä. Ammatillisessa kuntoutuksessa on 13 henkilöä. Lääkinnällisessä kuntoutuksessa on 7 henkilöä. Palkkatukityössä 1 henkilö. Työkokeilussa 1 henkilö. Muilla menossa terveydentilan tai työkyvyn selvityksiä,	Toteutuu osittain

			sekä suunnitelmissa ammatillista tai lääkinnällistä koulutusta, työkokeilua tai koulutukseen hakeutumista. (Toteuma 21.2.2019)	
Kaupunki vahvistaa rooliaan pitkään työttömänä olleiden palvelujen järjestämisessä ja koordinoimisessa. Erityisesti työttömien sijoittumista yrityksiin ja välityömarkkinoille halutaan edistää.	Rakennetyöttömien määrä keskimäärin vuosittain.	Rakennetyöttömiä enintään keskimäärin 900 henkeä vuonna 2018.	Rakennetyöttömiä keskimäärin 803 hlöä/kuukausi. Kaupungin ja Navitaksen toimesta selvitetään mahdollisuuksia nykyistä laajemman yhteiskunnallisen yritystoiminnan toteuttamiseksi. Selvittelyn kautta tarkoitus koostaa erilaisia malleja toimintavaihtoehtoiksi. Varsinaista toimintaa tavoitteena saada käyntiin viimeistään vuoden 2020 alusta alkaen. Kaupunki työllisti palkkatuen avulla 43,7 henkilötyövuotta. Sakkyn kanssa yhteistyössä toteutettava osaamisen tunnistamisen pilotointi alka- massa päiväkotiapulais- ten/hoiva-avustajien (sote, sivistyst.) sekä yhdistelmätyöntekijöiden (tilapalvelut) osalta. Yhessä Natsaa -hankkeen aloitti 77 henkilöä. Kaikkiaan 41 henkilöä työllistyi ilman palkkatukea ja 16 henkilöä palkkatuella. Koulutuksen aloitti 19 henkilöä.	Toteutuu
Parannetaan työllistymistä tukevien palvelujen saatavuutta ja helpotetaan palvelujen käyttöä luomalla keskitetty ns. yhden luukun toimintamalli.	Työmarkkinatuen kuntaosuusmaksujen määrä vuodessa	Työmarkkinatuen kuntaosuus v. 2018 enintään 1,8 M€	Työmarkkinatuen kuntaosuusmaksut 1,88 M€ (-84 000 €)	Toteutuu osittain
Nuorten työttömyyden vähentäminen ja työttömyysjaksojen lyhentäminen.	Nuorten 17-29 -vuotiaiden työttömien nuorten määrä keskimäärin vuodessa. Nuoria työttömänä 3 kk:n jälkeen enintään.	Työttömiä 17-29 -vuotiaita keskimäärin enintään 280 henkilöä vuonna 2018. Nuoria työttömänä 3 kk:n jälkeen enintään 15 %.	Työttömiä nuoria keskimäärin 277 henkeä/kk. Nuoria työttömänä 3 kk:n jälkeen keskimäärin 21,2 %. Woltti -hankkeen asiakkaana ollut 81 nuorta. Heistä on työllistynyt 43, koulutukseen siirtynyt 15 ja työkokeiluun 3	Toteutuu osittain

			henkeä. (Työkokeiluun ohjautunut vuoden aikana yhteensä 13 henkilöä, joista 10 edennyt työkokeilusta joko työhön tai koulutukseen.)	
Kattavat työllistymistä ja kuntoutumista tukevat palvelut myös niille nuorille, jotka ovat vaarassa syrjäytyä työmarkkinoilta.	Nuorten 17-29 -vuotiaiden työttömien nuorten määrä keskimäärin vuodessa.	Työttömiä 17-29 -vuotiaita keskimäärin enintään 280 henkilöä vuonna 2018.	Työttömiä nuoria keskimäärin 277 henkeä/kk. OHO!-Nuorten osallisuuden hyvinvoinnin ja oikea-aikaisen psykososiaalisen tuen -hanke (sos.työ) aloitti toimintansa syyskuussa 2018 ja tavoitti vuoden loppuun mennessä yli 30 koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevaa 16–29-vuotiasta nuorta. Hankkeen aikana kehitetään nuorten matalan kynnyksen palveluohjausmallia, jonka avulla pyritään koordinoimaan nuorten matalan kynnyksen palveluja verkoston tukena nuorten oikea-aikaisten ja sopivien palvelupolkujen suunnittelussa. NONSTOP- Nuorten osallisuuden, sosiaalisen tuen ja oikea-aikaisten palveluiden kehittämishankkeelle (sos.työ) on myönnetty ESR-rahoitus ajalle 1.1.2019–31.12.2020. Hankkeen avulla pyritään luomaan varkauteilaisille 16–29-vuotiaille nuorille olemassa olevien palveluiden rinnalle uudenlaisia matalan kynnyksen monialaisia sosiaalisen kuntoutuksen palveluja ja toimintamalleja. Tavoitteena on tavoittaa 120 nykyisten palveluiden ulkopuolella olevaa nuorta.	Toteutuu
Parannetaan nuorten työllistymistä tukevien palvelujen saatavuutta ja helpotetaan palvelujen käyttöä luomalla keskitetty ns. yhden luukun toimintamalli.	Kesätyöpaikkojen määrä kaupungin yksiköissä ja niissä yrityksissä ja yhteisöissä, jotka ovat työllistäneet nuoria kaupungin tuella.	Kesätyöpaikkojen määrää lisätään.	Kaupunki tarjosi kesätyöpaikkoja n. 30 enemmän kuin v. 2017. Kokonaisuutena kesätyöpaikkojen määrä pysyi edellisvuoden (n. 300 kesätyöpaikkaa) tasolla.	Toteutuu
Kehitetään keskitetty yhteistyömalli peruskoulun, toisen asteen	Nuorten (17-29 v.) kouluttautumistaso.	Tavoitetasoa ei ole määritetty.	SOS-Lapsikylä ja Varkauden kaupunki käynnistivät vuoden lopulla Warustamo-	Toteutuu

oppilaitosten, työllisyystoimijoiden ja paikallisten yritysten kesken tukemaan peruskoulun päättävien tasapuolista opiskeluun ohjautumista, opintojen loppuun saattamista sekä valmistumisen jälkeistä työllistymistä.		Vuonna 2016 perusasteen jälkeinen tutkinto puutui 18,5 prosentilla 20 - 29 -vuotiaista nuorista.	yhteistyöprojektin, jonka tarkoituksena on tukea toisen asteen opiskelijoiden opiskelumahdollisuuksia perheen varallisuudesta riippumatta. Projektin avulla rahoitetaan toisen asteen opiskeluvälineitä ja –tarvikkeita niille nuorille, joiden kotoa opiskelua ei ole syystä tai toisesta mahdollisuutta rahoittaa. Toimintaa toteutetaan operatiivisesti Ohjaamon kautta.	
--	--	--	---	--

2.1.5 KONSERNIPALVELUT

Tilivelvolliset: kaupunginjohtaja Hannu Tsupari

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Kaupungin uusi hallintojohtaja Toni Leppänen otti viran vastaan 1.4.2018 alkaen. Euroopan unionin uusi tietosuoja-asetus (GDPR) astui voimaan 25. toukokuuta, jota varten kevään aikana on tullut tehdä valmistelevia töitä. Konserniohjeen tarpeellinen tarkastelu käyttökokemusten perusteella on aloitettu ja hankintastrategian edellyttämää hankintasääntöä on aloitettu tekemään. Kansalaistoiminnan ohjelma ”Asukkaiden Warkaus” valmistui ja se hyväksyttiin valtuustossa 10.12.2018 § 100.

Kaupunkistrategiaa ”Asukkaiden Warkaus” toimeenpantiin sekä neljän kärkitavoitteen mukaisissa työryhmissä että arjessa työyhteisöjen toimesta. Kärkitavoitekohtaisessa työskentelyssä korostui tavoitteiden toteutumista tukevien pääprosessien tunnistaminen, kuvaaminen ja kehittäminen. Myös työyhteisöt hioivat omia, pääprosesseja tukevia alaprosessejaan. Strategian toimeenpanon viitekehystenä toimi LEAN-kehittämismalli. Strategian toimeenpanon rinnalla toteutettiin myös sekä tuottavuuteen että laatuun ja asiakastytyväisyyteen tähtäävää ”100 tekoa varkautelaisten hyväksi!” -kehittämiskampanjaa sekä valmisteltiin sen jatkoa mm. tarjoamalla esimiesten ja työyhteisöjen tueksi valmennusta ja sparrausta.

Henkilöstöpalvelut valmistelivat syksyn aikana paikallisen järjestelyerän (voimaan 1.1.2019) kohdentamista ja maksatusta. Prosessi edellytti koko tehtäväkohtaisen palkkauksen eli ns. TVA-järjestelmän tarkastelua ja kehittämistä TVA-työryhmissä. Työ jatkui vuoden 2019 puolelle.

Työllisyyspalveluiden toiminta pohjautui voimassa olevaan työllisyysohjelmaan, sen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Viestinnän terävöittäminen	<ul style="list-style-type: none"> - Meltwaterin mediaseurantajärjestelmän kautta: lähetettyjen ja mediaan läpimenneiden tiedotteiden määrän kaksinkertaistaminen - Some-kanavissa 	<ul style="list-style-type: none"> - Markkinointi- ja viestintäohjelma, viestintäohjeet kanavittain, suunnitelma ja toimenpiteet kohderyhmittäin 2018 - Määritellyn kanavastrategian toteu- 	<ul style="list-style-type: none"> - Warkaus brändin mukaista viestinnän ohjeistusta tehostettu ja suunniteltu entisestään kaupunkiorganisaation sisällä. Markkinointiviestintämateriaaleja on tehty laajemmin ja enemmän esim. esitteiden tekoa eri toimialoille lisätty suuresti, sekä ulkopuolista laskutettavaa 	Toteutuu

	(FB, Instagram, Twitter) kohderyhmäkohtaisten seuraajien ja reagointien määrän kaksinkertaistaminen	tuminen - Jaetun viestintävastuun toteutuminen	työtä lisätty. Sähköisten kanavien kuten Led-tilojen käyttöä lisätty. Warkaus brändin mukaista ilmettä on viety erilaisiin tuotteisiin kuten paidat, henkilökortit, messu- ja tapahtumamateriaalit. => yhtenäisen Warkausbrändin merkitys ymmärrettään laajasti toimialoilla - Toimialojen brändityö on käynnissä useilla toimialoilla => brändityön hedelminä mm. työllisyyspalveluiden uudet ulostulot sekä KoSan rekryvideo. - Viestintävastuuta jaettu viestintäverkkolaisille (nyt noin 100 henkilöä) säännöllisellä kouluttamisella. => Viestintäverkkolaiset tuottavat laajasti sisältöä kaupungin kanaviin. - Meltwater tiedotteita lähettämisen samalla tasolla kuin viime vuonna. - Facebookissa tykkäysten ja seuraajien määrät (nyt 2029) ovat nousseet tasaisesti. => Julkaisujen määrä lisääntynyt, keskimäärin kolme julkaisua päivittäin. - Kanavastrategiaa toteutettu suunnitelman mukaisesti, osallisuuskanavat viestintäkanavina (lokakuun jälkeen, kun osallisuuskoordinaattorina lopettanut Vuokko Jaakkola jäi pois, uusien osallisuustapahtumien käyttö vähentynyt.) - Pääviestintäkanava www.varkaus.fi - Yksisuuntaisia Youtube, Vimeo, Info tv:t, Led-tilat, blogit ja kolumnit, kyselyt. - Vuorovaikutteiset: Facebook, Twitter, Linked In, Instagram, Osallistu Oikeesti!, päättäjätapaamiset, Idealeiri, #yhdessä, osallistava budjetointi.	
Monikanavainen palveluohjaus • Verkkopalveluustan jat-	- Integraatiot mm. PTV:oon - Intratiedon tuomi-	Aidosti käyttäjälähtöinen verkkopalveluustan	- Verkkosivut otettiin käyttöön 1.1.2018 (sisällöntuottajia n. 100 hlöä) - Verkkosivujen kieliversiot venäjä ja englanti otettu	Toteutuu osittain

kokehitys	<p>nen alustaan</p> <ul style="list-style-type: none"> - CRM-toiminnallisuuden ja verkkokaupan mahdollistaminen 		<p>käyttöön 1.1.2019</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viestintäverkkolaisten koulutus/tukeminen verkkosivujen sisällön syöttöön jatkuvaa. - Sähköisiä lomakkeita ja matalan kynnyksen palveluohjaustyökaluja otettu käyttöön (esim. KlinikPro, Apua-nappi, Luuri) - Sähköinen eRaati-palvelu otettu käyttöön - Intra otettu käyttöön vuoden vaihteessa 2018/2019. - Integraatioita PTV:oon ei olla vielä toteuttamassa, koska PTV:nossa on ollut vielä paljon muuttuvia tekijöitä. Lisäksi odotellaan Kunta.fi-kehitysyhteisössä olevien kuntien ratkaisuja, jos saataisiin integraatio kehitettyä yhteistyössä kustannukset jakaen. Tilanne ulkoisten tekijöiden vuoksi edelleen epäselvä. - Verkkokaupan suunnittelu yhteistyössä ICT:n kanssa <p>- Muuta huomioitavaa: Verkkopalvelun ylläpidon toimittaja vaihtuu tammikuu 2019</p>	
Markkinoinnin tehostaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Hyvinvointimarkkinointi kuntalaisille: liikunta- ja kulttuuripalveluiden esiin nostaminen, vähintään kerran kuukaudessa. - Vetovoimamarkkinointi Varkauden ulkopuolisille kohderyhmille: vähintään puolivuositain. - Työnantajamielikuvan markkinointi: tavoitemielikuvan määrittäminen ja siihen tähtääminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Asukaslähtöisen hyvinvointimarkkinoinnin toteutuminen - Vetovoimamarkkinoinnin toteutuminen (myös yhteistyössä Keski-Savon alueella), esim. Asukkaiden Varkaus - Työnantajamielikuvan muutos positiiviseen 	<ul style="list-style-type: none"> - Järjestötiedot (ja harrastehaku) koottuna pohjoissavolaiset.fi -verkkosivulle - Varkauden tapahtumakalenterin otettu käyttöön. - Vapaaehtoistyö.fi palvelu otettu käyttöön. - Luotu Varkaus 365 – hyvinvointimarkkinointiin katto - Sen alla pieniä ulostuloja - 25.3.2019 suunnitellaan järjestettäväksi Varkaus365-yhteiskunnallisen markkinoinnin seminaari avuksi hyvinvointikertomuksesta nousevien haasteiden voittamiseksi - Avoimet ovet Kampus - tapahtuma yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa - Neste-huoltamoiden polttoaineautomaateissa ja Onibusseissa markkinointikampanja videot - Kuopion alueen yhteis- 	Toteutuu

			<p>markkinoinnissa vahva Varkaus-näkyvyys: yksi työssäkäynti alue</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kansainvälisessä Aalto-kaupunkien verkostossa vahva Varkaus-näkyvyys tuotepaketeilla (AR- ja VR-sovellusten suunnittelu kesken, odottaa museolta resurssin löytymistä) - FutureSavo-hankkeessa Varkaus-näkyvyys - Vetovoimakeskuksen markkinoinnin valmistelu, #wixsuteko käyttöönoton suunnittelu - OECD-maiden julkisen sektorin sähköisten osallisuuskeinojen kilpailuun osallistuminen - Yhteistyö Varkauden matkailutoimijoiden kanssa - Mielikuvamarkkinointia tonttiteemojen ympärillä (jatkuu edelleen) - Ryöstö, rötös, anastus - tuoteperheen vahva käyttöönnotto (materiaalit, tuubi-huivi, A5-vihko ja puuvillakassi suunniteltu) 	
Osallisuuden lisääminen	<p>- Lähtökohta: Hyvinvoiva ja aktiivinen asukas = vetovoimainen Varkaus</p> <p>- Mahdollistaa ja helpottaa asukkaiden aktiivista osallistumista</p>	<p>- Koota varkautelaisista yhteisen asian ääreen esim. asukasneuvosto</p> <p>- Järjestää asukastapahtumia esim. Osallistu oikeesti! -teemalla</p> <p>- Helpottaa osallistumista ja vaikuttamista sähköisesti</p> <p>- Tehdä päätöksentekoa läpinäkyvämmäksi</p>	<p>- Monikanavaisia osallisuus-toimintoja otettu käyttöön laajasti eri toimialojen kanssa</p> <p>- Järjestetty useita Osallistu oikeesti-tilaisuuksia eri teemoista (lokakuun loppuun asti)</p> <p>- Pidetty kumppanuuspöytien kokouksia (lokakuun loppuun asti)</p> <p>- Kirkonkylät palvelukeskukseksi –hankkeessa toteutettu toimintoja Kangaslammillä, mm. jalkautunut asukaskysely</p> <p>- Aktivoitu asiakasraatien syntymistä, otettu käyttöön sähköinen eRaati-sovellus</p> <p>- Järjestetty yksinäisten joululounas</p>	<p>Toteutuu</p> <p>■</p>
Tietosuojaja	EU-tietosuojalainsäädännön (GDPR) mukaisuus	Tietosuojapolitiikka sekä muu ohjeistus, henkilöstön koulutukset	Kaupunginhallitus hyväksyi 21.5.2018 päivitetyn tietoturva- ja tietosuojapolitiikan liitteineen. Poliitiikka -dokumentti on voimaan tulleen EU yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten	<p>Toteutuu</p> <p>■</p>

			<p>mukainen. Tietoturva- ja tietosuojatyötä on tehty laaja-alaisesti mm. ohjeistuksia uudistaen sekä panostamalla henkilöstön koulutuksiin (osallistujia yli 500 henkilöä). Henkilöstö on allekirjoittanut kaupungin tietoturva- ja tietosuojasitoumuksen, poikkeamia varten on julkaistu tietoturvailmoitus -linkki, henkilötietoja sisältävistä tietojärjestelmistä on laadittu tietosuojaselosteet sekä tietojärjestelmätoimittajien kanssa tarvittavat tietojenkäsittelysopimukset.</p>	
Digitaalisten palvelut	Digitalisaatiohankkeet toteutettu asiakaslähtöisesti	Uudet toimintatavat, kokeilukulttuuri	<p>Digitalisaatio-ohjelmaa on toteutettu sovittujen painopisteiden mukaisesti. Henkilöstön digivalmiuksia on parannettu Soisalo-opiston kanssa käynnistetyin koulutuksen kautta. Uutena koulutusmuotona on käynnistynyt digitaalisiin palveluihin keskittyvä DigiPalMu - palvelumuotoilupilotti. Infran osalta valokuiturakentaminen on saatettu loppusuoralle. Kuntalaisten sekä kaupungin henkilöstön uusia sähköisiä palveluja on otettu käyttöön.</p>	Toteutuu
Fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen työympäristö	<p>Sairauspoissaolot (tules- ja mielenterveysdiagnoosit) työyksiköittäin</p> <p>Työtaturmat</p> <p>Läheltä piti-tapahtumat</p> <p>Korvaavan työn ja uudelleensijoitusten tulokset</p> <p>Työhyvinvointikeskustelujen kattavuus</p>	<p>Sairauspoissaolojen (tules- ja mielenterveysdiagnoosit) määrä laskee 3 %</p> <p>Työtaturmien määrä laskee 3 %</p> <p>Läheltä piti-tapahtumia kirjautuu Wpro-järjestelmään 10 % enemmän</p> <p>Korvaavan työn ja uudelleensijoitusten arvioidut säästöt 30.000 €</p> <p>Populuksen sairauspoissaolohälytysjärjestelmän edellyttämistä työhyvinvointikeskusteluista</p>	<p>Tules- tai mielenterveysdiagnoosiin perustuvien sairauspoissaolojen määrän kehitystä ei voida edelleenkään todentaa, koska työterveyshuollon Acute-järjestelmästä ei saada luotettavia raportteja. (Populusohjelmasta saadaan ainoastaan sairauspoissaolojen määrät.)</p> <p>Läheltä piti -ilmoitusten määrä on kasvanut 5,32 % vuodesta 2017. Työtaturmapäivät ovat vähentyneet 20 % ja työtaturmien takia poissaolteiden määrä pieneni 35,3 %. Poissaolopäivät lisääntyivät kuitenkin keskimäärin 22,9 % poissaollutta kohti.</p> <p>Korvaavaa työtä on käytetty,</p>	Toteutuu osittain

		käydään 90 %	<p>mutta korvaavan työn pois-saolokoodia ei ole käytetty Populuksessa, joten tarkkoja määriä ei ole saatavilla. Henkilöstöpalvelujen tiedossa on, että uudelleensijoitusten ja mukautetun työn piirissä on 15 henkilöä ja toiminnasta saatu arvioitu kustannussäästö on noin 150.000 €. Esimiesten tietoisuus työkyvyn tukemisen tärkeydestä on jatkuvasti lisääntynyt. Varhaisen puuttumisen keinoja käytetään paljon. Tarkkoja määriä varhaisen, tehostetun ja paluun tuen piirissä olevista työntekijöistä ei ole tiedossa, koska käytössä ei ole keskitettyä seurantajärjestelmää.</p> <p>Populuksen sairauspoissa-olohälytysjärjestelmän edellyttämistä työhyvinvointikeskusteluista on käyty 90 %, järjestelmään on kirjattu pääsääntöisesti myös jatko-toimenpiteet ja suunnitelmat työkyvyn tukemiseksi.</p>	
Johtamisen osaaminen vahvistuu ja laatu paranee	<p>Esimiesosaamisen profiili</p> <p>Esimiesosaamisen profiiliin perustuvan esimiespassin suunnittelu ja käyttöönotto</p> <p>Henkilöstökyselyn esimieskohtaiset palautteet</p> <p>Tiedolla johtamisen järjestelmä</p>	<p>Esimiesosaamisen profiili eli osaamisvaatimukset esimiespassia varten määritelty</p> <p>Esimiespassi (esimiesten osaamisen kehittymisen seurannan sähköinen työkalu) käytössä 70 %:lla esimiehistä</p> <p>Henkilöstökyselyn esimieskohtaiset palautteet paranevat vähintään 50 %:lla esimiehistä</p> <p>Tiedolla johtamisen järjestelmä käytössä</p>	<p>Esimiesosaamisen profiili (Pro Esimies) osaamisvaatimukset on määritelty ja henkilökohtaista, esimiehen ja hänen esimiehensä dialogiin perustuvaa arviointi- ja seurantatyökalua on ryhdytty kehittämään.</p> <p>Pro Esimies -osaamisprofiiliin perustuvaa sähköistä esimiespassia on valmisteltu Kunta-rekryn/KuntaHR:n pohjalle yhteistyössä FCG:n kanssa osaamisvaatimusten tarkentumisen rinnalla. Käyttöönotto on viivästynyt KuntaHR-ohjelman käyttöönoton myöhästymisen takia (Taitoan ja CGIn viiveet).</p> <p>Vuoden 2018 henkilöstökyselyn (pulssikysely) esimieskohtaisista palautteista parani vuoteen 2017 verrat-</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p></p>

			tuna 50 %:lla esimiehistä. Tiedolla johtamisen raportointijärjestelmän - Kuntarin käyttöönotto tapahtui syksyllä. Ennen käyttöönottoa määriteltiin mm. järjestelmään sisällytettävät HR-tiedot (henkilöstökustannukset ja sairauspoissaolot). Esimiehille on annettu käyttäjäkoulutusta ja samalla on korostettu HR-tietojen seurannan säännöllisyyden merkitystä.	
Yhteistoiminnan laatu paranee	Luottamusmiesten ja työsuojeluvaltuutettujen palaute Esimiesten ja johdon palaute	Yhteinen palaute- ja arviointijärjestelmä luotu Ensimmäinen arviointi tehty	Yhteistoiminnan ensimmäinen systemaattinen arviointi on toteutettu vuoden 2018 osalta. Arviointi perustui henkilöstön edustajien ja työnantajan edustajien yhteistyössä laatimaan Surveyal-kyselyyn sekä sen purkuun. Ensimmäisen kyselyn kautta saadaan lähtötiedot, joihin tulevien kyselyjen tuloksia voidaan verrata ja siten saada selville yhteistoimintaan liittyvien kokemusten kehittymisen suunta.	Toteutuu ■

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	2 887 670	3 170 836	-398 214	2 772 622	2 791 398	18 776
Kulut	-4 668 795	-6 288 461	1 157 424	-5 131 037	-5 120 636	10 401
Toimintakate	-1 781 125	-3 117 625	759 210	-2 358 415	-2 329 238	29 177
Suunn. muk. poistot	-327 568	-307 400	0	-307 400	-352 603	-45 203
Tilikauden tulos	-2 108 693	-3 425 025	759 210	-2 665 815	-2 681 841	-16 026

=valtuustoon nähden sitovat erät

Konsernipalvelujen talousarvion toimintakate kokonaisuudessaan toteutui hieman arvioitua pienempänä, toteutuma- % 98,8. Poikkeama talousarvioon nähden 1,2 %.

Toimintakatteen kasvu edellisestä vuodesta oli 548 113 €, muutos 30,8 %. Toimintakatteen muutos oli voimakkainta hallinto- ja tietohallintopalveluissa 156 520 € (+32,8 %) sekä henkilöstöhallinnossa 292 900 € (+26,3 %). Konsernipalvelujen talouden toteutuma on selostettu tarkemmin ao. vastuualueen kohdalla.

Henkilöstö 31.12. Taloushallinto	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	3	3	2	-1
Määräaikaiset ja sijaiset	0	1	0	-1
Yhteensä	3	4	2	-2
Henkilötyövuodet 31.12.	3,0	3,5	3,2	0

Henkilöstö 31.12. Henkilöstöhallinto	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	3	3	3	0
Määräaikaiset ja sijaiset	1	2	1	-1
Yhteensä	4	5	4	-1
Henkilötyövuodet 31.12.	5,1	4,5	5,7	1

Henkilöstö 31.12. Työllisyysyksikkö	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	4	5	4	-1
Määräaikaiset ja sijaiset	2	2	2	0
Yhteensä	6	7	6	-1
Henkilötyövuodet 31.12.	6,4	6,5	6,5	0

Henkilöstö 31.12. Hallintopalvelut	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	7	10	8	-2
Määräaikaiset ja sijaiset	2	1	3	2
Yhteensä	9	11	11	0
Henkilötyövuodet 31.12.	7,4	9,4	11,2	2

Henkilöstö 31.12. Tietohallintopalvelut	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	10	10	10	0
Määräaikaiset ja sijaiset	4	1	3	2
Yhteensä	14	11	13	2
Henkilötyövuodet 31.12.	13,3	11,0	12,8	2

Henkilöstö 31.12. Konsernipalvelut yht.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	27	31	27	-4
Määräaikaiset ja sijaiset	9	7	9	2
Yhteensä	36	38	36	-2
Henkilötyövuodet 31.12.	35,2	34,9	39,4	4,5

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäinen valvonta on osa jokapäiväistä työskentelyä ja toteutuu esimiesten toimiessa voimassa olevien sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti. Sisäinen valvonnan toteutuminen raportoidaan osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksessä raportointiohjeistuksen mukaisesti. Konsernihallinnon toimintaan liittyviä riskejä on kartoitettu toiminnan kannalta.

Valvonnan kohde	Havainnot	Jatkotoimenpiteet	Riski / Hallinta	Riskitaso
PÄÄTÖKSEN- TEKO	Sääntöjä, ohjeita ja määräyksiä noudatetaan pääsääntöisesti. Kesällä 2017 uudistettu hallintosääntö ei ole implementoitunut vielä kaikilta osin ja käytännön toiminnassa	Jatketaan hallintosäännön sekä eri ohjeiden ja sääntöjen tarkastelua ja läpikäyntiä. Tehdään tarpeelliset	Toimintaympäristön muutokset nopeita. Edellyttää ohjeiden jatkuvaa päivitystä.	2= vähäinen riski

nen	on havaittu päivittämisen tarvetta, joka on aloitettu loppuvuodesta 2018. Kaupunkikonsernin varainhankinnan, takausten ja sijoitustoiminnan periaatteet on hyväksytty kv 28.5.2018 § 40. Konserniohje on päivitetty ja kv on hyväksynyt sen 28.5.2018 § 42. Hankintastrategian edellyttämä hankintaohjeen valmistelu on toteutettu hyvässä yhteistyössä sidosryhmien kanssa.	päivitykset niihin ja tiedotetaan ja koulutetaan muutoksista.		
Päätösten strategian mukaisuus ja vaikuttavuus	Arviointia ryhdytään tekemään, kun strategia lopullisesti hyväksytty.	Laaditaan tarvittava ohjeistus.	Arvioinnin kattavuus ja laatu.	3= kohtalainen riski
Yritysvaikutusten arviointi päätöksenteossa	Yritysvaikutusten arviointimenettelyä on työstetty loppuvuodesta yhdessä sidosryhmien kanssa.	Laaditaan yritysvaikutusten arviointimenettely ja sitoutetaan käyttäjät.	Arvioinnin laajuus ja laatu	2= vähäinen riski
TALOUS Luotto- ja maksukortit	Maksukorttien käyttöä on tarkastettu pistokokein ja havaitut puutteellisuudet korjattu. Voimassa olevat maksukortit ja maksukortin haltijan palvelusuhteen voimassaolo on tarkastettu alkuvuoden aikana korttien vuosimaksulaskun käsittelyn yhteydessä. Tarkastuksessa havaittiin muutama maksukortti, joka ei enää ollut voimassa.	Maksukorttien käyttö-, haku- ja lopetus on ohjeistettu esimiehille ja käyttöohjeistus nähtävillä myös Intrassa . Päättäneiden korttien tiedot on ilmoitettu rahoitusyhtiölle päättyneiksi ja poistettavaksi rekisteristä.	Maksukorttien väärin käyttö muuhun kuin työnantajan ostoihin. Maksukortit ovat henkilökohtaisia ja kortin käyttöle on asetettu käyttö- / ostorajat. Esimiehillä valvontavastuu maksukorttien käytöstä ja maksukorttilaskujen oikeellisuudesta.	2= vähäinen riski
Hankinnat/luovutukset	Hankinnat toteutetaan pääsääntöisesti hankintalain ja kaupungin hankintastrategian mukaisesti.	Uudet hankintaohjeet on saatu hyvään malliin ja ne viedään hyväksyttäväksi samanaikaisesti hallintosäännön tarkistamisen kanssa alkuvuodesta 2019.	Hankintaprosessiin liittyvät virheet ja valitusmahdollisuus / Ohjeistusten noudattamisen valvonta.	2= vähäinen riski
Kohde- ja toiminta-avustukset	Tapahtuma-avustukset haetaan sähköisesti eBudjetti-työkalua käyttäen vuoden loppuun mennessä. Sovelluksessa pyritään lisäämään tapahtuman alueellista vaikuttavuutta ja strategi-	Avustusten uudistamistarve selvitetään vuoden 2019 talousarviossa.	Tällä hetkellä kaikkien kaupungin myöntämien avustusten jako on kirjavaa: tavat, ajankohdat ja avoimuus. Esim. useilla toimialoilla omat käytäntönsä ja jos tapahtuma-avustusten osalta aikarajaksi on määriteltä vu-	4 = merkittävä riski

	<p>an kärkien toteutumista.</p> <p>Näistä hakemuksista laaditaan yhteenveto, joka käsitellään kaupungin johtoryhmässä ja sen jälkeen kaupunginjohtaja tekee avustusten myöntämisestä viranhaltijapäätöksen.</p>		<p>den loppu, hakemuksia kuitenkin käsitellään pitkin vuotta.</p> <p>Avustusten hakeminen koetaan tällä hetkellä järjestökentässä epäoikeudenmukaiseksi.</p>	
<p>HENKILÖSTÖ Rekrytointi</p> <p>Rekrytointiprosessi</p>	<p>Hallintosäännön toimivaltasäännöksiä ja rekrytointiohjetta on pääosin noudatettu. Sähköinen täyttölupa- ja rekrytointiprosessi (Kuntarekry) edesauttaa rekrytointiprosessin sujuvuutta ja sääntöjen mukaisuutta. Myös toimialojen hallintohenkilöstö tukee esimiehiä rekrytointiprosessissa.</p> <p>Viranhaltijapäätöksiä ei laadita johdonmukaisesti.</p>	<p>Rekrytointien edellyttämiin viranhaltijapäätöksiin liittyviä ohjeistuksia tulee tarkentaa ja huomioida tarkennukset myös hallintosäännön päivityksessä.</p>	<p>Rekrytointiin liittyvät virheet ja valitusmahdollisuus /</p> <p>Ohjeistusten tarkentaminen, kertaaminen ja niiden noudattamisen valvonta.</p>	<p>3= kohtalainen riski</p>
<p>Palvelusuhdeasiat</p> <p>Maksetut palkat ja lisät</p>	<p>Tehtäväkohtaisten palkkojen määrittely tapahtuu pääasiassa voimassa olevan sopimus- tai liitekohtaisen TVA-järjestelmän ja palkkarakenteen sekä ohjeistusten mukaisesti ja puitteissa. Hinnoittelemattomien työntekijöiden/viranhaltijoiden palkkauksen määrittelyssä on kuitenkin jonkin verran epätasaisuutta ja subjektiivisuutta.</p> <p>Henkilökohtaisen lisän edellyttämää työsuorituksen arviointijärjestelmää ei ole, vaan jokainen esimies käytännössä soveltaa omaa, yksikönsä sisäistä logiikkaa, mikä parhaimmassa tapauksessa varmistaa henkilöstön tasapuolisen ja yhdenvertaisen kohtelun yksikön sisällä, muttei koko kaupunkiorganisatiossa.</p>	<p>Henkilökohtaisen lisän järjestelmän (työsuorituksen arviointi/pisteytys ja sitä vastaava palkkaus) uudistaminen on aloitettava viimeistään siinä vaiheessa kun sotien mahdollinen irtautuminen (tai sen peruuntuminen) varmistuu.</p> <p>Palkantarkistusten perusteiden dokumentointiin ja palkanosien määrittelyyn liittyvää ohjeistusta on tarkennettava.</p> <p>Henkilöstöpalvelut on yhtenäistänyt erilliskorvausten ja -lisien yhteydessä Populuksessa käytettäviä palkkalajeja ja uuden koodauksen mukaiset muutokset Populukseen ovat valmisteilla Taitoassa. Tämä helpottaa erilliskorvausten ja -lisien seurainta</p>	<p>Palkat ovat väärin maksatuksessa ja niitä joudutaan oikaisemaan/korjaamaan myöhemmin, mistä aiheutuu ylimääräistä työtä ja viivästyskorkoja. Palkat on epäoikeudenmukaisesti määritelty, mikä aiheuttaa työtyytymättömyyden kokemusta. /</p> <p>Ohjeistusten ja linjausten ajantasaisuudesta ja esimiesten valmennuksesta huolehtiminen. Vuoden 2018 loppupuolella päivitetty TVA-järjestelmä edesauttaa tehtäväkohtaisten palkkojen määrittelyn johdonmukaisuutta ja yhtenäisyyttä.</p>	<p>3= kohtalainen riski</p>

	Palkantarkistusten perusteiden dokumentointi on jossain määrin puutteellista. Joissakin tapauksissa palkanosat ovat myös sekoittuneet ja ne saattavat olla maksussa virheellisin/vanhentunein perustein.	ja valvontaa.		
TYÖN SUJUVUUS Henkilöstösuunnittelu	<p>Tehtävänkuvat ovat suurimmalta osin ajan tasalla. Jatkossa tehtävänkuvat liitetään sähköisenä KuntaHR-järjestelmään kunkin työntekijän palvelussuhdetietoihin, jolloin esimiehet ja henkilöstöpalvelut voivat tarkkailla niiden ajantasaisuutta keskitetysti.</p> <p>Varaesimiesten vastuualueet ja tehtäväkuvat vaihtelevat yksiköittäin ja ne on vaihtelevasti dokumentoitu.</p> <p>Henkilöstösuunnittelu-prosessin laatu, systemaattisuus ja tavoitteellisuus vaihtelivat toimialoittain ja palvelualueittain.</p>	<p>Otetaan käyttöön Kuntarekryyn liittyvä KuntaHR-järjestelmä ja hyödynnetään sitä tehtävänkuvien ylläpidossa.</p> <p>Kesäkuussa alkavan, strategiatyöhön liittyvän työ- ja palveluprosessien kuvaamis- ja kehittämistyön sekä henkilöstösuunnittelun yhteydessä huomion kohteena ovat mm. mitoitukset ja työnjaot ja niiden mahdolliset ongelmat.</p> <p>Ohjeistetaan varaesimiesten tehtävänkuvien ja yksiköiden johtamiseen liittyvien työnjakojen kehittämistä ja dokumentointia.</p>	<p>Ilman systemaattista ja ennakoivaa henkilöstösuunnittelua henkilöstökustannukset saattavat päästä kasvamaan hallitsemattomasti. Ongelmat työnjaoissa ja puuttuvat/puutteelliset prosessikuvaukset johtavat palvelun epätasaiseen laatuun. Vaikeudet sijaiten saatavuudessa voivat vaarantaa asiakas/potilasturvallisuutta ja/tai heikentää asiakkaiden kokemaa palvelun laatua.</p> <p>Henkilöstösuunnittelu-prosessin mallintaminen, kuvaaminen ja toteuttaminen talousarvioprosessin yhteydessä sekä esimiesten sitouttaminen siihen taloushallinnon ja henkilöstöpalveluiden yhteistyönä. Prosessien sujuvuuden kehittäminen osana kaupunkistrategian toimeenpanoa. Varahenkilöstöjärjestelyjen edelleen kehittäminen ja laajentaminen.</p>	4 = merkittävä riski
Tiedotus ja viestintä	<p>Markkinointi- ja viestintäyksikössä luotu jaetun viestintävastuun käytännöt sekä yksi- ja kaksisuuntaisesti toimivat kanavat. Viestintäverkko-laiset on koulutettu ja koulutus muun henkilöstön osalta jatkuu 2018. Markkinointi- ja viestintäyksikössä seurataan läpimenoja ja vaikutavuutta.</p> <p>Markkinointi ja viestintä on poikkihallinnollinen</p>	Henkilöstön ja esimiesten viestintäkoulutusta on toteutettu monipuolisesti vuonna 2018.	<p>Tarvitaan työyksiköihin ja henkilöstölle lupa viestiä sekä myös keskeneräisistä asioista pitää pystyä viestimään.</p> <p>Viestintä koetaan ylimääräiseksi työlisäksi, eikä jokaisen tehtävään kuuluvana osana.</p> <p>Yhtenäisen viestinnän (ja brändin) merkitys unohdetaan. Sooloilu sallii-</p>	4 = merkittävä riski

	<p>resurssi ja viestinnän koordinoinnin ja johdon yksikkö, ei siis yksikkö, joka viestii kaikkien puolesta. Käytännössä, organisaatiossa viestintävastuu kuuluu sille, joka tietää asiasta eniten.</p>		<p>taan.</p> <p>Miten päästään perinteisestä organisaatiosta avoimen hallinnon aikaan?</p>	
<p>TYÖHYVINVOINTI JA TYÖSUOJELU</p> <p>Sairauspoissaolosten ja työkyvyttömyyden seuranta</p>	<p>Populuksen poissaolohälytykset on kuitattu ja hälytysten edellyttämät työhyvinvointikeskustelut on pääsääntöisesti käyty.</p> <p>WATTI-mallin mukaisia toimenpiteitä on tehty kiitettävästi (varhainen, tehostettu ja paluun tuki, korvaava työ).</p> <p>Ennakoiva ja ennalta ehkäisevä työterveys- huoltoyhteistyö (esim. työpaikkakäynnit) ei ole toteutunut täysin työterveys- huollon toimintasuunnitelmaan kirjatulla tavalla, erityisesti lääkäri- resurssipulasta johtuen.</p>	<p>Poissaolohälytysten käsittelyä ja työhyvinvointikeskustelujen määriä seurataan tiiviisti. Esimiehiä tuetaan ohjaamaan työntekijöitä WATTI-mallin mukaisesti varhaisen tuen toimenpiteisiin.</p> <p>Työterveys- huoltoyhteistyötä pyritään kehittämään tavoitteellisesti.</p> <p>Työpaikkakäynteihin liittyvät prosessi ja ohjeistukset uudistetaan, paremman vaikuttavuuden aikaansaamiseksi.</p>	<p>Jos työhyvinvointikeskusteluja ei käydä, eikä varhaisen tuen mukaisia toimenpiteitä oteta käyttöön, työntekijöiden sairaslomasta ja työkyvyttömyydestä johtuvat kustannukset lisääntyvät. Ongelmat yhteistyössä työterveys- huollon kanssa voivat johtaa tehotto- maan toimintaan.</p> <p>Esimiesten perehdyttäminen ja valmentaminen työhyvinvointikeskusteluihin ym. työkyvyn tukemisen toimenpiteisiin ja siihen liittyvä seuranta. Työterveys- huoltoyhteistyön systemaattinen kehittäminen ja omistajaohjaus.</p>	<p>4 = merkittävä riski</p>
<p>OSAAMISEN JOHTAMINEN JA KEHITTÄMINEN</p> <p>Kehityskeskustelut</p>	<p>Kehityskeskustelujen seuranta on ollut tähän saakka käytännössä mahdotonta. Kehityskeskustelujen sisällöt ovat vaihdelleet merkittävästi eli niiden tasalaatuisuutta ei ole voitu varmistaa. Kehityskeskustelut eivät välttämättä tue työntekijän ymmärrystä hänen tehtävänsä liittymisestä työyksikön tai laajemmin koko kaupunkiorganisaation kokonaistavoitteisiin tai strategiaan.</p>	<p>Otetaan käyttöön Kuntarekryyn liittyvä KuntaHR-järjestelmä, jossa kehityskeskustelun sisällöt (näkyvät ainoastaan työntekijälle ja hänen esimiehelleen) tallentuvat työntekijän HR-tietoihin.</p> <p>KuntaHR-järjestelmässä esimies voi ajaa raportteja kehityskeskusteluissa työyhteisön yhteiseen keskusteluun tuotavaksi sovitusta asioista. Henkilöstöpalvelut ja ylin johto voivat puolestaan ajaa tilastoraportteja, joiden kautta kehityskeskustelujen kattavuutta ja frekvenssejä voidaan keskitetysti seurata.</p>	<p>Kehityskeskustelujen laiminlyönti tai niiden pinnallisuus/epätasalaatuisuus eivät edistä työntekijän motivaatiota ja sitoutuneisuutta ja voivat vaikuttaa jopa hänen työhyvinvoinnin kokemukseensa ja sitä kautta työyhteisön työn tuloksellisuuteen ja laatuun. /</p> <p>Innostetaan ja sitoutetaan esimiehet hyödyntämään KuntaHR-järjestelmää kehityskeskusteluissa ja sparrataan heitä myös kehityskeskusteluihin liittyviin vuorovaikutuksen ja palautteen antamisen haasteisiin tilanteisiin.</p>	<p>3= kohtalainen riski</p>

2.1.5.1 Taloushallinto

Tilivelvolliset: talousjohtaja Helena Pitkänen

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeet hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 15.1.2018. Talousarvion käyttösuunnitelmat valmistuivat tammikuussa ja tiedot siirrettiin kirjanpidon seurantaan helmikuussa.

Esimiehille ja luottamushenkilöille järjestettiin 1.2.2018 "Kuntatalous- Monen muuttujan summa" - koulutus Warkaus-salissa. Kouluttajana oli Kuntaliiton kehittämisspäällikkö Sanna Lehtonen. Kuntatalouteen painottuvien koulutusten järjestämistä jatketaan keväällä 2019.

Tilinpäätös valmistui kuntalain mukaisesti maaliskuun loppuun mennessä ja kaupunginhallitus käsiteli tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen kokouksessaan 3.4.2018 ja lähetettiin tilintarkastajalle tarkastettavaksi. Kaupunginhallituksen tilinpäätöksen käsittelyn jälkeen Kunnan Taitoa Oy havaitsi tilinpäätöksen konsernilaskelmissa virheellisyyksiä ja tilinpäätöslaskelmiin jouduttiin tekemään korjauksia. Koska laskelmissa oli merkittäviä poikkeamia, käsiteltiin ja allekirjoitettiin vuoden 2017 tilinpäätöksen uudestaan kaupunginhallituksen kokouksessa 7.5.2018.

Taloushallinto osallistui 1.11.2017 voimaan tulleen konserniohjeen sisällön tarkennukseen sekä valmisteli Varkauden kaupunkikonsernin varainhankinnan, takausten ja sijoitustoiminnan periaatteet-ohjeistuksen, joka hyväksyttiin valtuustossa 28.5.2018 § 40. Alkuvuodesta valmisteltiin myös kuntatodistusohjelman puitesopimusten limiittien enimmäismäärien korottaminen 8 M€:sta 20 M€:oon sekä samalla korotettiin talousjohtajan tilapäislainojen päätösvaltuutta.

Talous- ja henkilöstöhallinnon yhteinen toimistosihteeristö (talous 75 % ja henkilöstö 25 %) aloitti huhtikuun lopulla ja taloushallinnosta siirtyi talouspäällikkö sivistystoimen palvelukseen 1.5.2018 alkaen. Talouspäällikön työajasta kohdistui vain 15 % taloushallintoon. Keväällä aloittanut toimistosihteeristö siirtyi 19.11.2018 aulapalvelujen palvelusihiteeriksi ja uusi toimistosihteeristö aloitti taloushallinnossa 2.1.2019. Työjärjestelyjen ja tehtävämuutosten jälkeen taloushallinnon toimistosihteeristö on kokoaikaisesti taloustoimen tehtävissä.

Kaupunginhallitukselle on annettu tiedoksi antona kuukausiraportit. Osavuosikatsaus laadittiin ajalta 1.1.–30.4.2018 ja se käsiteltiin valtuuston kokouksessa 18.6.2018.

Talousseurannan ja -raportoinnin kehittämiseksi on hankittu Kunta Pro Oy:ltä Kuntari-tiedolla johtamisen järjestelmä, joka sisältää alkuvaiheessa talous-, henkilöstö- ja ennakoitumallimoduulit. Alkuvuoden aikana Kuntari-ohjelmaan suoritettiin talous- ja henkilöstötietojen tiedonsiirtomäärityksiä Taitoan Kuntamalli- ja Populus sovellusjärjestelmistä. Kuntari- ohjelman käyttöönottokoulutus toimialojen esimiehille järjestettiin 18.9.2018. Koulutukseen osallistui yhteensä 58 esimestä. Toimialakohtainen jatkokoulutus järjestettiin 31.1.2019. Kuntari-ohjelmaa hyödynnetään kuukausi-, osavuosikatsaus- ja tilinpäätösraportoinnin kehittämisessä.

Uuden kaupunkistrategian toteutuksen mukaisesti on mallinnettu taloushallinnon prosesseja. Talousarvio- ja raportointiprosessit kuvattiin loppuvuoden aikana ja tilinpäätösprosessi tammikuun 2019 aikana.

Rahoitussopimusten hallintaan ja raportointiin otettiin käyttöön Kuntarahoitus Oy:ltä Apollo-rahoitussopimusten hallintaohjelma. Ohjelman avulla hallinnoidaan kaikkia rahoitussopimuksia (ottolainat, johdannaisopimukset, takaukset ym.) sekä analysoidaan ja stimuloidaan erilaisia rahoitusratkaisuja. Ohjelmasta on saatavissa ajantasaista markkinainformaatiota niin korkohistoriasta kuin markkinaennusteet korkojen kehityksestä. Palveluun on siirretty myös kaupungin tytäryhtiöiden lainat, mikä mahdollistaa konsernitalouden raportoinnin kehittämisen. Apollo-ohjelmaa saadaan vuoden 2019 aikana lisäksi käyttöön talouden mallinnus – osio.

Sisäisen valvonnan kohteena suoritettiin kaupungin vuosien 2016–2017 ostolaskujen arvonlisäverotarkastus Qvalia Oy:lle annetun toimeksiannon mukaisesti. Tarkastuksen perusteella verohallinnolta haettiin ko. vuosille kohdistuvia arvonlisäveron palautuksia yht. n. 79 000 €, josta toimeksiantosopimuksen mukaan Qvalia Oy:lle tilitettiin puolet. Tarkastuksen myötä päädyttiin järjestämään arvonlisäverokoulutusta esimiehille. Koulutus järjestettiin maaliskuun 2019 alussa ja se painottui sosiaalitoimen arvonlisäverokäsittelyyn.

Poikkihallinnollinen taloustiimi on kokoontunut 8 kertaa. Tiimikokouksissa käsitellään ajankohtaisia talousasioita ja suunnitellaan yhdessä toiminnan kehittämistä. Taloushallinnon henkilöstön kehityskeskustelut on pidetty vuosittain.

Talousjohtaja on osallistunut Pohjois-Savon liiton kuntataloustyöryhmän toimintaan ja Pohjois-Savon liiton sote-uudistuksen ja maakuntahallinnon valmistelutyöhön.

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	51 349	56 806	-29 699	27 107	27 542	435
Kulut	-357 577	-386 394	42 207	-344 187	-329 332	14 855
Toimintakate	-306 228	-329 588	12 508	-317 080	-301 790	15 290
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-306 228	-329 588	12 508	-317 080	-301 790	15 290

Talousarvion muutoksena (palkkamenot sekä sisäisen laskutustulo) on huomioitu mm. sivistystoimen sekä liikunta- ja vapaa-aikatoimen talouspäällikön taloushallintoon kohdistuneen työpanoksen (15 %) siirtymisen kokonaan sivistystoimelle sekä liikunta- ja vapaa-aikatoimelle 1.5.2018 lukien.

2.1.5.2 Henkilöstöhallinto

Tilivelvolliset: henkilöstöjohtaja Nina Holopainen

Henkilöstöpalveluiden keskeisiä teemoja toimintavuonna 2018 olivat henkilöstösuunnittelu, työkykyjohtamisen tukeminen, 100 tekoa varkautelaisten hyväksi! -kehittämiskampanjan toimeenpano ja sen toisen vaiheen valmistelu, Pro Esimies -osaamisprofiilin ja -passin suunnittelu, KuntaHR-ohjelman ja Kuntari-raportointiohjelman käyttöönoton valmistelu, yhteistoimintakulttuurin ja -järjestelmän kehittäminen sekä järjestelyerään 1.1.2019 liittynyt paikallisneuvottelukierros ja sen ohella tapahtunut palkkausjärjestelmien kehittäminen.

Henkilöstösuunnitelmaa laadittiin kaupunginhallituksen toimeksiannon mukaisesti ja talous- ja kehittämistyöryhmän ohjauksessa. Suunnitelman lähtökohtana olivat toimialoilla ja palvelualueilla käydyt "tavoitekeskustelut" sekä ko. vastuualueiden johdon laatimat suunnitelmat, joiden pohjalta henkilöstöpalvelut tekivät esityksiä ja toimenpide-ehdotuksia. Henkilöstösuunnitelmaa ei varsinaisesti käynyt läpi virallista käsittelyä- ja hyväksymisprosessia, mutta prosessi antoi hyvät "eväät" tulevaisuuden henkilöstösuunnitteluun. Jatkossa (TA2019 :n osalta) henkilöstösuunnitteluprosessi on kiinteä osa talousarvioprosessia.

Työhyvinvointikoordinaattori ja työsuojeluvaltuutetut tukivat ja konsultoivat esimiehiä, työyhteisöjä ja yksittäisiä työntekijöitä työssä jaksamiseen, työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Wpro-järjestelmän (vaara- ja uhkatilanneilmoitukset ja riskien arviointi) käyttöönotto jatkui ja painopiste on siirtynyt vähitellen raportointiin ja raporttien hyödyntämiseen ja sitä kautta tiedolla johtamiseen.

Työkykyä uhkaavan sairauden takia mukautetussa työssä omassa työyksikössä on ollut useita henkilöitä. Työtä on mm. kevennetty tai työtehtäviä muutettu tai työaikoja muokattu siten, että henkilö on voinut jatkaa työssä eikä ole jäänyt sairauslomalle. Lisäksi erilaisia Kevan tukitoimia (ammattillinen kuntoutus, työkokeilu, uudelleen koulutus) on otettu käyttöön. Useita onnistuneita uudelleensijoituksia on toteutunut ja uhkaava, joko tilapäinen tai jopa pysyvä, työkyvyttömyys on voitu välttää. Joissain tapauksissa jopa useita kuukausia kestävä sairausloma on voitu katkaista, kun uudelleensijoituksen kautta työntekijälle on voitu osoittaa työkykyä vastaava uusi työ. Henkilöstöpalvelujen tiedossa olevia uudelleensijoitettuja työntekijöitä on kuusi (6) ja mukautettua työtä tekeviä, joiden työkyvyn tuen prosessissa työhyvinvointikoordinaattori on ollut mukana, on yhdeksän (9). Uudelleensijoituksia, joita esimiehet ovat pystyneet organisoimaan omaehtoisesti, on kuitenkin huomattavasti enemmän.

Mikäli vaihtoehtona em. tukitoimille olisi ollut esim. kuukauden sairauslomalle jääminen, kustannukset olisivat olleet työnantajalle 150 000 € (EK:n määrittelyn mukaan työntekijän sairausloman kustannus työnantajalle

on keskimäärin 350 €/päivä). Kevan mukaan jo yksikin vältetty työkyvyttömyyseläke tuottaa kuntaorganisaatiolle 60 000 €:n säästön.

Henkilöstötutkimuksen suppeampi versio, keskeisiin työhyvinvoinnin ja työtyytyväisyyden indikaattoreihin keskittynyt "pulssikysely", toteutettiin vuoden 2018 osalta alkuvuodesta 2019. Edellisen pulssikyselyn tuloksiin verrattuna kokonaisarvio pysyi samana eli 3,8:ssa. Yksi merkittävä mittari, halukkuus suositella Varkauden kaupunkia työnantajana, nousi 3,8:sta 3,9:ään, mikä on merkittävä kehitystrendi. Työyksikkö- ja esimieskohtaisia tuloksia käydään läpi yhdessä esimiesten kanssa ja heitä tuetaan tulosten tulkinnassa ja kehittämistoimenpiteiden suunnittelussa.

Henkilöstöpalvelut vastasi myös 100 tekoa varkautelaisten hyväksi! -kehittämiskampanjan toimeenpanosta ja markkinoinnista. Valtakunnallisen KunTeko 2020 -kehittämishojelman kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä mm. Tekoja ja tekijöitä -verkkojulkaisun (<http://view.creator.24mags.com/kunteko/2020#/page=33>) muodossa. Warkauden Lehden kanssa toteutettiin uutiskampanja, jonka puitteissa lehdessä julkaistaan joka kuukausi artikkeli yhdestä kampanjassa toteutetusta teosta. Kampanja huipentui helmikuussa 100 tekoa -juhlaan, jossa mm. palkittiin 11 tekoa.

100 tekoa varkautelaisten hyväksi -kehittämiskampanjalle on ideoitu jatkoa talouden tasapainotusohjelman ja kaupunkistrategian toimeenpanon rinnalla ja yhteydessä. Tavoitteena on sekä tuottavuuden että asiakas-tyytyväisyyden että laadun parantaminen. Uutta kierrosta ennakoitiin syksyllä 2018 käynnistetyillä valmennuksilla ja koulutuksilla. Mm. yhdessä KunTeko 2020 -kehittämishojelman kanssa toteutettiin sisäisten kehittäjien valmennuksen toinen kierros, digipalvelumuotoilu- ja palvelumuotoiluvalmennukset sekä LEAN-prosessityöpajoja. Kaupungin markkinointi- ja viestintäyksikön kampanjalle suunnittelemaa liikemerkkiä hyödynnettiin kampanjan uutisoinnissa ja markkinoinnissa.

KunTeko 2020 -kehittämishojelma palkitsi Varkauden kaupungin kolme (3) yksikköä vuoden 2018 tuloksellisesta kehittämistyöstä eli innostavista teoista. Palkinnon saivat Könönpellon koulu (Pro Koulu-toimintamalli), työllisyyspalvelut (asiakasohjaus kaupungin työllisyyspalveluihin) ja kaupunginkirjasto (seniorikahvila). Lisäksi henkilöstöjohtaja Nina Holopainen palkittiin aktiivisena haastajana.

Esimiesten osaamisvaatimuksia jäsentävää Pro Esimies -profiilia työstettiin sisäisten ja ulkoisten yhteistyökumppaneiden kanssa ja sen seurantaan tarkoitettua Pro Esimies -passia ideoitiin. Osaamisprofiilin jatkokehittelyä tehtiin kesäkuussa esimiesten itsensä kanssa. Loppuvuodesta kehiteltiin mallia kunkin esimiehen lähtötason arvioimiseksi sekä osaamisen kehittymisen seurannan tekniseksi toteutukseksi.

Kuntarekry-ohjelmaan liitettävän KuntaHR-toiminnallisuuden käyttöönottoa valmisteltiin yhteistyössä FCG Talent Oy:n asiantuntijoiden kanssa. KuntaHR-ohjelmaan on ensimmäisessä vaiheessa liitetty kaikki olennaiset työntekijöiden HR-tiedot/dokumentit eli esimerkiksi tehtäväkuvaukset, kehityskeskustelulomakkeet, työhyvinvointikeskustelulomakkeet sekä henkilökohtaiset perehdytyksen tarkistuslistat. Raportointikaudella mm. organisoitiin HR-tietojen siirtäminen Populuksesta järjestelmään ja työstettiin em. lomakkeita yhteistyössä esimiesten, luottamusmiesten ja työsuojeluvaltuutettujen kanssa. KuntaHR:n käyttöönotto kuitenkin lopulta viivästyi vuoden 2019 puolelle Varkauden kaupungista johtumattomista syistä.

Vuoden alussa aloitti uusi työsuojeluorganisaatio. Varsinaiset ja varatyösuojeluvaltuutetut valittiin vuoden 2017 loppupuolella käydyissä vaaleissa. Työsuojelupäällikkönä jatkoi henkilöstöjohtaja.

Vuoden mittaan järjestetyt esimiesten strategiaverstaat kokosivat lähes kaikki kaupungin esimiehet tutustumaan kaupunkistrategian rakenteeseen ja keskeiseen sisältöön. Ensimmäisessä verstaassa alustavasti "verryteltiin" ja ideoitiin strategian toimeenpanoa ja siihen liittyvää yksiköiden välistä yhteistyötä. Toisessa verstaassa paneuduttiin konkreettisiin toimiin palvelualueittain ja verstaan jälkeen suunnitelmat strategian toimeenpanoon liittyvistä toimenpiteistä kirjattiin palvelualuekohtaisiksi suunnitelmiksi. Henkilöstöjohtaja vastasi kaupunkistrategiaprosessin viimeistelyn ja toimeenpanon teknisestä koordinoinnista ja organisoinnista yhteistyössä johtoryhmän, Sunprofile Oy:n ja Uuden Sukupolven Organisaatiot ja Johtaminen (USO) -verkoston asiantuntijoiden kanssa.

Syysy 2018 oli henkilöstöpalveluissa työntäyteinen uusien työ- ja virkaehtosopimusten mukaisten, 1.1.2019 voimaan tulleiden järjestelyerien ja niiden kohdentamisen ja jakamisen valmistelun parissa. Valmisteluun kuului olennaisena osana työn vaatavuuden arviointiryhmien (TVA-ryhmien) työskentely, jonka tavoitteena oli

tehtäväkohtaisten palkkojen rakenteiden ja järjestelmien päivitys ja eheyttäminen. Varsinaiset neuvottelut käytiin henkilöstöjärjestöjen virallisten edustajien kanssa ja ne jatkuivat vuoden 2019 puolelle.

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	11 325	27 264	2 553	29 817	15 518	-14 299
Kulut	-711 357	-892 996	23 148	-869 848	-950 212	-80 364
Toimintakate	-700 032	-865 732	25 701	-840 031	-934 694	-94 663
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-700 032	-865 732	25 701	-840 031	-934 694	-94 663

Henkilöstöhallinnon vuoden 2018 toteutumaan sisältyy kaupungin myöntämien "lisäeläkkeiden" eläkevastuuvaramuksen lisäys 179 807 €, joka selittää talousarvion määrärahan ylittymisen sekä suurimmalta osin myös toimintakateen kasvun edellisestä vuodesta. Eläkevastuuvaramuksen tarkistus perustui KeVa:n (Kuntien eläkevakuutusyhtiö) tekemään laskelmaan.

2.1.5.3 Työllisyysyksikkö

Tilivelvolliset: työllisyyspalvelujen esimies Pia Hedman

Työllisyyspalveluiden toiminta pohjautuu voimassa olevaan työllisyysohjelmaan, sen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Ohjelman toteutumista seurataan säännöllisesti.

Työllisyysohjelmalle asetettujen tavoitteiden toteutuminen on esitetty kaupunginhallituksen kohdassa Työllisyysohjelma 2017- 2020.

Työttömyys on jatkanut laskuaan ja työpaikkojen määrä on lisääntynyt. Työttömyyden aleneminen on kuitenkin hidastunut, koska avoimet työmarkkinat ovat vetäneet melko hyvin, mutta työttöminä ovat edelleen he, joiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille on haasteellista tai jopa epätodennäköistä. Tätä kohderyhmää ovat etenkin osatyökykyiset. Esiin on noussut aiempaa voimakkaammin myös ns. kohtaanto-ongelma eli työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden kohtaamattomuus. Tämän ongelman ratkaisemiseksi etsitään koko toimijaverkoston avulla toimia. Tältä osin kaupunki on osakkaana mm. Yhessä natsaa -hankkeessa joka pyrkii vaikuttamaan juuri tähän haasteeseen. Palveluita on kohdennettu koko ajan laajemmin myös lyhyemmän aikaa työttömänä oleviin eli tavoitteena on toimia entistä enemmän pitkittyvää työttömyyttä ennalta ehkäisevästi.

Työllisyyspalvelut olivat vuoden 2018 aikana mukana kahdessa kaupungin pilotissa: Osallistuva budjetointi sekä Warkaus-kortti. Osallistuva budjetointi kohdennettiin koko vuodelle oman 20 000 euron budjettinsa osalta. Saadut kokemukset osoittavat, että kuntalaisten osallisuutta kannattaa sisällyttää arjen palveluiden suunnitteluun ja hyödyntää budjetoinnissa. Warkaus-kortin pilotointia kokeiltiin toukokuun loppuun saakka siten, että työllisyyspalvelut maksoivat omien asiakkaidensa osalta kortin käyttömaksun eli kortin käyttö tarjottiin heille maksuttomana. Pilotin kokemusten myötä todettiin, että tietyn kohderyhmän erilainen asema ei tuo kokonaisvaltaista hyötyä joten jatkossa toiminta- ja käyttömalli on kaikille kortin kohderyhmään kuuluville sama.

Palkkatuella työllistäminen kaupungin eri yksiköissä on lisääntynyt ja sille osoitetut tavoitteet ylitettiin. Kesätyöllistämistä on kehitetty ja myös sen markkinointia ja positiivisen imagon luomista on kehitetty saatujen kokemusten sekä palautteen pohjalta.

Työllisyyspalveluissa on panostettu vahvasti myös brändäykseen, markkinointiin sekä viestintään. Asiakastyötä tekeville luotiin työprofiilit sosiaaliseen mediaan mikä laajentaa tunnettavuutta ja tavoitettavuutta entisestään sekä luo yhden viestintäkanavan lisää.

Työllisyyspalveluiden kehittäväällä otteella toimiminen sekä markkinointi on tullut huomioiduksi myös laajemmin, sillä Työllisyyspalvelut tulivat huomioiduksi ja palkituksi 100 tekoa -kampanjassa.

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	31 329	445 318	-407 880	37 438	32 060	-5 378
Kulut	-444 594	-1 682 733	1 214 581	-468 152	-503 563	-35 411
Toimintakate	-413 265	-1 237 415	806 701	-430 714	-471 503	-40 789
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-413 265	-1 237 415	806 701	-430 714	-471 503	-40 789

Toimintakatteen talousarviomäärärahan ylitys johtui lähinnä palkkatukityöllistämisen budjetoitua suuremmasta käytöstä. Palkkatuella työllistämisen tavoite oli 40 htv, joka ylitettiin 3,7 henkilötyövuodella. Nämä menot katettiin pääosin työllisyyspalvelujen muilta kustannuspaikoilta.

2.1.5.5 Hallintopalvelut

Tilivelvolliset: kaupunginjohtaja Hannu Tsupari 1.1. - 31.3.2018 ja hallintojohtaja Toni Leppänen 1.4.2018 alkaen

Hallintopalveluiden tehtävänä on ollut luoda hyvät edellytykset kaupungin ylimpien toimielinten työskentelylle ja kaupungin yleisjohtamiselle. Tätä varten hallintopalvelut tarjoavat sihteerin sekä asiantuntijapalvelua muille palvelualueille muun muassa lautakunnan kokouksiin sekä yleistä oikeudellista ja hallinnollista neuvontapalvelua. Hallintopalvelut huolehtivat kaupunginvaltuuston ja -hallituksen kokousten organisoinnista. Vuoden 2018 aikana valtuuston kokouksia oli 13 kappaletta ja hallitus kokoontui 32 kertaa. Muita kuntalain mukaisia toimielimiä, joita hallintopalveluista hoidetaan ovat mm. vaikuttamistoimielimet eli nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto sekä vammaisneuvosto. Tarkastuslautakunta ostaa sihteerin tehtävät hallintopalveluilta. Hallintopalveluissa huolehditaan myös muiden kaupunginhallituksen alaisten työryhmien ja toimikuntien avustavista tehtävistä.

Hallintopalvelujen tehtävänä on organisoida vaalit. Vuodelle 2018 järjestettäväksi tulivat presidentinvaalit, jotka olivat tammikuussa. Ne työllistävät laajasti väkeä hallintopalveluista äänestyksen järjestämisen osalta sekä myös väkeä myös muilta palvelualueilta, koska esimerkiksi ennakoäänestys järjestetään pääasiassa kaupungin henkilökunnan voimin. Lisäksi ennakoäänestys- että varsinaisen äänestyspäivän aikana tuli olla päivystys mahdollisten ongelmatilanteiden varalta.

Uusi hallintojohtaja Toni Leppänen aloitti virassa 1.4.2018. Alun totuttelun jälkeen, molemmin puolin, tekemisen vauhtiin on päästy ja prosesseja on pyritty katsomaan uudestaan. Hallintopalveluissa on hyvä ja kehittävää ote ja tämä näkyy myös siinä, että asioita ollaan valmiita kyseenalaistamaan ja miettimään, että voidaan-ko asia tehdä toisin. Tällä tavalla joitakin prosesseja ja tekemistä on saatu jo vietyä parempaan suuntaan siten, että turhia työvaiheita on voitu jättää pois.

Vuoden 2018 hallintopalveluissa on isona koko kaupunkia koskevana asiana valmisteltu tiedonohjaussuunnitelmaa (TOS). Se valmistuu lopulta vuoden 2019 alun aikana niin, että se on osa touko-kesäkuussa käytönotettavaa päivitettyä asianhallintajärjestelmää.

Hallintopalveluiden markkinointi- ja viestintätiimi jatkoi vuoden 2018 aikana kaupungin ulkoisten kotisivujen uudistusprojektia muun muassa kouluttamalla ja opastamalla eri toimialueiden käyttäjiä käymään läpi omia kotisivujaan sekä päivittämään niitä. Saman aikaisesti valmisteltiin kaupungin intrasivujen uudistusta, joka tapahtui vuoden vaihteessa 2018/2019. Markkinointi- ja viestintätiimi valmisteli joulukuussa 2018 hyväksytyyn kansalaistoiminnan ohjelman "Asukkaiden Warkaus". Tähän liittyviä toimenpiteitä pilotoitiin jo koko vuosi 2018 hyvällä menestyksellä.

Hallintopalveluissa valmisteltiin loppuvuodesta 2018 hankintaohjetta yhteistyössä kaupungin muiden palvelualueiden kanssa. Hankintaohjeen valmistelun yhteydessä siitä on pyydetty kommentteja myös Suomen Yrittäjät Ry:ltä, Varkauden Yrittäjät Ry:ltä, Keski-Savon Naisyrittäjät Ry:ltä sekä Navitas Kehitys Oy:ltä. Hankintaohje on tarkoitus hyväksyä keväällä 2019 aikana. Samaan aikaan havaittiin, että 2017 voimaantullut hallintosääntö kaipaa tarkistusta ja sen työstäminen aloitettiin

Hallintojohtajan päätöksellä osallisuuskoordinaattorin määräaikaista tointa jatkettiin 1.6.2018 alkaen määräaikaista 31.12.2018 saakka. Lopulta tehtävää hoitanut irtisanoutui 1.11.2018 lukien saadessaan vakityön muualta. Hallintopalveluissa oli vuoden 2018 ajan palkattuna määräaikainen projektityöntekijä, jonka palvelussuhdetta jatkettiin myös vuosi 2019. Tämän lisäksi marraskuun puolessa välissä aulapalveluihin sisäisenä siirtona tuli määräaikaista sopimuksella palvelusihteeri.

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	20 853	15 527	12 397	27 924	36 596	8 672
Kulut	-595 719	-734 015	-38 758	-772 773	-766 254	6 519
Toimintakate	-574 866	-718 488	-26 361	-744 849	-729 658	15 191
Suunn. muk. poistot	-6 590	-4 800	0	-4 800	-31 147	-26 347
Tilikauden tulos	-581 456	-723 288	-26 361	-749 649	-760 805	-11 156

Talousarvio on toteutunut lähes arvioidun mukaisesti, tot.% 98.

Toimintakateen muutos edellisestä vuodesta oli 154 792 €/26,9 %. Merkittävin muutos oli viestintä- ja markkinoinnin toimintakatteessa, joka kasvoi 91 984 € /111 % edellisestä vuodesta. Hallintopalvelujen toimintakateen kasvu oli 52 517 € / 13 %.

2.1.5.7 Tietohallintopalvelut

Tilivelvolliset: tietohallintojohtaja Jarmo Heinonen

Tietohallinnossa toteutettiin lähinnä sote-sektoria koskeva laaja työasemien vaihto leasing-kauden päättyessä. Sen jatkona on käynnistynyt WIN10 projekti, joka edellyttää työasemien päivittämisen Windows 10 käyttöjärjestelmään. Projektin takarajana on tammikuu 2020 ja käsittää n. 900 työasemaa. Kevään aikana otettiin onnistuneesti käyttöön kaupungintalon varavoimaratkaisu, sillä varmistetaan konesalissa olevan ICT-infran toiminta myös pitkäkestoissa sähköhäiriöissä.

Kehittämispäätökset ovat kohdentuneet digitalisaatio-ohjelman päivittämiseen sekä EU yleisen tietosuojasetuksen edellyttämien toimenpiteiden toteutukseen. Digitalisaatio-ohjelmaa on viety hankekohtaisesti eteenpäin.

EU yleistä tietosuojasetusta koskeva GDPR-hanke on ollut merkittävästi laajempi ja työläämpi kuin alun perin on oletettu. Henkilörekistereiden tunnistaminen, tietosuojaselosteiden laadinta, tietoturva- ja tietosuojapolitiikan valmistelu sekä monet muut tietosuojatoimenpiteet on tehty laaja-alaisena valmisteluna eri toimialojen ja tietojärjestelmien pääkäyttäjien kanssa. Varkauden kaupungin valmius asetuksen edellyttämän osoitusvelvollisuuden täyttämiseksi on saatu hyvälle tasolle.

Ensimmäistä kertaa laadittu tietotilinpäätös käsitellään tilinpäätösprosessin aikataulun mukaisesti keväällä 2019.

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	1 425 054	1 407 921	24 416	1 432 337	1 461 682	29 345
Kulut	-1 314 614	-1 374 323	-84 661	-1 458 984	-1 365 286	93 698
Toimintakate	110 440	33 598	-60 245	-26 647	96 396	123 043
Suunn. muk. poistot	-209 597	-193 600	0	-193 600	-226 422	-32 822
Tilikauden tulos	-99 157	-160 002	-60 245	-220 247	-130 026	90 221

Tietohallinnon käyttötalouden toteutuma on ollut niin menojen kuin tulojen osalta suunnitelman mukainen. Toimintakulut toteutuivat budjetoitua pienempänä koneiden ja laitteiden leasingvuokrien sekä ict-ylläpitopalvelujen osalta.

2.1.5.9 Tukipalvelut / Kirjanpito- ja palkkalaskenta

Tilivelvolliset: talousjohtaja Helena Pitkänen ja henkilöstöjohtaja Nina Holopainen

Kirjanpito- ja palkkalaskentapalvelut tuotetaan Kunnan Taitoa Oy:ssä.

Vuoden 2018 aikana on jatkettu yhteisiä talous- ja henkilöstöhallinnon asiakaspalavereja Kunnan Taitoa Oy:n kanssa. Tukipalveluprosesseja on pyritty yhdessä kehittämään ja parantamaan asiakasystävällisemmiksi.

Tukipalveluista annettiin tilannekatsaus kaupunginhallitukselle 19.3.2018.

Kunnan Taitoa Oy ja KuntaPro Oy julkaisivat marraskuun lopussa ilmoituksen yhtiöiden fuusioitumisesta. Nämä kaksi kuntaomisteista talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalveluja tuottavaa yhtiötä muodostavat 1.5.2019 alkaen uuden osakeyhtiön nimeltään Sarastia. Uusi yhtiö Sarastia Oy tarjoaa kunnille ja kuntaorganisaatioille talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita sekä perintä, hankinta ja rekrytointipalveluita.

Kirjanpito- ja palkkalaskentapalvelujen tunnuslukuja vuonna 2018

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Palkkalaskelma/ansioerittely, kpl	37 586	36 992	-1,6
- joista sähköisenä, %	85,0	85,0	0,0
Kirjanpidon tositeet, kpl	142 948	142 211	-0,5
Kirjanpidon viennit, kpl	666 345	663 567	-0,4
Myyntilaskut, kpl	99 001	97 173	-1,8
^ - joista sähköisenä vuoden lopussa %	15,5	19,5	25,8
Ostolaskut	36 401	39 120	7,5
^ - joista sähköisenä vuoden lopussa %	81,0	85,0	4,9

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	1 347 760	1 218 000	0	1 218 000	1 217 999	-1
Kulut	-1 232 619	-1 218 000	908	-1 217 092	-1 205 990	11 102
Toimintakate	115 141	0	908	908	12 009	11 101
Suunn. muk. poistot	-111 381	-109 000	0	-109 000	-95 034	13 966
Tilikauden tulos	3 760	-109 000	908	-108 092	-83 025	25 067

Talousarvion toimintakulut toteutuivat 11 102 € arvioitua pienempänä, poikkeama talousarvioon 0,9 %. Toimintatuotot muodostuvat toimialoille kohdennetusta taloushallinnon- ja palkkalaskentapalvelun sisäisestä palvelulaskutuksesta. Tukipalvelujen sisäinen laskutus kattoi vuonna 2018 suunnitelmapoistoista 14 %, kun edellisenä vuonna suunnitelmapoistot sisältyivät kokonaan sisäiseen laskutukseen.

YLEISHALLINTO YHTEENSÄ (yhteenvedoon sisältyvät keskusvaalilautakunta, tarkastustoimi, valtuusto, kaupunginhallitus ja konsernipalvelut)

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	3 145 356	3 426 836	-398 214	3 028 622	3 035 489	6 867
Kulut	-8 576 640	-10 145 681	988 971	-9 156 710	-8 891 815	264 895
Toimintakate	-5 431 284	-6 718 845	590 757	-6 128 088	-5 856 326	271 762
Suunn. muk. poistot	-333 851	-313 700	0	-313 700	-358 973	-45 273
Tilikauden tulos	-5 765 135	-7 032 545	590 757	-6 441 788	-6 215 299	226 489
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Yleishallinnon toimintakatteen toteutuma oli 95,6 % eli 271 762 € budjetoitua alhaisempi.

Toimintakatteen kasvun, n. 425 000€ edelliseen vuoteen verrattuna, selittää Varkauden Teatterin avustuksen siirtyminen vuonna 2018 sivistystoimen toimintakuluista kaupunginhallituksen avustuskuluihin.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	28	32	28	-4
Määräaikaiset ja sijaiset	9	7	9	2
Yhteensä	37	39	37	-2
Henkilötyövuodet 31.12.	38,9	36,5	40,7	4,2

2.1.6 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

Tilivelvolliset: sosiaali- ja terveysjohtaja Seppo Lehto 1.1.-30.11.2018, Eija Ruotsalainen 1.12.-31.12.2018, perusturvalautakunta

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Klinik Pro-hoidontarpeen nettipohjaisen työvälineen käyttöönotto.

Sairaanhoidon suoravastaanotto (Wankkuri) aloitti toimintansa 2/2018.

Leikkaustoiminnan ja psykiatristen potilaiden vastentahtoiseen hoitoon liittyvät selvitykset AVI:lle.

Kotihoidossa ja palveluasumisessa on kehitetty uusia toimintamalleja (kumppanuuspöydät, uudet tiimijaot, kotisairaalan ja arviointitiimin yhdistyminen, kotihoidon toimintojen kehittäminen).

Psykososiaalisella palvelualueella on kehitetty uusia verkostoyhteistyön muotoja ja jalkauduttu asiakkaiden luonnollisiin kohtaamisympäristöihin. Sijaishuollon kustannukset kääntyivät laskuun. Lasten ja perheiden varhaisen tuen palveluita on vahvistettu.

Päihdehuollossa on yhteistyössä Työterapian yhdistyksen kanssa kehitetty tukiasumisen toimintamallia (uusi Savonkoti).

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Yhteistyön toteuttaminen ja toimintamallien yhtenäistämisen maakunnan kanssa.	Olemassa olevien toimintamallien toteutuminen.	Toimintamallit ovat yhtenäiset maakunnan kanssa.	Toimintamallien yhtenäistämisen valmisteluun on vaikuttanut maakunta- ja soteuudistuksen lainvalmistelu, joka saataneen päätökseen vasta keväällä 2019.	Toteutuu osittain □
Lapset ja nuoret -hanke	Kustannusten hallittavuus kasvaa. Perheiden hyvinvoinnin kokemus lisääntyy.	Palveluiden painopiste siirtyy ennaltaehkäiseviin palveluihin. Lastensuojelun kustannusten vähentyminen. Resurssien keskitetty johtaminen. Perheiden hyvinvoinnin kokemuksesta on mitattavaa tietoa vuositasolla. Henkilöstön sitoutumisesta ja kokemuksesta on mitattavaa tietoa vuositasolla.	Raskaiden sijaishuollon kustannusten osalta on ollut aleneva kehitys (11 %). Avohuollon kustannukset ovat kasvaneet, koska varhaiseen puuttumiseen on panostettu. Tradekan rahoitus mahdollisti toisen perhekumppanin aloittamisen 1.11 SOS-lapsikylän työntekijänä osana LANUPE-kehittämiskumppanuutta. Palvelu kohdistuu varkauteen lapsiperheisiin. Vuonna 2018 perhekumppaneilla oli yhteensä 112 varkauteen asiakasta, josta lapsia 69 ja aikuisia 43. Omatyöntekijä-toimintamalli otettiin käyttöön myös toisella	Toteutuu osittain □

			asteella syyslukukauden 2018 alusta.	
			Apua-nappi käyttöön otettiin kynnyksettömänä sähköisenä perheiden yhteydenottokanavana tuen piiriin 11/2018.	
			Perheiden hyvinvoinnin kokemukseen liittyvä seuranta-tutkimus toteutettiin kolmannen kerran marraskuussa 2018. Varkautta lapsiystävällisenä kaupunkina suosittelevien määrä (NPS-mittari) parani, muutoin tulokset olivat entisenkaltaiset.	

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	23 637 641	23 311 723	1 309 244	24 620 967	24 932 338	311 371
Kulut	-106 247 944	-105 447 141	-3 095 987	-108 543 128	-108 254 587	288 541
Toimintakate	-82 610 303	-82 135 418	-1 786 743	-83 922 161	-83 322 249	599 912
Suunn. muk. poistot	-487 912	-142 543	0	-142 543	-431 231	-288 688
Tilikauden tulos	-83 098 215	-82 277 961	-1 786 743	-84 064 704	-83 753 480	311 224

=valtuustoon nähden sitovat erät

Syksyllä 2018 perusturvalautakunta haki kh/kv:ltä lisämäärärahaa yhteensä 1,619 M€. Lopullinen toteutuma aliittui 0,6 M€. Toimintakatteen kasvu vuodesta 2017 oli 0,9 % (711 946 €). Tuotot ylittivät alkuperäisen talousarvion 1,6 M€. Merkittävimmät tuottojen ylitykset olivat terveydenhuollon vastaanottopalveluissa 960 000 € (josta Terveystalon osuus 680 000 €) ja psykiatrian osastohoidossa n. 300 000 €.

Vastaavasti kulujen osalta ylitys oli 2,8 M€ alkuperäiseen talousarvioon nähden. Merkittävimmät kulujen ylitykset kohdistuivat erikoissairaanhoidon ostoihin 1,4 M€. Henkilöstökulut ylittyivät 744 000 €, josta palkkojen sopimusten mukaiset palkankorotukset n. 300 000 € ja ns. tuloksellisuuserä 245 000 €, joihin ei oltu koko kaupungin alkuperäisen talousarvion osalta varauduttu. Lisäksi kotihoidon henkilöstömenot ylittyivät n. 300 000 €. Kehitysvamma- ja vammaispalvelujen osalta kulut ylittyivät n. 750 000 €. Lisäksi ennakoimattomia luottotappioita aiemmilta vuosilta kirjattiin 144 000 €.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	642	664,7	650	-15
Määräaikaiset ja sijaiset	189	66,5	154	88
Yhteensä	831	731,2	804	73
Henkilötyövuodet 31.12.	732,9	731,1	731,6	0,5

Henkilöstövuosien osalta tilanne on ollut suunnitelman mukainen. Henkilöstömäärän TA2018 luku ja toteutuma luku eivät ole verrannollisia, koska toteutuma luku kuvaa tilanteen 31.12.18.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kaupunginhallituksen hyväksymän sisäisen valvonnan raportointimallin mukaisesti palvelualueittain on koottu havainnot alla olevaan taulukkomuotoon.

Talousarviossa 2018 suurimmat riskit kohdistuvat talouden osalta käytettävissä olevien resurssien riittävyyteen, henkilöstön riittävyyteen ja ammattitaitoon, sairaalan toimitiloihin liittyviin sisäilmaongelmiin, ympäristöstä aiheutuviin riskiin (mm. hoitovirheet, fyysinen väkivalta, tapaturmat) sekä soten uudistuksiin mm. leikkaustoiminnan ja erikoissairaanhoidon supistumisen osalta.

Sosiaali- ja terveystoimen johtoryhmän mukaan talouden osalta toimintaa on pyritty sopeutumaan vallitsevan tilanteeseen ja voimavaroja on suunnattu ehkäisevään toimintaan. Osaavaa (koti- ja laitoshoidon) ja kelpoisuusehdot täyttävää (psykososiaalinen palvelualue) henkilöstöä on ollut vaikeasti saataville ja varahenkilöstöresurssit ovat olleet riittämättömät. Sopeutettuja tehtävien kuvia on laadittu. Ympäristöstä aiheutuviin riskeihin on vastattu olemassa olevan ohjeistuksen mukaisesti (esim. WPro/Haipro järjestelmän käyttö). Terveyskampushanke on edennyt aikataulun mukaisesti. Aluehallintovirastolle on annettu syksyllä 2018 selvitykset koskien kirurgian leikkaustoimintaa ja psykiatrista tahdonvastaista hoitoa Varkauden sairaalassa.

Merkittävä virhe havaittiin valtiokonttorille tehdyssä rintamaveteraanien kotona asumista tukevien palveluiden ennakoiden palautusta koskevassa selvityksessä. Selvityksen puutteellisuudesta johtuen ennakoiden palautus on todellista käyttöä suurempi (erotus 30 641,36 €). Asiasta reklamoiitiin valtiokonttorille asian tultua ilmi (kirjelmä 26.10.18). Valtiokonttori ei kuitenkaan korjaa tehtyä virhettä eikä siten palauta ko. määrärahaa kaupungille (vastauskirje 3.1.2019). Kaikkiaan korjaus ns. taseen saldokirjauksena on 18 948,75 € vuodelle 2018.

Valvonnan kohde	Havainnot	Jatkotoimenpiteet	Riski / Hallinta	Riskitaso
PÄÄTÖKSENTEKO Säännöt, ohjeet ja määräykset: ajantasaisuus ja niiden noudattaminen	Voimassa olevien ohjeiden säännöllinen kertaaminen olisi tarpeellista. Uusien työntekijöiden kohdalla parantamista ohjeiden ja sääntöjen perehdyttämisessä. Uusien toimintojen ja ohjeiden osalta tietoa koko kaupunkia koskevista asioista tulee riittävästi.	Perehdyttämisessä kiinnitettävä enemmän huomiota opastukseen.		1= merkityksetön riski
Päätösten strategian mukaisuus ja vaikuttavuus	Päätöksentekoa ohjaa vahvasti lainsäädäntö. Joroisten sosiaalityön osalta on haasteellista myös se, että toimintaa ohjaa osaltaan sekä Varkauden kaupungin että Joroisten kunnan strategia.	Varkauden uusi kaupunkistrategia valmis-teilla.	Strategian osalta tarvetta yhteisiin ja avoimiin keskusteluihin.	1= merkityksetön riski
Yritysvaikutusten arviointi päätöksenteossa	Kyllä arvioidaan kaikissa päätöksenteoissa. (KOSA)			1= merkityksetön riski
TALOUS Luotto- ja maksukortit	Korttien käytöstä tarvittaisiin tarkempaa ohjeistusta sekä ohjeistusta myös siihen, miten toimitaan korttien osalta esim. pitkien sairauslomien aikana tai milloin kortti on mahdollista saada (pitkät määräaika-	Kunnollinen ohjeistus korttien hakemiseen ja lopettamiseen.		1= merkityksetön riski

	työ- ja virkasuhteet vai pelkät vakituiset tehtävät).			
Hankinnat/luovutukset	Hankinnat toteutuvat toimivallan mukaisesti. Kilpailutuksia tehdään hankintalainsäädäntöä noudattaen. Palveluiden hankintaa asiakaskohtaisesti on paljon myös ilman kilpailutusprosessia.			1= merkityksetön riski
Kohde- ja toiminta-avustukset	Järjestöavustusten osalta toimittu määrärahan mukaisesti. Perusturvalautakunta tekee päätökset, avustukset maksetaan sen jälkeen kun hakija on toimittanut vaaditut asiakirjat.	Jatkossa avustuksen myöntämisperusteita voidaan kehittää uuden strategian mukaisesti.		1= merkityksetön riski
HENKILÖSTÖ Rekrytointi Rekrytointiprosessi	Toimiin ja virkoihin on ollut hyvin päteviä hakijoita (aik.sos.työ ja vpl), mutta joissakin yksiköissä myös isoja haasteita. Kuntarekryohjelman käyttö myös haasteellista, kun harvoin tarve käyttää. Rekrytointissa toimitaan ohjeiden mukaisesti. Vastaanottopalveluissa toimiin on ollut pääsääntöisesti hyvin hakijoita, mutta äkillisiin poissaoloihin rekrytointi ollut haasteellista. Lääkäreiden rekrytoinneissa ollut suuria haasteita ja omaa puheterapeuttia ei ole saatu rekrytointua.	Rekrytoinnin ja organisaation vetovoimaisuuden vahvistaminen. Työyhteisöjen imagon nostaminen ja työntekijämarkkinoilla kilpailussa pärjääminen. Varahenkilöstön kehittäminen ja resurssin lisääminen vastaamaan realistisesti kysyntää määrärahojen puitteissa. Joustavien toimintatapojen luominen asiakkaiden palvelutarpeen lisääntyessä akuutisti.	Ammattitaitoisten sijaisten saanti haasteellista, vuokratyövoimaa jouduttu ajoittain käyttämään kotihoidon ruuhkahuipuissa. Nykyinen varahenkilöstö ei riitä paikkaamaan kuin pienen osan (n. 20 %) sijaistarpeesta.	4 = merkittävä riski
Palvelusuhdeasiat Maksetut palkat ja lisät	Määräaikaisten palkanlisien maksuissa on joskus ongelmia - lisät ovat maksussa, vaikka Populukseen on tehty määräaikainen palkanmuutosilmoitus.	Populukseen on muistettava tehdä ilmoitukset ajoissa, mutta on myös seurattava, että muutokset toteutuvat ilmoitetun mukaisesti.		2= vähäinen riski
TYÖN SUJUVUUS Henkilöstösuunnittelu	Tehtävänkuvat ovat pääosin ajan tasalla. Yllättävät henkilöstömuutokset ja poissa-	Esimiehet pyrkivät osaltaan viemään rekrytointiprosesseja mahdollisimman pian	Pätevien työntekijöiden saaminen. Riittävän mitoituk-	3= kohtalainen riski

	<p>olot ovat riski toiminnalle - sijaistamista hankala järjestää lyhyisiin poissaoloihin. Yksiköt ovat haavoittuvia, koska monet tehtävistä ovat vain yhden tai kahden työntekijän vastuulla. Myös tiedossa oleviin ja ennakoituihin poissaoloihin ollut vaikea saada sijaisia ja erityisesti lääkäreiden rekrytoinnissa ollut suuria haasteita.</p>	<p>eteenpäin. Täyttölupaprosessien toivotaan myös etenevän nopeasti. Varkauden ja Joroisten sosiaalityön yhteistyön tiivistäminen tukisi Joroisten sosiaalityön yksikköä, joka on resurssiltaan hyvin pieni. Kotihoitoon lisätty vakituisia tehtäviä vakinaistamisprosessin kautta. Ruuhkahuippuihin niin henkilöstön sairastavuuden kuin asiakkaiden palvelutarpeen muutosten osalta haasteita vastata edelleen. Uudelleen tiimityminen menossa ja tiimeillä selkeämmät vastuut. Tiimeihin nimetty toiminnasta vastaavat tiimivastavat. Panostetaan myös lyhytaikaisten sijaisten perehdytykseen.</p>	<p>sen turvaaminen äkillisten poissaolosten vuoksi haasteellista.</p>	
Tiedotus ja viestintä	<p>Yksikkökohtaisesti tiimipalaverit ja työpaikkakokoukset toteutuvat. Koko organisaation tasolla tiedottamisessa on ajoittain puutteita.</p>	<p>Hyödynnetään viestinnässä ja kommunikaatiossa sähköisiä apuvälineitä. Kotisivut aktiiviseen käyttöön kuntalaisille tiedottamisessa. Kotihoidon sisäistä viestintää kehitetty ottamalla mobiilissa oleva viesti ominaisuus käyttöön.</p>	<p>Eri viestimet laajemmin käyttöön. Vuorovaikutteinen viestintä, toiminnan läpinäkyvyys.</p>	<p>2= vähäinen riski</p>
<p>TYÖHYVINVOINTI JA TYÖSUOJELU</p> <p>Sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden seuranta</p>	<p>Populus-sairauspoissaolohälytykset on käsitelty ja Watti-keskusteluja käyty. Palvelualueella Watti-keskusteluja on yksittäisten työntekijöiden kohdalla. Joissakin tilanteissa Populus-sairauspoissaoloista ei ole tullut hälytyksiä hälytysrajojen ylittyessä.</p>	<p>Esim. tules-vaivojen osalta kannustus omaehtoiseen harjoitteluun. Tarvittaessa työergonomian suhteen on tehty yksilökohtaisia ratkaisuja työssä selviytymisen tukemiseksi (esim. sähkösäätöisten pöytien hankinta suositusten ja todetun tarpeen mukaisesti).</p>	<p>Ikääntyvä henkilöstö. Muutoksen paineet kaikissa ikäryhmissä ja työyhteisöissä. Ihmisen kokonaisvaltaisuus Työ/koti/elämä niiden yhteensovittaminen/ jaksaminen.</p>	<p>2= vähäinen riski</p>
<p>OSAAMISEN JOHTAMINEN JA KEHITTÄMINEN</p> <p>Kehityskeskustelut</p>	<p>Kehityskeskusteluja käydään yksiköissä säännöllisesti 1-1½ vuoden välein. Vastanottopalveluissa 1-</p>	<p>Panostetaan kehityskeskusteluissa sovittujen asioiden seurantaan.</p>	<p>Vahvistetaan yhteisöllisyyttä, hyvää työilmapiiriä ja toisten arvostusta</p>	<p>1= merkityksetön riski</p>

	2 vuoden välein yksilö tai ryhmäkeskusteluna. Sovittujen toimenpiteiden seuranta ei aina toteudu.	Lähiesimiehen läsnäolo ja keskustelu kokonaisuudessa. Isot työalueet tuovat haasteet lähiesimiestyöhön. Säännölliset tiimi-iltapäivät, joissa esimies aina paikalla.		
--	---	--	--	--

2.1.6.1 Kotiin annettavat palvelut ja sairaalahoito

Tilivelvolliset: Palvelualuepäällikkö Kirsi Laitinen, perusturvalautakunnan jäsenet

Olellaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Tehostetussa palveluasumisessa on edelleen kehitetty työ- ja toimintatapoja asukaslähtöisen toiminnan mahdollistamiseksi ja kilpailukyvyin lisäämiseksi muuttuvissa markkinatilanteissa.

Kotihoidon arviointitiimin aloittaminen, sairaalapaikkojen vähentäminen ja monituottajuuden lisääminen on osaltaan mahdollistanut entistä laaja-alaisemman yhteistyön eri toimijoiden kanssa ikäihmisten kotona asuminen mahdollistamiseksi sekä mahdollistanut hoidon porrastuksen toteutumisen tarkoituksenmukaisesti.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Uudistuvat palvelut lisäävät ikäihmisten hyvinvointia.	Ikäihmiset pystyvät asumaan kotona. Hyvinvoinnin kehitys hyvinvointikertomuksen perusteella.	lääkäiden päivystyskäyntien määrä ei kasva entisestään. Hyvinvointi edistyy keskeisillä hyvinvointi-indikaattoreilla mitattuna.	lääkäiden päivystyskäyntien määrä on kasvanut Moniammatillinen arviointitiimi toimii seitsemänä päivänä viikossa. Tiimin merkitys korostuu etenkin uusien asiakkaiden kotiutuessa sairaalasta. Arviointitiimin jaksolla pääpaino on kuntoutumisessa ja toimintakyvyn lisäämisessä. Yksilöllisen jakson jälkeen tavoitteena on, että asiakas voi siirtyä joko oman alueen kotihoidon tiimin asiakkaaksi tai ja parhaassa tapauksessa hän selviää kotona ilman säännöllisiä hoivapalveluja. Arviointitiimillä on ollut vuoden 2018 loppuun mennessä 140 asiakasta. Hyvinvointia edistäviä kotikäyntejä tarjotaan kaikille 80 vuotta täyttäneille varkauteleisille, jotka eivät ole palvelujen piirissä. Käynneillä kartoitetaan kotona pärjäämisen mahdollisuuksia monipuolisesti. 43 % 80-vuotiasta otti tarjotun kotikäynnin vastaan. Hyvinvointi-indikaattorit eivät vastaa lyhyellä aikavälillä muutoksiin.	Toteutuu osittain □

Vaikuttavat ja kustannustehokkaat palvelut.	Ikäihmisten 75v.+ palvelukustannukset.	Kustannusten nousu taittuu keskeisten palvelujen osalta.	Kotihoidon kotitalouksien määrän kasvu oli 16,1 % (ks. taulu Toiminnan tunnusluvut). Kustannusten kehityksestä tarkemmin Talous taulun alla.	Toteutuu osittain
Hoivateknologian käytön lisääminen.	Ikäihmisten käytössä olevan hoivateknologian määrä.	Hoivateknologian käyttö ikäihmisten osalta lisääntyy vuosittain.	Evodos -lääkeautomaatin käyttöön-otto (11 automaattia) Videovisiti -etähoiva 5 kotihoidon asiakkaalla.. Sähköinen oven avaus 196 asiakkaalla. Vuoden 2018 aikana investoitiin vanhojen sähkölukkojen vaihtamiseen uudempiin, paremmin toimiviin lukkoihin. Palveluasumisessa: Memoera Trainer virikelaite, Vivago – hoitajakutsujärjestelmä: poistumisvalvonta, hyvinvointitieto hyvinvointirannekkeesta on käytössä Kangaslammin palvelukeskuksella. Yepzon GPS – paikannin Äly-TV	Toteutuu osittain

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Kuntoutusosasto, hoitopäivät	12 898	9 167	-28,9
Sisätaudit-kirurginen osasto, hoitopäivät	10 932	10 334	-5,5
Vanhusten palveluasuminen/oma toiminta, asumispäivät	91 793	91 759	0,0
Vanhusten palveluasuminen/ostopalvelut, asumispäivät	27 185	31 195	14,8
Kotihoidon käynnit	265 909	274 111	3,1
- josta kotisairaanhoidon käynnit	17 618	17 384	-1,3
- yli 75 vuotiaat	172 085	175 290	1,9
Kotitaloudet	1 072	1 245	16,1

TALOUS						
Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali-
Tuotot	9 341 569	9 302 083	145 857	9 447 940	9 478 866	30 926
Kulut	-34 985 322	-34 402 190	-481 207	-34 883 397	-34 712 253	171 144
Toimintakate	-25 643 753	-25 100 107	-335 350	-25 435 457	-25 233 387	202 070
Suunn. muk. poistot	-78 225	-23 200	0	-23 200	-59 569	-36 369
Tilikauden tulos	-25 721 978	-25 123 307	-335 350	-25 458 657	-25 292 956	165 701

=valtuustoon nähden sitovat erät

Tulosalueen nettomenot (toimintakate) alenivat -1,6 % (410 366 €). Tulot kasvoivat 1,5 % (137 000 €), maksutulot pysyivät vuoden 2017 tasolla ja myyntitulot kasvoivat 2,8 %. Kulut vähenivät -0,8 % (273 000 €). Henkilöstökulut vähenivät 0,5 % (93 000 €), osastohoidon osalta henk.kulut vähenivät -8 % (-344 000 €), kotihoidon osalta henkilöstökulujen kasvu oli 4 % (248 000 €) ja palveluasumisen osalta henkilöstökulut pysyivät vuoden 2017 tasolla. Vastuualoittain nettomenot alenivat osastohoidossa - 18,4 % (1,2 M€) kuntoutusosaston toiminnan supistumisen (30 - 25 paikkaan) sekä toisaalta sisätautikirurgisen osaston hyvän myyntikehityksen ansiosta. Kotihoidossa nettomenot kasvoivat 5,6 % (358 000 €) pääosin henkilöstömenojen kasvun (ks. ed) takia. Omaishoidon tukimenot kasvoivat 74 000 €. Asumispalvelujen osalta nettomenojen kasvu oli 3,4 % (437 000 €), josta palvelusetelimenojen kasvu oli 165 852 € (kasvu 5 % ed. vuodesta) ja oman toiminnan kasvu 2 % (196 000 €). Maksutulot alenivat n. 4 % (113 000 €). Kotikuntakorvausten netto-

menot kasvoivat 83 000 €. (Kotikuntalain mukainen velvollisuus maksaa korvausta palveluasumispaikan järjestäneelle kunnalle, johon asukas on muuttanut).

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	339	362	352	-10
Määräaikaiset ja sijaiset	136	35	103	68
Yhteensä	475	397	455	58
Henkilötyövuodet 31.12.	412,0	397,0	411,7	14,7

Henkilöstötyövuosien osalta tilanne on pysynyt vuoden 2017 tasolla. Henkilöstömäärän TA2018 luku ja toteutuma luku eivät vastaa toisiaan, koska toteutuma luku kuvaa tilanteen 31.12.18. Talousarviovaraus (ero toteutumaan 14,7 htv) oli alimitoitettu huomioiden kotihoidon ja erikoissairaanhoidon sijaistarve.

Kotiin annettavat palvelut ja sairaalahoito; erittely vastuualueittain

Osastohoito

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/ali- kulut yli-/ali+
Tuotot	1 783 432	1 884 066	113 982	1 998 048	1 915 729	-82 319
Kulut	-8 320 075	-7 504 625	131 921	-7 372 704	-7 246 515	126 189
Toimintakate	-6 536 643	-5 620 559	245 903	-5 374 656	-5 330 785	43 871
Suunn. muk. poistot	-29 593	-8 700	0	-8 700	-20 939	-12 239
Tilikauden tulos	-6 566 236	-5 629 259	245 903	-5 383 356	-5 351 724	31 632

Kotihoito

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/ali- kulut yli-/ali+
Tuotot	2 678 263	2 810 350	6 399	2 816 749	2 778 691	-38 058
Kulut	-9 041 296	-8 919 814	-458 286	-9 378 100	-9 499 960	-121 859
Toimintakate	-6 363 033	-6 109 464	-451 887	-6 561 351	-6 721 269	-159 918
Suunn. muk. poistot	-30 606	-8 900	0	-8 900	-26 020	-17 120
Tilikauden tulos	-6 393 639	-6 118 364	-451 887	-6 570 251	-6 747 289	-177 038

Asumispalvelut

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/ali- kulut yli-/ali+
Tuotot	4 879 873	4 607 667	25 476	4 633 143	4 784 445	151 302
Kulut	-17 623 951	-17 977 751	-154 842	-18 132 593	-17 965 779	166 814
Toimintakate	-12 744 078	-13 370 084	-129 366	-13 499 450	-13 181 334	318 116
Suunn. muk. poistot	-18 026	-5 600	0	-5 600	-12 610	-7 010
Tilikauden tulos	-12 762 104	-13 375 684	-129 366	-13 505 050	-13 193 943	311 106

2.1.6.2 Terveysthuollon vastaanottopalvelut

Tilivelvolliset: Palvelualuepäällikkö Eija Ruotsalainen 30.11.2008 saakka, Leena Kuusikko 1.12.2018 alkaen, perusturvalautakunnan jäsenet

Olelliset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Klinik Pro - sähköisen hoidontarpeen arvion nettipohjainen työväline otettiin käyttöön perusterveydenhuollon ja neuvoloiden vastaanotoilla. Käytön laajentamiseen on optio suun terveydenhuoltoon ja kuntoutukseen.

Effica-potilastietojärjestelmä päivitettiin Lifecare -järjestelmäksi.

Sairaanhoitajan suoravastaanotto Wankkuri aloitti toimintansa helmikuussa 2018 tarjoten ns. matalan kynnyksen sairaanhoitajan hoidollisia palveluita väestölle.

Varkauden sairaalan leikkaustoiminnan jatkumiseen liittyi epävarmuutta. AVI otti käsiteltäväkseen Varkauden sairaalan leikkaustoiminnan valvonta-asiana.

Terveyskampushanke eteni suunnitellusti. Suunnittelussa on otettu huomioon toimintakulttuurin muutokset.

LaNuPe-kehittämistyössä resurssien ohjauksen työkalun suunnittelussa edettiin kohti käyttöönottopilottia ja palveluiden painopiste on siirtymässä tavoitteiden mukaisesti ennaltaehkäisevään työhön.

Lääkäreiden ja erityistyöntekijöiden rekrytointi on ollut haasteellista.

Monituottajuus on rakentunut toimivaksi tavaksi tuottaa laadukkaita ja kustannustehokkaita terveydenhuollon palveluja.

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Uudistuvat palvelut lisäävät asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia. Asiakasosallisuuden lisääminen	Kelan sairastavuusindeksi Terveyspuntarin kansantauti-indeksi Hyvinvoinnin kehitys hyvinvointikertomuksen perusteella Asiakastytyväisyyskyselyt Osallisuusinterventtioiden määrä	Kelan sairastavuusindeksillä mitattu sairastavuus vähenee Terveyspuntarin kansantauti-indeksi pienenee Hyvinvointi edistyy keskeisillä hyvinvointi-indikaattoreilla mitattuna Hyvä asiakastytyväisyys voidaan ylläpitää Asiakasraatien ja -kyselyiden määrä	Kelan sairastavuusindeksi julkaistaan vuosittain, tiedot päivittyvät viiveellä. Sairastavuusindeksin kehitys on vuosittain hitaasti laskeva, mutta ottaen huomioon väestön ikääntymisen tuoman sairastavuuden lisääntymisen, tulos on oikeasuuntainen. Terveyspuntari julkaistaan vuosittain. Merkittävien kansansairauksien osalta kansantauti-indeksissä ei ole merkittävää muutosta, mutta tässäkin väestön ikääntymiseen liittyvän sairastavuuden lisääntyminen on otettava huomioon. TEA-viisarinperusteella perusterveydenhuollon terveydenedistämisaktiivisuus on selkeästi lisääntynyt ja ylittää valtakunnallisen tason kuvaten painopisteen siirtymistä ennaltaehkäisevään työhön. PYLL-indeksin (keskimää-	Toteutuu

			<p>räinen eliniänodote) osalta kehitys on myönteinen, eliniänodote on selkeästi parantunut aikavälillä 2013-2018. Varkaus on tavoittanut valtakunnallisen eliniänodotteen</p> <p>HappyOrNot-menetelmällä mitattuna asiakastytyväisyys on erinomainen n. 90 %.</p> <p>Asiakastytyväisyyskyselyt toteutettiin neuvoloissa (THL:n 11-mittaristo), terveyskeskuksen vastaanotoilla ja hammashoitoloissa. Terveyskeskuksen vastaanotolla asiakastytyväisyys oli hyvällä tasolla 4.1-4.8 (asteikko 1-5). Muut tulokset ovat vielä analysoitavana.</p> <p>Asiakasraati on kokoontunut noin 2 kk:n välein terveyskeskuksessa. Raati on kiertänyt eri toimipisteissä. Lisäksi on järjestetty soteyleisötilaisuus Warkaus-salissa. Sote-johtoryhmä osallistui Kangaslammin asukasiltaan. Asiakasraadin näkemyksiä on huomioitu palveluiden kehittämisessä.</p>	
Vaikuttavat ja kustannustehokkaat palvelut	Palvelukustannukset Kuntaliiton tilastojen mukaan ja KYSin tuloskortissa	Kustannukset eivät nouse merkittävästi keskeisten palvelujen osalta	<p>Kustannuskehityksestä tarkemmin taloustauluissa. Vertailutiedot: Kuntaliiton sosiaali- ja terveysmenojen nettototeutumavertailu käytävissä maaliskuussa 2019.</p> <p>Kysin osalta tiedot Muut palvelujen ostot/KYS/ostot kohdalla</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p>☐</p>
Lisätään sähköistä asiointia ja itsepalveluja	Yksiköiden tarjoamat sähköiset asiointi- ja itsepalvelut	Olemassa olevien ja uusien sähköisten palveluiden käyttö lisääntyy	<p>Sähköisen hoidontarpeen arvioinnin työväline (Klinik Pro) otettiin käyttöön</p> <p>Kansalaisen ajanvarauksen käyttöä on laajennettu terveysneuvonnassa.</p> <p>Apua-nappi otettiin käyttöön kaupungin www-sivuilla</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p>☐</p>

			<p>matalan kynnyksen sähköisenä yhteydenottokanavana lapsiperheille.</p> <p>Suun terveydenhuollon nettiajanvaraus otettiin käyttöön hammaslääkäreiden lohkeuma-aikojen osalta</p>	
--	--	--	---	--

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Perusterveydenhuollon avohoidon vastaanoton käynnit	75 120	95 385	27,0
TK-päivystys, käynnit	18 393	31 041	68,8
Suun terveydenhuolto, käynnit	21 457	21 537	0,4
Kuntoutus, käynnit	12 525	11 810	-5,7
Erikoispoliklinikat, käynnit	26 011	30 073	15,6
- lääkärin suoritteet	18 564	18 734	0,9
Röntgentutkimukset	24 611	24 408	-0,8

Perusterveydenhuollon ja tk-päivystyksen tilastointi on muuttunut, koska myös hoitajakäyntejä on alettu tilastoida tarkemmin.

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali-
Tuotot	8 207 209	8 120 179	834 588	8 954 767	9 081 873	127 106
Kulut	-20 863 598	-20 870 771	-507 723	-21 378 494	-21 370 250	8 244
Toimintakate	-12 656 389	-12 750 592	326 865	-12 423 727	-12 288 377	135 350
Suunn. muk. poistot	-266 988	-78 343		-78 343	-213 467	-135 124
Tilikauden tulos	-12 923 377	-12 828 935	326 865	-12 502 070	-12 501 844	226

=valtuustoon nähden sitovat erät

Tulosalueen nettomenot (tilikauden tulos) alenivat -2,9 % (368 000 €). Tuotot kasvoivat 10,7 % (874 664 €), josta myyntitulot 10,7 % (649 035 €) ja maksutulot 15 % (255 962 €). Kulut kasvoivat 2,4 % (506 652 €). Tulosalueella henkilöstökulut pysyivät vuoden 2017 tasolla. Vastuualueista perusterveydenhuollon avohoidon nettomenot kasvoivat n. 6 % (527 000 €) erityisesti vastaanotto toiminnan henkilöstön resurssoinnin sekä hoitotarvike- ja lääkekulujen kasvun takia. Suun terveydenhuollon osalta nettomenot alenivat -2,6 % (46 000 €) maksutulojen kasvun 16 % (106 000 €) ansiosta. Erikoissairaanhoidon/avohoidon osalta nettomenot alenivat peräti 43 % (896 000 €). Kulut alenivat 3,7 % (205 000 €), myyntitulojen kasvu oli 21 % (597 000 €), josta Terveystalon toiminnan osuus 565 000 €, kasvu 49 %.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	154	155	147	-8
Määräaikaiset ja sijaiset	24	11	24	13
Yhteensä	178	167	171	4
Henkilötyövuodet 31.12.	160,2	166,6	158,4	-8,2

Henkilöstötyövuosien osalta toteutuma on hieman alempi kuin vuonna 2017. Päivystyksessä lääkärivajeen vuoksi on jouduttu käyttämään ostopalveluja (Mehiläinen Oy 265 000 €).

Terveystuotteen vastaanottopalvelut; erittely vastuualueittain

Perusterveydenhuollon avohoito

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	1 639 787	1 615 623	0	1 615 623	1 739 435	123 812
Kulut	-10 552 089	-10 820 519	-281 049	-11 101 568	-11 179 082	-77 514
Toimintakate	-8 912 302	-9 204 896	-281 049	-9 485 945	-9 439 647	46 298
Suunn. muk. poistot	-9 186	-3 300	0	-3 300	-10 543	-7 243
Tilikauden tulos	-8 921 488	-9 208 196	-281 049	-9 489 245	-9 450 190	39 055

Suun terveydenhuolto

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	760 893	775 427	0	775 427	856 385	80 958
Kulut	-2 559 497	-2 474 647	-96 825	-2 571 472	-2 608 963	-37 490
Toimintakate	-1 798 604	-1 699 220	-96 825	-1 796 045	-1 752 578	43 468
Suunn. muk. poistot	-37 319	-11 000	0	-11 000	-28 440	-17 440
Tilikauden tulos	-1 835 923	-1 710 220	-96 825	-1 807 045	-1 781 018	26 028

Erikoissairaanhoidon avohoito

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	3 469 218	3 490 726	834 588	4 325 314	4 160 183	-165 131
Kulut	-5 555 289	-5 391 771	-128 767	-5 520 538	-5 350 655	169 883
Toimintakate	-2 086 071	-1 901 045	705 821	-1 195 224	-1 190 472	4 752
Suunn. muk. poistot	-145 470	-42 000	0	-42 000	-123 876	-81 876
Tilikauden tulos	-2 231 541	-1 943 045	705 821	-1 237 224	-1 314 348	-77 124

Hoidolliset tukipalvelut

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	2 337 311	2 238 403	0	2 238 403	2 325 869	87 466
Kulut	-2 196 723	-2 183 834	-1 081	-2 184 915	-2 231 550	-46 635
Toimintakate	140 588	54 569	-1 081	53 488	94 319	40 831
Suunn. muk. poistot	-75 013	-22 043	0	-22 043	-50 609	-28 566
Tilikauden tulos	65 575	32 526	-1 081	31 445	43 711	12 266

2.1.6.4 Muut palvelujen ostot

Tilivelvolliset: sosiaali- ja terveysjohtaja Seppo Lehto 1.1.-30.11.2018, Eija Ruotsalainen 1.12.-31.12.2018, perusturvalautakunnan jäsenet

KYSin hoitopalvelujen hoitolasku vuonna 2018 oli 20,276 M€, kasvua 4 % (0,787 M€) vuodesta 2017 (19,489 M€). Erikoisaloista suurin kasvu oli syöpäkeskuksen osalta 40,5 % (691 673 €). Merkittävä kasvu oli myös sydänkeskuksen osalta 18,9 % (447 121 €). Vastaavasti eniten laskutukset alenivat lasten ja nuorten klinikan osalta -23,21 % (-379 883 €) ja ortopedia, traumatologia ja käsikirurgian osalta -15,7 % (280 385 €).

Terveystalon leikkaustoiminnan laskutus sisältyy muut sairaalat osioon. Laskutus oli kaikkiaan 2,626 M€ kasvua vuodesta 2017 0,5 M€ (23,5 %). Kaikkiaan Terveystalon nettomenot vähenivät -5 % (83 000 €). Tässä luvussa on huomioitu kaikki Terveystalon toimintaan kohdistuvat menot ja tulot.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Ostopalveluihin käytettävissä oleva määräraha on riittävä.	Ostopalvelujen kulujen seuranta. Lähetevirtojen seuranta.	Lähetemäärien ja erikoissairaanhoidon ostopalvelujen väheneminen.	KYSin kuntakortin mukaan hoitopalvelujen hoitolasku vuonna 2018 oli 20,276 M€, kasvua 4 % (0,787 M€) vuodesta 2017 (19,489 M€). Lähetemäärät, yht. 4 644 vähenivät -2,1 % (-98), Varkauden terveystoimesta yht. 2 965 -3,5 % (-108). Hoitojaksot kasvoivat 2,3 % (52), hoitopäivät 10,6 % (1 043) ja plk -käynnit 2,3 % (432). Elektiivisten leikkausten määrä pysyi vuoden 2017 tasolla (747).	Toteutuu osittain ■

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
KYS hoitopäivät	9 807	10 850	10,6
KYS plk käynnit	18 960	19 392	2,3
Terveystalo leikkaukset (Varkaus)	486	462	-4,9
Terveystalo plk käynnit (Varkaus)	1 741	1990	14,3

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali-
Tuotot	271 615	185 000	0	185 000	401 887	216 887
Kulut	-23 764 026	-23 579 471	-1 186 876	-24 766 347	-25 001 985	-235 638
Toimintakate	-23 492 411	-23 394 471	-1 186 876	-24 581 347	-24 600 098	-18 751
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-23 492 411	-23 394 471	-1 186 876	-24 581 347	-24 600 098	-18 751
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Lopullinen toteutuma ylittyi toimintakatteen tasolla vielä 18 751 € johtuen Kysin arvioitua suuremmasta laskutuksesta.

Muut palvelujen ostot; erittely vastuualuittain

KYS/ostot

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	20 448		0	0	162 196	162 196
Kulut	-19 537 069	-19 420 000	-570 000	-19 990 000	-20 295 639	-305 639
Toimintakate	-19 516 621	-19 420 000	-570 000	-19 990 000	-20 133 443	-143 443
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-19 516 621	-19 420 000	-570 000	-19 990 000	-20 133 443	-143 443

Muut sairaalat/ostot

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	236 284	185 000	0	185 000	216 283	31 283
Kulut	-4 008 306	-3 934 686	-617 302	-4 551 988	-4 481 789	70 199
Toimintakate	-3 772 022	-3 749 686	-617 302	-4 366 988	-4 265 506	101 482
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-3 772 022	-3 749 686	-617 302	-4 366 988	-4 265 506	101 482

Ympäristöterveydenhuolto/ostot

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	14 883	0	0	0	23 408	23 408
Kulut	-218 651	-224 785	426	-224 359	-224 558	-199
Toimintakate	-203 768	-224 785	426	-224 359	-201 150	23 209
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-203 768	-224 785	426	-224 359	-201 150	23 209

2.1.6.5 Psykososiaaliset palvelut

Tilivelvolliset: Palvelualuepäällikkö Riita Mentula Hyvärinen, perusturvalautakunnan jäsenet

Palvelualueella toteutettiin kaksi kertaa vuoden aikana asiakastytyväisyyskyselyjä aikuissosiaalityössä ja vammaispalvelussa, lapsiperheiden sosiaalityössä ja Lasten ja nuorten keskus Nikulassa. Palautteet kyse-lyistä olivat poikkeuksetta hyviä.

Perhepalveluissa tehtiin vuoden aikana kaksi huostaanottoa. Sijaishuollon kustannukset laskivat merkittävästi vuoteen 2017 verrattuna. Lasten, nuorten ja perheiden hankkeessa vietiin edelleen eteenpäin toimenpiteitä, joilla perheet saavat apua ja tukea mahdollisimman varhain ja matalalla kynnyksellä.

Aikuissosiaalityön johdolla tehtiin poikkihallinnollista hankesuunnittelua nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja vuoden aikana käynnistyi STM:n rahoituksella OHO!-hanke, joka tarjoaa kokonaisvaltaista tukea ja palveluohjausta koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville nuorille. Terveystuon sosiaalityötä kehitettiin vastaamaan asiakkaiden ja potilaiden sosiaalityön palvelutarpeisiin entistä tehokkaammin.

Päihde- ja mielenterveyspalveluissa psykiatrian poliklinikan käyntimäärät kasvoivat merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Päihdepalveluissa kehitettiin tukiasumisen toimintamalia Savonkodin valmistumisen myötä yhteistyössä Työterapian yhdistyksen kanssa.

Palvelualueella erityistyöntekijöiden rekrytoinnissa (sosiaalityöntekijät ja psykologit) oli suuria haasteita, jotka heijastuivat myös asiakkaille järjestettävien palveluiden toteuttamiseen.

Varkauden kaupunginhallitus antoi vuoden lopulla Aluehallintovirastolle selvityksen Varkauden psykiatrian päivystyksen ja tahdosta riippumattoman hoidon toteuttamisesta. Selvityksessä todettiin, että Varkaudessa on kyetty ja kyetään jatkossakin hoitamaan psykiatrisia potilaita potilasturvallisuuden vaarantumatta. Siinä tapauksessa, että Aluehallintovirasto katsoisi, ettei M1-potilaiden hoito Varkaudessa vastaa päivystysasetusta, siirtymäaikaa pyydetiin 31.5.2019 saakka.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Uudistuvat palvelut lisäävät lapsiperheiden hyvinvointia.	Hyvinvoinnin kehitys hyvinvointikertomuksen perusteella	Hyvinvointi edistyy keskeisillä hyvinvointi-indikaattoreilla mitattuna	Lapsiperheiden palvelut ovat olleet vuoden aikana esillä erilaisissa tapahtumissa ja sosiaalityöntekijä on jalkautunut neuvolaan, päiväkotiin ja koulujen vanhempainiltoihin; tästä työstä on saatu paljon positiivista palautetta.	Toteutuu ■
Asiakasosallisuuden lisääminen.	Osallisuusinterventtioiden määrä	Asiakaskyselyiden määrä	Asiakastytyväisyyskyselyjä on tehty keväällä ja syksyllä lapsiperheiden sosiaalityössä, aikuis-sosiaalityössä ja vammaispalvelussa ja Nikulassa THL:n mittaristoa hyödyntäen. Asiakastytyväisyys on kyselyjen perusteella ollut hyvää. Psykiatrian poliklinikalla on käytössä Happy or not -pääte, tulokset tästä ovat todella hyvät.	
Pitkäaikaistyöttömien aktivointi sekä elämänhallinnan ja osallisuuden lisääminen sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät kuukausittain - kaupungin työpajalla, tavoite 110 hlö/kk - nuorten työpajalla tavoite 25 hlöä/kk - muualla 150 hlöä/kk Asiakasmäärä starttipalvelussa -kaupungin työpajalla, tavoite 10 hlöä/kk	Pitkäaikaistyöttömien päivä-/ryhmätoiminnan vakiinnuttaminen ja monimuotoistaminen 1000 päivää ja yli työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden lisääminen aktivoimistoimenpiteissä	Asiakastytyväisyyskyselyjä on tehty keväällä ja syksyllä lapsiperheiden sosiaalityössä, aikuis-sosiaalityössä ja vammaispalvelussa ja Nikulassa THL:n mittaristoa hyödyntäen. Asiakastytyväisyys on kyselyjen perusteella ollut hyvää. Psykiatrian poliklinikalla on käytössä Happy or not -pääte, tulokset tästä ovat todella hyvät. Aikuissosiaalityön järjestämä pitkäaikaistyöttömien ryhmätoiminta on vakiintunut. 1 000 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden määrä on vähentynyt; toukuussa 2018 1 000 päivää työmarkkinatukea saaneita henkilöitä oli 174, kun määrä vastaavasti oli joulukuussa 149. Aktivoimistoimenpiteillä on siis ollut merkitystä myös tämän asiakasryhmän kohdalla.	
			Kuntouttavassa työtoiminnassa kaupungin	

			<p>pajalla on ollut keskimäärin 108 hlöä/kk ja nuorten pajalla 27 nuorta/kk. Kaikkiaan kuntouttavassa työtoiminnassa on ollut vuoden aikana 226 henkilöä/kk. Starttipalvelussa on kaupungin työpajalla ollut noin 13 hlöä/kk ja nuorten pajalla 8 hlöä/kk.</p>	
<p>Lapsiperheiden vaikuttavat ja kustannustehokkaat palvelut</p> <p>Selvitetään mahdollisuudet tuottaa perhekuntoutuspalvelua omana toimintana ostopalvelujen rinnalla</p> <p>Nuorten elämänhallinnan tukeminen ja työ- ja toimintakyvyn lisääminen sekä päihteiden käyttöön puuttuminen</p>	<p>Huostaanottojen määrä</p> <p>Matalan kynnyksen palvelut</p> <p>Ostopalveluna järjestetyn perhekuntoutuksen määrä</p> <p>Päihdekllinikalla hoidettujen nuorten määrä</p> <p>Starttipalvelussa ja kuntouttavassa työtoiminnassa olevien nuorten määrä</p> <p>Palveluiden keskeytykset vähenevät</p>	<p>Kustannustaso alenee 2,5% vuositasolla lapsiperheiden palveluissa</p> <p>Laadukkaat ja kustannustehokkaat perhekuntoutuspalvelut</p> <p>Päihdekliniikan nopean puuttumisen palvelupaketti huumeita käyttäville nuorille</p> <p>Selvitetään mahdollisuudet järjestää psyykkisesti oireileville sekä oppimisvaikeuksista kärsiville nuorille työ- ja toimintakykyä lisäävää ryhmätoimintaa</p>	<p>Lapsiperheiden palveluissa kokonaiskustannukset ovat pysyneet vuoden 2017 tasolla. Lastensuojelun sijaishuollon kustannukset ovat kuitenkin laskeneet vuoden 2017 tasosta 11,8 %.</p> <p>Vuoden 2018 aikana vahvistettiin kaksi huostaanottoa. Matalan kynnyksen palveluina on ollut tarjolla perhetyötä ja muita sosiaalihuoltolain mukaisia lapsiperheiden palveluita. Perhekuntoutusta kotiin on ostettu 14 perheelle.</p> <p>Alle 25-vuotiaita nuoria on ollut päihdekllinikalla asiakkuudessa 117. Erityisesti nuorten lisääntyvään huumemyönteisyyteen ja huumeiden käyttöön puututtiin ja luotiin toimintakäytäntöjä päihdekliniikan ja lastensuojelun yhteistyöhön.</p> <p>Nuorten osallisuuden, sosiaalisen tuen ja oikea-aikaisten palveluiden kehittämishanke on saanut ESR-rahoituksen ajalle 1.2.2019-31.12.2020. Hankesuunnitelmaan on kirjattu mm. pajakoulu mahdollisuutena opintojen keskeytymisen ehkäisemiseksi. Vuoden 2018 aikana käynnistyi jo STM -rahoitteinen OHO!-hanke, jossa tarjotaan kokonaisvaltaista tukea ja palveluohjausta koulutuksen ja</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p></p>

			työelämän ulkopuolella oleville 16-29 -vuotiaille nuorille. Hanketyöstä on jo hyviä kokemuksia nuorten asioiden eteenpäin saamisessa.	
Verkostoyhteistyön lisääminen eri toimijoiden kanssa.	Verkostoyhteistyön määrä.	Vuosittain kasvava verkostoyhteistyö.	<p>Uusia verkostoyhteistyömuotoja on aloitettu ja jo olemassa olevia toimintakäytäntöjä vakiinnutettu:</p> <p>Vuoden aikana Ohjaamotoiminta on vakiintunut.</p> <p>Päihdepalveluita on kehitetty moniammatillisena yhteistyönä erityisesti Savonkodin valmistumisen myötä, tätä kautta paikallisesti tarjottavien päihdepalvelujen valikoima on laajentunut.</p> <p>Konsultatiivista tukea ja apua tarjotaan palvelualueen toiminnoista entistä enemmän peruspalveluille.</p> <p>Yhteisen asiakassuunnitelman käyttöönottoa on suunniteltu erityisesti huumeita käyttävien nuorten osalla yhteistyön tehostamiseksi eri toimijoiden välillä ja nopeamman puuttumisen turvaamiseksi.</p> <p>Sosiaalityöntekijän jalkautuminen neuvolaan, päiväkotiin ja koulujen vanhempainiltoihin on saanut positiivista palautetta.</p>	Toteutuu

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Sijoitetut lapset, hoitopäivät/lasten ja nuorisokodit	6 692	6 353	-5,1
Sijoitetut lapset, hoitopäivät/perhehoito	9 531	9 287	-2,6
Työmarkkinatuki, kotitaloudet	419	410	-2,1
Psykiatrian osasto, hoitopäivät	6 102	5 517	-9,6
Psykiatrian plk, käynnit	11 746	13 270	13,0
MTT kuntoutujien asumispäivät	8 757	8 695	-0,7
Kehitysvammaisten laitoshoido, hoitopäivät	1 926	1 999	3,8
Kehitysvammaisten palveluasuminen, as. päivät	31 810	32 302	1,5
Vammaispalvelut, asiakkaat	551	558	1,3

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	2 386 609	2 153 980	328 799	2 482 779	2 371 476	-111 303
Kulut	-23 130 368	-23 013 184	-902 871	-23 916 055	-23 494 637	421 418
Toimintakate	-20 743 759	-20 859 204	-574 072	-21 433 276	-21 123 161	310 115
Suunn. muk. poistot	-5 758	-2 000	0	-2 000	-3 400	-1 400
Tilikauden tulos	-20 749 517	-20 861 204	-574 072	-21 435 276	-21 126 561	308 715
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Tulosalueen nettomenot kasvoivat 1,8 % (379 000 €). Tulot pysyivät vuoden 2017 tasolla, kulut kasvoivat 1,6 % (364 269 €). Henkilöstökulut kasvoivat 1,6 % (91 700 €). Vastuualueittain perhepalvelujen nettomenot kasvoivat 1,7 % vaikka kulut pysyivät vuoden 2017 tasolla, mutta tulot alenivat johtuen muiden kuntien maksamien lastensuojelutulojen vähenemisestä. Merkittävin nettomenojen kasvu oli aikuis- ja vammaispalvelujen vastuualueella 4,7 % (506 000 €), kehitysvamma- ja vammaispalvelujen kasvun vuoksi. Sen sijaan sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä psyk. osaston osalta nettomenot alenivat -6,5 % (239 000 €) hyvän tulokehityksen ansiosta sekä osaston kulujen alentumisesta.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	100	104	102	-2
Määräaikaiset ja sijaiset	26	18	24	6
Yhteensä	126	122	126	4
Henkilötyövuodet 31.12.	114,7	121,7	116,9	-4,8

Perhetyön lisäys (siirtona muilta tulosalueilta) näkyy htv:ien lievänä kasvuna.

Psykososiaaliset palvelut; erittely vastuualueittain

Perhepalvelut

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	520 715	602 595	-127 685	474 910	410 436	-64 474
Kulut	-6 735 428	-6 804 266	13 494	-6 790 772	-6 733 287	57 486
Toimintakate	-6 214 713	-6 201 671	-114 191	-6 315 862	-6 322 851	-6 989
Suunn. muk. poistot	-857	0	0	0	-3 400	-3 400
Tilikauden tulos	-6 215 570	-6 201 671	-114 191	-6 315 862	-6 326 251	-10 388

Aikuis- ja vammaispalvelut

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	700 327	687 133	24 510	711 643	626 985	-84 659
Kulut	-11 362 426	-11 220 349	-857 748	-12 078 097	-11 794 670	283 427
Toimintakate	-10 662 099	-10 533 216	-833 238	-11 366 454	-11 167 685	198 768
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-10 662 099	-10 533 216	-833 238	-11 366 454	-11 167 685	198 768

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/ali-kulut yli-/ali+
Tuotot	260 677	151 790	157 436	309 226	321 761	12 535
Kulut	-3 089 012	-3 060 898	-60 256	-3 121 154	-3 103 228	17 927
Toimintakate	-2 828 335	-2 909 108	97 180	-2 811 928	-2 781 467	30 461
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-2 828 335	-2 909 108	97 180	-2 811 928	-2 781 467	30 461

Osastohoito/Psykiatria

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/ali-kulut yli-/ali+
Tuotot	904 891	712 462	274 538	987 000	1 012 296	25 296
Kulut	-1 943 503	-1 927 671	1 640	-1 926 031	-1 863 453	62 578
Toimintakate	-1 038 612	-1 215 209	276 178	-939 031	-851 157	87 874
Suunn. muk. poistot	-4 901	-2 000	0	-2 000	0	2 000
Tilikauden tulos	-1 043 513	-1 217 209	276 178	-941 031	-851 157	89 874

2.1.6.6 Sosiaali- ja terveystoimen hallinto

Tilivelvolliset: sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Seppo Lehto 1.1.–30.11.2018, Eija Ruotsalainen 1.12.–31.12.2018

Strategiaseminaareissa on osallistuttu terveyden ja hyvinvoinnin strategiseen suunnitteluun.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/ali-kulut yli-/ali+
Tuotot	2 754 310	2 785 721	0	2 785 721	2 845 462	59 741
Kulut	-2 796 452	-2 818 912	-14 110	-2 833 022	-2 874 261	-41 239
Toimintakate	-42 142	-33 191	-14 110	-47 301	-28 799	18 502
Suunn. muk. poistot	-136 941	-39 000	0	-39 000	-154 795	-115 795
Tilikauden tulos	-179 083	-72 191	-14 110	-86 301	-183 594	-97 293

=valtuustoon nähden sitovat erät

Hallinnon kulujen kasvua 2,8 % (77 809 €) selittää pääosin ITC kulujen kasvu, mikä pääosin kirjataan hallintoon ja vyörytetään sis. laskutuksessa toimialoille.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	41	35,8	42	6
Määräaikaiset ja sijaiset	3	2,0	2	0
Yhteensä	44	37,8	44	6
Henkilötyövuodet 31.12.	38,5	37,8	37,5	-0,3

Htv kehitys on pysynyt lähes samana. Toteutuksessa kirjautuu POPULUS henkilöstöhallinnon järjestelmästä vakinaisiin myös tulosalueiden päälliköt, vaikka ao. palkat talousarviossa kirjautuvat ao. tulosalueiden eri kustannuspaikoille (eivät hallintoon).

2.1.6.7 Työterveyshuolto

Tilivelvolliset: sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja Seppo Lehto 1.1.–30.11.2018, Eija Ruotsalainen 1.-31.12.2018, perusturvalautakunta

Työterveyshuoltoa on toteutettu vuoden 2018 toimintasuunnitelman mukaisesti. Suunnitellut työpaikkaselvitykset ovat tehty ja toiminnassa on keskitytty työkyvyn tukeen ja ylläpitoon sekä terveyttä edistäviin toimintoihin. Työterveyshuollon sairausvastaanotot ovat painottuneet työkykyyn mahdollisesti vaikuttaviin sairauksiin. Toimintaa on kehitetty käynnistämällä sähköisen terveystarkastuksen käyttöön.

Työterveyshuollon toiminta päättyi 31.12.2018 palvelujen siirryttyä uudelle maakunnalliselle Järvisuodun Työterveys Oy:lle.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Laadukkaiden työterveyshuoltopalveluiden tuottaminen	Asiakaspalautteet Häiriötilanteet ja niiden raportointi	Toimintaa kehitetään yhteistyössä henkilöstön ja asiakkaiden kanssa.	HR:n kanssa tapaamiset kuukausittain toteutuneet. Asiakaspalautteet on käsitelty tilannekohtaisesti ja vastineet annettu.	Toteutuu
Laadun toteutumista seurataan	Asiakastyytyväisyyskysely Henkilöstökysely Henkilöstön kouluttaminen Yhteistyö työnantajien kanssa	Asiakastyytyväisyys on vähintään hyvällä tasolla Henkilöstötyytyväisyys on vähintään hyvällä tasolla Henkilöstö käy täydennyskoulutuksissa vuosittain ja tarvittaessa Kiinteää yhteistyötä työnantajien kanssa on säännöllistä ja tavoitteellista Toiminta on laatukäsikirjan mukaista Henkilöstöä on riittävästi	Happy or Not asiakastyytyväisyyskyselyn, palaute ollut erittäin hyvää. Pulssikyselyn tulokset olivat hyvät. Henkilöstön täydennyskoulutus on toteutunut halukkaiden osalta. Lääkäriresurssit olivat vähäiset 6/2018 alkaen.	Toteutuu osittain
Työterveyshuolto tuottaa kustannustehokkaita palveluja	Osavuositarkastukset Tilinpäätökset Tunnusluvut	Työterveyshuollon kustannukset eivät kasva yleistä kustannuskehitystä nopeammin tai enemmän	Yhtiöittäminen valmistelu aiheutti hieman ylimääräisiä kuluja. Myös lääkäriarvot on jossain määrin heikentänyt maksutulot.	Toteutuu
Työterveyshuolto tuottaa vaikuttavia palveluja	Sairauspoissaolojen määrä Sairauspoissaolojen aiheuttamat kustannukset	Yleinen työkykyisyys lisääntyy ja sairauspoissaolojen määrä vähenee, samalla kun sairauspoissaoloihin liittyvät kustannukset	Työterveyshuolto on keskittynyt toimintaansa työkyvyn ylläpitoon, sairauksien ennalta ehkäisyyn ja terveyden edistämi-	Toteutuu osittain

	nukset	vähenevät	seen. Sairauspoissaolojen seurantakäytännöä pyritään kehittämään edelleen, että mahdollisia pitkiä sairauspoissaoloja pystytään ennalta ehkäisemään.
	KL 1 ja KL 2 määrä ja määrän kehitys	Sairauksien hoitokustannukset alenevat Tapaturmavakuutusmaksut alenevat	

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	676 329	764 760	0	764 760	752 774	-11 986
Kulut	-708 178	-762 613	-3 200	-765 813	-801 201	-35 388
Toimintakate	-31 849	2 147	-3 200	-1 053	-48 427	-47 374
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-31 849	2 147	-3 200	-1 053	-48 427	-47 374
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	8	7	7	0
Määräaikaiset ja sijaiset	0	1	1	0
Yhteensä	8	8	8	0
Henkilötyövuodet 31.12.	7,5	8,0	7,2	-0,8

2.1.6.8 Joroinen: Sosiaali- ja terveystoimi**Hallinto/Joroinen****TALOUS**

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	10 262	15 500	0	15 500	15 505	5
Kulut	-10 261	0	0	0	-15 505	-15 505
Toimintakate	1	15 500	0	15 500	0	-15 500
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	1	15 500	0	15 500	0	-15 500
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Psykososiaaliset palvelut/Joroinen**TALOUS**

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	3 327 919	3 507 924	0	3 507 924	3 769 536	261 612
Kulut	-3 320 547	-3 503 924	0	-3 503 924	-3 763 722	-259 798
Toimintakate	7 372	4 000	0	4 000	5 814	1 814
Suunn. muk. poistot	-7 373	-4 000	0	-4 000	-5 817	-1 817
Tilikauden tulos	-1	0	0	0	-3	-3
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Kotiin annettavat palvelut ja sairaalahoito/Joroinen

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	6 014 068	6 364 649	0	6 364 649	6 008 620	-356 029
Kulut	-5 963 309	-6 323 348	-1 271	-6 324 619	-5 961 511	363 108
Toimintakate	50 759	41 301	-1 271	40 030	47 108	7 079
Suunn. muk. poistot	-50 759	-41 301	0	-41 301	-47 108	-5 807
Tilikauden tulos	0	0	-1 271	-1 271	0	1 272

=valtuustoon nähden sitovat erät

Terveydenhuollon vastaanottopalvelut/Joroinen

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	3 402 686	3 376 580	0	3 376 580	3 464 908	88 328
Kulut	-3 285 876	-3 266 880	0	-3 266 880	-3 307 326	-40 446
Toimintakate	116 810	109 700	0	109 700	157 582	47 882
Suunn. muk. poistot	-116 810	-109 700	0	-109 700	-157 584	-47 884
Tilikauden tulos	0	0	0	0	-1	-1

=valtuustoon nähden sitovat erät

Muut palvelujen ostot/Joroinen

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	7 234 897	6 713 451	0	6 713 451	7 042 589	329 138
Kulut	-7 234 896	-6 713 451	0	-6 713 451	-7 042 586	-329 135
Toimintakate	1	0	0	0	3	3
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	1	0	0	0	3	3

=valtuustoon nähden sitovat erät

Yhteensä Joroinen

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	19 989 831	19 978 104	0	19 978 104	20 301 158	323 054
Kulut	-19 814 889	-19 823 103	-1 271	-19 824 374	-20 090 650	-266 276
Toimintakate	174 942	155 001	-1 271	153 730	210 508	56 778
Suunn. muk. poistot	-174 942	-155 001	0	-155 001	-210 509	-55 508
Tilikauden tulos	0	0	-1 271	-1 271	-1	1 270

=valtuustoon nähden sitovat erät

2.1.7 SIVISTYSTOIMI

Tilivelvolliset: sivistysjohtaja Timo Tuunainen, sivistyslautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Sivistystoimi on osallistunut aktiivisesti kaupunkistrategian valmisteluun ja maakunnalliseen sote-uudistukseen (LAPE-työskentely). Nuorten talon peruskorjaus varmentui ja hanke on käynnissä, joka toteutuu vuonna 2019.

Könönpellon koulun peruskorjauksen hankesuunnitelma valmistui, mutta valtuuston päätöksellä vuonna 2019 selvitetään uuden koulun rakentamista.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Hallinnon laillisuus ja toimivuus	Päätösten oikeellisuus	Pysyvyys 100 %	Yksi vuotta 2018 koskeva koulukuljetuspäätös jouduttiin käsittelemään uudelleen asiakkaan eduksi.	Toteutuu ■
Asiakaslähtöinen, taloudellinen ja vaikuttava palvelutuotanto	Talousarvion tavoitteiden toteutuminen	Tavoitteet toteutuvat 100 %	Sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat talousarvion mukaisesti.	Toteutuu ■

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	3 730 541	2 630 060	81 573	2 711 633	3 148 858	437 225
Kulut	-34 330 486	-32 834 941	-892 926	-33 727 867	-33 483 517	244 350
Toimintakate	-30 599 945	-30 204 881	-811 353	-31 016 234	-30 334 659	681 575
Suunn. muk. poistot	-256 775	-333 556	0	-333 556	-323 020	10 536
Tilikauden tulos	-30 856 720	-30 538 437	-811 353	-31 349 790	-30 657 679	692 111
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Kaupunginvaltuusto hyväksyi määrärahamuutokset vuoden 2018 talousarvioon kokouksessaan 10.12.2018 § 106. Sivistystoimen toimintatuottoja pienennettiin 104 500 €. Myös toimintakuluja pienennettiin 104 500 €. Määrärahamuutoksilla ei ollut vaikutusta sivistystoimen toimintakatteeseen, eli määrärahamuutokset katettiin toimialan sisältä. Toimintamenojen ja – tulojen määrärahamuutokset em. mainitun lisäksi sisältävät myös muita määrärahasiirtoja esim. työllistämistukipalkat, työterveyshuollon menot.

Sivistystoimen toimintakate toteutui 681 575 € ennakoitua paremmin, toteutumaprosentti vuoden lopussa oli 97,8 %. Toimintatuotot toteutuivat 437 225 € ennakoitua paremmin ja toimintakulut 244 350 € ennakoitua pienempinä.

Toimintatuotot toteutuivat 437 225 € ennakoitua paremmin. Tästä myyntituottojen osuus oli 270 948 €. Merkittävimmät myyntituottojen ylitykset kohdistuivat perusopetuksen kotikuntakorvaustuottoihin 161 454 € sekä muihin myyntituottoihin 80 820 €, josta Soisalo-opiston kehittäminen ja koulutus oli 61 339 €. Tuet ja avustukset toteutuivat 111 996 € ennakoitua parempina. Työllistämistukia saatiin 40 606 € ennakoitua enemmän ja Soisalo-opiston tuet ja avustukset toteutuivat 71 251 € ennakoitua parempina. Maksutuotot toteutuivat 21 722 € ja muut toimintakulut 32 559 € ennakoitua paremmin.

Toimintakulut toteutuivat 244 350 € ennakoitua pienempinä. Merkittävimmät toimintakulujen alitukset kohdistuivat varhaiskasvatuksessa lasten kotihoidontukiin 161 219 € sekä kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin

140 688 €. Kirjastopalvelut toteutui 47 399 € ja nuorisopalvelut 92 433 € ennakoitua pienempinä. Nuorisotoimen alitus johtuu pääosin nuorisotalon käyttöönoton viivästymisestä (nuorten talon nuorisotyöntekijä 6 k, mainonta ja markkinointi, avajaiset, sisäiset vuokrat). Kirjastopalvelujen alitus johtuu pääosin henkilöstökuiluista (suunniteltua hanketyöntekijää ei ollut tarve palkata, koska hankkeet on toteutettu olemassa olevilla henkilöstöresursseilla).

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	381	388	387	-1
Määräaikaiset ja sijaiset	101	73	95	22
Yhteensä	482	461	482	21
Henkilötyövuodet 31.12.	454,9	428,1	432,2	4,1

Sivistystoimen henkilöstömäärä yhteensä / toteutuma 31.12. on yhtä suuri kuin tilinpäätöksessä 2017. Vuoden 2017 tilinpäätökseen nähden henkilötyövuodet ovat vähentyneet 22,7 henkilötyövuodella. Määräaikaiset ja sijaiset sisältävät 48 määräaikaista tehtävää (v. 2017: 55) 29 sijaista (v. 2017: 30), 16 työllistettyä (vuonna 2017: 15) ja kaksi oppisopimussuhteista (vuonna 2017: 1) henkilöä.

Työllistetyt eivät sisälly sivistystoimen vuoden 2018 talousarvioon.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintaan ja palveluiden tuottamiseen liittyvät riskit kohdistuivat suurelta osin toimialan kiinteistöjen kuntoon. Palvelut toteutettiin määrärahojen puitteissa, eivätkä kiinteistöihin ja talouteen liittyvät riskit realisoituneet.

Sivistystoimessa sisäistä valvontaa on tehty jokaisessa yksikössä. Taulukko on kooste sivistystoimen eri yksiköiden (perusopetus /eri koulut, varhaiskasvatus / kooste, museot, kirjasto, nuorisopalvelut sekä Soisalo-opisto) toimittamista sisäisen valvonnan raporteista.

Valvonnan kohde	Havainnot	Jatkotoimenpiteet	Riski / Hallinta	Riskitaso
PÄÄTÖKSENTEKO Säännöt, ohjeet ja määräykset: ajantasaisuus ja niiden noudattaminen	Hallintosääntöön on perehdytty ja sitä on noudatettu. Uusista säännöistä, ohjeista ja määräyksistä on tiedotettu koko henkilökuntaa välittömästi tiedon saatua. Henkilökuntaa on myös tiedotettu siitä, mistä tarvittavat säännöt, ohjeet ja määräykset ovat luettavissa. Päätöksenteossa on toimittu hallintosääntön, lakien ja asetusten sekä annettujen ohjeiden mukaisesti. Hankinnoissa on noudatettu hankintaohjeita ja yleisiä pienhankintaohjeita. Tarvittaessa opastusta ja neuvontaa	Toimintaohjeiden päivittäminen ja läpikäyminen säännöllisesti. Henkilökunnalle tiedottaminen mistä säännöt, ohjeet ja määräykset ovat luettavissa. Varkauden kaupungin internetsivuilla on ajantasaista tietoa kunnallisesta päivähoidosta, perhepäivähoidosta ja yksityisestä päivähoitosta, ohjeet sähköisen päivähoitohakemuksen täyttämiseen sekä päivähoitomaksun tarkistamisesta.	Toimitaan huolellisesti sekä sääntöjen ja ohjeisen mukaisesti. Tiedottaminen.	1= merkityksetön riski

	<p>on saatu organisaation sisältä. Ennen hankintaa on varmistettu määrärahan riittävyys.</p> <p>Sivistyslautakunta on siirtänyt sivistysjohtajalle ratkaisuvalltaa koskien toimitilojen käyttöä.</p> <p>Sivistysjohtajan alaisen tekemät viranhaltijapäätökset on käyty läpi, päätökset oli tehty hallintosäännön ja annettujen ohjeiden mukaisesti. Toimivallan peruste on kirjattu päätökseen. Päätökset on saatettu asianmukaisesti tiedoksi.</p> <p>Varkauden kaupungissa päivähoitopaikan osoittaminen ja maksun määrääminen tapahtuu seuraavasti: asiakas hakee hoitopaikkaa joko sähköisellä tai paperisella hakemuksella. Päiväkodin johtaja tekee sijoituspäätöksen. Asiakas ottaa paikan vastaan. Seuraavaksi asiakas tutustuu päiväkotiin ja hoidon aloituspäivästä sovitaan asiakkaan kanssa. Asiakas toimittaa tulokset varhaiskasvatuspäällikölle. Maksu määräytyy tulojen perusteella. Kaikki asiakasmaksut määritetään keskitetysti sivistystoimen hallinnossa / varhaiskasvatuksessa kaikille samojen perusteiden mukaisesti.</p>			
Päätösten strategian mukaisuus ja vaikuttavuus	<p>Strategia ja sen tavoitteet on käyty sivistystoimen kaikissa eri johtoryhmissä läpi.</p> <p>Strategia on huomioitu</p>	<p>Myös jatkossa toimitaan strategian mukaisesti.</p> <p>Strategiaa on jalkautettu palveluprosesseja kuvaamalla. Prosessien kuvaus jatkuu vuonna</p>	Huomioidaan strategian mukaisuus päätöksenteossa.	1= merkityksetön riski

	<p>päätöksenteossa.</p> <p>Nuorisopalveluissa on jo ennakoivasti huomioitu tulevan strategian osallisuuspainotteisuus ja työtä on tehty jo vuosia tavoitteen toteutumiseksi.</p> <p>Kaupunkistrategian visiota ja kärkitavoitteita on käsitelty yhteistyössä henkilökunnan kanssa. Perusopetuksessa on huomioitu erityisesti kärkitavoite 2 sekä kehitetty toimintamalleja syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.</p>	2019.		
Yritysvaikutusten arviointi päätöksenteossa	<p>Yritysvaikutukset huomioidaan toiminnassa mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Sivistystoimen päätöksissä ei juurikaan ole yritysvaikutuksia.</p>	Yritysvaikutusten arviointia systematisoidaan sekä käydään lävitse johtoryhmissä.	Yritysvaikutukset tiedostetaan ja tunnistetaan.	1= merkityksetön riski
TALOUS Luotto- ja maksukortit	<p>Ostokuitit ovat korttilaskujen liitteinä. Mikäli kuitti on kadonnut tai sitä ei jostain muusta syystä saada, laskuun liitetään selvitys ostosta.</p> <p>Kortin haku-, käyttö-, lopetusprosesseja on noudatettu ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Korttien kuukausittainen käyttöraja on pääsääntöisesti 500 €. Sivistysjohtajalla sekä Waltterin ja Lehtonien koulujen rehtoreilla maksukortin kuukausittainen käyttöraja on suurempi, koska molemmilla kouluilla on Erasmus -hankkeita.</p>	<p>Toimitaan edelleen annettujen ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Osto- / maksutositteet säilytetään huolellisesti ja liitetään laskuun.</p> <p>Perusopetuksessa opettajia on ohjeistettu pitämään huolta maksukortista. Hankinnoista on sovittu etukäteen rehtorin kanssa.</p>	<p>Noudatetaan ohjeistusta.</p> <p>Sisäisellä koulutuksella vähennetään riskiä.</p> <p>Mikäli ostokuittia (josta käy ilmi arvonnalisäveron määrä) ei ole, palautus- tai vähennysjärjestelmään kuuluvan hankinnan arvonnalisävero ei saa vähentää.</p>	1= merkityksetön riski
Hankinnat/luovutukset	Hankinnat on tehty hallintosäännössä annetun toimivallan mu-	Perehdytään hankintastrategiaan ja lainsä-	Osallistutaan hankintoihin liittyvään koulutukseen ja ylläpide-	1= merkityksetön riski

	<p>kaisesti. Toimivallan peruste on kirjattu viranhaltijan tekemään hankintapäätökseen.</p> <p>Hankinnoissa on noudatettu hankintaohjeita sekä kilpailutus- ja hankintalainsäädäntöä. Hankintapäätökset on saatettu asianmukaisesti tiedoksi.</p> <p>Yhdestä sivistysjohtajan viranhaltijapäätöksestä tehtiin oikeasuvaatimus sivistyslautakuntaan (Waltterin koulun musiikkivälineiden hankinta). Oikeasuvaatimus ei johtanut muutokseen.</p>	<p>däntöön.</p> <p>Odotetaan kaupungin päivitettyä hankinta- ja pienhankintaohjetta.</p>	<p>tään hankintaosaimista.</p>	
<p>Kohde- ja toiminta-avustukset</p>	<p>Kulttuuri- ja nuorisotoimen avustukset laitettu asianmukaisesti haettavaksi määrärahan mukaisesti. Päätökset avustusten myöntämisestä on tehty toimivallan puitteissa.</p> <p>Lasten kotihoidontuen käyttö on vähentynyt huomattavasti ja vastaavasti hoidon piirissä olevien lasten määrä on lisääntynyt.</p>	<p>Avustusprosessia tulee selkeyttää konsernitasonla.</p> <p>Kehittämisehdotus: kaikki kaupungin myöntämät avustukset haetaan saman ohjelman kautta. Kaikki tapahtumavastuut keskitetään kaupunginhallitukselle.</p>	<p>Erilaisista avustusjärjestelmistä johtuen on olemassa riski, että samaan kohteeseen saadaan kaupungilta useampia avustuksia.</p>	<p>3= kohtalainen riski</p>
<p>HENKILÖSTÖ Rekrytointi</p> <p>Rekrytointiprosessi</p>	<p>Toimivalta- ja rekrytointiohjeita on noudatettu.</p> <p>Hallinnollisesti asia on kunnossa. Rekrytointi viivästyy usein, kun työpaikkoja ei saada auki ajoissa.</p> <p>Pätevistä lastentarhanopettajista, joilla on esiopetuskelpoisuus, alkaa olla pula.</p> <p>Toimialan henkilöstön rekrytointi ja palkkaus tapahtuu voimassa olevien työ- ja virkaehtosopimusten, hallinto-</p>	<p>Toimitaan ohjeiden mukaisesti sekä kiinnitetään enemmän huomiota rekrytointiprosessiin. Vastuuhenkilöille on luotu varahenkilöjärjestelmä.</p>	<p>Rekrytoinnin aikataulussa onnistuminen, osaavan, pätevän ja sitoutuneen henkilöstön saaminen ovat riskejä. Rekrytointia hoitavalle koulutetaan varahenkilöitä sekä rekrytointia aikaistetaan.</p>	<p>3= kohtalainen riski</p>

	säännön sekä henkilöstöpalveluiden ohjeitten mukaisesti. Vuonna 2018 ongelmina olivat organisaation ohuus ja pitkät sairauslomat, jotka viivästyttivät rekrytointipäätöksiä.			
Palvelusuhdeasiat Maksetut palkat ja lisät	<p>Palkat ja lisät on maksettu oikein. Työn vaatavuudet on arvioitu TVA-lisät maksetaan neuvottelutulosten ja henkilöstöpalvelujen antamien ohjeiden mukaisesti. Osa palkantarkistuksista on maksettu takautuvasti.</p> <p>Sivistystoimen koko henkilöstön palkkame- not ja TVA-tasot on käyty läpi ja tarkastettu henkilötasolla talousarvion laadinnan ja osavuosikatsauksen yhteydessä. Varhaiskasvatuksessa on kaikille nimikkeille laadittu mallityönkuvat.</p> <p>Kustannuspaikan oikeellisuus ja määrärahan riittävyys on varmistettu.</p> <p>Henkilöstölistat on lähetetty eri yksiköitten esimiehille tarkastettavaksi ja tarvittavat muutokset on tehty.</p>	Palkkojen oikeellisuuden ja oikea-aikaisuuden prosessia kehitetään. Tarvittavat muutokset ja korjaukset on tehty palkkoihin takautuvasti.	<p>Maksetut palkat, lisät ja ylityöt käydään läpi pistokokein.</p> <p>Varmistetaan, että ohjelmapäivitykset eivät muuta ohjaustietoja ja lisät sekä palkat ovat maksussa oikein. Olennaisia virheitä ei ole havaittu.</p>	2= vähäinen riski
TYÖN SUJUVUUS Henkilöstösuunnittelu	<p>Työn kuvaukset ovat pääsääntöisesti ajan tasalla. TVA-järjestelmä on päivitetty syksyllä 2018 koko toimialalla.</p> <p>Perusopetuksessa sijaisuuksiin on saatu melko hyvin pätevää henkilökuntaa. Lyhyet sijaisuudet hoidetaan pääsääntöisesti sisäisin järjestelyin. Työnjako on tarkoituksenmukainen ja riskitön. Hen-</p>	<p>Tehtävänkuvia tarkastellaan ja päivitetään tarvittaessa.</p> <p>Museoissa otetaan käyttöön uudenlainen projektimuotoinen työskentelytapa vuoden 2019 alusta. Tällä pyritään parantamaan asiantuntemuksen oikeanlaista jakautumista sekä tiedon kulkua yksiköissä.</p> <p>Nuorisopalveluissa varmistetaan tiedon siirty-</p>	<p>Lakisääteiset vaatimukset huomioidaan henkilöstömitoituksessa.</p> <p>Nuorisopalveluissa kehitetään edelleen työparityöskentely, joka turvaa paremmin toiminnan jatkuvuuden poikkeustilanteissa.</p>	2= vähäinen riski

	<p>kilöston vahvuuksia hyödynnetään tasa-puolisesti ja toiveita kuunnellaan mahdollisuuksien mukaan (esim. erikoistumiset otetaan huomioon).</p> <p>Varhaiskasvatuksessa toimintakulttuurin muutoksella, Pro-koulutuksilla, on pyritty pitämään henkilöstö kehityksen / ajan tasalla. Tämä antaa myös henkilöstölle mahdollisuuden osallistua työn, toiminnan ja toimintaympäristön kehittämiseen. Jokaisella työntekijällä on työnkuvaus. Jokaisella työntekijällä on myös mahdollisuus ilmoittaa (kysytään vuosittain) halukkuutensa työnkiertoon (mm. terveydelliset tai kouluttautumissyöt).</p> <p>Museoiden henkilöstön tehtävänkuvaukset on päivitetty toukokuussa 2018. Henkilöstön mitoitus on parantunut, mutta varsinkin asiakaspalvelun tilanne on haavoittuva.</p> <p>Kirjaston tehtävänkuvaukset on tarkistettu keskeisten tehtävien osalta. Muilta osin päivitys jatkuu. Lyhytaikaiset sijaisuudet hoidetaan sisäisin järjestelyin.</p> <p>Nuorisopalveluiden tehtävänkuvaukset ovat ajan tasalla, mutta niissä on edelleen tarkasteltavaa. Sijaisuusjärjestelyt ovat olleet haasteellisia, koska henkilöstöä on vähän ja jokaisella on laajat ja erityisosaamista vaativat tehtävät. Lähivuo-</p>	<p>minen työntekijämuutoksissa. Riittäväillä henkilöresursseilla luodaan varma pohja eri toiminoille.</p> <p>Kirjaston tehtävänkuvat on pääsääntöisesti viety ajan tasalle vuoden 2018 aikana, loput käsitellään kevään 2019 aikana.</p> <p>Perusopetuksessa suurena haasteena on erityistä ja tehostettua tukea tarvitsevien lasten suuri määrä.</p>		
--	---	---	--	--

	<p>sien haasteena on eläköitymisiin / henkilöstön vaihtuvuuteen liittyvät haasteet.</p> <p>Soisalo-opistossa on hyvin erityyppisiä tehtäviä ja myös eritasoisia tehtävänkuvia. Varahenkilöjärjestelmä toimii soveltuvin osin. Työnjakoa ja tehtävänkuvia tarkastellaan jatkuvasti.</p> <p>Sairauslomien aikana on haasteellista järjestää toiminnot olemassa olevan henkilöstön puitteissa.</p>			
Tiedotus ja viestintä	<p>Toiminnassa on huomioitu kaupungin tiedottamiseen liittyvät yleiset ohjeet.</p> <p>Perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa tiedottaminen tapahtuu pääsääntöisesti Wilman kautta.</p> <p>Museoilla tiedotusta ja viestintää on kehitetty aktiivisesti, tulokset positiivisia.</p> <p>Kirjastossa on nimetty tapahtumatyöryhmä, joka suunnittelee ja hoitaa tapahtumiin ja tiedottamiseen liittyviä tehtäviä.</p> <p>Nuorisotoimessa tiedotus ja viestintä on tarkkaan mietittyä, monikanavaista ja oikea-aikaista. Pääasiallinen tiedotuskanava on Pohjois-Savon nuortenportaali Po1nt, tukena on myös Po1ntWarkaus-studio, mikäli osaava harjoittelija / materiaalin tuottaja löytyy.</p>	Viestintä- ja markkinointisuunnitelmaa kehitetään, päivitetään sekä toteutetaan ja tuloksia seurataan. Sosiaalisen median käyttöä pyritään lisäämään tiedottamisen ja viestinnän välineenä.	Tiedottaminen ja viestintä tapahtuu internetin, median sekä henkilökohtaisen viestinnän kautta. Sosiaalisen median käyttöä lisätään. Riskinä on tavoitteen viesti vastaanottajan.	2= vähäinen riski

	Soisalo-opistolla on laadittu viestintä- ja markkinointisuunnitelma, jonka pohjalta on laadittu vuosisuunnitelma 2019. Erityistä huomiota kiinnitetään kohderyhmämarkkinointiin ja markkinoinnin oikea-aikaisuuteen sekä monikanavaisuuteen.			
TYÖHYVINVOINTI JA TYÖSUOJELU Sairauspoissaolosten ja työkyvyttömyyden seuranta	<p>WATTI-mallia on noudatettu ja sen mukaisia työhyvinvointikeskusteluja on käyty.</p> <p>Sairauspoissaolosten hälytykset on käsitelty ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Sivistystoimessa sairauspoissaolosten määrää on lisääntynyt pitkien sairauspoissaolosten osalta.</p> <p>Työterveyshuollon toimimisessa ongelmana oli henkilöstöressurssien vähäisyys ja vaihtuvuus.</p>	<p>WATTI-mallia noudatetaan.</p> <p>Henkilöstöä on tarvittaessa muistutettu, että tekevät ajoissa sairaus- ja muut poissaoloilmoitukset Populukseen.</p> <p>Työterveyshuollon ja työhyvinvointikoordinaattorin kanssa on pidetty tarvittaessa yhteyttä.</p> <p>Työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen on kiinnitetty huomiota. Niitä pyritään vahvistamaan yhteisellä työtoiminnalla.</p>	Riskiä hallitaan tiivistämällä yhteistyötä työterveyshuollon kanssa.	3= kohtalainen riski
OSAAMISEN JOHTAMINEN JA KEHITTÄMINEN Kehityskeskustelut	<p>Kehityskeskustelut käydään pääsääntöisesti ajallaan ja niissä käydään myös osaamiseen ja koulutukseen liittyvät asiat läpi.</p> <p>Perusopetuksessa kehityskeskustelut käydään lukuvuosittain ja uusien työntekijöiden kanssa useamminkin.</p> <p>Tuetaan mahdollisuuksien mukaan työntekijän parasta osaamista ja vahvuuksia.</p> <p>Arvioidaan tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista työyhteisössä.</p> <p>Koulutustarpeet huomioidaan yksilöllisesti koko työyhteisön tar-</p>	Kehityskeskustelut käydään vuosittain henkilöstöpalveluiden ohjeisen mukaisesti. Tällä lisätään työyhteisön hyvinvointia sekä henkilöstön jaksamista.	Kehityskeskustelussa pitää pystyä käymään asiat lävitse luottamuksellisesti ja avoimesti.	1= merkityksetön riski

	<p>peet huomioiden ja työyhteisön kehittämisen kannalta.</p> <p>Varhaiskasvatuksessa on käytössä henkilökohtaiset kehityskeskustelut sekä tiimikehityskeskustelut, joissa käydään läpi myös koulutustoiveet. Mahdollisuus työnkiertoon sekä mahdollisuus osallistua työyhteisön kehittämiseen luovat hyvinvointia ja vähentävät sairauspoissaoloja.</p>			
--	---	--	--	--

2.1.7.1 Hallinto

Tilivelvolliset: sivistysjohtaja Timo Tuunainen, sivistyslautakunnan jäsenet

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	2 234	3 554	41 416	44 970	43 260	-1 711
Kulut	-292 861	-338 548	386	-338 162	-311 932	26 230
Toimintakate	-290 627	-334 994	41 802	-293 192	-268 672	24 519
Suunn. muk. poistot	-1 031	-1 226		-1 226	-4 088	-2 862
Tilikauden tulos	-291 658	-336 220	41 802	-294 418	-272 760	21 657
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Tarkennettuun talousarvioon nähden sivistystoimen hallinnon toimintakate alittui 24 519 €. Luottamusmiesten ja henkilökunnan kokouspalkkiot sekä sijaisten palkkoihin varatut määrärahat alittuivat, henkilöstökulujen alitus on yhteensä 11 903 €. Myös palvelujen ostot, erityisesti työterveyshuollon palvelujen osto, alittui. Palvelujen ostojen alitus on yhteensä 11 889 €.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	5	5	6	1
Määräaikaiset ja sijaiset	0	0	0	0
Yhteensä	5	5	6	1
Henkilötyövuodet 31.12.	4,8	5,0	2,6	-2,4

Hallinnon henkilöstömäärä on kasvanut yhdellä. Talouspäällikkö siirrettiin konsernihallinnosta sivistystoimen hallintoon.

2.1.7.2 Perusopetus

Tilivelvolliset: sivistysjohtaja Timo Tuunainen, sivistyslautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Könönpellon koulun peruskorjauksen hankesuunnitelma valmistui, mutta valtuusto päätti selvittää uuden koulun rakentamisvaihtoehdot. Kaupunginvaltuusto teki päätöksen kouluverkko-suunnitelmasta.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
ProKoulu ja ProVar-kaus toimintamallin varmentaminen tavoitteena syrjäytymisen väheneminen, henkilötyytyväisyyden lisääntyminen. KiVa-koulumallin varmentaminen koulukiusaamisen ehkäisemiseksi.	Asiakastytyväisyys Koulukiusaamista-paukset	Koulukiusaamista-paukset vähenevät 10 prosenttia edellisestä vuodesta (vuonna 2015: 44 kpl ja vuonna 2016: 37 kpl).	Asiakastytyväisyyskyselyn perusteella huoltajat ovat tyytyväisiä koulujen toimintaan. Yleisarvosana oli 4,5/5. Vuonna 2018 kirjattuja koulukiusaamista-pauksia oli 45. Vuonna 2017 koulukiusaamista-pauksia oli 51. Vähennyistä on 6 kpl, eli 11,8 %.	Toteutuu
Laadukkaasti tuotettu esi- ja perusopetus.	Laatukorttikysely	Tavoitteena on löytää esi- ja perusopetuksen kehitettävät kohteet sekä toteuttaa ne talousarvion puitteissa.	Ensisijaisena kehittämiskohteena on oppimisen, kasvun ja hyvinvoinnin tuki, jonka avaamista ja kehittämistä jatketaan vuonna 2019 OPH:n hankkeen ja prosessin avaamisen kautta.	Toteutuu
Oppimisympäristöjen ja pedagogiikan kehittäminen vastaamaan uutta opetussuunnitelmaa	Ryhmäkoko sekä henkilöstön koulutus.	Ryhmäkoot pystytään pitämään esi- ja perusopetuksen laatukorttien suositusten mukaisina (20-25). Henkilöstön koulutusta kehitetään yhdessä Keski-Savon kuntien kanssa.	Keski-Savon kunnat järjestävät säännöllisesti yhteisen VESO-päivän, jonka lisäksi kunnilla on yhteisiä koulutushankkeita. Luokkakoot ovat pysyneet laatukorttisuositusten mukaisina. Keskimääräinen 1-6 luokkien ryhmäkoko on 17 oppilasta ja 7-9 luokkien 20 oppilasta.	Toteutuu

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Oppilasmäärä ka/kalenterivuosi	1798,6	1771,4	-1,5
Nettomenot €/oppilas	8 304	8 828	6,3
Tuntimäärä/vko	3 511	3 545	1,0
€/opetustunti	4 254	4 391	3,2
Koulujen kiusaamistapaukset	51	45	-11,8
Perusopetuksen iltapäivätoiminta			
<i>Oma toiminta</i>			
osallistuneet oppilaat/lkm/ka	123,3	134,3	8,9
€/osallistuja/lukuvuosi	1 590	1 808	13,8
<i>Ostopalvelu*)</i>			
osallistuneet oppilaat/lkm/ka	26,5	13,4	-49,4
€/osallistuja/lukuvuosi	1 083	1 021	-5,8
<i>Oma toiminta ja ostopalvelu yhteensä</i>			
osallistuneet oppilaat/lkm/ka	149,8	147,7	-1,4
€/osallistuja/lukuvuosi	1 500	1 737	15,8

*) Iltapäivätoiminnan ostopalvelu päättyi 1.6.2018

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	972 756	617 306	29 559	646 865	932 489	285 624
Kulut	-16 133 185	-16 418 631	-440 166	-16 858 797	-16 827 121	31 676
Toimintakate	-15 160 429	-15 801 325	-410 607	-16 211 932	-15 894 632	317 300
Suunn. muk. poistot	-154 891	-273 400	0	-273 400	-276 167	-2 767
Tilikauden tulos	-15 315 320	-16 074 725	-410 607	-16 485 332	-16 170 799	314 533

=valtuustoon nähden sitovat erät

Perusopetuksessa toimintatuottojen ylitys muodostuu pääosin kotikuntakorvaustuotoista 161 454 €, muista yhteistoimintakorvauksista 39 954 €, iltapäivätoiminnan hoitopäivämaksuista 25 825 €, muista myyntituotoista 16 022 €, muista tuotoista 18 601 € sekä työllistämistukituotoista 11 666 €.

Perusopetuksen toimintakulut toteutuivat likimain talousarvion mukaisesti (99,8 %).

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	177	180	182	2
Määräaikaiset ja sijaiset	58	46	53	7
Yhteensä	235	226	235	9
Henkilötyövuodet 31.12.	204,5	208,1	208,1	0,0

Vakinaisen henkilöstön kasvu johtuu määräaikaisen henkilöstön vakinaistamisesta. Vuonna 2018 perusopetuksessa vakinaistettiin viisi koulunkäynninohjaajaa, lisäksi rekrytoitiin kaksi vakinaista kasvatusohjaajaa ja yksi erityisopettaja. Vakinaisen henkilöstön lisäys näkyy määräaikaisen henkilöstön vähennyksenä.

2.1.7.3 Varhaiskasvatus

Tilivelvolliset: varhaiskasvatuspäällikkö Anne Kumpulainen, sivistyslautakunnan jäsenet

Olellaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Varhaiskasvatuksessa on valmistauduttu maakunnalliseen perhekeskusmalliin hakemalla rahoitusta Perheen taloon. Varhaiskasvatuksen palveluprosessia on sähköistetty ottamalla käyttöön sähköinen hoitoaikojen ilmoittaminen ja sähköinen päiväkirja.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Uuden varhaiskasvatussuunnitelman toteuttaminen koko Varkauden varhaiskasvatuksessa.	Kansallinen arviointi (KARVI) ja yksikkökohtaisen toimintasuunnitelman toteutumisen arviointi keväällä 2018.	Kyselyjen tulokset vähintään keskitasoa tai parempia.	Varhaiskasvatussuunnitelman yksikkökohtaiset toteutumissuunnitelmat laadittiin kesäkuuhun 2018 mennessä. Arvioinnin perusteella seuraavan toimintakauden painotukseksi nousivat vuorovaikutustaidot sekä oppimisympäristön kehittäminen. Nämä painotuksia huomioidaan vuoden 2019 toimintasuunnitelmissa ja niihin suunnataan myös koulutusta (pro-koulutus). Valtakunnalliseen varhaiskasvatuksen KARVI -kyselyyn (kansallinen arviointi) vastattiin aikataulussa, ja sen toteuttamisesta järjestettiin AVI:n toimesta koulutusta esimiehille.	Toteutuu
Sähköiset palvelut ovat käytössä sekä kunnallisessa että yksityisessä palvelussa.	Viestintä ja hoitoaikojen ilmoittaminen tapahtuu sähköisesti.	Kaikilla varhaiskasvatuspalvelun asiakkaila on tasapuolisesti käytössä sähköiset palvelut: viestintä ja hoitoaikojen ilmoittaminen.	Sähköiset palvelut (sähköinen hoitoaikojen ilmoittaminen, sähköinen päiväkirja ja viestintä) ovat käytössä kaikissa kaupungin päivähoitoyksiköissä. Yksityisillä päiväkodeilla on omat vastaavat sähköiset palvelut käytössä. Wilma viestintäkanava on käytössä varhaiskasvatuksessa (jatkumo esi- ja perusopetukseen sekä toiselle asteelle). Yksityisillä päiväkodeilla on vastaavat omat sähköisen viestinnän palvelut käytössä.	Toteutuu
Pro käyttäytymismallien jalkauttaminen varhaiskasvatukseen.	Varkauden varhaiskasvatuksen Pro-mittari.	Henkilöstö sitoutuu Pro-toimintakuuriin yli keskitason.	Kaikki Varkauden kaupungin päiväkodit ovat ilmoittautuneet mukaan	Toteutuu

			Pro - toimintakulttuurimuutok- seen. Henkilöstön koulut- tamisesta vastaavat Jy- väskylän yliopisto ja Itä- Suomen yliopisto. Koulut- tus jatkuu ainakin v.2019 loppuun saakka. Koulut- ukseen osallistuvat johta- jat ja 1-3 työnteki- jää/yksikkö. Yksiköissä on pro-tiimit, jotka toteuttavat pro käyttäytymismallien jalkauttamista varhaiskas- vatukseen.	
--	--	--	--	---

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Suoritteet yhteensä	160 515	169 684	5,7
Oma toiminta			
hoitopäivät yhteensä	119 317	116 223	-2,6
josta esiopetuspäivät yhteensä	29 977	25 836	-13,8
josta perhepäivähoito	8 085	5 694	-29,6
€/hoitopäivä	68	66	-2,9
Hoitopaikkojen määrä			
<i>päiväkodit (ka)</i>	458	440	-3,9
näistä esiopetuspaikat päiväkodeissa (ka)	74	53	-28,2
€/päiväkotipaikka	12 870	12 885	0,1
€/esiopetuspaikka päiväkodilla	6 879	8 783	27,7
<i>pienten koulu, esiopetus ja hoito</i>	107	100	-6,5
€/pienten koulujen esiopetus ja hoito	8 678	9 894	14,0
<i>perhepäivähoito</i>	52	40	-23,1
€/perhepäivähoitopaikka	14 333	13 774	-3,9
Ostopalvelut			
hoitopäivät yhteensä	41 198	53 461	29,8
josta esiopetuspäivät yhtensä	3 690	3 734	1,2
josta yksityinen perhepäivähoito	4 133	4 676	13,1
€/hoitopäivä (sis. esiopetuksen)	32	37	17,1
ostopalvelu/hoitopaikat	198	198	0,0
näistä esiopetuspaikat	21	21	0,0
perhepäivähoito/yksityinen	22	22	0,0
€/hoitopaikka Aarrearkku/Touhula (sis. esiopetuksen)	7 694	8 877	15,4
€/hoitopaikka Nappula/Pilke	6 627	7 728	16,6
€/hoitopaikka yksityiset päivähoitajat	5 716	8 034	40,6

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	1 074 345	807 536	-48 331	759 205	790 575	31 370
Kulut	-11 295 504	-11 254 718	-82 417	-11 337 135	-11 148 786	188 348
Toimintakate	-10 221 159	-10 447 182	-130 748	-10 577 930	-10 358 211	219 718
Suunn. muk. poistot	-25 268	-21 350	0	-21 350	-15 723	5 627
Tilikauden tulos	-10 246 427	-10 468 532	-130 748	-10 599 280	-10 373 934	225 345

=valtuustoon nähden sitovat erät

Varhaiskasvatuksen tuotot toteutuivat likimain tarkennetun talousarvion mukaisesti 31 370 € (4,1 %) ennakoitua paremmin. Varhaiskasvatuksessa hoitopäivämaksuja kertyi 26 498 € ennakoitua enemmän.

Kulut toteutuivat 188 348 € (1,7 %) alle arvioidun. Talousarvion alitus johtuu pääosin lasten kotihoidontuesta joka toteutui 161 219 € alle arvioidun. Muilta osin varhaiskasvatus toteutui lähes talousarvion mukaisesti.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	144	145	144	-1
Määräaikaiset ja sijaiset	23	16	22	6
Yhteensä	167	161	166	5
Henkilötyövuodet 31.12.	171,9	151,7	153,4	1,7

Vuoden 2017 tilinpäätökseen nähden varhaiskasvatuksen henkilöstömäärä on likimain samalla tasolla. Henkilötyövuosina tarkasteltuna henkilöstömäärä on vähentynyt 18,5 henkilötyövuodella vuodesta 2017.

2.1.7.4 Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Tilivelvolliset: sivistysjohtaja Timo Tuunainen, sivistyslautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Museoiden sisällissodasta kertova Vihan Värit-näyttely ja kesänäyttely TaideVarkaus60+, kuten myös muut museoiden näyttelyt ja tapahtumat tavoittivat yleisöä runsaasti. Yleisöä sekä tapahtumissa, että näyttelyissä on ollut keskivertoa runsaasti enemmän. Kävijöitä oli lähes 5000 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna. Koululais- ja opiskelijakontaktitavoitteet toteutuivat myös hienosti. Aktiivinen näyttely- ja tapahtumatoiminta syö kuitenkin aina resursseja muulta toiminnalta ja tänä vuonna kokoelmatyön toteuma on ollut varsin matala. Museoiden osallisuuden ja vapaaehtoistyön kehittäminen on ollut myös iso osa vuoden 2018 toimintaa. Teollisuuden tekijät-hankeella on tehty kymmeniä teollisuushistoriaan liittyviä haastatteluja yhdessä vapaaehtoisverkoston kanssa. Vuoden 2018 aikana museoiden sisäisen kehittämisen toimenpiteenä toteutettiin itsearviointi, sekä osallistuttiin museoiden Vertaiskehittämisfoorumiin. Museoiden tilahanke eteni vuoden aikana hankesuunnitelmavaiheeseen. Hankesuunnitelma valmistuu helmikuussa 2019.

Kirjaston kokoussalissa alkoi helmikuussa Seniorikahvilatoiminta. Ohjelmallisessa kahvilassa asiakkaat pyörittävät toimintaa jota kirjasto organisoii. Varkaus 18 – tapahtumaviikolla 18.–25.2 pääkirjastossa oli yleisöluento ja sitä seurannut vilkas keskustelutilaisuus. Kirjailijatapahtumassa vieraana oli Sirpa Kähkönen. Lisäksi kirjastossa oli laaja aiheeseen liittyvä kirjanäyttely sekä ajanhengen mukaista sisustusta ja esineistöä. Huhtikuussa palkittiin ensimmäisen kerran eniten lainaavat aikuis- ja lapsiasiakkaat. Syyskuussa käynnistyi hankkeen kirja- ja mediakerho Ryhmä Wau! 3-6 -luokkalaisille. Kerhossa on tutustuttu mm. videoiden tekoon. Kerhotoiminta jatkuu vuoden 2019 puolella. Vuoden 2018 investointimäärärahalla uusittiin pääkirjaston kokoussalin pöydät.

Nuorisopalvelut toimivat vuoden 2018 ajan edelleen pääosin kaupunginkirjastolla Nuorten talon viivästymisen vuoksi. Tämän hetkisen tiedon mukaan rakennus on otettavissa käyttöön vuoden 2019 keväällä. Huolimatta Nuorten talon korjaustöiden viivästymisestä, nuorten matalan kynnyksen palvelupaikka Ohjaamo Warikauden käynnistyi 1.2.2018. Laaja-alaisessa yhteistyössä ovat mukana Varkauden kaupungin nuorisopalve-

lut, työllisyyspalvelut, terveystoimi, psykososiaaliset palvelut sekä Pohjois-Savon TE-toimisto. Pohjois-Savoon palkattiin TEM:in rahoituksella kaksi TE-palveluiden asiantuntijaa, toinen lisälmeen ja toinen Varkauteen. Ohjaamo on avoinna kahtena päivänä viikossa, asiakaskäyntejä kirjattiin helmi-joulukuun välisenä aikana 664. Ohjaamo Warkaus markkinoi palveluja vahvasti sosiaalisessa mediassa ja mm. jalkautumalla erilaisiin tapahtumiin ja järjestämällä ajankohtaisia tapahtumia (esim. kesätyönhaku).

Osallisuuden osalta rakenteet ovat vahvat ja vahvistumassa. Nuorisovaltuusto Wanuvan jäsenillä on puhe- ja läsnäolo-oikeus kaupunginvaltuustossa, sivistyslautakunnassa, liikunta- ja vapaa-aikalautakunnassa sekä uudessa nuorisajaoksessa. Nuorisojaksen päätöksen mukaisesti aloitettiin PopUp-nuorisokahvilan suunnittelu jonka tiimoilta nuorten toiveita kartoitettiin erilaisissa nuorten vaikuttajaryhmissä. Myös suunnittelutyössä oli mukana avoin nuortenryhmä. Nuorisopalvelut oli mukana osallistuvan budjetoinnin pilotoinnissa: Nuorten pilottityöryhmä kokoontui läpi koko vuoden toteuttaen koko peruskoulun ikäluokan kattaneen kiusaamisen vastustuskampanjan jossa vierailijoina olivat Duudsonit. Ryhmä tuki myös varkautelaisten lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia. Osallistuva budjetointi kytketään osaksi nuorisopalvelujen normaalia toimintaa ilman erityistä lisämäärärahaa, taustalla on sekä nuorisojaksen että nuorisovaltuuston tuki. Osallisuus huomioidaan kaikessa toiminnassa nuorisopalveluilla.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Kirjaston aineistomääräraha nousee lähelle valtakunnallista keskiarvoa	Kirjastoaineiston hankintaan käytetty rahamäärä	Valtakunnallinen keskiarvo	Vuonna 2017 koko maan kirjastoaineistomääräraha suhteessa asukaslukuun oli 6.75, Varkauden suhdeluku oli tuolloin 4.3. Vuoden 2018 talousarviossa kirjastoaineiston hankintamäärärahaa nostettiin, minkä johdosta Varkauden vastaava suhdeluku oli vuoden 2018 lopussa 5.2., parannusta liki 21 %.	Toteutuu osittain
Sähköisten palvelujen (mm. sanoma- ja aikakauslehtipalvelut) ja e-aineistojen lisääminen kirjaston asiakkaiden käyttöön	Hankitun aineiston määrä	Sähköisiä palveluja on otettu käyttöön ja e-aineistoja on hankittu määrällisesti enemmän kuin vuonna 2017	Lumme-kirjastot tarjoavat asiakkaiden käyttöön monipuolisesti erilaisia e-aineistoja. E-kirjojen ja e-äänikirjojen lisäksi on e-lehtiä, e-sanakirja ja musiikkipalveluja verkossa. Varkauden kaupunginkirjaston panostus e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin kasvoi merkittävästi. Vuonna 2017 näihin aineistoihin käytettiin 550 euroa, vuonna 2018 aineistojä hankittiin 2 543 eurolla.	Toteutuu
Laadukkaiden kirjastopalveluiden toteuttaminen	Lainojen määrä	Vuoden 2017 taso	Koha-kirjastojärjestelmän uuden raportointiohjelman käyttöönotto on viivästynyt minkä vuoksi järjestelmästä saadut lainausluvut tarkentuvat myöhemmin keväällä. Käytössä olevan kokonaislainausluvun (237 976 lainaa) perusteella lainaus on vähentynyt vuoteen 2017 verrattuna 8,2 %.	Toteutuu osittain

Kulttuuriperintötiedon saavutettavuuden parantaminen	<p>Museoiden kävijämäärät</p> <p>Verkkopalveluiden käyttäjämäärät</p> <p>Aineiston digitointimäärät ja Piipunjuurella.fi-palvelussa julkaistujen objektien määrä</p> <p>Koululaiskontaktien määrä</p>	<p>Näyttelykävijöiden määrä 10 000 henkilöä</p> <p>Verkkopalveluiden käyttäjämäärä kasvaa 20 % vuoden 2016 tasosta (v. 2016 16 539 yksittäistä istuntoa sara-nat.fi ja piipunjuurella.fi sivustoilla)</p> <p>Piipunjuurella-tietokannassa julkaistaan vähintään 2 000 uutta objektia</p> <p>Koululaiskontaktien määrä kasvaa 10 % vuoden 2017 tasosta (800 museokävijää, lisäksi n. 250 oppilasta kouluilla)</p>	<p>Näyttelyiden kokonaiskävijämäärä vuonna 2018 oli 13 451 henkilöä eli tavoite ylittyi 34,5 %.</p> <p>Verkkopalveluissa yksittäisiä istuntoja vuonna 2018 oli 16 372 kappaletta, mikä jää noin prosentin vuoden 2016 tasosta. Saranat.fi sivuston tekniset ongelmat rajoittavat sen käyttöä mm. koulujen opetuskäytössä, mihin se on suunnattu</p> <p>Piipunjuurella.fi -sivustolla julkaistiin yhteensä 448 objektia, mikä jää tavoitteesta reilusti. Tavoitteeseen ei päästy sillä henkilöstön resurssit olivat kiinni muun muassa asiakirjarkistotyössä joka toistaiseksi ei näy piipunjuurella-tilastossa sekä näyttely/ tapahtumatoiminnassa (mm. sisällissodan muistovuosi).</p> <p>Näyttelykäynnit 1087 oppilasta/ varhaiskasvatuksen ryhmäkävijää, tämä on 3,5 % enemmän kuin vuonna 2017, pelkästään näyttelyissä vierailleisiin verrattuna 35,8 % enemmän kuin vuonna 2017. Vuonna 2018 ei ole tilastoituja kouluvierailuita/ luentoja</p>	Toteutuu osittain
Nuorten talon toiminnan käynnistyminen	Nuorten talon toiminta käynnistyy	Nuorten talo on avoinna ja matalan kynnyksen palvelupaikka on toiminnassa	<p>Nuorten talon oletettua vaativammat korjaustyöt siirsivät uusiin tiloihin siirtymisen keväälle 2019. Korvaavana toimintana järjestettiin nuorten osallisuusprosessina 11 kerran Pop Up-nuokkari.</p> <p>Ohjaamo Warkaus, nuorten matalan kynnyksen monialainen palvelupaikka, aloitti väliaikaistiloissa 1.2.2018.</p>	Toteutuu osittain
Nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen lisääminen	Nuorten osallistumisen foorumeiden lukumäärä	yksilöinti/lukumäärä	<p>Nuorisovaltuusto Wanuvan kokoukset: 11 kokousta / 18 osallistujaa</p> <p>Nuorten Warjovaltuuston kokoukset: 2 kokousta / 42 osallistujaa</p>	Toteutuu

			Lastenparlamentti Warpaset: 2 kokousta / 45 osallistujaa Lastenparlamentti Warpasten Hulvattomat ideat -työpaja: 13 osallistujaa Vaikuttajaryhmien tapaami- set: 5 kertaa / 72 osallistujaa Osallistuvan budjetoinnin pilottiryhmä: 10 kertaa / 7 osallistujaa PopUp Nuorisokahvilan suunnitteluryhmä: 12 osallis- tujaa Nuorisovaltuusto Wanuvalla 4 foorumia/kk joissa nuoriso- valtuustolaisilla läsnäolo- ja puheoikeus: valtuusto (1 nuori edustaa, muissa 2), nuorisajaos, sivistyslautakun- ta, liikunta- ja vapaa- aikalautakunta	
--	--	--	---	--

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Kulttuuripalvelut			
Avustukset €/vuosi	27 650	26 350	-4,7
€/asukas	1,31	1,26	-3,2
Varkauden Teatterin kannatusyhdistys/yhteistoimintasopimus*)			
Avustus €	430 000	0	-100,0
€/asukas	20,3	0,0	-100,0
Kirjastopalvelut			
Lainat kpl/vuosi**)	259 291	237 976	-8,2
Lainat €/laina	3,4	3,8	13,1
Hankinnat/vuosi kpl**)	4 797	3 122	-34,9
€/asukas	42,2	43,9	4,1
Museopalvelut			
Digitoidut ja luetteloidut valokuvat	1 306	312	-76,1
Digitoidut ja luetteloidut esineet	135	114	-15,6
Sijoitetut taideteokset	88	102	15,9
Museo/kävijät	3 136	9 706	209,5
Kanavamuseo/kävijät	4 872	3 745	-23,1
€/asukas	20,4	23,3	14,3
Nuorisopalvelut			
Avoin nuorisotoiminta, tuntia/asiakaskäynnit	1464/2391	656/2235	-808/-156
Eriyisnuorisotyö, tuntia/yksittäiset asiakkaat	805,5/196	1104/152	298,5/-44
Etsivä nuorisotyö, tuntia/yksittäiset asiakkaat	533/117	620/107	87/-10
Ohjaamo	0/0	279/664	279/664
Nuorisopalvelujen tapahtumat***)	4 520	4 070	-10,0
€/asukas	19,9	22,2	11,8

*) Siirretty kaupunginhallituksen alle

**) Koha-kirjastojärjestelmän raportointiohjelman käyttöönotto viivästyi, minkä vuoksi todelliset laina- ja hankintamäärät tarkentuvat keväällä 2019

***) Nuorisopalveluiden tapahtumat vuonna 2018:

Monodisco, Punainen Liitu – liikennevalistuskampanja, kutsunnat, mediataitoviikko, ysikortin jakotilaisuus, kulttuuriperintöinfo, Tarinoiden Taulumäen graffitipaja, Talvi Vekara, Kesä Vekara, Po1nt-nuortenraati, Osallistuvan budjetoinnin pilotin Duudson-tapahtuma, ryhmätykset

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	540 657	181 706	66 586	248 292	273 984	25 692
Kulut	-3 603 338	-2 119 237	-244 032	-2 363 269	-2 222 581	140 688
Toimintakate	-3 062 681	-1 937 531	-177 446	-2 114 977	-1 948 597	166 380
Suunn. muk. poistot	-73 462	-33 230	0	-33 230	-16 120	17 110
Tilikauden tulos	-3 136 143	-1 970 761	-177 446	-2 148 207	-1 964 717	183 490

=valtuustoon nähden sitovat erät

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen tuotot toteutuivat 25 692 € (10,3 %) ennakoitua parempina. Merkittävin tästä on työllistämistukien osuus 16 481 €. Kirjastopalvelujen myyntituotot toteutuivat 6 697 € ja sakkomaksut 3 447 € ennakoitua parempina. Nuorisopalvelujen toimintatuotot toteutuivat 7 195 € ennakoitua parempina (tästä työllistämistukien osuus 5 100 €). Museopalveluiden tuotot toteutuivat 8 088 € alle arvioidun.

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen toimintakulut toteutuivat 140 688 € (94,0 %) alle arvioidun. Tästä kirjastopalvelujen osuus oli 47 399 € (toteutuma 95,6 %). Kirjastopalvelujen alitus johtuu pääosin henkilöstökuluista. Suunniteltua hanketyöntekijää ei ollut tarpeen palkata, sillä hankkeet eivät toteutuneet suunnitellussa laajuudessa. Museopalveluiden toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti 1 041 € (0,2 %) alle arvioidun. Nuorisopalvelujen toimintakulut toteutuivat 92 433 € alle arvioidun. Nuorten talon toiminnan käynnistämiseen varatut määrärahat jäivät käyttämättä, sillä nuorten talon peruskorjaus jatkuu keväälle 2019 asti. Kulttuuripalvelut toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti 185 € (0,2 %) yli ennakoitua.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	27	29	28	-1
Määräaikaiset ja sijaiset	8	5	9	4
Yhteensä	35	34	37	3
Henkilötyövuodet 31.12.	39,8	30,0	35,1	5,1

Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen henkilöstömäärä on kasvanut TP2017 verrattuna kahdella henkilöllä, yksi määräaikainen ja yksi vakinainen henkilö. Henkilötyövuodet 31.12. ovat vähentyneet 4,7:llä.

Erittely vastuualueittain

Kulttuuripalvelut

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	0	0	0	0	0	0
Kulut	-519 950	-88 230	1 805	-86 425	-86 610	-185
Toimintakate	-519 950	-88 230	1 805	-86 425	-86 610	-185
Suunn. muk. poistot	-2 472	-19 730	0	-19 730	-1 730	18 000
Tilikauden tulos	-522 422	-107 960	1 805	-106 155	-88 340	17 815

Kirjastopalvelut

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	111 684	65 307	34 828	100 135	126 719	26 584
Kulut	-1 004 241	-981 365	-106 087	-1 087 452	-1 040 053	47 399
Toimintakate	-892 557	-916 058	-71 259	-987 317	-913 334	73 983
Suunn. muk. poistot	-8 983	-5 500	0	-5 500	-11 960	-6 460
Tilikauden tulos	-901 540	-921 558	-71 259	-992 817	-925 294	67 523

Museopalvelut

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	68 262	58 123	10 364	68 487	60 400	-8 087
Kulut	-499 432	-500 889	-45 868	-546 757	-545 716	1 041
Toimintakate	-431 170	-442 766	-35 504	-478 270	-485 316	-7 046
Suunn. muk. poistot	-7	0	0	-7	-2 430	-2 430
Tilikauden tulos	-431 177	-442 766	-35 504	-478 270	-487 746	-9 476

Nuorisopalvelut

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	72 179	58 276	21 394	79 670	86 865	7 195
Kulut	-493 087	-548 753	-93 882	-642 635	-550 202	92 433
Toimintakate	-420 908	-490 477	-72 488	-562 965	-463 337	99 628
Suunn. muk. poistot	0	-8 000	0	-8 000	0	8 000
Tilikauden tulos	-420 908	-498 477	-72 488	-570 965	-463 337	107 628

2.1.7.6 Soisalo-opisto

Tilivelvolliset: rehtori, sivistyslautakunnan seutuajaoston jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Leppävirran kunta irtisanoutui Soisalo-opistosopimuksesta 1.1.2018 alkaen, joten Soisalo-opisto ei järjestänyt vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaista opetusta vuonna 2018 leppävirtalaisille.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Kuntalaiset aktiivisina toimijoina	Opetustunti-, opiskelija- ja kävijämäärät	Koulutustarjonta vuoden 2017 tasolla huomioiden Leppävirran irtisanoutuminen Soisalo-opistosta	Vapaan sivistystyön opetustuntimäärä toteutui saman tasoisena kuin vuonna 2017. Opiskelijoiden määrä kasvoi 0,6 % verran vuodesta 2017. Taiteen perusopetuksen opetustuntimäärä laski 0,6 %. Opiskelijoiden määrä kasvoi 6,7 %.	Toteutuu
Laadukkaan opetuksen ja koulutuksen sekä alueellisten kulttuuritapahtumien järjestäminen	Asiakaspalaute ja opetustuntien ja tapahtumien määrä	Toiminta toteutetaan 2017 laajuisena ja tasoisena huomioiden Leppävirran irtisanoutuminen Soisalo-opistosta	Asiakaspalautteen ja kyselyjen perusteella asiakkaat ovat tyytyväisiä opetukseen. Opiston järjestämien tapahtumien ja niissä kävijöiden määrä on lisääntynyt.	Toteutuu
Toiminta toteutetaan kustannustehokkaasti	€/opetustunti €/opiskelija	Kustannukset pysyvät vuoden 2017 tasolla	€/opetustunti ja €/opiskelija kustannukset nousivat hieman, johtuen mm. henkilöstömenojen (palkankorotukset ja lomarahat) ja yleisestä kustannustason noususta.	Toteutuu osittain
Varmistetaan henkilöstön osaaminen ja hyvinvointi laadukkaan johtamisen avulla	Koulutuspäivien määrä	Koulutuspäivien määrä suurempi kuin vuonna 2017	Koulutuspäivien määrä on pysynyt vuoden 2017 tasolla.	Toteutuu

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Vapaa sivistystyö			
Opetustunnit	18129	14437	-20,4
Opiskelijat	8360	6748	-19,3
€/opetustunnit	48	59	22,9
€/opiskelija	104	126	21,2
€/asukas	41,2	40,9	-0,7
€/opistoalueen asukas	22,2	29,4	32,6
TP2018 opistoalue Varkaus, Heinävesi, Joroinen*)			
Laaja taiteen perusopetus			
Opetustunnit	11 976	11 624	-2,9
Opiskelijat	872	867	-0,6
€/opetustunnit	57	59	3,9
€/opiskelija	779	795	2,1
€/asukas	32,1	33,1	3,0
€/opistoalueen asukas	17,3	12,9	-25,4
TP2018 opistoalue Varkaus, Joroinen, Pieksämäki, Leppävir- ta*)			
Yleinen taiteen perusopetus			
Opetustunnit	3 407	3 351	-1,6
Opiskelijat	1 098	1 135	3,4
€/opetustunnit	73	70	-4,1
€/opiskelija	226	208	-8,0
€/asukas	11,7	11,3	-3,6
€/opistoalueen asukas	6,3	8,1	28,5
TP2018 opistoalue Varkaus, Heinävesi, Joroinen*)			
Kehittäminen ja koulutus			
Koulutuspalvelut			
Koulutukset	72	90	25,0
Opetustunnit	387	632	63,3
Opiskelijat	750	1 411	88,1
Lastenkulttuurikeskus Verso			
Tapahtumat	977	1 118	14,4
Kävijät	28 435	29 428	3,5

*) €/opistoalueen asukas on laskettu kulloisenkin opetuksen järjestämisalueen mukaan

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali-
Tuotot	1 140 549	1 019 958	-7 658	1 012 300	1 108 550	96 250
Kulut	-3 005 597	-2 703 807	-126 698	-2 830 505	-2 973 097	-142 592
Toimintakate	-1 865 048	-1 683 849	-134 356	-1 818 205	-1 864 547	-46 342
Suunn. muk. poistot	-2 124	-4 350	0	-4 350	-10 922	-6 572
Tilikauden tulos	-1 867 172	-1 688 199	-134 356	-1 822 555	-1 875 469	-52 914

=valtuustoon nähden sitovat erät

Soisalo-opiston toimintatuotot toteutuivat 96 250 € (9,5 %) ennakoitua paremmin. Vapaan sivistystyön tuotot toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti, ylitystä 4 320 € (1,1 %). Taiteen laajan perusopetuksen toimintatuotot toteutuivat 5 197 € (1,9 %) alle arvioidun. Taiteen yleinen perusopetus toteutui 7 729 € (6,8 %) ennakoitua paremmin. Kehittäminen ja koulutus toteutui 89 398 € (38,8 %) ennakoitua paremmin. Budjetoitujen

toimintatuottojen ylitys kohdistuu pääosin myyntituottoihin 65 839 €, (79,5 %) (Verson myyntituotot, kuntien osuudet, katujuna, nukkekoti) sekä tukiin ja avustuksiin 39 359 €(37,7 %).

Tarkennettuun talousarvioon nähden Soisalo-opiston kulut ylittyivät 142 592 € (5 %). Vapaan sivistystyön koulutuksen kulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti, 6 230 € (0,5 %) alle arvioidun. Myös laaja taiteen perusopetus toteutui lähes talousarvion mukaisesti, 7 394 € (0,8 %) yli arvioidun. Taiteen yleinen perusopetus ylittyi 29 772 € (9,1 %) (lähes puolet ylityksestä kohdistui rakennusten ja huoneistojen vuokriin). Kehittämisen ja koulutuksen toimintakulut ylittyivät 111 656 € (37,8 %).

Hyvästä tuottojen kehityksestä johtuen toimintakate ylittyi vain 46 342 € (2,5 %). Toimintakatteen ylittymisen taustalla vaikuttaa edelleen Leppävirran irtautuminen seutuopistosta.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	28	29	27	-2
Määräaikaiset ja sijaiset	12	6	11	5
Yhteensä	40	35	38	3
Henkilötyövuodet 31.12.	33,9	33,4	33,1	-0,3

Vakinaisen henkilöstön määrä on vähentynyt yhdellä vuoden 2017 tilinpäätökseen nähden, sillä suunnitelluopettajan tehtävä täytettiin määräaikaisesti. Määräaikaiset ja sijaiset 31.12. sisältää 6 määräaikaista ja 5 sijaista.

2.1.8 LIIKUNTA- JA VAPAA-AIKATOIMI

Tilivelvolliset: Sivistysjohtaja Timo Tuunainen, liikunta- ja vapaa-aikalautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Liikunta- ja vapaa-aikatoimessa on panostettu terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen sekä yhteistyöhön kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Liikunta- ja vapaa-aikatoimen investoinnit ovat käynnistyneet suunnitellun mukaisesti.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Turvataan kuntalaisille laadukkaat edellytykset liikunnan harrastamiseen.	Kävijämäärät	Kävijämäärät vuoden 2017 tasolla.	Kävijämäärät ovat toteutuneet osittain. Uimahallin kävijämäärä laski 12,6 %. Kämärin alueen kävijämäärä laski 18,5 %, vähennystä oli erityisesti ison tekojäradan ja hiekkatekonurmen käyttömäärissä. Varkauden liikuntatalon kävijämäärä kasvoi 6,8 %.	Toteutuu osittain
Liikuntaneuvonnan ja liikunnanohjauksen käynnistäminen; painopisteenä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.	Asiakaskontaktit	50 uutta asiakaskontaktia.	Liikuntaneuvonnan ja liikuntaohjauksen asiakaskontaktit lisääntyivät edellisestä vuodesta 149:llä.	Toteutuu
Sähköisten TIMMI-ohjelmistojen - avustukset ja tilanvaraukset - täysimittainen käyttöönotto.	Käsitellyt avustukset. Sähköisesti käsitellyt tilanvaraukset	Kaikki liikuntapalvelujen avustukset käsitellään sähköisesti. Liikuntatilojen varaukset siirtyvät sähköisesti käsiteltäviksi vuoden 2018 aikana.	Avustukset on käsitelty Timmin kautta. Tilavarausten osalta ohjelman käynnistämisen tapahtuu alkuvuodesta 2019.	Toteutuu osittain

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Liikuntapalvelut			
Uimahalli Ilopisara/kävijät	129 085	112 796	-12,6
Uimahalli netto €/kävijä	3,6	5,7	56,4
Varkauden liikuntatalo/kävijät	90 152	96 249	6,8
Kämärin alue/kävijät	85 917	69 996	-18,5
Avustaminen			
Moottoriturheilukeskus €/asukas	0,5	0,5	1,5
Vattuvuori €/asukas	3,1	4,8	56,2
Muut avustukset €/asukas	3,8	4,1	7,9
Avustukset yhteensä €/asukas	7,3	9,4	27,8

Kämärin harjoitusjäähallin käyttöönotto viivästyi syksyllä 2018 saneerauksen vuoksi. Suurimmat käyttömäärien vähennykset kohdistuivat Kämärin ison tekojäradan sekä hiekkatekonurmen käyttöön.

Vuoden 2017 tunnusluvut ovat koko kalenterivuodelta, eli sivistystoimen sekä liikunta- ja vapaa-aikalautakunnan tunnusluvut yhteensä.

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	331 386	647 401	-122 632	524 769	552 997	28 228
Valmistun omaan käyttöön			29 252	29 252	29 916	664
Kulut	-1 613 957	-3 200 901	-124 733	-3 325 634	-3 246 935	78 699
Toimintakate	-1 282 571	-2 553 500	-218 113	-2 771 613	-2 664 022	107 591
Suunn. muk. poistot	-104 746	-183 700	0	-183 700	-171 477	12 223
Tilikauden tulos	-1 387 317	-2 737 200	-218 113	-2 955 313	-2 835 499	119 814

=valtuustoon nähden sitovat erät

Liikunta- ja vapaa-aikatoimen toimintakate toteutui ennakoitua parempana vuoden lopussa tehtyjen sisäisten vuokrien tasauksen johdosta (ennakoimaton sisäisten vuokrien hyvitys oli 106 000 €). Ilman hyvitystä toimintakate olisi toteutunut suunnitellun mukaisesti.

Erittely vastuualueittain**Liikunta- ja vapaa-aikatoimen hallinto****TALOUS**

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	0	0	0	0	0	0
Kulut	-9 410	-32 191	-21 959	-54 150	-55 318	-1 168
Toimintakate	-9 410	-32 191	-21 959	-54 150	-55 318	-1 168
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-9 410	-32 191	-21 959	-54 150	-55 318	-1 168

Liikuntapaikkasuunnittelu**TALOUS**

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot						0
Kulut						0
Toimintakate						0
Suunn. muk. poistot	0	0	0		-1 558	-1 558
Tilikauden tulos	0	0	0	0	-1 558	-1 558

Liikuntapalvelut**TALOUS**

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	4 340	20 901	-9 345	11 556	15 027	3 471
Kulut	-72 686	-181 961	14 455	-167 506	-144 255	23 251
Toimintakate	-68 346	-161 060	5 110	-155 950	-129 228	26 722
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-68 346	-161 060	5 110	-155 950	-129 228	26 722

Liikuntapaikat ja alueet

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	327 046	626 500	-113 287	513 213	537 969	24 756
Valmistus omaan käyttöön			29 252	29 252	29 916	664
Kulut	-1 377 208	-2 791 749	-117 229	-2 908 978	-2 852 361	56 617
Toimintakate	-1 050 162	-2 165 249	-201 264	-2 366 513	-2 284 476	82 037
Suunn. muk. poistot	-100 122	-183 700	0	-183 700	-160 897	22 803
Tilikauden tulos	-1 150 284	-2 348 949	-201 264	-2 550 213	-2 445 373	104 840

Avustaminen

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	0	0	0	0	0	0
Kulut	-154 654	-195 000	0	-195 000	-195 000	0
Toimintakate	-154 654	-195 000	0	-195 000	-195 000	0
Suunn. muk. poistot	-4 624	0	0	0	-9 023	-9 023
Tilikauden tulos	-159 278	-195 000	0	-195 000	-204 023	-9 023

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	14	17	15	-2
Määräaikaiset ja sijaiset	9	6	10	4
Yhteensä	23	23	25	2
Henkilötyövuodet 31.12.	19,7	21,8	24,1	2,3

Vuoden 2017 tilinpäätökseen verrattuna vakinaisten määrä kasvoi yhdellä henkilöllä (toimistosihteerillä). Määräaikaisten ja sijaisten määrä kasvoi myöskin yhdellä (perhevapaan sijainen). Määräaikaisten ja sijaisten määrään sisältyy kuusi määräaikaista, yksi sijainen ja kolme työllistettyä henkilöä. Vuoden 2018 talousarvion henkilöstömäärä ei sisällä työllistettyjä henkilöitä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Liikunta- ja vapaa-aikatoimen investoinnit ja hankinnat tehdään lähtökohtaisesti omana toimintana, minkä vuoksi henkilöresurssit ovat riski.

Liikunta- ja vapaa-ajanviettopaikkojen suhteen on käyttäjien terveys ja turvallisuus asetettu etusijalle. Tilojen ja alueiden tekninen kunto muodostaa riskin.

Valvonnan kohde	Havainnot	Jatkotoimenpiteet	Riski / Hallinta	Riskitaso
PÄÄTÖKSENTEKO Säännöt, ohjeet ja määräykset: ajantasaisuus ja niiden noudattaminen	Päätöksenteossa noudatettu hallintosääntöä, kilpailutukset ja hankinnat toteutettu lakien ja ohjeiden mukaisesti.	Odotetaan kaupungin päivitettyä hankintaohjetta.	Riski lähinnä kilpailutuksissa, kiinnitetään huomiota kilpailutusten oikeudenmukaisuuteen.	3= kohtalainen riski

Päätösten strategian mukaisuus ja vaikuttavuus	Päätösten ja toimien pääpiste ollut strategian tavoitteiden mukainen.	Toteutetaan kaupunkistrategiaa talousarvion puitteissa.	Talousarvion toteuttaminen.	2= vähäinen riski
Yritysvaikutusten arviointi päätöksenteossa	Rakennusurakkapäätöksissä on huomioitu yritysvaikutusten arviointi.	Huomioidaan edelleen yritysvaikutusten arviointi.	Yritysvaikutukset huomioidaan päätöksenteossa.	1= merkityksetön riski
TALOUS Luotto- ja maksukortit	Liikunta- ja vapaa-aikatoimessa yhdellä henkilöllä on maksukortti. Kaikista ostoista kuitit ja selvitykset.	Toimitaan entiseen tapaan, kuitit toimitetaan/skannataan laskun liitteeksi.	Seurataan kortin käyttöä.	2= vähäinen riski
Hankinnat/luovutukset	Hankinnoissa noudatettu hankintaohjeita. Kilpailutus- ja hankintalainsäädäntöä on noudatettu.	Odotetaan päivitettyä kaupungin hankintaohjetta, noudatetaan lainsäädäntöä.	Hankintalainsäädännön noudattaminen kilpailutuksissa.	3= kohtalainen riski
Kohde- ja toiminta-avustukset	Kohde- ja toiminta avustusrahat varattu ja käyttösuunnitelma päätetty liikunta- ja vapaa-aikalautakunnassa.	Avustushakemukset valmistellaan päätöksentekoa varten. Hakemukset ovat osin puutteellisesti täytettyjä, pyydetään lisäselvityksiä. Keväällä 2018 käytössä päällekkäin manuaalinen ja sähköinen hakeminen.	Lisäselvitysten pyytäminen pitkittää päätöksentekoaikaa. Avustusjärjestelmän kriittinen tarkastelu koko kaupunki organisaatiossa.	4 = merkittävä riski
HENKILÖSTÖ Rekrytointi Rekrytointiprosessi	On toimittu ohjeiden mukaisesti. Täyttöluvut on haettu asianmukaisesti.	Noudatetaan jatkosakin ohjeita.	Määräaikaisten ketjutus.	2= vähäinen riski
Palvelusuhdeasiat Maksetut palkat ja lisät	Palkanmaksussa ei ole havaittu virheitä tai puutteita.	Seurataan, että palkat ja lisät on maksettu oikein.	Seurataan, että palkat ja lisät on maksettu oikein ja ajantasaisesti.	1= merkityksetön riski
TYÖN SUJUVUUS Henkilöstösuunnittelu	Henkilöstön tehtävien kuvausten päivitys aloitettu huhtikuussa 2018. Henkilöstön mitoitus tällä hetkellä riittävä. Päällekkäiset poissaolot ovat riski.	Henkilöstön tehtävien kuvauksiin tulee muutoksia kevään 2019 aikana.	Henkilöstön tarkka mitoitus.	2= vähäinen riski
Tiedotus ja viestintä	Tiedotuksessa ja viestinnässä on havaittu puutteita (verkkosivujen päivitys).	Parannetaan tiedottamista. Koulutetaan henkilöstöä verkkosivujen päivittämiseen.	Riski on puutteellisen viestintä.	2= vähäinen riski
TYÖHYVINVOINTI JA TYÖSUOJELU Sairauspoissaolojen ja työkyvyttö-	On seurattu ohjeiden mukaisesti ja tarvittavat kuittaukset tehty. Keskustelut on käyty ohjeiden mukaisesti ja dokumentoitu.	Toimitaan jatkossakin ohjeiden mukaan.	Sairauspoissaoloja seurataan ja keskusteluja käydään tarvittaessa. Korvaavaa työtä pyritään järjestämään tarpeen mu-	1= merkityksetön riski

myyden seuranta			kaan.	
OSAAMISEN JOHTAMINEN JA KEHITTÄMINEN Kehityskeskustelut	Kehityskeskusteluja on käyty vain osittain. Kehityskeskustelut käydään alkuvuonna 2019.	Pidetään kehityskeskustelut kaupungin ohjeen/keskustelupohjan mukaisesti.	Käydään kehityskeskustelut loppuun alkuvuonna 2019.	1= merkityksetön riski

2.1.9 TEKNINEN TOIMI

Tilivelvolliset: tekninen johtaja Arto Lehtonen, teknisen lautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Usean ison hankkeen vireillä olo samaan aikaan; terveyst Kampus, uimahalli, vetovoimakeskus, Green Tech Valley, näkyi kiireenä ja henkilöstön jaksamisessa.

Kiire vaikeutti kaupunkistrategian jalkauttamista.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Kustannustehokkaasti tuotetut laadukkaat palvelut ja palveluprosessien toimivuus	Talousarvion toteutuminen	Talousarvio toteutuu suunnitellusti	Talousarvio toteutui suunniteltua parempana.	

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	21 897 991	20 884 670	394 426	21 279 096	22 197 619	918 523
Kulut	-24 696 668	-24 088 027	-374 858	-24 462 885	-24 443 662	19 224
Toimintakate	-2 798 677	-3 203 357	19 568	-3 183 789	-2 246 043	937 747
Suunn. muk. poistot	-4 590 286	-5 271 500	0	-5 271 500	-7 673 408	-2 401 908
Tilikauden tulos	-7 388 963	-8 474 857	19 568	-8 455 289	-9 919 451	-1 464 161
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Ateriapalvelujen sisäisen erän laskennallinen virhe oikaistiin 08/2018 taloushallinnossa määrärahamuutoksella. Ruokapalvelun myyntituottoarviota lisättiin 153 000 €.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 10.12.2018 § 106 teknisen toimen talousarvion tulosalueiden väliset määrärahamuutokset. Strategisen ohjauksen toimintatuottoja lisättiin 170 000 €, suunnittelun toimintakuluja lisättiin 20 000 €, toteuttamisen toimintatuottoja vähennettiin 50 000 € ja toimintakuluja lisättiin 100 000 €. Tulosalueiden välisillä määrärahamuutoksilla ei ollut vaikutusta teknisen toimen toimintakatteeseen.

Tarkennettuun talousarvioon nähden teknisen toimen toimintakate toteutui 937 747 € arvioitua paremmin. Toimintatuotot toteutuivat 918 523 € (104,3 %) yli arvioidun ja toimintakulut 19 224 € (99,9 %) alle arvioidun.

Myyntituotot toteutuivat 420 615 € arvioitua paremmin, josta ruoka- ja puhtauspalveluiden myyntituottojen lisäys 312 055 € sekä metsänmyyntituottojen lisäys 58 269 €. Lisäksi ympäristönsuojelun maksuosuuden palautusta saatiin 64 537 €. Muut toimintatuotot toteutuivat 145 279 € arvioitua paremmin (mm. vuokratuotot, pysäköintivirhemaksut). Lisäksi tukia ja avustuksia saatiin 103 572 € ennakoitua enemmän (mm. joukkoliikenteen valtionavustus, työllistämistuki). Valmistus omaan käyttöön toteutui 233 070 € arvioitua enemmän.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	161	165	153	-12
Määräaikaiset ja sijaiset	26	23	38	15
Yhteensä	187	188	191	3
Henkilötyövuodet 31.12.	176,7	173,2	184,6	11,4

Teknisen toimen kokonaishenkilöstömäärä pysyi lähes ennallaan. Ruoka- ja puhtauspalveluis-
sa jätettiin eläkkeelle siirtyneiden vakansseja täyttämättä. Määräaikaisten ja sijaisten lukumäärään 38 henki-
löö sisältyvät 13 sijaista, 6 määräaikaista, 11 oppisopimussuhteista sekä 8 työllistettyä henkilöä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti toimialat dokumentoivat ja raportoivat sisäisen valvonnan ja
riskienhallinnan toimenpiteet osavuosisikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Teknisen toimen sisäinen valvonta tapahtuu osana esimiesten jokapäiväistä työskentelyä. Alla olevaan tau-
lukkoon on koottu yhteenveto painopistealueiden havainnoista.

Kiinteistökannan vanhentuessa sisäilmaongelmista tulee ilmoituksia yhä enemmän. Sisäilmaongelmia on
kartoitettu jatkuvasti ja eritoten sairaalakompleksi on ollut erityisessä seurannassa.

Valvonnan kohde	Havainnot	Jatkotoimenpiteet	Riski / Hallinta	Riskitaso
PÄÄTÖKSENTEKO Säännöt, ohjeet ja määräykset: ajantasaisuus ja niiden noudattaminen	Toiminnassa on noudatettu kaupungin hallintosäännön, konserniohjeen ja hankintastrategian ohjeita ja määräyksiä. Teknisen toimen viranhaltijapäätökset on tarkastettu. Päätökset on tehty toimivallan puitteissa. Päätöksen perusteet sekä toimivallan peruste on ollut kirjattuna päätökseen. Päätökset on annettu tiedoksi asianmukaisesti.	Toimitaan voimassa olevien määräysten ja ohjeiden mukaisesti.	Valmistelutyön huolellisuus.	1= merkityksetön riski
Päätösten strategian mukaisuus ja vaikuttavuus	Päätöksenteossa on huomioitu strategiset tavoitteet: Joukkoliikenteen palvelutasoa on nostettu merkittävästi aikataululääjennuksilla ja ilmaisella eläkeläisten ja koululaisten päiväajan joukkoliikenteellä. Katuvalot on saneerattu energiatehokkaammiksi. Liikenneväylien kunnossapidossa on saavutettu vaadittu laatutaso. Maisemasuunnittelu VT 5/VT 23 valmistui 12/2018.	Toimitaan strategisten tavoitteiden mukaisesti.	Strategisten tavoitteiden huomioiminen.	1= merkityksetön riski

	Rakennusvalvonnan asiakaspalvelua on joustavoitettu ja tehostettu ottamalla kattavasti käyttöön sähköiset lupa- ja asiointipalvelut.			
Yritysvaikutusten arviointi päätöksenteossa	Päätöksenteossa on huomioitu yritysvaikutusten arviointi. Päätöksiin on kirjattu yritysvaikutusten arviointi.	Yritysvaikutusten arviointi otetaan huomioon.	Valmistelun ja päätöksenteon huolellisuus.	1= merkityksetön riski
TALOUS Luotto- ja maksukortit	Luotto- ja maksukortit on haettu/lopetettu annettujen ohjeiden mukaisesti. Teknisen toimen luottokortit ovat teknisellä johtajalla, kaupungin arkkitehdillä, kaupungin insinöörillä, tukipalvelupäälliköllä sekä kolmella tukipalveluyksikön palveluesimiehellä. Ostokuitit ovat olleet pääsääntöisesti korttilaskujen liitteinä. Ostokuitin puuttuessa laskuun on liitetty selvitys ostosta.	Toimitaan annettujen ohjeiden mukaisesti.	Toimitaan annettujen ohjeiden mukaisesti.	1= merkityksetön riski
Hankinnat/luovutukset	Hankinnat on suoritettu pääsääntöisesti hallintosäännön toimivaltamääräysten mukaisesti huomioiden hankintalainsäädäntö sekä kaupungin hankintastrategia. Sisäinen tarkastaja on kiinnittänyt huomiota suurkuvatulostimen leasing-sopimuksen uusimiseen (tekninen lautakunta 8.5.2018 § 102). Sopimuskauden kustannukset ylittävät kansallisen kynnyksarvon. Kilpailutuksen sijasta hankinta suoritettiin suora hankintana. Kaupungin hankintaohje oli valmisteilla v. 2018	Kiinnitetään huomiota siihen, että toimitaan hankintalainsäädännön ja hankintastrategian mukaisesti.	Kilpailutusten huolellinen valmistelu.	2= vähäinen riski

	aikana.			
Kohde- ja toiminta-avustukset	<p>Talousarviossa on määrärahavaraus yksityistie- ja toiminta-avustuksille.</p> <p>Hallintosäännön mukaan lautakunta päättää toimialansa avustuksista.</p> <p>Vuoden 2018 avustuksista lautakunta päätti kokouksessaan 8.5.</p> <p>Yksityistieavustus myönnettiin 52 avustusehdot täyttävälle yksityistielle ja maksatus tapahtui päätöksen mukaisesti.</p> <p>Toiminta-avustuksilla tuetaan ja luodaan edellytyksiä omaehtoiselle yhteisölliselle toiminnalle. Tavoitteena on yhteisöllisyyden ja kumppanuuden vahvistaminen sekä vapaaehtoistoiminnan lisääminen. Avusta myönnettiin yhdelle kyläyhdistykselle.</p>	Määrärahavaraus tehdään vuosittain talousarvioon.	Kiinnitetään huomiota siihen, että avustusten hakuajankohdat ovat avustukseen oikeutettujen tiedossa.	1= merkityksetön riski
HENKILÖSTÖ Rekrytointi Rekrytointiprosessi	<p>Toimivalta- ja rekrytointiohjeita on noudatettu sekä lautakunnan 7.2.2017 hyväksymää teknisen toimen avainhenkilöstöä koskevaa henkilöstösuunnitelmaa.</p> <p>Kaupunginjohtajan täyttölupa on ollut vakituisen henkilöstön palkkaamiseen. Tekninen johtaja on myöntänyt täyttöluvan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen. Rekrytointi on hoidettu pääsääntöisesti Kuntarekryn kautta.</p>	Toimitaan annettujen ohjeiden mukaisesti.	Rekrytoinnin osaaminen, määräaikaisien ja sijaisten saaminen/laadukas rekrytointi, varahenkilöjärjestelmä, ostopalvelusopimukset.	2= vähäinen riski
Palvelusuhdeasiat Maksetut palkat ja lisät	Työn vaativuudessa tapahtuneet muutokset on arvioitu tva-ryhmissä ja lisät on tallennettu ja maksettu neuvottelutu-	Tehtävänkuvat päivitetään ja viedään tva-ryhmään, kun tehtävissä tapahtuu olennaisia muutoksia.	Tarkistetaan, että päätösten mukaiset palkat siirtyvät palkanmaksuun oikein.	2= vähäinen riski

	<p>losten mukaisesti.</p> <p>Muutamalle tuntipalkkai- selle henkilölle ei loma- rahaa oltu maksettu oikea-aikaisesti, vaikka tiedot loman ajankoh- dasta oli ilmoitettu pal- kanlaskentaan.</p> <p>Työvuorolistoja on tar- kastettu satunnaisotan- nalla.</p> <p>Palkattomat virka- ja työvapaat on haettu asianmukaisesti. Pisto- kokein on tarkastettu, että palkattomat vapaat on huomioitu palkan- maksussa.</p>			
<p>TYÖN SUJUVUUS</p> <p>Henkilöstösuunnitte- lu</p>	<p>Työnjakoa, tehtäväkuvia ja sijaistuksia on tarkas- teltu ja tehty tarpeen mukaisia muutoksia.</p> <p>Tukipalveluyksikössä henkilöstöä eläköityy lähivuosina paljon. Uu- den ammattitaitoisen työvoiman saamiseksi on järjestetty oppisopi- mus- ja rekry-koulutusta. Pula henkilöstöstä on jatkuvaa, varahenkilöjär- jestelmää ei ole. Lisäksi on haasteellista löytää osatyökykyisille työnteki- jölle kevyempiä työpis- teitä.</p> <p>Henkilöstömitoitus on minimissään eikä pois- saoloihin ja sijaistuksiin pystytä varautumaan.</p>	<p>Tarvittaessa tehdään muutoksia työnjakoon ja tehtäväkuviin.</p> <p>Varahenkilöjärjestel- män toteuttaminen.</p>	<p>Mahdolliset pitkät poissaolot heikentä- vät oman työnsä ohella sijaistavan työssäjaksamista.</p> <p>Kiinnitetään huomio- ta työssäjaksami- seen.</p>	3= kohtalai- nen riski
Tiedotus ja viestintä	<p>Suunnittelua koskeva viestintä on hoidettu lainsäädännön mukai- sesti lehdessä, sähkö- postilla, kirjeellä tai ylei- sötilaisuuksissa. Lisäksi on kokeiltu erilaisia tie- dottamistapoja, esim. kaavoittajakiertueella (chat, keskustelutilai- suus, "kotikäynnit").</p>	<p>Kiinnitetään huomiota viestinnän laatuun ja saavutettavuuteen. Menetelmiä kehitet- tään edelleen.</p>	<p>Viestinnällä ei tavoit- teta kaikkia osallisia.</p> <p>Kehitetään viestinnän menetelmiä.</p>	2= vähäinen riski

	<p>Rakentamista ja kunnossapitoa koskevaa viestintää on toteutettu paikallisen median ja yleisötilaisuuksien kautta.</p> <p>Palautepalvelun kautta tulleisiin palautteisiin on vastattu n. viikon sisällä.</p> <p>Henkilöstölle on tiedotettu heitä koskevista asioista työpaikkakokouksissa sekä tarvittaessa sähköpostin välityksellä.</p>			
<p>TYÖHYVINVOINTI JA TYÖSUOJELU</p> <p>Sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden seuranta</p>	<p>Sairauspoissaolojen hälytykset on kuitattu.</p> <p>WATTI-mallin mukaisia keskusteluja on käyty silloin, kun on huomattu ongelmia työssäjaksamisessa.</p>	<p>Toimitaan annettujen ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Henkilöstölle on pyritty etsimään heidän työkykyään vastaavia tehtäviä ja työpisteitä.</p>	<p>Kiinnitetään huomiota työhyvinvointiin.</p>	<p>2= vähäinen riski</p>
<p>OSAAMISEN JOHTAMINEN JA KEHITTÄMINEN</p> <p>Kehityskeskustelut</p>	<p>Kehityskeskusteluja on pidetty suurimmalle osalle henkilöstöä.</p> <p>Keskusteluissa on kartoitettu myös osaamiseen ja koulutukseen liittyviä tarpeita. Lisä- ja täydennyskoulutuksiin on osallistuttu yksilöllisen tarpeen mukaan.</p> <p>KuntaHr - kehityskeskusteluohjelman käyttöönotto siirtyi alkuvuoteen 2019.</p>	<p>Kehityskeskustelut käydään säännöllisin väliajoin.</p>	<p>Osaamisen ylläpitäminen lainsäädännön ym. muuttuessa.</p>	<p>1= merkityksetön riski</p>

2.1.9.1 Strateginen ohjaus

Tilivelvolliset: tekninen johtaja Arto Lehtonen, teknisen lautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Usean ison hankkeen vireillä olo samaan aikaan, terveyst Kampus, uimahalli, vetovoimakeskus, Green Tech Valley, näkyi kiireenä ja henkilöstön jaksamisessa.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Kiinteistöjen käyttöasteen maksimointi ja tuottamattomien kiinteistöjen myynti tai poistaminen muulla tavalla	Toteutuneet kaupat/purkamiset	2 kpl/vuosi	Vuoden aikana ei toteutunut yhtään rakennusten myyntiä/purkua. Talousarvioon ei saatu erillistä määrärahaa rakennusten purkamiseen.	Ei toteudu ☐
Työelämän hyvä laatu ja henkilöstön hyvinvointi	Työtyytyväisyys (seurataan kaupungin yhteisen kyselyn kautta) Sairauspoissaolot	Työtyytyväisyys paranee Sairauspoissaolojen määrä laskee edelliseen vuoteen verrattuna	Työtyytyväisyys on parantunut edelliseen vuoteen verrattuna (pulssikyselyn tulokset). Sairauspoissaolojen määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna.	Toteutuu osittain ☐

Toiminnan tunnusluvut	TP2017	TP2018	Muutos %
Metsän myynti (m3)	19 967	12 443	-37,7
Metsän myyntitulot	714 681	348 269	-51,3
Sataman rahtiliikenne	122 360	139 829	14,3

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	4 743 532	4 094 472	207 554	4 302 026	4 484 861	182 835
Kulut	-6 316 454	-5 764 065	-140 404	-5 904 469	-5 757 073	147 396
Toimintakate	-1 572 922	-1 669 593	67 150	-1 602 443	-1 272 212	330 231
Suunn. muk. poistot	-771 317	-339 500	0	-339 500	-334 474	5 026
Tilikauden tulos	-2 344 239	-2 009 093	67 150	-1 941 943	-1 606 686	335 256

=valtuustoon nähden sitovat erät

Tarkennettuun talousarvioon nähden toimintakate toteutui 330 231 € arvioitua paremmin. Toimintatuotot toteutuivat 182 835 € (104,2 %) yli arvioidun ja toimintakulut 147 396 € (97,5 %) alle arvioidun.

Toimintatuottojen merkittävimmät ylitykset kohdistuivat valmistus omaan käyttöön 50 231 € sekä metsänmyyntitulot 58 269 €. Lisäksi Leppävirran kunta palautti ympäristönsuojelun v. 2017 jäsenkuntien maksuosuutta 64 537 €. Maksuosuuden mahdollista palautusta/lisälaskutusta ei ole arvioitu talousarvion laadintavaiheessa.

Toimintakulujen osalta henkilöstömenot toteutuivat 77 850 € ja Pohjois-Savon aluepelastuslaitoksen toimintakulut 73 418 € arvioitua pienempinä.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	20	19	17	-2
Määräaikaiset ja sijaiset	2	4	3	-1
Yhteensä	22	23	20	-3
Henkilötyövuodet 31.12.	23,3	20,3	23,8	3,5

Vakinaisen henkilöstön määrä väheni talousarvioon verrattuna kahdella henkilöllä. Talousarviovuoden aikana eläköityneen henkilön tehtäväjärjestelyt oli tehty ennakoivasti, eikä tilalle palkattu uutta henkilöä. Lisäksi alkuvuoden aikana oli osittaista päällekkäisyyttä tehtäväjärjestelyjen vuoksi.

2.1.9.2 Suunnittelu

Tilivelvolliset: kaupunginarkkitehti Satu Reisko, teknisen lautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Suunnitteluhankkeet painottuivat elinkeino- ja yritystoimintaa tukeviin ja uusia asuintontteja muodostaviin hankkeisiin. Myös muita hankkeita valmisteltiin mahdollisuuksien mukaan. Vetovoimakeskuksen hanke eteni suunnitelman mukaisesti siten, että kaavaehdotus saatiin hyväksymiskäsittelyyn. Se jouduttiin kuitenkin keskeyttämään ympäristön toiminnan muutoksen vuoksi. Alueen markkinointi on käynnissä ja toiminnan sisällöstä tehdään selvityksiä.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Tonttitarjonta on kilpailukykyistä	Omarantaisten omakotitalotonttien määrä Muiden tonttien määrä	Omarantaisia omakotitalotontteja on tarjolla jatkuvasti Muiden tonttien tarjonta pidetään monipuolisena ja kysyntää vastaavana	Omarantaisia omakotitalotontteja on tarjolla Lajunnielessä. Muita tontteja on tarjolla eri puolilla kaupunkia. Vapaita kaupungin luovutettavissa olevia tontteja on noin 100.	Toteutuu

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	40 176	25 000	0	25 000	28 138	3 138
Kulut	-538 147	-559 293	-20 000	-579 293	-614 429	-35 136
Toimintakate	-497 971	-534 293	-20 000	-554 293	-586 291	-31 998
Suunn. muk. poistot	-33 260	-24 000	0	-24 000	-22 356	1 644
Tilikauden tulos	-531 231	-558 293	-20 000	-578 293	-608 647	-30 354
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Tarkennettuun talousarvioon nähden toimintakate toteutui 31 998 € arvioitua huonommin. Toimintatuotot toteutuivat 3 138 € (112,6 %) yli arvioidun ja toimintakulut 35 136 € (106,1 %) yli arvioidun.

Toimintakulujen osalta palvelujen ostot toteutuivat 30 227 € arvioitua suurempina. Ylitys kohdistui sisäisten toimisto- ja asiantuntijapalvelujen ostoihin.

2.1.9.3 Toteuttaminen

Tilivelvolliset: kaupungininsinööri Jani Viljakainen, teknisen lautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Helmikuussa pidettiin hankintastrategian mukainen infotilaisuus, jossa esiteltiin kaupungin vuoden 2018 investointiohjelmaa sekä hankintojen aikatauluja. Osallistujia tilaisuuteen oli vähän. Tilaisuudessa keskusteltiin mm. resurssien riittävydestä rakentamiseen Varkaudessa. Tä-

mä osoittautuikin ongelmaksi, koska kaikkiin tarjouspyyntöihin ei saatu tarjouksia ja tästä syystä osa hankkeista siirrettiin toteutettavaksi myöhemmin.

Suunnittelun myötä joidenkin hankkeiden laajuus kasvoi siinä määrin, että hankkeiden toteuttaminen siirrettiin myöhemmäksi. Joutenlahden infran rakentamista ei päästy aloittamaan katujen osalta, johtuen kaavoituksen keskeneräisyydestä. Turjanvirran sillan saneeraus siirtyi vuodelle 2019, koska ympäristölupa saatiin vasta joulukuussa 2018. Muilta osin toiminta meni suunnitellusti.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Hyvinvointia edistävä, turvallinen ja viihtyisä ympäristö (toimitilat)	Toimitilojen ja piha-alueiden kunnossapidon ja kiinteistöhoidon taso pysyy tyydyttävällä tasolla siten että toimitilat ja piha-alueet ovat terveellisiä ja turvallisia	Tapaturmat 0 kpl/vuosi	Sairaalan piha-alue 3 kpl. Käpykankaan palvelukeskuksen piha-alue 1 kpl	Ei toteutdu
Infran palvelusuorituksen hinta on kilpailukyinen	Kunnallistekniikan alueurakan lisätöiden määrä	Lisätöiden määrä on alle 20 000 € vuodessa	Lisätöitä ei ole tilattu	Toteutuu
Joukkoliikenteen käyttäjämäärät	Käyttäjämäärien lasku pyritään keskeyttämään uuden joukkoliikenteen suunnittelun avulla, jolla luodaan realistiset palvelutasot tulevaisuuteen	Saadaan pysäytettyä joukkoliikenteen käyttäjämäärien aleneminen	Paikallisliikenteen käyttäjämäärät ovat kasvaneet 1,3 % verrattuna vuoteen 2017 PALI (kaupungin oma) liikenteen käyttäjämäärät ovat vähentyneet n. 10 % vuoteen 2017 verrattuna Kuntarajat ylittävän PALIn käyttäjämäärät ovat kasvaneet n. 20 % vuoteen 2017 verrattuna	Toteutuu osittain

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli-/alikulut yli-/ali+
Tuotot	265 438	269 000	-39 480	229 520	293 442	63 922
Kulut	-3 058 307	-2 959 166	-114 100	-3 073 266	-3 121 476	-48 210
Toimintakate	-2 792 869	-2 690 166	-153 580	-2 843 746	-2 828 034	15 712
Suunn. muk. poistot	-1 572 846	-2 158 000	0	-2 158 000	-1 865 272	292 728
Tilikauden tulos	-4 365 715	-4 848 166	-153 580	-5 001 746	-4 693 306	308 440

=valtuustoon nähden sitovat erät

Tarkennettuun talousarvioon nähden toimintakate toteutui 15 712 € arvioitua paremmin. Toimintatuotot toteutuivat 63 922 € (127,9 %) yli arvioidun ja toimintakulut 48 210 € (101,6 %) yli arvioidun.

Toimintatuottojen ylitys johtui Ely-keskuksen joukkoliikenteen valtionavustuksen 61 124 € maksatuksesta vuodelta 2017. Valtionavustuksen määrää ei ole arvioitu talousarvion laadintavaiheessa.

2.1.9.4 Rakentamisen ohjaus

Tilivelvolliset: rakennustarkastaja Pekka Kaatrasalo, teknisen lautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Alkuvuonna toimintaa leimasivat henkilöstömuutokset sekä sähköisen lupa-asioinnin kehittäminen ja sähköisen arkistoinnin käyttöönotto. Uusi tarkastusinsinööri (ostopalvelu) aloitti 1.3. sekä uusi lupavalmistelijä osaaikaisesti 1.1. ja kokoaikaisesti 1.4.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Palvelujen kokonaislaatu on hyvä	Asiakaspalaute Rakennusjärjestyksen ajantasaisuus	Kaikilla lupa-asiakkaille tarjolla mahdollisuus antaa palautetta Rakennusjärjestyksen uudistaminen työste-tään pääosin	Asiakaspalautepalvelu on käytössä verkossa. Rakennusjärjestyksen uudistamishanke etenee tavoiteltua hitaammin kehitystyöhön käytettävissä olevien niukkojen resurs-sien vuoksi.	Toteutuu osittain
Palvelut tuotetaan kustannustehokkaasti	Sähköisen lupa-asioinnin käyttöaste	Sähköisen lupa-asioinnin osuus nou-see	Vuoden 2018 lupahake-muksista 75 % toimitettiin sähköisen järjestelmän kautta.	Toteutuu

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	123 766	100 000	0	100 000	120 355	20 355
Kulut	-205 876	-258 898	-3 820	-262 718	-256 630	6 087
Toimintakate	-82 110	-158 898	-3 820	-162 718	-136 276	26 442
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	-82 110	-158 898	-3 820	-162 718	-136 276	26 442

=valtuustoon nähden sitovat erät

Toimintakate toteutui 26 442 € arvioitua paremmin. Toimintatuotot toteutuivat 20 355 € (120,4 %) yli arvioidun ja toimintakulut 6 087 € (97,7 %) alle arvioidun.

Rakennusvalvonta ja -tarkastusmaksut toteutuivat 17 048 € arvioitua paremmin.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	2	3	2	-1
Määräaikaiset ja sijaiset	0	0	1	1
Yhteensä	2	3	3	0
Henkilötyövuodet 31.12.	2,0	2,8	2,9	0,2

Talousarviovuoden aikana eläköityi yksi vakinainen henkilö. Tehtäväjärjestelyjen vuoksi alkuvuoden aikana oli osittaista päällekkäisyyttä. Arkiston digitoinnissa on käytetty työllistettyä henkilöä.

2.1.9.5 Tukipalveluyksikkö

Tilivelvolliset: tukipalvelupäällikkö Merja Viitanen, teknisen lautakunnan jäsenet

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Sisäilmaongelmia pyrittiin korjaamaan erilaisin keinoin, siivousta lisättiin sairaalan kiinteistöllä ja kiinteistöihin asennettiin tuloilmalaitteita sekä vuokrattiin ilmanpuhdistimia. Toimenpiteet lisäsivät tukipalveluiden henkilöstömenoja sekä muita kustannuksia, lisäksi ylimääräisten tuloilmaventtiileiden asentaminen lisäsi energiankulutusta.

Ruokapalvelussa lisättiin kasvisruokaa ruokalistoille.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Tuemme asiakkaan hyvinvointia valmistamalla suositusten mukaista ruokaa ja huolehtimalla tilojen puhtaudesta ja kunnonapidosta sekä turvallisesta toimintaympäristöstä	Turvallinen ja terveellinen ympäristö	Tapaturmat 0 kpl/vuosi	Sairaalan piha-alue 3 kpl	Ei toteudu
	Ravitsemussuositukset	Valmistamme suositusten mukaista ruokaa.	Käpykankaan palvelukeskuksen piha-alue 1 kpl	☐
	Tarkoituksenmukainen siivous kohteissa ja puhtaustaso riittävä	Mitoitetut siivouskohteet puhtaustasnäytteet	Suosituksia noudatetaan. Mitoitusta tehdään mahdollisuuksien mukaan	
Kustannustehokkaasti tuotetut palvelut	Talousarvion toteutuminen	Talousarvio toteutuu	Kustannuksiin vaikuttavat menneen ja tulevan talven sääolot - kylmä talvi nostaa lämmityskustannuksia huomattavasti.	Toteutuu osittain ☐

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	16 604 376	16 286 145	218 042	16 504 187	17 107 070	602 883
Kulut	-14 473 888	-14 447 361	-75 487	-14 522 848	-14 566 755	-43 907
Toimintakate	2 130 488	1 838 784	142 554	1 981 338	2 540 315	558 977
Suunn. muk. poistot	-2 212 863	-2 750 000	0	-2 750 000	-5 451 305	-2 701 305
Tilikauden tulos	-82 375	-911 216	142 554	-768 662	-2 910 991	-2 142 329
=valtuustoon nähden sitovat erät						

Tarkennettuun talousarvioon nähden toimintakate toteutui 558 977 € arvioitua paremmin. Toimintatuotot toteutuivat 602 883 € (103,7 %) yli arvioidun ja toimintakulut 43 907 € (100,3 %) yli arvioidun.

Toimintatuottojen merkittävimmät ylitykset kohdistuivat valmistus omaan käyttöön 180 330 € sekä myyntituottoihin 322 353 €.

Puhtauspalveluiden myyntituotot toteutuivat 54 128 € yli arvioidun (sairaalan lisäsiivous). Ruokapalvelun myyntituotot toteutuivat 257 927 € yli arvioidun. Koulujen ja päiväkotien ruokailijamäärät olivat arvioitua suuremmat. Lisäksi ulkoista myyntiä oli arvioitua enemmän (päiväkotinäköinen Pilke Nappula, palveluasumisen yksiköt Kupariseppä ja Tapionkoti).

Muut toimintatuotot (vuokratuotot) toteutuivat 73 002 € arvioitua paremmin. Lisäksi tukia ja avustuksia (mm. työllistämistuki) saatiin 27 199 € arvioitua enemmän.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	137	141	132	-9
Määräaikaiset ja sijaiset	24	19	33	14
Yhteensä	161	160	165	5
Henkilötyövuodet 31.12.	149,2	149,2	155,6	6,4

Ruoka- ja puhtauspalveluissa jätettiin eläkkeelle siirtyneiden vakansseja täyttämättä. Avoimet tehtävät täytettiin määräaikaisilla työsopimussuhteilla. Määräaikaisten ja sijaisten lukumäärässä 33 henkilöä ovat mukana myös 11 oppisopimussuhteista henkilöä.

2.1.9.6 Pysäköinninvalvonta

Tilivelvolliset: kaupungininsinööri Jani Viljakainen, teknisen lautakunnan jäsenet

Olellaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Uusi pysäköinninvalvonnan ohjelmisto otettiin täysimääräisesti käyttöön. Ohjelma toimii odotusten mukaisesti. Huhtikuun alusta pysäköinninvalvojana aloitti hallintojohtaja Toni Leppänen. Toiminta on ollut suunnitelmien mukaista.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Yksikön tulot kattavat menot	Talousarvion toteutuminen	Yksikön toiminta on tehokasta, talousarvio toteutuu	Yksikkö on saavuttanut asetun tavoitteen	Toteutuu

TALOUS

Tuloarviot ja määrärahat, €	TP2017	Alkuperäinen TA2018	TA-muutos	TA2018 +muutos	Toteutuma	Poikkeama tuotot yli+/alikulut yli-/ali+
Tuotot	120 703	110 053	8 310	118 363	163 753	45 390
Kulut	-103 995	-99 244	-21 047	-120 291	-127 298	-7 007
Toimintakate	16 708	10 809	-12 737	-1 928	36 455	38 383
Suunn. muk. poistot	0	0	0	0	0	0
Tilikauden tulos	16 708	10 809	-12 737	-1 928	36 455	38 383

=valtuustoon nähden sitovat erät

Toimintakate toteutui 38 383 € arvioitua paremmin. Toimintatuotot toteutuivat 45 390 € (138,3 %) yli arvioidun ja toimintakulut 7 007 € (105,8 %) yli arvioidun.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	2	2	2	0
Määräaikaiset ja sijaiset	0	0	1	1
Yhteensä	2	2	3	1
Henkilötyövuodet 31.12.	2,2	1,5	2,3	0,8

Pysäköinninvalvonnan apuna käytettiin työllistettäviä henkilöitä.

2.2 TALOUSARVION TOTEUTUMISVERTAILU

2.2.1 Tuloslaskelman toteutusvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Poikkeama %
Toimintatulot	70 583 794	1 144 398	71 728 192	73 520 390	1 792 198	2,5
Myyntitulot	47 025 774	1 045 523	48 071 297	49 312 034	1 240 737	2,6
Maksutulot	10 029 624	-151 566	9 878 058	9 807 988	-70 070	-0,7
Tuet ja avustukset	1 681 112	210 441	1 891 553	2 149 010	257 457	13,6
Muut toimintatulot	11 847 284	40 000	11 887 284	12 251 358	364 074	3,1
Valmistus omaan käyttöön	295 000	149 252	444 252	677 986	233 734	52,6
Toimintamenot	-195 539 794	-3 500 804	-199 040 598	-198 411 166	629 432	-0,3
Henkilöstömenot	-75 074 957	-874 450	-75 949 407	-74 991 358	958 049	-1,3
Palvelujen ostot	-88 856 323	1 223 995	-87 632 328	-88 234 400	-602 072	0,7
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 253 882	-257 598	-10 511 480	-10 619 017	-107 537	1,0
Avustukset muille	-7 762 082	-3 511 576	-11 273 658	-10 722 163	551 495	-4,9
<i>Avustukset liikelaitoksille</i>						
Muut toimintamenot	-13 592 550	-81 175	-13 673 725	-13 844 228	-170 503	1,2
Toimintakate	-124 661 000	-2 207 154	-126 868 154	-124 212 790	2 655 364	-2,1
Verotulot	80 700 000	-2 739 000	77 961 000	78 324 833	363 833	0,5
Valtionosuudet	48 620 000	-389 000	48 231 000	48 228 598	-2 402	0,0
Rahoitustulot ja -menot:	1 580 000	617 000	2 197 000	2 220 711	23 711	1,1
Korkotulot muilta	850 000	-30 000	820 000	815 021	-4 979	-0,6
<i>Korkotulot liikelaitoksilta</i>						
Muut rahoitustulot muilta	1 500 000	536 000	2 036 000	2 128 788	92 788	4,6
Korkomenot	-650 000	150 000	-500 000	-536 856	-36 856	7,4
Muut rahoitusmenot	-120 000	-39 000	-159 000	-186 242	-27 242	17,1
Vuosikate	6 239 000	-4 718 154	1 520 846	4 561 352	3 040 506	199,9
Poistot ja arvonalentumiset	-6 400 000	-2 400 000	-8 800 000	-9 168 617	-368 617	4,2
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 400 000	-2 400 000	-8 800 000	-6 312 812	2 487 188	-28,3
Arvonalentumiset	0	0	0	-2 855 805	-2 855 805	
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	
Satunnaiset tulot	0	0	0	0	0	
Satunnaiset menot	0	0	0	0	0	
Tilikauden tulos	-161 000	-7 118 154	-7 279 154	-4 607 265	2 671 889	36,7
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)						
Varauden lisäys (-) tai vähennys (+)	161 000	-161 000	0	0		
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)		950 000	950 000	947 547	-2 453	-0,3
Tilikauden alijäämä	0	-6 329 154	-6 329 154	-3 659 718	2 669 436	42,2

2.2.2 Tuloslaskelman toteutumisvertailu tulosalueittain sitovuustasolla

	Sito- vuus* N B	Määrärahat			Toteutuma 31.12.	Poikkeama	Poikkeam a %
		Alkuperäinen TA2018	TA:n muutokset	TA muut. jälkeen			
KÄYTTÖTALOUSOSA TOIMIALAN TULOSALUEKOHTAINEN TOIMINTAKATE							
Yleishallinto							
Keskusvaalilautakunta	N	-24 786	0	-24 786	-20 217	4 569	-18,4
Kaupunginvaltuusto	N	-152 376	-14 027	-166 403	-171 269	-4 866	2,9
Tarkastuslautakunta	N	0	186	186	0	-186	-100,0
Kaupunginhallitus	N	-3 424 058	-154 612	-3 578 670	-3 335 601	243 069	-6,8
Konsernihallinto	N	-3 117 625	759 210	-2 358 415	-2 329 238	29 177	-1,2
Sosiaali- ja terveystoimi/Varkaus							
Sosiaali- ja terveystoimen hallinto	N	-33 191	-14 110	-47 301	-28 799	18 502	-39,1
Kotiin annettavat palvelut ja sairaalahoito	N	-25 100 107	-335 350	-25 435 457	-25 233 387	202 070	-0,8
Terveystoimen vastaanottopalvelut	N	-12 750 592	326 865	-12 423 727	-12 288 377	135 350	-1,1
Muut palvelujen ostot (erikoissair.hoito)	N	-23 394 471	-1 186 876	-24 581 347	-24 600 098	-18 751	0,1
Psykososiaaliset palvelut	N	-20 859 204	-574 072	-21 433 276	-21 123 161	310 115	-1,4
Perusturvalautakunnan hallinto	N						
Työterveys	N	2 147	-3 200	-1 053	-48 427	-47 374	4 499,0
Sosiaali- ja terveystoimi/Joroinen		155 001	-1 271	153 730	210 508	56 778	36,9
Sivistystoimi							
Sivistystoimen hallinto	N	-334 994	41 802	-293 192	-268 673	24 519	-8,4
Perusopetus	N	-15 801 325	-410 606	-16 211 931	-15 894 631	317 300	-2,0
Varhaiskasvatus	N	-10 447 182	-130 747	-10 577 929	-10 358 211	219 718	-2,1
Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	N	-1 937 531	-177 445	-2 114 976	-1 948 596	166 380	-7,9
Soisalo-opisto	N	-1 683 849	-134 356	-1 818 205	-1 864 547	-46 342	2,5
Liikunta- ja vapaa-aikatoimi							
Liikunta- ja vapaa-aikatoimi	N	-2 553 500	-218 113	-2 771 613	-2 664 022	107 591	-3,9
Tekninen toimiala							
Strateginen ohjaus	N	-1 669 593	67 150	-1 602 443	-1 272 212	330 231	-20,6
Suunnittelu	N	-534 293	-20 000	-554 293	-586 291	-31 998	5,8
Toteuttaminen	N	-2 690 166	-153 580	-2 843 746	-2 828 034	15 712	-0,6
Rakenemisen ohjaus	N	-158 898	-3 820	-162 718	-136 276	26 442	-16,3
Tukipalveluyksikkö	N	1 838 784	142 554	1 981 338	2 540 315	558 977	28,2
Pysäköinninvalvonta	N	10 809	-12 737	-1 928	36 455	38 383	-1 990,8
TOIMINTAKATE		-124 661 000	-2 207 155	-126 868 155	-124 212 789	2 655 366	-2,1
TULOSLASKELMAOSA							
Verotulo	B	80 700 000	-2 739 000	77 961 000	78 324 833	363 833	0,5
Valtionosuudet	B	48 620 000	-389 000	48 231 000	48 228 598	-2 402	0,0
Korkotulot	B	850 000	-30 000	820 000	815 021	-4 979	-0,6
Muut rahoitustulot	B	1 500 000	536 000	2 036 000	2 128 788	92 788	4,6
Korkomenot	B	-650 000	150 000	-500 000	-536 856	-36 856	7,4
Muut rahoitusmenot	B	-120 000	-39 000	-159 000	-186 242	-27 242	17,1
INVESTOINTIOSA							
Tekninen toimi							
Maa- vesialueet	N	-420 000		-420 000	-247 939	172 061	-41,0
Rakennukset	N	-8 375 000		-8 375 000	-5 505 874	2 869 126	-34,3
Kiinteät rakenteet ja laitteet	N	-5 283 000	100 000	-5 183 000	-4 034 837	1 148 163	-22,2
Satamat	N	-50 000	-100 000	-150 000	-152 700	-2 700	1,8
Kaupunginhallitus							
Osakkeet ja osuudet	N		-88 100	-88 100	-88 075	25	88 100
Irtainomaisuus							
Konsernipalvelut	N	-645 000	88 100	-556 900	-483 667	73 233	-13,2
Sosiaali- ja terveystoimi Varkaus	N	-110 000		-110 000	-81 914	28 086	-25,5
Sosiaali ja terveystoimi Joroinen	N	-72 500		-72 500	-71 160	1 340	-1,8
Sivistystoimi	N	-165 500	61 800	-103 700	-98 401	5 299	-5,1
Liikunta- ja vapaa-aikatoimi	N	-100 000	-537	-100 537	-100 537	0	0,0
Tekninentoimi	N	-78 000		-78 000	-56 906	21 094	-27,0
RAHOITUSOSA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	B	-100 000	0	-100 000	-70 000	30 000	-30,0
Antolainasaamisten vähennykset	B	190 000	0	190 000	173 091	-16 909	-8,9
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	14 988 000	0	14 988 000	10 000 000	-4 988 000	-33,3
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	-5 918 000	0	-5 918 000	-6 624 992	-706 992	11,9
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B	0	0	0	9 904 051	9 904 051	
TALOUSARVION LOPPUSUMMA		100 000	-4 656 892	-4 556 892	7 021 493	11 578 385	-254,1

*) B=bruttomääräraha/-tuloarvio, N= sitovuus nettomäärärahat/-tuloarviot

Valtuusto hyväksyi 25.3.2019 § 25 vuoden 2018 ylitysoikeudet talousarvion sitovuustasolla:

Kaupunginvaltuusto 4 856 €, sosiaali- ja terveystoimi/muut palvelujen ostot 18 751 € ja työterveys 47 374 €, sivistystoimi/Soisalo-opisto 46 342 €, tekninen toimi/suunnittelu 31 998 €. Tuloslaskelman rahoitusosan erät (netto) yht. 385 142 €. Rahoitusosan erät (netto) yhteensä 4 222 150 €.

2.2.3 Rahoituslaskelman toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Poikk-%	Tot-%
TOIMINNAN RAHAVIRTA							
Vuosikate	6 239 000	-4 718 154	1 520 846	4 561 353	3 040 507	199,9	299,9
Tulorahoituksen korjaukset	-100 000	0	-100 000	-20 672	79 328	-79,3	20,7
	6 139 000	-4 718 154	1 420 846	4 540 680	3 119 834	219,6	319,6
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA							
Investointimenot	-15 449 000	61 263	-15 387 737	-11 074 896	4 312 841	-28,0	72,0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	71 499	71 499		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	250 000	0	250 000	189 804	-60 196	-24,1	75,9
	-15 199 000	61 263	-15 137 737	-10 813 594	4 324 143	-28,6	71,4
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-9 060 000	-4 656 891	-13 716 891	-6 272 914	7 443 977	-54,3	45,7
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA							
Antolainasaamisten muutokset							
Antolainasaamisten lisäys	-100 000	0	-100 000	-70 000	30 000	-30,0	70,0
Antolainasaamisten vähennys	190 000	0	190 000	173 091	-16 909	-8,9	91,1
	90 000	0	90 000	103 091	13 091	14,5	114,5
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	14 988 000	0	14 988 000	10 000 000	-4 988 000	-33,3	66,7
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 918 000	0	-5 918 000	-6 624 992	-706 992	11,9	111,9
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	9 904 051	9 904 051		
	9 070 000	0	9 070 000	13 279 059	4 209 059	46,4	146,4
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0	0	0	57 630	57 630		
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	-23 880	-23 880		
Saamisten muutos	0	0	0	1 659 214	1 957 254		
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	891 216	593 176		
	0	0	0	2 584 179	2 584 179		
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	9 160 000	0	9 160 000	15 966 329	6 806 329	74,3	174,3
RAHAVAROJEN MUUTOS	100 000	-4 656 891	-4 556 891	9 693 415	14 250 306	-312,7	-212,7
RAHAVARAT 31. 12.	17 998 549						
1. 1.	8 305 134			9 693 415			

2.2.4 Investointien toteutusvertailu

Hankeryhmä		Alkuperäinen TA2018	TA- muutos	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 2018	Poikkeama
Maa- ja vesialueet ja tontit	M	-570 000		-570 000	-330 825	-239 175
	T	150 000		150 000	82 886	67 114
	Netto	-420 000		-420 000	-247 939	-172 061
Rakennukset	M	-8 375 000		-8 375 000	-5 505 874	-2 869 126
	T	0		0	0	0
	Netto	-8 375 000		-8 375 000	-5 505 874	-2 869 126
Kiinteät rakenteet ja laitteet	M	-5 283 000	100 000	-5 183 000	-4 104 837	-1 078 163
	T	0		0	70 000	-70 000
	Netto	-5 283 000	100 000	-5 183 000	-4 034 837	-1 148 163
Satamat	M	-50 000	-100 000	-150 000	-152 700	2 700
	T	0		0		
	Netto	-50 000	-100 000	-150 000	-152 700	2 700
Koneet ja kalusto						
- Konsernipalvelut	M	-645 000	88 100	-556 900	-483 667	-73 233
- Sosiaali- ja terveystoimi/Varkaus	M	-110 000		-110 000	-81 914	-28 086
- Sosiaali- ja terveystoimi/Joroinen	M	-72 500		-72 500	-71 160	-1 340
- Sivistystoimi	M	-165 500	61 800	-103 700	-98 401	-5 299
- Liikunta- ja vapaa-aikatoimi	M	-100 000	-537	-100 537	-100 537	0
- Tekninen toimi	M	-78 000		-78 000	-56 906	-21 094
Koneet ja kalusto yhteensä	M	-1 171 000	149 363	-1 021 637	-892 585	-129 052
Arvopaperit ja muut pitkäaik. sijoitukset	M	0	-88 100	-88 100	-88 075	-25
Osakkeet ja osuudet						
Investoinnit yhteensä	M	-15 449 000	-88 100	-15 387 737	-11 074 896	-4 312 841
	T	150 000	0	150 000	152 886	-2 886
	Netto	-15 299 000	-88 100	-15 237 737	-10 922 010	-4 315 727

Kaupungin investointimenot vuonna 2018 olivat 11,075 M€ ja 0,209 M€ edellisvuotta suuremmat. Investointimenot toteutuivat 4,318 M€ budjetoitua alhaisempaan.

Merkittävimmät rakennusten investointikohteet olivat kaupungintalon hissien uusiminen ja henkilöstöravintolan peruskorjaus 0,578 M€, Waltterin koulun vesikatkon uusinta 1,235 M€, liikuntatalon kattoremontti 0,543 M€, tehtaan koulun kattourakka 0,536 M€, Osmajoentie 28 rakennuksen toiminnan vaatimat muutostyöt (Nuorten talo) 0,492 M€.

Liikenneväylien rakentamiseen (kadut, tiet, katuvalaistus) käytettiin 2,534 M€. Liikuntapaikkoja rakennettiin ja kunnostettiin 1,019 M€:lla, joista isoimmat hankkeet olivat liikuntatalon keilahallin kunnostus 0,242 M€ ja Könönpellon liikuntapaikkojen rakentaminen 0,234 M€, johon saatiin myös rakentamisavustusta 70 000 €.

Koneita ja kalusteita hankittiin 0,892 M€. Investointimenoihin sisältyi myös osakemerkinnät; KuntaPro Oy 3 800 € ja uudet työterveyshuolto-yhtiöt Järvisseudun Työterveys Oy 81 225 € ja Kallaveden Työterveys Oy 3 050 €.

Tarkempi investointien toteutuman erittely projektikohtaisessa investointierittelyssä.

Investointien toteutuma projekteittain	TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama	Tot%	TP2017
MAA- JA VESIALUEET					
9000 Maa-alueet					
Tuotot	150 000	82 886	67 114	55	111 387
Kulut	-200 000	-65 648	-134 352	33	-14 549
Netto	-50 000	17 238	-67 238	-34	96 839
Sopivia maa-alueita ei tullut tarjolle.					
9012 Joutenlahden kauppakeskushanke					
Tuotot	0	0	0		0
Kulut	-150 000	-232 724	82 724	155	-165 050
Netto	-150 000	-232 724	82 724	155	-165 050
Talousarvioon oli varattu määräraha asemakaavan ja infran suunnitteluun. Ennakoimattomia kustannuksia aiheutui suunnittelua tukevista ja toiminnallista sisältöä koskevista selvityksistä.					
9014 Kiertotien teollisuusalue					
Tuotot	0	0	0		0
Kulut	-200 000	-11 261	-188 739	6	-7 158
Netto	-200 000	-11 261	-188 739	6	-7 158
Hankkeen rakentaminen ei vielä käynnistynyt.					
9015 Teollisuustonttien jalostaminen					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	-20 889	20 889	*****	0
Netto	0	-20 889	20 889	*****	0
9016 Rantarak.paik. kehittäminen					
Tuotot	0	0	0		0
Kulut	-20 000	-304	-19 696	2	-1 513
Netto	-20 000	-304	-19 696	2	-1 513
Rantarakennuspaikkoja oli tarkoitus kehittää laatimalla ranta-asemakaava Tolkkanaanlahteen. Henkilöresurssit kohdennettiin elinkeinopoliittisiin hankkeisiin.					
9030 Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	0	0	0	-24 746
Netto	0	0	0	0	-24 746
Maa- ja vesialueet yhteensä					
Tuotot	150 000	82 886	67 114	55	111 387
Kulut	-570 000	-330 825	-239 175	58	-213 016
Netto	-420 000	-247 939	-172 061	59	-101 628

Investointien toteutuma projekteittain	TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama	Tot%	TP2017
RAKENNUKSET					
9102 Kaupungintalo					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-700 000	-578 444	-121 556	83	-42 378
Netto	-700 000	-578 444	-121 556	83	-42 378
Hissien ja saunakabinetin saneeraus toteutui ennakoitua edullisemmin. A-portaan ulko-ovien saneeraukseen ei saatu tarjouksia, hanke siirtyi vuodelle 2019.					
9104 Kuoppakankaan ruokapalvelukeskus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-300 000	-33 159	-266 841	11	-96 894
Netto	-300 000	-33 159	-266 841	11	-96 894
Talousarvioon oli varattu määräraha Kuoppakankaan ruokapalvelukeskuksen uudisrakennuksen suunnitteluun. Uudisrakennuksesta teetettiin ensin hankesuunnitelma, joka valmistui syksyllä 2018. Hankesuunnitelman jälkeen tehtiin päätös ruokapalvelukeskuksen uudisrakennuksen rakennussuunnittelusta vuonna 2019.					
9201 Varkauden sairaala ent. VAS					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-150 000	-64 008	-85 992	43	-147 226
Netto	-150 000	-64 008	-85 992	43	-147 226
Välttämättömiä kunnossapitokorjauksia on ollut ennakoitua vähemmän.					
9205 Hyvinvointikeskus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	-32 032	32 032	****	-91 054
Netto	0	-32 032	32 032	****	-91 054
9212 Käpykankaan palvelukeskus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-680 000	-155 105	-524 895	23	-120 874
Netto	-680 000	-155 105	-524 895	23	-120 874
Ikkunan saneeraus suunniteltiin, mutta ei toteutettu resurssipulan vuoksi.					
9213 Kangaslampi, palvelukeskus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-90 000	-79 640	-10 360	88	-64 323
Netto	-90 000	-79 640	-10 360	88	-64 323
9221 Kinnulakoti					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	0	0	0	-394
Netto	0	0	0	0	-394

Investointien toteutuma projekteittain	Toteutuma			Tot%	TP2017
	TA 2018	2018	Poikkeama		
9301 Päiviönsaaren päiväkot					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-50 000	-21 943	-28 057	44	-443
Netto	-50 000	-21 943	-28 057	44	-443
9302 Könönpellon päiväkot					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-100 000	-12 715	-87 285	13	-21 856
Netto	-100 000	-12 715	-87 285	13	-21 856
Ulko-ovien uusintaa ei tehty, koska odotetaan ratkaisua Könönpellon päiväkodin ja koulun mahdollisesta yhdistämisestä.					
9303 Repokankaan päiväkot					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-100 000	-75 631	-24 369	76	-26 387
Netto	-100 000	-75 631	-24 369	76	-26 387
9304 Taulumäen päiväkot					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	0	0	0	-30 856
Netto	0	0	0	0	-30 856
9305 Käpykankaan päiväkot					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	-3 191	3 191	****	0
Netto	0	-3 191	3 191	****	0
9306 Kankunharjun päiväkot					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-30 000	-11 779	-18 221	39	-15 923
Netto	-30 000	-11 779	-18 221	39	-15 923
9314 Könönpellon koulu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-380 000	-98 526	-281 474	26	-19 778
Netto	-380 000	-98 526	-281 474	26	-19 778
Hankesuunnitteluun ei ole kertynyt ennakoitua laskutusta.					
9315 Lehtoniemen koulu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-80 000	-77 226	-2 774	97	-43 611
Netto	-80 000	-77 226	-2 774	97	-43 611
9316 Luttilan koulu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-60 000	-58 922	-1 078	98	-33 769
Netto	-60 000	-58 922	-1 078	98	-33 769
9317 Puurtilan koulu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-85 000	-85 194	194	100	-88 642
Netto	-85 000	-85 194	194	100	-88 642

Investointien toteutuma projekteittain	Toteutuma			Tot%	TP2017
	TA 2018	2018	Poikkeama		
9319 Repokankaan koulu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-175 000	-129 249	-45 751	74	-12 811
Netto	-175 000	-129 249	-45 751	74	-12 811
9320 Kangaslammin koulu 1 (kirjasto)					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-20 000	-8 877	-11 123	44	-84
Netto	-20 000	-8 877	-11 123	44	-84
9321 Kangaslammin koulu 2					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-130 000	-95 341	-34 659	73	-43 398
Netto	-130 000	-95 341	-34 659	73	-43 398
9322 Waltterin koulu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-1 025 000	-1 235 068	210 068	120	-4 447 453
Netto	-1 025 000	-1 235 068	210 068	120	-4 447 453
Kilpailutuksen myötä toteutus tuli ennakoitua kalliimmaksi (Tela 10.4.2018 § 78).					
9331 Soisalo-opisto					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-120 000	-123 995	3 995	103	0
Netto	-120 000	-123 995	3 995	103	0
9332 Museo, Wredenkatu 5					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-15 000	-5 439	-9 561	36	-189 089
Netto	-15 000	-5 439	-9 561	36	-189 089
9333 Pääkirjasto					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-340 000	-27 410	-312 590	8	-1 668
Netto	-340 000	-27 410	-312 590	8	-1 668
Savunpoistoikkunoiden ja peltikaton suunnittelu toteutettiin 2018, hanke kasvoi odotettua suuremmaksi suunnittelun myötä. Toteutus 2019.					
9340 Jäähalli/kilpailuhalli					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-100 000	-235 728	135 728	236	-228 554
Netto	-100 000	-235 728	135 728	236	-228 554
Urakkatarjous oli ennakoitua suurempi. Lisäksi työn aikana paljastui merkittäviä tarpeita lisä- ja muutostöille (Tela 10.4.18 § 77).					
9341 Uimahalli					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-50 000	-15 890	-34 110	32	0
Netto	-50 000	-15 890	-34 110	32	0

Investointien toteutuma projekteittain	TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama	Tot%	TP2017
9342 Liikuntatalo, Varkaus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-340 000	-543 084	203 084	160	-795 535
Netto	-340 000	-543 084	203 084	160	-795 535
Urakkatarjous oli ennakoitua suurempi sekä työn aikana paljastui merkittäviä tarpeita lisä- ja muutostöille.					
9343 Liikuntatalo, Kangaslampi					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	-1 340	1 340	*****	0
Netto	0	-1 340	1 340	*****	0
9345 Kisapuiston katsomorakennus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-10 000	-13 499	3 499	135	-5 706
Netto	-10 000	-13 499	3 499	135	-5 706
9352 Könönpellon palvelutalo					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	-1 875	1 875	*****	0
Netto	0	-1 875	1 875	*****	0
9361 Varikko					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-260 000	-179 740	-80 260	69	-47 408
Netto	-260 000	-179 740	-80 260	69	-47 408
Suunnittelun myötä julkisivujen saneerauksen toteutus laajeni merkittävästi. Toteutus siirrettiin vuodelle 2019.					
9363 Pelastuslaitos, Varkaus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-340 000	-22 722	-317 279	7	-12 042
Netto	-340 000	-22 722	-317 279	7	-12 042
Tekninen lautakunta keskeytti hankesuunnittelun ja suunnittelun hankinnan (Tela 9.10.2018 § 189).					
9366 Vesitorni					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-20 000	-17 610	-2 390	*****	0
Netto	-20 000	-17 610	-2 390	*****	0
9367 Toimintakeskus Pihlaja					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-110 000	-68 045	-41 955	62	0
Netto	-110 000	-68 045	-41 955	62	0
Toteutus tuli ennakoitua halvemmaksi.					
9373 Tehtaan koulu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-450 000	-535 677	85 677	119	0
Netto	-450 000	-535 677	85 677	119	0
Kilpailutuksen kautta kattourakka tuli ennakoitua kalliimmaksi.					

Investointien toteutuma projekteittain	TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama	Tot%	TP2017
9379 Manttu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-90 000	-111 999	21 999	124	0
Netto	-90 000	-111 999	21 999	124	0
9380 Mekaanisen Musiikin Museo					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-220 000	-17 920	-202 080	8	-117 286
Netto	-220 000	-17 920	-202 080	8	-117 286
Ikkunoiden saneeraus suunniteltiin, mutta toteutus siirrettiin vuodelle 2019 resurssipulan vuoksi.					
9381 Osmajontie 28,rak.					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-625 000	-491 672	-133 328	79	-158 955
Netto	-625 000	-491 672	-133 328	79	-158 955
Urakkasumma jakautuu vuosille 2018-2019.					
9382 Kisapuiston var.rak.					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	-3 227	3 227	****	-175 965
Netto	0	-3 227	3 227	****	-175 965
9390 Ennalta arvaam.korj.					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-330 000	0	-330 000	0	0
Netto	-330 000	0	-330 000	0	0
Määrärahalta on katettu Luttilan ja Puurtilan koulun kuntotutkimukset, liikuntatalon lämmönvaihdin sekä oikeustalon LVI-työt. Kulut kirjattu em. kiinteistöille.					
9546 Uimahallin hankesuunnittelu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-800 000	-232 953	-567 047	29	-5 566
Netto	-800 000	-232 953	-567 047	29	-5 566
Hankesuunnittelu tullut ennakoitua edullisemmaksi.					
Rakennukset yhteensä					
Tuotot	0	0	0	0	
Kulut	-8 375 000	-5 505 874	-2 869 126	66	-7 085 928
Netto	-8 375 000	-5 505 874	-2 869 126	66	-7 085 928

Investointien toteutuma projekteittain	TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama	Tot%	TP2017
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET					
Tekninen toimi					
9501 Katujen rakentaminen					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-430 000	-297 479	-132 521	69	-71 049
Netto	-430 000	-297 479	-132 521	69	-71 049
Hertunrannassa oli pilaantuneita maita ennakoitua vähemmän.					
9502 Katujen perusparannus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-1 405 000	-996 202	-408 798	71	-846 193
Netto	-1 405 000	-996 202	-408 798	71	-846 193
Satakunnankadulla oli louhintaa merkittävästi ennakoitua vähemmän. Turjanvirran sillan rakentaminen siirtyi vuodelle 2019, koska vesilain mukainen lupa saatiin vasta joulukuussa 2018.					
9503 Katujen suunnittelu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-40 000	-41 041	1 041	103	-30 768
Netto	-40 000	-41 041	1 041	103	-30 768
9504 Päällystystyöt					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-100 000	-66 160	-33 840	66	-38 491
Netto	-100 000	-66 160	-33 840	66	-38 491
9505 Uusintapäällysteet					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-400 000	-491 508	91 508	123	-342 413
Netto	-400 000	-491 508	91 508	123	-342 413
Uusintapäällystystarpeita oli selvästi ennakoitua enemmän.					
9506 Liikennevalot					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-40 000	-35 331	-4 669	88	0
Netto	-40 000	-35 331	-4 669	88	0
9510 Maastomittaukset					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-10 000	-7 069	-2 931	71	-532
Netto	-10 000	-7 069	-2 931	71	-532
9529 Keskustan kehittäminen					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-205 000	-177 566	-27 434	87	0
Netto	-205 000	-177 566	-27 434	87	0

Investointien toteutuma projekteittain	Toteutuma				TP2017
	TA 2018	2018	Poikkeama	Tot%	
9530 Joutenlahden kehittäminen, infra					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-600 000	-215 716	-384 284	36	0
Netto	-600 000	-215 716	-384 284	36	0
Infraa ei päästy kaikilta osin toteuttamaan kaavoituksen keskeneräisyyden vuoksi.					
9531 Puistot ja leikkipaikat					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-140 000	-90 478	-49 522	65	-73 840
Netto	-140 000	-90 478	-49 522	65	-73 840
Suunnitelmien tarkentuessa kohteet toteutuivat ennakoitua halvemmin. Leikkivälineitä ei hankittu loppuvuoden investointikiellon vuoksi.					
9547 Moottoriurheilukeskus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	0	0	0	-12 421
Netto	0	0	0	0	-12 421
9566 Venesatamien peruskorjaus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-105 000	-60 367	-44 633	57	-128 059
Netto	-105 000	-60 367	-44 633	57	-128 059
Taloushallinnolta tullut loppuvuoden investointikielto ei mahdollistanut aiottuja tarvikehankintoja.					
9612 Harjulantien rakentaminen					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	0	0	0	0	-158 805
Netto	0	0	0	0	-158 805
9640 Liikenneturvallisuustyöt					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-83 000	-82 620	-380	100	-39 686
Netto	-83 000	-82 620	-380	100	-39 686
9672 Katuvalaistus					
Tuotot	0	0	0	0	187 830
Kulut	-600 000	-523 991	-76 009	87	-564 024
Netto	-600 000	-523 991	-76 009	87	-376 194
9701 Satamien kehittäminen					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-150 000	-152 700	2 700	102	-92 602
Netto	-150 000	-152 700	2 700	102	-92 602

Investointien toteutuma projekteittain	Toteutuma			Tot%	TP2017
	TA 2018	2018	Poikkeama		
Liikunta- ja vapaa-aikatoimi					
9348 Kisap.urh.alueen aitaaminen					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-150 000	-115 114	-34 886	77	0
Netto	-150 000	-115 114	-34 886	77	0
9349 Kisap.nurmikent.kastelujärjest					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-40 000	-10 688	-29 312	27	0
Netto	-40 000	-10 688	-29 312	27	0
9354 Kisapuiston lähtö/maalikameraj					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-25 000	-19 429	-5 571	78	0
Netto	-25 000	-19 429	-5 571	78	0
9355 Kisapuiston inva -WC					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-10 000	-16 230	6 230	162	0
Netto	-10 000	-16 230	6 230	162	0
9357 Kisap.Street work out-lähiliik					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-25 000	-30 135	5 135	121	0
Netto	-25 000	-30 135	5 135	121	0
9358 Könönpellon lähiliikuntapaikka					
Tuotot	0	70 000	-70 000	*****	0
Kulut	-170 000	-233 984	63 984	138	0
Netto	-170 000	-163 984	-6 016	97	0
9359 Skeittiparkki					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-70 000	-120 116	50 116	172	0
Netto	-70 000	-120 116	50 116	172	0
9360 Waltterin koulun monitoimiaree					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-30 000	-27 838	-2 162	93	0
Netto	-30 000	-27 838	-2 162	93	0
9368 Ladut ja kuntopolut					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-100 000	-140 686	40 686	141	0
Netto	-100 000	-140 686	40 686	141	0
9369 Vattuv. frisbee-golfradan port					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-25 000	-18 789	-6 211	75	0
Netto	-25 000	-18 789	-6 211	75	0

Investointien toteutuma projekteittain	TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama	Tot%	TP2017
9370 Liikuntapaikka suunnittelu					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-30 000	-17 337	-12 663	58	0
Netto	-30 000	-17 337	-12 663	58	0
9374 Liikuntatalo, Varkaus					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-330 000	-242 664	-87 336	74	0
Netto	-330 000	-242 664	-87 336	74	0
9383 Kosulanniemen tenniskenttä					
Tuotot	0	0	0	0	0
Kulut	-20 000	-20 364	364	102	0
Netto	-20 000	-20 364	364	102	0
9393 Kämärin jäärheilukeskus					
Tuotot	0	0		0	0
Kulut	0	-5 934	5 934		0
Netto					

Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä (sis. Satamalaitoksen)					
Tuotot	0	70 000	-70 000	100	187 830
Kulut	-5 333 000	-4 257 537	-1 075 463	80	-2 398 883
Netto	-5 333 000	-4 187 537	-1 145 463	79	-2 211 053

KONEET JA KALUSTO**Yleishallinto****9800 ICT-tekniikka**

Kulut	-25 000	-5 843	-19 157	23	-80 306
-------	---------	--------	---------	----	---------

9801 ICT lisenssit

Kulut	-40 000	-18 332	-21 668	46	-14 352
-------	---------	---------	---------	----	---------

Microsoft- lisenssien hankinnat

9802 Valokuituverkot

Kulut	-30 000	-15 304	-14 696	51	-24 256
-------	---------	---------	---------	----	---------

Toteutettu Puurtilan koulun ja vierasvenesataman valokuituverkot

9803 Sähköinen asiointi

Kulut	-61 900	-59 698	-2 202	96	-52 574
-------	---------	---------	--------	----	---------

Investointikohteina mm. Essi-palvelunhallintajärjestelmä, digitalisaation palvelumuotoiluhanke, Suomi.fi jatkokehittäminen

9804 Viesintäkanavien uusinta

Tuotot					22 564
--------	--	--	--	--	--------

Kulut	-150 000	-149 961	-39	100	-78 867
-------	----------	----------	-----	-----	---------

Intran uusiminen ja www-sivujen päivittäminen

Investointien toteutuma projekteittain	TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama	Tot%	TP2017
9985 Johden raportointi					
Kulut	-50 000	-40 200	-9 800	80	0
KuntaPro johdonraportointiohjelman hankinta					
9986 AV-järjestelmät valtuustosali					
Kulut	-100 000	-94 842	-5 158	95	0
9805 Oppimisympäristöjen kehittäminen					
Kulut	-100 000	-99 486	-514	99	-74 403
Koulujen ict-laitteiden hankinnat					
Konsernipalvelut yhteensä					
Tuotot					22 564
Kulut	-556 900	-483 666	-73 234	87	-368 133
Sosiaali- ja terveystoimi Varkaus					
9910 Palvelukeskukset, hoivasängyt					
Kulut	-40 000	-24 010	-15 990	60	0
9915 Effica potilastietojärjestelmä					
Kulut	-70 000	-57 904	-12 096	83	-93 550
Sosiaali- ja terv.toimi Varkaus yht.	-110 000	-81 914	-28 086	143	-307 319
Sosiaali- ja toimi Joroinen					
9920 Kotihoidon mobiili					
Kulut	-40 000	-10 736	-29 264	27	-2 200
9922 Effica potilastietojärjestelmä					
Kulut	0	-44 704	44 704		-70 475
9925 Jor. Vastaanoton kalusto					
Kulut	-32 500	-15 720	-16 780	48	-18 025
Sosiaali- ja terv.toimi Joroinen yht.	-72 500	-71 160	-1 340	98	-149 776
Sivistystoimi					
9941 perusop. opp.ym.uusim ja kalus					
Kulut	-48 100	-45 779	-2 321	95	-26 226
Perusopetuksen oppimisympäristöjen uusiminen ja kalustohankinnat					
9942 Varhaiskasvatuksen kalustohank.					
Kulut	-29 600	-27 174	-2 426	92	-25 009
9948 Kirjaston kalustohankinnat					
Kulut	-17 000	-17 000	0	100	-3 933
Pääkirjaston kokoussalin pöydät ja yhteispalvelupisteen ja kangaslammin sivukirjaston kalustohankinnat					
9949 Soisalo-opiston kalustohankinnat					
Kulut	-9 000	-8 449	-552	94	-9 738
Soisalo-opiston kalustohankinnat					
Sivistystoimi yhteensä					
Tuotot					25 000
Kulut	-103 700	-98 402	-5 298	95	-746 962

Investointien toteutuma projekteittain	TA 2018	Toteutuma 2018	Poikkeama	Tot%	TP2017
Liikunta- ja vapaa-aikatoimi					
9943 Liikuntapaikkojen koneet ja ka					
Kulut	-100 537	-100 537	0	100	-38 884
Liikuntatalon suojamatot, lumilinko, harjakerääjä, piennarmurskain ja tekonurmenpuhdistin ulkokentille ja kiinteistötraktori Kämärille					
Liikunta- ja vapaa-aikatoimi yhteensä	-100 537	-100 537	0	100	-14 170
Tekninen toimi					
9843 Kiinteistöpalvelut/autot					
Kulut	-60 000	-41 984	-18 016	70	0
Tukipalveluyksikköön hankittiin kolme pakettiautoa					
9844 Ruokapalvelu					
Kulut	-18 000	-14 922	-3 078	83	0
Kangaslammin palvelukeskukseen hankittiin yhdistelmäunit					
Tekninen toimi yhteensä	-78 000	-56 906	-21 094	73	0
Koneet ja kalusto yhteensä					
Tuotot	0	0	0	0	47 564
Kulut	-1 021 637	-892 585	-129 052	87	-1 586 360
Netto	-1 021 637	-892 585	-129 052	87	-1 538 796
Arvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset					
9999 Osakkeet ja osuudet					
Kulut	-88 100	-88 075	-25	100	0
INVESTOINNIT YHTEENSÄ					
Tuotot	150 000	152 886	-2 886	102	346 781
Kulut	-15 387 737	-11 074 896	-4 312 841	72	-11 284 187
Netto	-15 237 737	-10 922 010	-4 315 727	72	-10 937 406

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 TULOSLASKELMA

	2018	2017	
TOIMINTATUOTOT			
Myyntituotot	28 831 978,65	27 568 674,12	
Maksutuotot	9 771 433,40	10 051 202,93	
Tuet ja avustukset	2 139 009,94	1 983 264,99	
Muut toimintatuotot	<u>4 548 272,47</u>	45 290 694,46	44 364 775,03
Valmistus omaan käyttöön		677 985,75	400 702,40
TOIMINTAKULUT			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-58 044 983,75	-57 949 211,44	
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-14 459 598,16	-14 390 984,87	
Muut henkilösivukulut	-2 485 861,17	-2 949 899,94	
Palvelujen ostot	-70 718 439,51	-68 992 764,06	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 376 187,52	-9 993 706,45	
Avustukset	-10 701 714,77	-9 864 469,01	
Muut toimintakulut	<u>-3 394 685,65</u>	<u>-170 181 470,53</u>	<u>-3 172 280,02</u>
TOIMINTAKATE		-124 212 790,32	-122 547 838,36
Verotulot		78 324 833,27	79 952 944,45
Valtionosuudet		48 228 598,00	47 700 693,00
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	815 020,69	811 418,39	
Muut rahoitustuotot	2 128 788,29	1 358 747,31	
Korkokulut	-536 855,61	-528 572,89	
Muut rahoituskulut	<u>-186 241,76</u>	<u>2 220 711,61</u>	<u>1 473 304,91</u>
VUOSIKATE		4 561 352,56	6 579 104,00
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 312 812,42	-5 948 512,80	
Arvonalentumiset	<u>-2 855 805,00</u>	<u>-9 168 617,42</u>	<u>0,00</u>
TILIKAUDEN TULOS		-4 607 264,86	630 591,20
Rahastojen muutos		<u>947 547,35</u>	<u>0,00</u>
TILIKAUDEN ALIJÄÄMÄ (YLIJÄÄMÄ)		-3 659 717,51	630 591,20
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	26,7		26,6
Vuosikate/Poistot, %	49,7		110,6
Vuosikate euroa/asukas	219		311
Asukasmäärä	20 840		21 155

3.3 TASE 31.12.2018

	2018	2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	574 461,51	676 011,11
Aineetonta oikeudet	571 317,93	666 392,78
Muut pitkäaikaiset menot	3 143,58	9 618,33
Aineelliset hyödykkeet	102 343 961,96	100 577 094,39
Maa- ja vesialueet	28 554 431,06	28 306 491,81
Rakennukset	57 657 741,82	58 762 341,61
Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 527 735,48	10 660 592,03
Koneet ja kalusto	2 272 359,19	2 420 815,36
Muut aineelliset hyödykkeet	25 000,00	25 000,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 306 694,41	401 853,58
Sijoitukset	90 475 955,92	90 490 972,25
Osakkeet ja osuudet	43 483 677,85	43 395 602,85
Muut lainasaamiset	46 958 774,07	47 061 865,40
Muut saamiset	33 504,00	33 504,00
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	193 394 379,39	191 744 077,75
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	0,00	24 713,26
TOIMEKSIANTOJEN VARAT YHTEENSÄ	0,00	24 713,26
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	260 082,52	236 202,55
Aineet ja tarvikkeet	260 082,52	236 202,55
Saamiset	6 960 012,12	8 619 225,99
Pitkäaikaisen saamiset	0,00	9 750,00
Siirtosaamiset	0,00	9 750,00
Lyhytaikaiset saamiset	6 960 012,12	8 609 475,99
Myyntisaamiset	3 406 794,15	4 144 092,66
Lainasaamiset	689 141,10	102 067,30
Muut saamiset	1 933 335,84	2 936 143,30
Siirtosaamiset	930 741,03	1 427 172,73
Rahat ja pankkisaamiset	17 998 549,09	8 305 133,79
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	25 218 643,73	17 160 562,33
VASTAAVAA YHTEENSÄ	218 613 023,12	208 929 353,34

	2018	2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	91 232 003,36	91 232 003,36
Muut omat rahastot	0,00	947 547,35
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	21 127 772,30	20 497 181,10
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-3 659 717,51	630 591,20
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	108 700 058,15	113 307 323,01
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Vapaaehtoiset varaukset	12 500 000,00	12 500 000,00
POISTOERO JA VAPAAEHT VARAUKSET	12 500 000,00	12 500 000,00
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevastuuvaraus	1 082 800,00	995 056,02
Muut pakolliset varaukset	162 982,00	162 982,00
PAKOLLISET VARAUKSET YHTEENSÄ	1 245 782,00	1 158 038,02
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Vation toimeksiannot	140 708,47	107 628,46
Muut toimeksiantojen pääomat	24 860,39	25 024,03
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT YHTEENSÄ	165 568,86	132 652,49
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen	31 477 247,84	40 121 537,42
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	31 459 868,42	40 104 158,00
Muut velat	17 379,42	17 379,42
Lyhytaikainen	64 524 366,27	41 709 802,40
Joukkovelkakirjalainat	20 000 000,00	10 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 602 631,58	2 583 334,00
Lainat julkisyhteisöiltä	14 325 000,00	2 325 000,00
Lainat muilta luotonantajilta	5 198 982,46	5 294 931,83
Saadut ennakot	0,00	3 000,00
Lyhytaikaiset ostovelat	7 196 397,04	9 069 045,73
Muut velat	1 303 353,10	1 282 766,91
Siirtovelat	13 898 002,09	11 151 723,93
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	96 001 614,11	81 831 339,82
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	218 613 023,12	208 929 353,34
TASEEN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Omavaraisuusaste, %	55,4	60,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	55,9	47,6
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	78,6	48,6
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 euroa	17 468	21 128
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	838	998
Lainakanta 31.12., 1000 euroa (sis. Kons.tilin)	73 586	60 307
Lainakanta 31.12., euroa/asukas	3 531	2 850
Lainakanta 31.12., 1000 euroa (ilman kons.tiliä)	68 388	55 012
Lainakanta 31.12., euroa/asukas	3 282	2 599
Lainasaamiset, 1000 euroa	46 959	47 062
Asukasmäärä	20 840	21 155

3.4 KONSERNIN TULOSLASKELMA

	2018	2017
Toimintatuotot	117 934 701,09	113 839 659,83
Toimintakulut	-244 266 004,01	-239 473 040,14
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	866 672,69	475 636,64
TOIMINTAKATE	-125 464 630,23	-125 157 743,66
Verotulot	78 324 833,27	79 952 944,45
Valtionosuudet	64 500 491,47	64 312 064,70
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	217 790,59	598 966,27
Muut rahoitustuotot	1 649 846,77	891 205,46
Korkokulut	-2 124 692,68	-2 330 371,28
Muut rahoituskulut	-719 455,79	-796 476,19
Rahoitustuotot ja -kulut	-976 511,12	-1 636 675,73
VUOSIKATE	16 384 183,39	17 470 589,75
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-12 417 733,03	-11 200 517,92
Arvonalentumiset	-3 588 440,01	-1 286 836,48
Poistot ja arvonalentumiset	-16 006 680,79	-12 487 354,40
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	0,00	11 543,38
Satunnaiset kulut	0,00	-41 329,07
Satunnaiset erät	0,00	-29 785,69
TILIKAUDEN TULOS	377 502,60	4 953 449,66
Tilinpäätössiirrot	972 823,09	7 315,99
Tilikauden verot	-471 432,19	-451 987,20
Laskennalliset verot	113 344,58	20 896,06
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-379 534,93	-392 279,68
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	612 703,15	4 137 394,83
Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	48,3	47,5
Vuosikate/Poistot, %	102,4	139,9
Vuosikate, euroa/asukas	786	826
Asukasmäärä	20 840	21 155

3.5 KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2018	2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	16 384 183,39	17 470 589,75
Satunnaiset erät	0,00	-29 785,69
Tilikauden verot	-471 432,19	-451 987,20
Tulorahoituksen korjauserät	-1 569 852,88	89 984,11
	14 342 898,32	17 078 800,96
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-23 235 174,47	-25 035 826,02
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 211 081,15	414 340,46
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	8 296 241,90	966 465,95
	-13 727 851,42	-23 655 019,60
Toiminnan ja investointien rahavirta	615 046,90	-6 576 218,64
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-443 608,40	-11 004,86
Antolainasaamisten vähennykset	28 070,54	29 678,36
	-415 537,86	18 673,49
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	17 880 913,88	5 886 831,20
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-17 807 027,77	-23 957 812,39
Lyhytaikaisten lainojen muutos	7 446 090,57	23 602 958,54
	7 519 976,68	5 531 977,35
Oman pääoman muutokset	-131 361,42	-112 236,01
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	73 956,95	36 407,18
Vaihto-omaisuuden muutos	65 961,14	60 504,38
Saamisten muutos	-3 309 049,69	352 721,42
Korottomien velkojen muutos	5 322 355,43	700 574,40
	2 153 223,83	1 150 207,38
Rahoituksen rahavirta	9 126 301,23	6 588 622,22
Rahavarojen muutos	9 741 348,13	12 403,58
Rahavarat 31.12.	33 579 483,97	23 838 135,83
Rahavarat 1.1.	23 838 135,83	23 825 732,30
Rahavarojen muutos	9 741 348,14	12 403,53
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut:	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	138 323	-11 221 288
Investointien tulorahoitus, %	74,4	71,0
Lainanhoitokate	0,9	0,8
Kassan riittävyys	42	30
Asukasmäärä	20 840	21 155

3.6 KONSERNITASE 31.12.

VASTAAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	1 325 560,16	1 280 546,03
Muut pitkävaikutteiset menot	462 996,78	615 145,89
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	21 282,37	27 985,78
Aineettomat hyödykkeet	1 809 839,32	1 923 677,69
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	32 671 034,70	30 330 147,42
Rakennukset	171 333 291,67	176 449 082,65
Kiinteät rakenteet ja laitteet	37 983 587,06	33 760 839,45
Koneet ja kalusto	10 218 923,86	9 527 435,32
Muut aineelliset hyödykkeet	5 701 169,71	6 174 599,68
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	3 865 921,11	8 057 360,00
Aineelliset hyödykkeet	261 773 928,12	264 299 464,52
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	14 922 933,13	10 813 584,08
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden osuudet	1 115 811,14	3 749 718,81
Joukkovelkakirjasaamiset	155 800,00	0,00
Muut lainasaamiset	876 530,09	834 600,63
Muut saamiset	304 813,94	87 005,54
Sijoitukset	17 375 888,30	15 484 909,06
PYSYVÄT VASTAAVAT	280 959 655,74	281 708 051,28
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	633 584,20	623 051,89
Lahjoitusrahastojen varat	122 006,90	113 754,98
Muut toimeksiantojen varat	172 581,05	197 026,31
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	928 172,15	933 833,17
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	711 634,93	743 304,17
Keskeneräiset tuotteet	121 040,04	155 331,94
Vaihto-omaisuus	832 674,97	898 636,10
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	5 506 579,20	5 939 801,07
Lainasaamiset	21 923 602,24	18 508 028,98
Muut saamiset	357 929,62	319 064,41
Siirtosaamiset	340,24	10 114,43
Pitkäaikaiset saamiset	27 788 451,30	24 777 008,89
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	10 293 685,85	9 944 368,54
Muut saamiset	2 680 792,58	3 698 032,99
Siirtosaamiset	3 790 776,36	2 825 245,98
Lyhytaikaiset saamiset	16 765 254,79	16 467 647,51
Saamiset	44 553 706,09	41 244 656,40
Rahoitusarvopaperit		
Muut arvopaperit	751 605,24	752 887,51
Rahoitusarvopaperit	751 605,24	752 887,51
Rahat ja pankkisaamiset	32 827 878,73	23 085 248,33
VAIHTUVAT VASTAAVAT	78 965 865,03	65 981 428,33
VASTAAVAA	360 853 692,92	348 623 312,78

Konsernitase 31.12.**VASTATTAVAA**

	2018	2017
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	91 232 003,36	91 232 003,36
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	2 073,42	1 243,75
Muut omat rahastot	1 218 721,81	2 175 907,01
Edellisten tilikausien ylijäämä	35 306 306,65	31 168 911,82
Tilikauden ylijäämä	612 703,15	4 137 394,83
OMA PÄÄOMA	128 371 808,39	128 715 460,77
VÄHEMMISTÖOSUUDET	4 191 765,36	3 983 978,30
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	1 082 800,00	995 056,02
Muut pakolliset varaukset	1 956 028,75	1 870 202,19
PAKOLLISET VARAUKSET	3 038 828,75	2 865 258,21
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	778 184,31	710 468,11
Lahjoitusrahastojen pääomat	124 517,33	115 752,29
Muut toimeksiantojen pääomat	205 252,84	229 076,04
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 107 954,48	1 055 296,45
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	132 728 646,65	146 531 084,09
Pääomalainat	3 088 082,26	3 088 082,25
Muut velat	2 558 833,49	2 562 029,07
Pitkäaikainen vieras pääoma	138 375 562,40	152 181 195,41
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	29 745 719,72	21 469 728,17
Lainat julkisyhteisöiltä	14 325 000,00	2 325 000,00
Lainat muilta luotonantajilta	1 900 442,47	1 442 990,57
Saadut ennakot	1 632 187,73	570 189,36
Ostovelat	9 974 112,81	12 495 769,42
Muut velat	3 002 029,85	3 237 392,30
Siirtovelat	24 607 956,27	17 587 384,57
Laskennalliset verovelat	580 324,68	693 669,26
Lyhytaikainen vieras pääoma	85 767 773,52	59 822 123,65
VIERAS PÄÄOMA	224 143 335,92	212 003 319,06
VASTATTAVAA	360 853 692,92	348 623 312,78

Konsernitaseen tunnusluvut:	2018	2017
Omavaraisuusaste %	36,9	38,1
Suhteellinen velkaantuneisuus %	85,3	81,9
Velat ja vastuut % käyttötuloista	101,5	83,8
Kertynyt ylijäämä 1000 €	35 919	35 306
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	1 724	1 668
Konserninlainat, €/asukas	8 723	8 262
Konserninlainakanta 1000 €	181 788	174 857
Konserninlainasaamiset 1000 €	1 032	835
Kunnan asukasmäärä	20 840	21 155

4 LIITETIEDOT

4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.1.1 Kaupungin tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

1. Arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla ja avustuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitukset (osakkeet) on merkitty taseeseen hankintamenoa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alemman todennäköisen hankintamenoa tai todennäköisen luovutushinnan määrällisenä.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alemman todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alemman todennäköiseen luovutushintaan.

Konsernitili

Kaupungin konsernitili on käsitelty vuoden 2018 tilinpäätöksessä toista kertaa taseeseen. Kaupungin kuntakonsernitiliosuuden mukaisesti sopimukseen liitettyjen muiden yhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin rahavaroissa ja pankkisaamisissa sekä lainana muilta luotonantajilta.

Taseen rahat- ja pankkisaamiset sisältävät muiden yhteisöjen alatilien saldoja 4 509 841,36 euroa.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Johdannaissopimukset (puitesopimukset) on tehty neljän eri luottolaitoksen kanssa. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty lainojen suojaamistarkoituksessa. Kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Korkojohdannaista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Sopimukset ovat voimassa enimmillään 2024 asti.

4.1.2 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen menetelmät

Kuntayhtymät on yhdistelty rivi riviltä tilinpäätöshetkellä olevan peruspääomaosuuden mukaan. Tytäryhteisöt on yhdistelty menetelmällä, joka vastaa keskeisiltä osin hankintamenoa. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle. Tytäryhtiöiden

muodostamissa alakonserneissa keskinäisen omistuksen eliminoinnissa on sovellettu hankintamenomenetelmää. Alakonserniin tytäryhteisöiden hankintojen yhteydessä syntynyt konserniaktiiva on kohdistettu omaisuuseriin ja ne poistetaan vaikutusaikanaan. Osakkuusyhteisöt on yhdistelty sovellettua pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Voitosta ja tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta on yhdistelty konserniyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä. Osakkuusyhteisöjen hankintamenon ja hankintahetken oman pääoman ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle. Osakkuusyhtiöistä on jätetty yhdistelemättä ne yhteisöt, joiden merkitys pääomaan on vähäinen.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty konsernituloslaskelmaa ja tasetta laadittaessa. Samoin konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Konserniyhteisöjen maksamat kiinteistöverot on jätetty eliminoidmatta konsernitilinpäätöksessä sisäisinä erinä. Eliminoitavien kiinteistöverojen vaikutus on yht. 612 225,96 €, josta tytäryhtiöiden maksamien kiinteistöverojen määrä on 554 165,44 € ja kuntayhtymien osuus 58 060,52 €.

Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty siltä osin, kun ne ovat tiedossa.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuusien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemissä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Negatiivisia vähemmistöosuuksia ei ole erotettu.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kaikkia kiinteistötytäryhtiöiden poistosuunnitelmia ei ole yhdenmukaistettu kaupungin poistosuunnitelmaan vuoden 2018 tilinpäätöksessä.

Alijäämän kattaminen

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin alijäämästä on vuonna 2016 tehty pakollinen varaus Varkauden kaupungin lukuihin. Pakollinen varaus oli 311 000 € ja varauksista on jäljellä vuoden 2018 tilinpäätöksessä 162 982 €.

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Vertailuvuoden 2017 lukuihin on tehty korjauksia pääasiassa vähemmistöosuuksiin, jotka lisääntyneet 126 000 € ja edellisen tilikauden yli/alijäämään, joka vähentynyt 124 000 €. Korjausten nettovaikutus tuloslaskelmassa on 1 921,56 euroa. Rahoituslaskelmassa korjausten vaikutus näkyy pääasiassa toiminnan ja investointien rahavirrassa 409 000 € ja oman pääoman muutoksissa 357 000 €. Korjauksilla on varmistettu konsernijatkuvuus ja ohjelma-automaatiikan toiminta. Myös taseen ulkopuolisten vastuiden vertailutietoa on oikaistu.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuoden 2018 tilinpäätöksessä konsernin kannalta epäolennaiset satunnaiset erät on esitetty toimintatuotoissa ja -kuluissa.

4.2 TULOSLASKELMAN LIITTEET

6. Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Yleishallinto	9 223 265,41	8 003 721,28	362 536,82	529 804,06
Sosiaali- ja terveyspalvelut	67 278 041,22	64 644 777,61	37 304 980,03	35 506 785,79
Opetus- ja kulttuuripalvelut	8 415 064,00	9 553 597,22	3 348 081,70	3 800 763,13
Yhdyskuntapalvelut	33 018 330,46	31 637 563,72	4 275 095,91	4 527 422,05
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>117 934 701,09</i>	<i>113 839 659,83</i>	<i>45 290 694,46</i>	<i>44 364 775,03</i>

7. Verotulojen erittely

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Kunnan tulovero	68 660 306,99	69 890 318,04	68 660 306,99	69 890 318,04
Osuus yhteisöveron tuotosta	3 882 517,07	4 307 738,36	3 882 517,07	4 307 738,36
Kiinteistövero	5 782 009,21	5 754 888,05	5 782 009,21	5 754 888,05
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>78 324 833,27</i>	<i>79 952 944,45</i>	<i>78 324 833,27</i>	<i>79 952 944,45</i>

8. Valtionosuuksien erittely

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	50 669 396,00	49 757 861,00	50 669 396,00	49 757 861,00
<i>Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus (+/-)</i>	<i>7 800 984,00</i>	<i>6 737 916,00</i>	<i>7 800 984,00</i>	<i>6 737 916,00</i>
Koulutuskuntayhtymän valtionosuus	16 271 893,47	16 611 371,70	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-2 440 798,00	-2 057 168,00	-2 440 798,00	-2 057 168,00
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>64 500 491,47</i>	<i>64 312 064,70</i>	<i>48 228 598,00</i>	<i>47 700 693,00</i>

9. Palvelujen ostojen erittely

	Kaupunki	
	2018	2017
Asiakaspalvelujen ostot	45 871 405,88	46 113 070,03
Muiden palvelujen ostot	24 847 033,63	22 879 694,03
<i>Kaupungin / Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>70 718 439,51</i>	<i>68 992 764,06</i>

10. Valtuustoryhmien toimintaedellytysten tukemiseksi annetut tuet valtuustoryhmittäin eriteltynä.

Ei ilmoitettavaa

11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

SUUNNITELMAPOISTOJEN PERUSTEET (Kvalt 16.12.2013 § 91)			
PYSYVÄT VASTAAVAT	KILA:n yleisohje		Poisto-
	Poistomenetelmä	Poistoaika Poisto-%	suunnitelma v. 2013 alkaen
Aineettomat hyödykkeet:			
Kehittämismenot	tasapoisto	2- 5 vuotta	2 vuotta
Aineettomat oikeudet	tasapoisto	5-20 vuotta	5 vuotta
Liikearvo	tasapoisto	2-5 vuotta	2 vuotta
<i>Muut pitkävaikutteiset menot</i>			
Perustamis- ja järjestelymenot	--		
Tutkimus- ja kehittämismenot	--		
Atk-ohjelmistot	tasapoisto	2-5 vuotta	2 vuotta
Muut	tasapoisto	2-5 vuotta	2 vuotta
Aineelliset hyödykkeet:			
Maa- ja vesialueet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat:			
Hallinto- ja laitosrakennukset (puu)	tasapoisto	20-50 vuotta	20 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset (kivi)	tasapoisto	20-50 vuotta	25 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset (puu)	tasapoisto	20-30 vuotta	20 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset (kivi)	tasapoisto	20-30 vuotta	25 vuotta
Talousrakennukset (puu)	tasapoisto	10-20 vuotta	10 vuotta
Talousrakennukset (kivi)	tasapoisto	10-20 vuotta	15 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	tasapoisto	20-30 vuotta	20 vuotta
Asuinrakennukset (puu)	tasapoisto	30-50 vuotta	30 vuotta
Asuinrakennukset (kivi)	tasapoisto	30-50 vuotta	30 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	--		
Kiinteät rakenteet ja laitteet:			
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäännöspoisto	15 % -20 %	20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäännöspoisto	10 % -25 %	25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäännöspoisto	10 % - 20 %	20 %
Puistot	--		
Vedenjakeluverkosto	Menojäännöspoisto	7 % - 10 %	Keski-S.Vesi Oy:n
Viemäriverkosto	Menojäännöspoisto	7 % - 10 %	poistosuun.mukaan
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	Menojäännöspoisto	15 % - 20 %	20 %
Ulkovalaisulaitteet			
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäännöspoisto	20 % - 22 %	22 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäännöspoisto	15 % - 20 %	20 %
Sähkö-, vesi -yms laitojen laitoskoneet ja laitteet	Menojäännöspoisto	15 % - 25 %	25 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäännöspoisto	15 % - 20 %	20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäännöspoisto	20 % - 25 %	25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Menojäännöspoisto	20 % - 25 %	25 %
Koneet ja kalusto:			
Rautaiset alukset	Menojäännöspoisto	15 % - 20 %	20 %
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	Menojäännöspoisto	20 % - 27 %	27 %
Muut kuljetusvälineet	Menojäännöspoisto	25 % - 30 %	30 %
Kuljetusvälineet/liikennevälineet			
Muut liikkuvat työkoneet	Menojäännöspoisto	25 % - 30 %	30 %
Muut raskaat koneet	Menojäännöspoisto	20 % - 25 %	25 %
Muut kevyet koneet	Menojäännöspoisto	25 % - 30 %	30 %
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet	Menojäännöspoisto	20 % - 30 %	30 %
Atk-laitteet	Menojäännöspoisto	30 % - 40 %	40 %
Muut laitteet ja kalusteet	Menojäännöspoisto	30 % - 40 %	40 %
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat	käytön mukaan		käytön mukaan
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat			
Pysyvien vastaavien sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa		ei poistoaikaa

Muutos Kvalt 19.10.2015 § 57, kaikki 3.000 euroa tai sen alle olevat käyttöomaisuushankkeet poistetaan kertapoistona.

12. Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevastuu 1.1.	995 056,02	1 096 244,83	995 056,02	1 096 244,83
Lisäykset tilikaudella	179 807,38	0,00	179 807,38	0,00
Vähennykset tilikaudella	-92 063,40	-101 188,81	-92 063,40	-101 188,81
Eläkevastuu 31.12.	1 082 800,00	995 056,02	1 082 800,00	995 056,02
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1.	425 700,00	425 700,00	0,00	0,00
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	425 700,00	425 700,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	999 407,63	959 852,66	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	165 854,96	39 554,97	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	1 165 262,59	999 407,63	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 1.1.	445 094,56	1 502 471,12	162 982,00	311 000,00
Lisäykset tilikaudella	26 615,83	350 887,29	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-106 644,23	-1 408 263,85	0,00	-148 018,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	365 066,16	445 094,56	162 982,00	162 982,00

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	543 956,63	158 760,31	125 345,30	158 760,31
Rakennusten luovutusvoitot	485 589,72	0,00	0,00	0,00
Muut luovutusvoitot	27 560,97	51 616,60	0,00	0,00
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>1 057 107,32</i>	<i>210 376,91</i>	<i>125 345,30</i>	<i>158 760,31</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	16 929,15	35 811,89	16 929,15	35 811,89
Muut luovutustappiot	159 464,90	883 036,25	0,00	0,00
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>176 394,05</i>	<i>918 848,14</i>	<i>16 929,15</i>	<i>35 811,89</i>

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kaupunki	
	2018	2017
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	451 764,00	451 764,00
Osinkotuotot muista yhteisöistä	693 529,26	639 966,70
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	175 583,87	175 583,87
<i>Yhteensä</i>	<i>1 320 877,13</i>	<i>1 267 314,57</i>

16 Erittely poistoeron muutoksista

Ei ilmoitettavaa

4.3 TASEEN LIITETIEDOT

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

17 Lainan liikkeeseen laskemisesta aiheutuneet kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset
Ei ilmoitettavaa

18 Arvonkorotusten periaatteet ja arvonmäärittämenetelmät
Ei ilmoitettavaa

19. Pysyvien vastaavien erittelyt

Aineettomat hyödykkeet

	Kaupunki		Yhteensä
	Tietokoneohjelmistot	Muut pitkävaikutteiset menot	
Poistamaton hankintameno 1.1.	666 392,78	9 618,33	676 011,11
Lisäykset tilikauden aikana	404 314,18	0,00	404 314,18
Tilikauden poisto	-499 389,03	-6 474,75	-505 863,78
Poistamaton hankintameno 31.12.	571 317,93	3 143,58	574 461,51
Kirjanpitoarvo 31.12.	571 317,93	3 143,58	574 461,51

Aineelliset hyödykkeet

Kaupunki	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesk.eräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	28 306 491,81	58 762 341,61	10 660 592,03	2 420 815,36	25 000,00	401 853,58	100 577 094,39
Lisäykset tilikauden aikana	330 825,17	4 598 042,74	3 955 996,84	792 801,55	0,00	904 840,83	10 582 507,13
Rahoitusosuudet tilikaudella	-1 498,50	0,00	-70 000,00	0,00	0,00	0,00	-71 498,50
Vähennykset tilikauden aikana	-81 387,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-81 387,42
Tilikauden poisto	0,00	-2 846 837,53	-2 018 853,39	-941 257,72	0,00	0,00	-5 806 948,64
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	-2 855 805,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-2 855 805,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	28 554 431,06	57 657 741,82	12 527 735,48	2 272 359,19	25 000,00	1 306 694,41	102 343 961,96
Kirjanpitoarvo 31.12.	28 554 431,06	57 657 741,82	12 527 735,48	2 272 359,19	25 000,00	1 306 694,41	102 343 961,96

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	68 373,25	492,78	0,00	0,00
Muut maa- ja vesialueet	32 602 661,45	30 329 654,65	28 554 431,06	28 306 491,81
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>32 671 034,70</i>	<i>30 330 147,42</i>	<i>28 554 431,06</i>	<i>28 306 491,81</i>

Sijoitukset
Osakkeet ja osuudet

Kaupunki

	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyhteys- yhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	19 760 884,83	9 371 161,47	13 743 522,89	520 033,66	43 395 602,85
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	88 075,00	88 075,00
Hankintameno 31.12.	19 760 884,83	9 371 161,47	13 743 522,89	608 108,66	43 483 677,85
Kirjanpitoarvo 31.12.	19 760 884,83	9 371 161,47	13 743 522,89	608 108,66	43 483 677,85

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset

Kaupunki

2018

2017

Tytäryhteisöt

Keski-Savon Vesi Oy	45 414 760,00	45 414 760,00
Keski-Savon Teollisuuskylä Oy	925 505,50	970 524,95
Varkauden Taitotalo Oy	66 666,58	99 999,92
Wartalo Kodit Oy	350 000,00	416 668,00
Tytäryhteisöt yhteensä	46 756 932,08	46 901 952,87

Muut

Vanhusten- ja vammaistentuki ry	38 272,06	41 471,29
Varkauden Latu ry	13 932,00	15 093,00
Varkauden Teatteri	124 904,80	71 428,60
Varkauden Urheiluautoilijat	15 600,00	18 200,00
Muut antolainat muille/vanhat asuntolainat	9 133,13	13 719,64
Muu saaminen	33 504,00	33 504,00
Muut yhteensä	235 345,99	193 416,53

Saamiset yhteensä

46 992 278,07   **47 095 369,40**

20.–22. Omistukset tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä

Nimi	Kotipaikka	Kunnan	Konsernin	Kuntakonsernin		
		omistus-osuus %	omistus-osuus %	osuus omasta pääomasta (€)	osuus vieraasta pääomasta (€)	osuus tilikauden tuloksesta (€)
Tytäryhteisöt						
Wartalo Kodit Oy	Varkaus	100,00	100,00	3 500 294,78	40 455 197,64	-15 095,44
Varkauden Aluelämpö Oy	Varkaus	80,10	80,10	12 901 685,97	8 671 299,08	1 103 760,87
kulttuurikeskus	Varkaus	51,91	51,91	-697 530,38	3 374 855,37	-7 283,23
Varkauden Taitotalo Oy	Varkaus	100,00	100,00	1 141 364,08	19 605 382,20	7 766,33
Varkauden Metallihovi Oy	Varkaus	100,00	100,00	7 780,93	0,00	-94,00
Navitas Kehitys Oy	Varkaus	81,20	81,20	1 608 868,91	1 568 416,97	112 979,25
Keski-Savon Teollisuuskylä Oy	Varkaus	100,00	100,00	1 670 944,35	26 598 780,38	-168 033,75
Kiinteistö Oy Terveyskäpy	Varkaus	76,60	76,60	207 801,75	1 759,12	1 797,86
Keski-Savon Vesi Oy	Varkaus	100,00	100,00	10 581 409,72	45 947 916,60	-120 643,04
Kuntayhtymät						
Pohjois-Savon Sairaanhoidopiiri Ky	Kuopio	4,93	4,93	4 658 104,41	19 809 109,13	-997 901,46
Savon koulutus kuntayhtymä	Kuopio	31,16	31,16	19 721 899,83	8 542 712,74	1 129 567,94
Itä-Suomen Päihdehuollon Ky	Mäntyharju	5,27	5,27	98 575,83	3 951,30	937,69
Vaalijalan Ky	Pieksämäki	5,91	5,91	552 092,05	1 550 326,60	-32 523,51
Pohjois-Savon Liitto	Kuopio	11,22	11,22	102 529,35	836 222,82	6 506,60
Liikelaitoskuntayhtymät						
Keski-Savon Jätehuolto Ilky	Varkaus	47,30	47,30	1 721 226,47	727 268,06	758 807,18
Osakkuusyhteisöt						
Savonia Ammattikorkeakoulu Oy	Kuopio	22,28	22,28	10 888 918,33	2 328 785,15	229 223,34
Riikinvoima Oy	Leppävirta	41,75	41,52	2 564 072,37	42 856 745,27	1 134,28
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt						
Varkauden Keskusliikenneasemakiinteistö Oy	Varkaus	33,30	33,30	217 017,87	1 825,94	904,93
As Oy Varkauden Rajakulma	Varkaus	21,2	21,2	104 870,89	21 852,00	1 468,94
Yhdistelemättömät omistusyhteisöt						
Kiinteistö Oy Taulumäen Toripaviljonki	Varkaus	16,12	16,12	73 610,76	601,16	-272,32
Warkop Oy	Pieksämäki	12,3	12,3	3 164,28	156 277,97	565,21

23. Saamisten erittely

	Kaupunki			
	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	7 309,17	0,00	524 657,54
Lainasaamiset	0,00	689 141,10	0,00	102 067,30
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>696 450,27</i>	<i>0,00</i>	<i>626 724,84</i>
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	101 527,53	0,00	82 030,71
Siirtosaamiset	0,00	89 436,34	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>190 963,87</i>	<i>0,00</i>	<i>82 030,71</i>
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	2 024,70	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>2 024,70</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
<i>Saamiset yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>889 438,84</i>	<i>0,00</i>	<i>708 755,55</i>

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Kelan korvaus työterveyshuollosta	493 522,07	305 077,07	354 138,00	264 050,00
Projektisaamiset	275 234,82	260 794,19	0,00	0,00
Savon Koulutusky:n maankayttösopimus	1 361 068,80	0,00	0,00	0,00
Muut siirtosaamiset	1 661 290,90	2 269 489,16	576 603,03	1 172 872,73
<i>Yhteensä</i>	<i>3 791 116,60</i>	<i>2 835 360,41</i>	<i>930 741,03</i>	<i>1 436 922,73</i>

TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

25. Oman pääoman erittely

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	91 232 003,36	91 232 003,36	91 232 003,36	91 232 003,36
Peruspääoma 31.12.	91 232 003,36	91 232 003,36	91 232 003,36	91 232 003,36
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	1 243,75	1 243,75	0,00	0,00
Lisäykset	829,67	0,00	0,00	0,00
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	2 073,42	1 243,75	0,00	0,00
Muut omat rahastot				
Rakennusrahasto 1.1.	724 326,75	724 326,75	0,00	0,00
Rakennusrahasto 31.12.	724 326,75	724 326,75	0,00	0,00
Muut omat rahastot 1.1.	1 451 580,27	1 408 166,21	947 547,35	947 547,35
Siirrot rahastoon	3 283,11	62 006,28	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	-960 468,31	-18 592,22	-947 547,35	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	494 395,06	1 451 580,27	0,00	947 547,35
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	35 306 306,65	31 168 911,82	21 127 772,30	20 497 181,10
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	35 306 306,65	31 168 911,82	21 127 772,30	20 497 181,10
Tilikauden yli-/alijäämä	612 703,15	4 137 394,83	-3 659 717,51	630 591,20
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>128 371 808,39</i>	<i>128 715 460,77</i>	<i>108 700 058,15</i>	<i>113 307 323,01</i>

26. Erittely poisto eroista

Ei ilmoitettavaa

27. Pitkäaikaiset velat

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Velat, jotka eräännyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	26 729 899,93	27 258 490,82	13 499 342,10	15 512 300,00
Muut velat	17 379,42	17 379,42	17 379,42	17 379,42
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>26 747 279,35</i>	<i>27 275 870,24</i>	<i>13 516 721,52</i>	<i>15 529 679,42</i>

28. Erittely liikkeeseen lasketuista joukkovelkakirjalainoista

Ei ilmoitettavaa

29. Pakolliset varaukset

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Eläkevaraukset				
Eläkevaraukset	1 082 800,00	995 056,02	1 082 800,00	995 056,02
Eläkevaraukset	<i>1 082 800,00</i>	<i>995 056,02</i>	<i>1 082 800,00</i>	<i>995 056,02</i>
Muut pakolliset varaukset				
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus	425 700,00	425 700,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovastuuvaraus	1 165 262,59	999 407,63	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	365 066,16	445 094,56	162 982,00	162 982,00
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>1 956 028,75</i>	<i>1 870 202,19</i>	<i>162 982,00</i>	<i>162 982,00</i>

30. Vieras pääoma

	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Lainat	0,00	5 198 982,46	0,00	5 294 931,83
Ostovelat	0,00	407 374,82	0,00	324 322,72
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>5 606 357,28</i>	<i>0,00</i>	<i>5 619 254,55</i>
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	579 203,61	0,00	1 707 796,32
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>579 203,61</i>	<i>0,00</i>	<i>1 707 796,32</i>

31. Shekkilimiitti

Luotollista shekkilimiittiä ei ole. Käytössä konsernilimiitti, jonka yhtiökohtainen raja on 500 000,00 €.

Konsernitili

Kaupungin kuntakonsernitilisopimuksen tiliehtojen mukaisesti sopimukseen liitettyjen muiden yhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin rahavaroissa ja pankkisaamisissa sekä lainana muista luotonantajilta.

Taseen rahat ja pankkisaamiset sisältävät muiden yhteisöjen alatilien saldoja 4 509 841,36 €.

Konsernitilin vaikutus heijastuu myös rahoituslaskelman eriin.

Korottomien saamisten muutoksen vaikutus on -587 073,80 €.

Korottomien velkojen muutoksen vaikutus on 95 949,37 €.

Konsernitilit yhteisöiltä	Rahalaitos	Saldo 31.12.	Limitti
Varkauden Taitotalo Oy	Nordea	182 551,57	500 000,00
Varkauden Taitotalo Oy/ENO	Nordea	219 137,64	500 000,00
Keski-Savon Teollisuuskylä Oy	Nordea	-467 052,82	
Kiint. Oy Varkauden kongressi- ja kulttuurikeskus	Nordea	-111 931,49	
Nordea yhteensä		-177 295,10	1 000 000,00
Keski-Savon Jätehuolto Ilky	OP	3 606 152,69	100 000,00
Navitas Kehitys Oy	OP	-110 156,79	500 000,00
Keski-Savon Vesi Oy	OP	485 561,60	500 000,00
Wartalo Kodit Oy	OP	705 578,96	500 000,00
OP yhteensä		4 687 136,46	1 600 000,00
Yhteensä		4 509 841,36	2 600 000,00

32. Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Muut velat				
Liittymismaksut	2 541 454,07	2 544 649,65	0,00	0,00
Muut velat	17 379,42	17 379,42	17 379,42	17 379,42
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>2 558 833,49</i>	<i>2 562 029,07</i>	<i>17 379,42</i>	<i>17 379,42</i>

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Jaksotetut henkilöstökulut	2 238 011,43	1 964 649,33	1 487 921,59	1 686 704,32
Lomapalkkajaksotukset	12 696 404,51	12 457 884,30	8 871 008,76	8 871 008,76
Korkojaksotukset	183 857,85	256 181,10	51 221,12	35 193,42
Valtion tuet, avustukset ja korvaukset	765 959,72	105 408,69	0,00	0,00
Savon koulutusky:n maankäytösopimus	3 192 809,40	0,00	0,00	0,00
Muut siirtovelat	5 530 913,35	2 803 261,16	3 487 850,62	558 817,43
<i>Yhteensä</i>	<i>24 607 956,27</i>	<i>17 587 384,57</i>	<i>13 898 002,09</i>	<i>11 151 723,93</i>

VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVA LIITE-TIEDOT

34. Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	25 594 217,79	31 648 086,59	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	23 058 104,72	29 904 126,87	0,00	0,00
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>23 058 104,72</i>	<i>29 904 126,87</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 821 426,00	7 407 142,00	0,00	0,00
Pantatut osakkeet	6 821 426,00	7 407 142,00	0,00	0,00
<i>Pantatut osakkeet yhteensä</i>	<i>6 821 426,00</i>	<i>7 407 142,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

35.-37. Vakuudet ja takaukset

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Muut	117 531,20	117 531,20	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>117 531,20</i>	<i>117 531,20</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

38. Vuokravastuut

	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Vuokravastuut yhteensä	1 686 675,55	1 926 166,59	130 320,00	332 880,00
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	336 249,59	568 677,44	90 560,00	176 080,00
- sopimuksiin sisältyvät lunastusveloitteet	22 400,00	156 800,00	22 400,00	156 800,00
Leasingvastuut yhteensä	40 353 612,48	2 878 274,77	38 967 234,99	1 474 667,66
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2 037 825,83	596 316,30	1 753 395,59	257 918,22
- siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut	37 450 000,00	0,00	37 450 000,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>42 040 288,03</i>	<i>4 804 441,36</i>	<i>39 097 554,99</i>	<i>1 807 547,66</i>

39.–40. Vastuusitoumukset

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			87 645 370,00	93 245 382,00
Jäljellä oleva pääoma			57 436 998,09	63 878 515,32
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	2 095 185,00	2 095 185,00	2 095 185,00	2 095 185,00
Jäljellä oleva pääoma	629 088,20	708 933,01	629 088,20	708 933,01

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kaupunki	
	2018	2017
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	120 772 342,00	120 181 296,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	77 590,66	79 429,56

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kaupunki	
	2018	2017	2018	2017
Sopimusvastuut				
Sitoumukset avustukseen	1 963 174,20	2 523 983,40	1 240 000,00	1 870 000,00
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	21 047 947,48	24 540 518,01	20 218 460,20	24 237 648,00
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>23 011 121,67</i>	<i>27 064 501,42</i>	<i>21 458 460,20</i>	<i>26 107 648,00</i>
Arvonlisäveron palautusvastuu	6 001 762,11	6 271 040,59	3 255 948,32	2 755 110,57

Johdannaisopimukset

Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.

Sopimus erääntyy 29.3.2019 Kaupunki

Nro 331012 Pohjola / Kaupunki

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	6 000 000,00	6 000 000,00	6 000 000,00	6 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-32 302,78	-95 027,71	-32 302,78	-95 027,71

Sopimus erääntyy 10.12.2020

Nro 3999624 Pohjola / Kaupunki

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	5 000 000,00	4 500 000,00	5 000 000,00	4 500 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-87 376,23	-103 612,31	-87 376,23	-103 612,31

Sopimus erääntyy 18.5.2024

Nro 1775884 Pohjola / Kaupunki

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	1 787 500,00	2 112 500,00	1 787 500,00	2 112 500,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-11 974,94	3 294,46	-11 974,94	3 294,46

Sopimus erääntyy 9.6.2021

Nro 1429381 Pohjola / Kaupunki

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	1 250 000,00	1 250 000,00	1 250 000,00	1 250 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-2 090,14	149,98	-2 090,14	149,98

Sopimus erääntyy 18.11.2022

Nro 75331 Danske Bank / Kaupunki

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	1 300 000,00	1 625 000,00	1 300 000,00	1 625 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-36 950,00	-46 471,00	-36 950,00	-46 471,00

Sopimus erääntyy 12.7.2019.

Nro 1277M Danske Bank / Kaupunki

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	6 000 000,00	6 000 000,00	6 000 000,00	6 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-47 278,00	-67 663,00	-47 278,00	-67 663,00

Sopimus erääntyy 18.10.2023

Nro BBQQL Danke Bank / Kaupunki

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	7 500 000,00	9 000 000,00	7 500 000,00	9 000 000,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-91 325,00	-57 035,00	-91 325,00	-57 035,00

Sopimus erääntyy 16.8.2020 (Wartalo Kodit oy)

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	4 750 000,00	5 000 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-130 000,00	-191 956,00	0,00	0,00

Sopimus erääntyy 16.8.2020 (Wartalo Kodit Oy)

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	5 176 536,00	5 448 984,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-165 474,00	-247 603,00	0,00	0,00

Sopimus erääntyy 16.8.2025 (Wartalo Kodit Oy)

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	4 440 820,00	4 440 820,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-15 498,67	51 871,09	0,00	0,00

Sopimus erääntyy 16.8.2025 (Wartalo Kodit Oy)

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	4 440 820,00	4 440 820,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-51 489,19	16 262,49	0,00	0,00

Sopimus erääntyy 2.12.2021 (Wartalo Kodit Oy)

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	7 024 000,00	7 616 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-501 454,00	-641 284,00	0,00	0,00

Johdannaissopimukset

Sopimus erääntyy 30.6.2022 (Wartalo Kodit Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	1 116 000,00	1 200 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-34 815,00	-35 875,00	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 20.4.2021 (Wartalo Kodit Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	4 325 000,00	4 395 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-43 824,02	-43 572,58	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 2.12.2025 (Wartalo Kodit Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	3 552 000,00	3 848 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-150 455,00	-140 611,00	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 3.3.2025 (Taitotalo Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	4 723 660,00	4 965 898,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-225 438,00	-203 751,00	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 2.11.2023 (Taitotalo Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	933 333,00	980 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-137 517,00	-157 147,00	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 30.9.2019 (Taitotalo Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	5 473 685,00	5 701 755,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-93 323,41	-184 378,42	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 28.2.2019 (K-S Teollisuuskylä Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	20 000,00	40 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-26,66	-943,09	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 7.10.2024 (K-S Teollisuuskylä Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	2 048 164,00	2 046 164,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-13 514,00	-4 623,00	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 30.10.2019 (K-S Teollisuuskylä Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	3 020 000,00	3 364 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-34 243,78	-69 027,77	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 30.12.2022 (K-S Teollisuuskylä Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	3 842 880,00	3 642 860,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-98 298,00	-95 856,00	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 30.6.2022 (K-S Teollisuuskylä Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	1 308 284,00	1 439 110,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-21 724,97	-18 127,21	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 30.6.2030 (Aluelämpö Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	5 750 000,00	6 250 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-144 777,00	-111 680,00	0,00	0,00
Sopimus erääntyy 30.6.2029 (Aluelämpö Oy)				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo	-616 000,00	672 000,00	0,00	0,00
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-7 081,40	-1 785,00	0,00	0,00
<i>Nimellisarvot yhteensä</i>	<i>90 166 682,00</i>	<i>95 978 911,00</i>	<i>28 837 500,00</i>	<i>30 487 500,00</i>
<i>Käyvät arvot yhteensä</i>	<i>-2 178 251,19</i>	<i>-2 446 451,07</i>	<i>-309 297,09</i>	<i>-366 364,58</i>

Konsernin vastuu Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin koronvaihtosopimuksista:

Nimellisarvo	Päätymispäivä	Käypä arvo 31.12.2018
8 600 000	12.3.2022	-674 008
12 600 000	12.3.2022	-606 730
12 073 168	18.3.2021	-447 580
12 375 000	31.3.2023	-982 652
5 555 556	2.10.2023	-228 467
15 000 000	18.6.2035	-499 461
15 000 000	11.5.2037	-500 945
20 000 000	12.6.2023	-363 408
10 000 000	29.9.2025	-376 529
10 000 000	7.5.2026	-146 119
1 500 000	3.4.2020	-9 740
5 437 500	16.5.2022	-234 721
5 437 500	17.5.2021	-121 685
2 250 000	22.12.2030	-221 439
3 965 517	30.9.2030	-444 445
5 666 672	15.11.2028	-503 491
2 700 000	18.9.2024	-200 280
<i>148 160 913</i>		<i>-6 561 700</i>
Varkauden kaupungin konsernivastuu	<i>4,93</i>	<i>-323 492</i>

Konsernin vastuu Savon koulutuskuntayhtymän koronvaihtosopimuksista:

Nimellisarvo	Päätymispäivä	Käypä arvo 31.12.2018
288 481	23.4.2020	-7 226
740 744	20.1.2021	-24 549
<i>1 029 225</i>		<i>-31 775</i>
Varkauden kaupungin konsernivastuu	<i>31,16</i>	<i>-9 901</i>

4.4 HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	Kaupunki	
	2018	2017
Yleishallinto	37	36
Sosiaali- ja terveystoimi	910	950
Sivistystoimi	482	482
Tekninen toimi	191	187
Liikunta- ja vapaa-aikatoimi	25	23
<i>Yhteensä</i>	<i>1 645</i>	<i>1 678</i>

43. Henkilöstökulut

	Kaupunki	
	2018	2017
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	74 990 443,08	75 290 096,25
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin		
<i>Henkilöstökulut yhteensä</i>	<i>74 990 443,08</i>	<i>75 290 096,25</i>

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetut luottamushenkilömaksut

	Kaupunki	
	2018	2017
Soisalon Perussuomalaiset ry		641,30
Varkauden Perussuomalaiset ry	421,80	28,00
Varkauden Kokoomus ry	10 235,60	9 270,50
Keskusta Varkauden paikallisjärjestö	1 606,22	1 504,82
Vasemmistoliiton Varkauden kunnallisjärjestö ry	5 439,43	4 531,20
Varkauden KD	1 113,70	1 783,20
Varkauden Sosiaalidemokraatit ry	20 712,10	19 409,50
Vihreä Varkaus ry	548,80	280,20
Keskustan Joroisten kunnallisjärjestö ry	105,00	175,00
Joroisten Demaritit ry	84,00	70,00
Leppävuiran keskustan kunnallisjärjestö	31,50	0,00
Varkauden seudun perussuomalaiset	141,00	0,00
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	<i>40 439,15</i>	<i>37 693,72</i>

45. Tilintarkastajan palkkiot

	Kaupunki	
	2018	2017
Tilintarkastusyhteisö A		
Tilintarkastus	25 650,00	41 086,58
Muut palvelut	0,00	12 090,00
<i>Palkkiot yhteensä</i>	<i>25 650,00</i>	<i>53 176,58</i>

46. Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole toteutettu tavanomaisin kaupallisen ehdoin

Kaupunki on myöntänyt tytäryhtiöiden puolesta omavelkaisia takauksia. Valtuusto uudisti 29.1.2018 § 5 tytäryhtiölle, Varkauden Taitotalo Oy, 80 % takauksen 3,4 M€. Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n kaupungin takaamille lainalle hyväksyttiin rahoitusjärjestelyjä siten, että lainan lyhennyksestä muutettiin.

Kaupunkikonsernin lähipiirin / intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

5 TYTÄRYHTEISÖJEN TALOUDEN JA TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

5.1 Wartalo Kodit Oy

Tilivelvolliset: toimitusjohtaja Markku Asikainen ja hallitus
Kaupungin omistusosuus: 100 %

Kiinteistökannan kehittäminen jatkui strategian mukaisesti (pois lukien Kissakoskenkatu 6-8 ja Savontie 9). Savontie 9:ssä ilmenneiden sisäilmaongelmien vuoksi asukkaat veloitettiin muuttamaan pois 30.4.2018 mennessä. Savonkoti, Savontie 68, rakennustyöt saatiin päätökseen ja 20 asuntoa sisältävä kohde otettiin käyttöön 1.9.2018 alkaen.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Asuntojen vuokraus-toiminnassa kumulatiivisen käyttöasteen nostaminen tavoitteen mukaiseksi.	Kiinteistökohtainen käyttöastetilasto kuukausittain ja kumulatiivisesti.	Kumulatiivinen käyttöaste vuoden lopussa 95,44%.	Kumulatiivinen käyttöaste 93,15 %. Joulukuun käyttöaste 91,74 %. Tyhjiä asuntoja joulukuun lopussa 116 kpl.	Toteutuu osittain
Kiinteistöjen ja asuntojen säilyttäminen asuttavassa kunnossa.	Kiinteistöjen ja asuntojen ylläpito ja hoitaminen budjetin sekä laadittujen ohjelmien mukainen.	Asunnot muuttokuntoiset mahdollisimman nopeasti. Kiinteistöjen ja asuntojen peruskunto talon ikään nähden hyvä.	Muuttovalmius välittömästi remonttien jälkeen.	Toteutuu
Kiinteistöissä toteutetaan kiinteistöstrategian mukaisia toimenpiteitä käyttöasteen nostamiseksi.	Kiinteistöjen ylläpito, purkaminen, yhtiöittäminen ja osakkeiden mahdollinen myynti. Käyttöaste.	Toimenpiteet vastaavat asetettuja tavoitteita.	Kiinteistöstrategian mukaiset toimenpiteet toteutuvat osittain.	Toteutuu osittain
Budjetissa pysyminen.	Kuukausittainen budjetin seuranta oikea-aikaisen tiedon avulla. Kuukausittainen korjausbudjetin seuranta ja analysointi. Kassavarat n. 2 kk:n vuokratulot, saldotilanteen seuranta viikoittain.	Tilikauden tulos positiivinen tai vähintään nollatulos. Korjauksiin varatut euromäärät pysyvät hallinnassa. Maksutapahtumat kassaperusteisina ilman lainanottoa.	Tilikauden tulos tappiollinen reilut 15 000 € johtuen koronvaihtosopimusten käypien arvojen varausten muutoksesta. Huoneisto- ja kiinteistökorjauksiin käytetyt summat olivat jonkin verran budjetoitua korkeammat johtuen lähinnä tyhjenevien asuntojen korjaustarpeesta. Lainaan ei ole tarvetta normaalissa toiminnassa ja saldotilanne on hyvä.	Toteutuu osittain

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Budjetin mukaista taloudellista tilannetta seurataan kuukausitasolla ja poikkeamiin puututaan välittömästi. Yhtiön laskut sekä maksuliikenne kahden henkilön varmennuksin. Saldotilannetta seurataan viikoittain. Lai-

nasalkun hoitaminen ulkoistettu rahoitusriskien hallinnan asiantuntijalle. Vuokrasaatavia peritään sekä oma-
na toimintana, että perintätoimiston avulla. Asunnon hakijoilta tarkistetaan aina luottotiedot ja asumishistoria.
Kaikki kiinteistöt ovat vakuutettu täydestä arvostaan.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut:

	TP 2018	TP 2017
Toiminnan laajuus:		
Liikevaihto, €	7 837 762	8 009 647
Investoinnit, €	1 684 851	623 005
Investointeihin liittyvät leasingvastuut, €	0	0
Taseen loppusumma, €	44 389 439	45 652 911
Kannattavuus:		
Tilikauden tulos, €	-15 095	-184 238
Käyttökate *) , €	2 159 744	2 275 549
Käyttökate -%	27	28
Osinkotuotto kaupungille, €	0	0
Vakavaraisuus:		
Lainakanta yht., €	39 389 165	39 525 521
Kaupungin myöntämät lainat, €	350 000	400 000
Kaupungin takaamat lainat, €	19 120 814	20 274 606
Omavaraisuusaste -%	9	11
Muut yhtiön toimintaa kuvaavat tunnusluvut:		
Vuokrasaamiset, €	96 796	107 039
Vuokranmenetykset tyhjästä asunnoista, €	566 844	614 424
Korjauskulut, €	867 900	954 131
Korkokulut, €	770 168	945 641
Luottotappiot, €	47 888	28 172

*) Käyttökate = Liikevoitto/tappio + poistot ja arvonalentumiset

Käyttökate- % = 100 * käyttökate / liikevaihto

Talous

€	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Liiketoiminnan tuotot	8 090 980	8 225 600	7 972 465	-253 135
Liiketoiminnan kulut (sis. poistot)	7 337 762	7 492 100	7 225 843	-266 257
Liikevoitto (-tappio)	753 218	733 500	746 622	13 122
Rahoitustuotot- ja kulut	-937 456	-733 500	-761 717	-28 217
Tilikauden voitto (-tappio)	-184 238	0	-15 095	-15 095

Pakollisten varausten muutoksen vuoksi tilikauden tulos painui tappiolliseksi.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	27	31	29	-2
Määräaikaiset ja sijaiset	3	0	1	1
Yhteensä	30	31	30	-1
Henkilötyövuodet 31.12.	30	31	30	-1

Kiinteistöjenhoito- ja isännöintitehtävät ovat hoidettu oman henkilökunnan toimesta. Kirjanpito- ja palkanlaskentatehtävät ovat ulkoistettu.

5.1.1 Varkauden Aluelämpö Oy

Tilivelvolliset: toimitusjohtaja Mikko Onkalo ja hallituksen jäsenet
Kaupungin omistusosuus: 80,1 %

Olennaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Vuosi 2018 oli yhtiön 42. toimintavuosi, jonka kuluessa lämmöntuotannon riippuvuus perinteisistä fossiilisista polttoaineista väheni entisestään. Päästökaupan alaiset päästöt olivat alle 10 g/kWh, tähän on laskettu yhtiön omien laitosten ja Stora Enso Oyj:ltä ostetun energian päästöt. Myydystä kaukolämmöstä suurin osa (84,9 %) tuotettiin omilla laitoksissa pelletillä (5,1 %) ja osakkuusyhtiö Riikinvoima Oy:n laitoksessa (79,6 %). Osto energiaa Stora Enso Oyj:n Varkauden tehtailla oli 14,9 %. Kevyellä polttoöljyllä tuotettiin 0,2 %. Täten voidaan sanoa, että yhtiö täyttää ilmastotavoitteet kirokkaasti.

Liikevaihto oli 13 795 613 €, jossa oli kasvua 13,3 %. Merkittävin kasvun syy oli muiden palveluiden myynnin kasvu. Liikevaihdosta 85 % (v. 2017 92 %) muodostui perusmaksuista ja kaukolämpöenergian myynnistä. Kuluista merkittävimmän osan muodostivat energian tuotantokustannukset, yhteensä 8 865 272 € (v.2017 7 826 190 €), jossa oli nousua edelliseen vuoteen 13,3 %.

Yhtiön liiketoiminta on hyvin säätilariippuvaista sekä riippuvaista koneiden ja laitteiden toimivuudesta. Tuotantokustannuksiin vaikuttavat eniten osakkuusyhtiömme laitoksen tekninen ja taloudellinen toiminta. Joulukuussa 2018 yhtiö on allekirjoittanut uuden kaukolämmön ostosopimuksen Stora Enso Oyj:n kanssa, joka osaltaan jatkaa nykyistä tuotantorakennetta. Riikinvoima Oy:n voimalaitoksen ja VAL-Stora Enso Oyj:n välisen kaukolämpösopimuksen sekä pellettilaitosten avulla yhtiö on pystynyt vähentämään merkittävästi riippuvuutta fossiilisista polttoaineista, joissa myös hintavaihtelut ovat suuria sekä ne ovat alttiimpia erilaisille fiskaalisille toimille. Täten voidaan arvioida, että seuraavina vuosina toiminta on vakaata.

On kuitenkin huomioitava, että Riikinvoima Oy voimalaitoksen tekninen ja taloudellinen toimintavarmuus on edellytys kannattavuuden säilymiselle.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Tasapainoinen talous ja vakavarainen toiminta	Osingonmäärä omistajien tavoitteen mukaan	Kaupungin osingon tuloarvio 450 000 €	Yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti 451 764 €	Toteutuu
	Tilikauden tulos	Positiivinen	Toteutunut 100 %	Toteutuu
	Omavaraisuusaste	60 % (liittymismaksut omana pääomana)	Toteutunut 100 %	Toteutuu
Fossiilisten polttoaineiden määrän vähentäminen	Fossiilisella tuotetun energian määrä suhteessa kokonaistuotantoon (RV:n tuotanto katsotaan kokonaisuudessa uusiutuvaksi)	Fossiilisella tuotettu alle 10%	Päästökaupan alaiset päästöt alle 10 g/kWh. Kevyellä polttoöljyllä tuotettu 0,2 % kokonaistarpeesta. Osa ostoenergiasta (SE) tuotettu fossiilisella.	Toteutuu

Uusien palvelujen myyminen	Toteutunut kpl määrä	10 kpl ja 75 000 €	Toteutunut 100 %	Toteutuu
----------------------------	----------------------	--------------------	------------------	---

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Riskienhallintaa toteutetaan osana normaalia johtamistyötä ja strategista suunnittelua. Riskienhallintaa käsitellään säännöllisesti hallituksen kokouksissa.

Strategiset riskit liittyvät kaukolämmön myynnin kannattavuuteen. Tulosraporttien avulla ennustetaan keskimäärin kuukausittain tilikauden tulos, ennusteessa huomioidaan tuotantokustannusten muutokset ja myynnin kehittyminen. Energiantuotanto on sidottu pääasiallisesti Riikinvoiman muuttuviin- ja kiinteisiin kustannuksiin sekä FOEX bioenergiaindeksiin. Yhtiö nimittää Riikinvoima Oy:n hallitukseen puheenjohtajan sekä 2 muuta hallituksen jäsentä, jotka valvovat yhtiön etua. Kuukausiennusteen perusteella pyritään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa korjaamaan mahdollista kannattavuuden heikkenemistä.

Operatiivisista riskeistä huomattavimmat ovat energiantuotantokapasiteetin riittävyys ja toimivuus. Tuotantokapasiteetin riittävyys häiriötilanteissa ja suurissa kuormissa on varmistettu kahdella eri päätuotantolaitoksella (Riikinvoima Oy ja Stora Enso Oyj) sekä yhtiön omien vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetilla. Lisäksi yhtiöllä on voimassa oleva varalämpösopimus 24h vasteajalla.

Asiakkaiden maksukykyyn liittyviä riskejä ennakoidaan ja valvotaan aktiivisesti.

Lisäksi perintätoimi on ulkoistettu. Yhtiön olemassa olevien ulkopuolisten lainojen korkoriski on varauduttu suojamaalla niitä 10 vuoden pituisella koronvaihtosopimuksella. Tilikauden päättyessä suojausaste oli 93,32 %. Nämä suojaukset on tehty syystä, että lainan korkojen osuus yhtiön normaalista voitosta on suuri ja suojauksella on haluttu vakaampaa ennustettavuutta ja varauduttu mahdolliseen korkojen nousuun.

Yhtiössä on tunnistettu mm. seuraavat vahinkoriskit: omaisuusvahingot, vastuuvahingot, tuotannon keskeytys- ja riippuvuuskeskeytysriskit, ympäristövahingot ja tapaturmat. Näihin riskeihin on varauduttu mm. vakuutuspolitiikalla, jossa on määritetty yhtiön riskinkantokyky ja – halu. Lisäksi tapaturma ja henkilöstöriskeihin on varauduttu työturvallisuuden toimintaohjelmalla.

Toimintaan liittyvät riskit	Riskien hallinta / toimenpiteet
Strategiset: - Regulaation kehitys - Energia- ja ympäristöpoliittiset riskit - Toimialan ja yrityksen maineeseen liittyvät riskit Operatiiviset - Toiminnan virheet - Henkilöstö (ikäntyminen, sairaus) - Laitteiden käyttöriskit - Tietoturva Rahoitus- ja markkina - Korke- ja rahoitusmarkkinat - Vastapuoli - Energiakauppa Vahinko - Omaisuusvahinko - Vastuu - Keskeytys- ja riippuvuuskeskeytys - Ympäristövahinko - Tapaturma- ja henkilöstö	- Edunvalvonta etujärjestöjen kautta - Edunvalvonta - Ennakoiva ja avoin tiedottaminen - Toimintaohjeet, tehtävien kierrätys, valvonta - Tehtävien kierrätys, -suunnitelma - Toimintaohjeet, kierrätys, valvonta - Ohjeistukset, valvonta - Suojaukset, omavaraisuusaste - Luotonvalvonta - Suojaukset, päästökauppastr. ja valvonta - Vakuutuspolitiikka, jossa on määritelty riskienkantokyky ja halu - Työturvallisuuden toimintaohjelma

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut:

	TP 2018	TP 2017
Toiminnan laajuus:		
Liikevaihto, €	13 795 613	12 169 132
Investoinnit, €	409 766	2 247 634
Investointeihin liittyvät leasingvastuut, €	0	0
Taseen loppusumma, €	26 932 478	26 594 756
Kannattavuus:		
Tilikauden tulos, €	1 377 979	1 494 511
Käyttökate *), €	2 856 613	2 585 234
Käyttökate -%	21	21
Osinkotuotto kaupungille, €	451 764	451 764
Vakavaraisuus:		
Lainakanta yht., €	6 821 426	7 407 142
Kaupungin myöntämät lainat, €	0	0
Kaupungin takaamat lainat, €	0	0
Omavaraisuusaste -%	71	69

*) Käyttökate = Liikevoitto/tappio + poistot ja arvonalentumiset

Käyttökate- % = 100 * käyttökate / liikevaihto

Talous

€	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Liiketoiminnan tuotot	12 171 510	12 628 338	13 807 991	1 179 653
Liiketoiminnan kulut (sis. poistot)	10 485 532	10 869 711	11 928 325	1 058 614
Liikevoitto (-tappio)	1 685 978	1 758 627	1 879 666	121 039
Rahoitustuotot- ja kulut	183 783	283 688	-151 572	-435 260
Tilikauden voitto (-tappio)	1 869 761	2 042 315	1 728 094	-314 221

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	8	8	9	1
Määräaikaiset ja sijaiset	0	0	0	0
Yhteensä	8	8	9	1
Henkilötyövuodet 31.12.	8	8	9	1

5.2 Navitas Kehitys Oy

Tilivelvolliset: toimitusjohtaja Jouko Laitinen ja hallituksen jäsenet

Kaupungin omistusosuus: 81,2 %

Varkauden yrityksissä jatkuu hyvä kasvuvauhti, joka näkyy yritysten kyvyssä ja halussa palkata uusia työntekijöitä. Haasteeksi on nousemassa osaavan työvoiman saatavuus tietyille toimialoille. Uusyrityksperustanta on alkuvuotena ollut vilkasta ja yritysten nettolisäys on 20 yritystä.

1.1.2018 Navitas Kehitys Oy:n palkkalistoille siirtyi koko Keski-Savon Teollisuuskylän henkilökunta.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Työpaikkojen lisäys	Uudet työpaikat	100	251	Toteutuu
Yritysten määrän kasvu	Yritysten nettolisäys	25	+85 uutta yritystä perustettiin Varkauteen, lopettaneiden tietoa ei vielä saatavilla.	Toteutuu osittain
Yritysten sijoittumiset Varkauteen	Sijoittumiset	3	3	Toteutuu
Yritysten liikevaihdon kasvu	Liikevaihdon muutos	5 %	5,8 % tieto vuoden 2018 alkuosalta	Toteutuu osittain
Yritysten viennin kasvu	Viennin muutos	10 %	5,8 % tieto vuoden 2018 alkuosalta	

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Hankkeiden suuren määrän vuoksi kassan/käyttöpääoman riittävyyteen joudutaan kiinnittämään erityistä tarkkuutta. Asiantuntijaorganisaation henkilöstöressurssien riittävyys ja osaamisen ylläpito. Seuranta ja varhainen puuttuminen tärkeää yrityksen toiminnassa.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut:

	TP 2018	TP 2017
Toiminnan laajuus:		
Liikevaihto, €	3 041 351	1 899 579
Investoinnit, €	0	0
Investointeihin liittyvät leasingvastuut, €	0	0
Taseen loppusumma, €	1 274 411	1 029 260
Kannattavuus:		
Tilikauden tulos, €	-120 363	-4 742
Käyttökate *), €	-212 218	-94 143
Käyttökate -%	7	5
Osinkotuotto kaupungille, €	0	0
Vakavaraisuus:		
Lainakanta yht., €	0	0
Kaupungin myöntämät lainat, €	0	0
Kaupungin takaamat lainat, €	0	0
Omavaraisuusaste -%	55	79

*) Käyttökate = Liikevoitto/tappio + poistot ja arvonalentumiset

Käyttökate- % = 100 * käyttökate / liikevaihto

Talous				
€	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Liiketoiminnan tuotot	2 096 148	4 079 000	3 196 724	-882 276
Liiketoiminnan kulut (sis. poistot)	2 190 291	4 079 000	3 408 942	-670 058
Liikevoitto (-tappio)	-94 143	0	-212 218	-212 218
Rahoitustuotot- ja kulut	89 400	0	91 854	91 854
Tilikauden voitto (-tappio)	-4 743	0	-120 364	-120 364

2018 tilikauden negatiivisentuloksen aiheutti hankehenkilöstön lomapalkkavelan kirjaaminen tilinpäätökseen.

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	6	11	13	2
Määräaikaiset ja sijaiset	12	20	19	-1
Yhteensä	18	31	32	1
Henkilötyövuodet 31.12.	18	31	32	1

1.1.2018 Keski-Savon Teollisuuskylä Oy:n henkilöstö siirtyi Navitas Kehitys Oy:n palvelukseen.

5.3 Keski-Savon Teollisuuskylä Oy

Tilivelvolliset: toimitusjohtaja Jouko Laitinen ja hallituksen jäsenet

Kaupungin omistusosuus: 100 %

Päiväkoti Aarrearkku myytiin Kiinteistö Oy varkauden Kaura-ahontielle 29.3.2018.

Finnforel Oy:n kalankasvattamohanke valmistui ja luovutettiin lunastussopimuksen haltijalle Finnforel Oy:lle 30.4.2018. Samalla astui voimaan myös ent. Savokala kalankäsittelylaitoksen lunastussopimus Finnforel Oy:n kanssa.

Sisä-Savon Pipe & Welding Service Oy ja Voimatel Oy lunastussopimukset täyttyivät ja tilat siirtyivät ko. yritysten omistukseen.

Metallikatu 3 vuokralaisen EBT Solutions Oy:n vuokratästit kasvoivat loppuvuodesta.

Maksuohjelmien muutoksia tehtiin Savopak Oy:n ja Warkop Oy:n lunastustilojen suhteen.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Tiloja uusille yrityksille	Sijoittumiset	2	4	Toteutuu
Omien tilojen täyttö	Vuokrausaste	92 %	96 %	Toteutuu
Kannattavuus	Liiketoiminnan tuotto	Positiivinen liike-tulos	Ei toteudu akkutehtaan konkurssin alaskirjauksen takia. Tilikauden tulos negatiivinen.	Ei toteudu

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Yhtiön hallitukselle raportoidaan kuukausittain yhtiön taloudellinen tilanne, vireillä olevat hankkeet ja muut merkittävät asiat. Toimitusjohtaja raportoi myös kaupungin konsernihallinnolle.

Yhtiön toimenkuvan mukaisesti, toimiminen osana Varkauden kaupungin elinkeinopolitiikan toteuttajana, on erittäin haastava tehtävä. Yhtiö ei pysty vaikuttamaan asiakasyritysten liiketoiminnan onnistumiseen ja sieltä tulevan tulovirran tasaisuuteen, mutta joutuu omalta osaltaan vastaamaan kuitenkin sitoumuksista ulkopuolisille, kuten esim. yhtiön lainat suurimpina menoerinä.

Riskit ovat tiedossa ja niitä pyritään hallitsemaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut:

	TP 2018	TP 2017
Toiminnan laajuus:		
Liikevaihto, €	1 759 216	2 293 002
Investoinnit, €	0	4 500 000
Investointeihin liittyvät leasingvastuut, €	0	0
Taseen loppusumma, €	28 628 203	34 339 241
Kannattavuus:		
Tilikauden tulos, €	-168 034	-148 289
Käyttökate *) , €	695 803	1 016 499
Käyttökate -%	40	44
Osinkotuotto kaupungille, €	0	0
Vakavaraisuus:		
Lainakanta yht., €	25 594 218	31 322 468
Kaupungin myöntämät lainat, €	925 506	970 525
Kaupungin takaamat lainat, €	23 667 965	28 936 108
Omavaraisuusaste -%	7	6

*) Käyttökate = Liikevoitto/tappio + poistot ja arvonalentumiset

Käyttökate- % = 100 * käyttökate / liikevaihto

Talous

€	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Liiketoiminnan tuotot	2 293 002	1 880 000	2 173 862	293 862
Liiketoiminnan kulut (sis. poistot)	2 039 609	1 382 500	2 131 667	749 167
Liikevoitto (-tappio)	253 393	497 500	42 195	-455 305
Rahoitustuotot- ja kulut	-401 682	-245 000	-210 228	34 772
Tilikauden voitto (-tappio)	-148 289	252 500	-168 034	-420 534

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	5	0	0	0
Määräaikaiset ja sijaiset	1	0	0	0
Yhteensä	6	0	0	0
Henkilötyövuodet 31.12.	0	0	0	0

Keski-Savon teollisuuskylä Oy:n henkilöstö siirtyi 1.1.2018 Navitas Kehitys Oy:n palvelukseen.

5.4 Varkauden Taitotalo Oy

Tilivelvolliset: toimitusjohtaja Jouko Laitinen ja hallituksen jäsenet

Kaupungin omistusosuus: 100 %

Yhtiön toiminta kulkee tasaisesti. Alkuvuonna ei ole ollut erityisiä muutoksia asiakkaiden osalta. Energia-osaamiskeskus ENO:n Ilmarisen lainat kilpailutettiin suunnitellusti. Uusi luotto nostettiin Pohjois-Savon Osuuspankista.

Uimahallihankkeeseen liittyen taitotalo on selvittänyt mahdollista auditorion rakentamista Navitas 1-talon ja uimahallin välille.

Toiminta on sujunut suunnitellusti

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Toimistotilojen vuokraus	Vuokrausaste	Ylläpidetään (99,5 %)	99,5 %	Toteutuu
Kokoustilamyynnin kasvattaminen	Kokoustilamyynti	Nouseva (+5 %)	Kokoustilojen käyttöaste nousi 20,5 %	Toteutuu
Asiantunteva yritys-keskus	Asiakastyytyväisyys	4	Asiakastyytyväisyys on erinomainen 4	Toteutuu

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Yhtiön hallitusta informoidaan kuukausittain, samoin kaupungin virkamiesjohtoa ja konsernihallintoa. Yhtiön vuokralaiset/asiakaskunta on vakaata ja muutenkin yhtiön toiminta kulkee tasapainossa sopimusten mukaan. Yhtiön suurin vuokralainen maksaa vuokraa vuosineljänneksittäin, neljänneksen keskimmäisenä kuukautena, joten se vaikuttaa kassavirtaan/kuukausittaiseen tuloslaskelmaan. Yhtiöllä ei ole akuutteja ongelmia riskienhallinnassa.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut:

	TP 2018	TP 2017
Toiminnan laajuus:		
Liikevaihto, €	2 148 990	2 089 654
Investoinnit, €	0	0
Investointeihin liittyvät leasingvastuut, €		
Taseen loppusumma, €	21 127 819	22 191 022
Kannattavuus:		
Tilikauden tulos, €	7 766	2 414
Käyttökate *) , €	1 002 886	922 948
Käyttökate -%	47	44
Osinkotuotto kaupungille, €	0	0
Vakavaraisuus:		
Lainakanta yht., €	19 269 514	20 486 831
Kaupungin myöntämät lainat, €	66 666	66 666
Kaupungin takaamat lainat, €	14 648 218	14 667 801
Omavaraisuusaste -%	7	6

*) Käyttökate = Liikevoitto/tappio + poistot ja arvonalentumiset

Käyttökate- % = 100 * käyttökate / liikevaihto

Talous

€	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Liiketoiminnan tuotot	2 089 654	2 200 000	2 148 990	-51 010
Liiketoiminnan kulut (sis. poistot)	1 707 117	1 600 000	1 680 649	80 649
Liikevoitto (-tappio)	382 537	600 000	468 341	-131 659
Rahoitustuotot- ja kulut	-258 121	-200 000	-350 394	-150 394
Tilikauden voitto (-tappio)	2 414	400 000	7 766	-392 234

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	0	0	0	0
Määräaikaiset ja sijaiset	0	0	0	0
Yhteensä	0	0	0	0
Henkilötyövuodet 31.12.	0	0	0	0

Yhtiöllä ei ole palkattua henkilökuntaa.

5.5 Keski-Savon Vesi Oy

Tilivelvolliset: toimitusjohtaja Arto Lehtonen ja hallituksen jäsenet

Kaupungin omistusosuus: 100 %

Olellaiset tapahtumat ja toimintaympäristön muutokset

Akonlahden puhdistamon automaatiojärjestelmän uusiminen aloitettiin v. 2018.

Viikoilla 15 ja 16 Kommilan pumppaamon tehot eivät riittäneet runsaiden sulamisvesien takia ja ylivuotoa kertyi kaikkiaan 865 m³.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Puhtaan veden tuottaminen	Vesijohtoveden laatu täyttää hyvin STM:n talousvedelle asetamat vaatimukset. Veden pH pidetään mahdollisimman hyvin arvossa 8,0.	Vesijohtovesi täyttää vaatimukset	Vesijohtovesi täyttää vaatimukset.	Toteutuu
Ympäristön kuormitus	Jätevedet puhdistetaan lupaehtojen mukaisesti Ohjuoksutusten määrä/lupaehdot	Lupaehdot täyttyvät	Kommilan pumpptaamon ylivuoto 865 m3.	Toteutuu
Henkilöstön hyvinvointi	Työtaturmien määrä	Työtaturmien määrä 0	Ei työtaturmia.	Toteutuu
Seudullisesti kilpailukykyiset maksut	Taksat	Taksataso keskimäärin alle naapurikuntien	Taksat ovat seudullisesti kilpailukykyiset.	Toteutuu

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toiminnan merkittävimmät riskit liittyvät vedenottamoiden saastumiseen, veden laadun hallintaan, omaisuusvahinkoihin (konerikot, keskeytykset) ja jäteveden käsittelyn toimintaan. Merkittäviä vahinkoja voi aiheutua myös hallitsemattomista äkillisistä viemärien tukkeutumisista.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut:

	TP 2018	TP 2017
Toiminnan laajuus:		
Liikevaihto, €	4 840 071	4 836 078
Investoinnit, €	1 570 221	1 388 000
Investointeihin liittyvät leasingvastuut, €	0	0
Taseen loppusumma, €	57 983 644	58 239 440
Kannattavuus:		
Tilikauden tulos, €	229 357	248 718
Käyttökate *) , €	2 729 564	2 714 605
Käyttökate -%	56	56
Osinkotuotto kaupungille, €	0	0
Vakavaraisuus:		
Lainakanta yht., €		
Kaupungin myöntämät lainat, €	45 414	45 414
Kaupungin takaamat lainat, €	0	0
Omavaraisuusaste -%	18,25	18,38
Muut yhtiön toimintaa kuvaavat tunnusluvut:		
kassan riittävyys pv	33	36

*) Käyttökate = Liikevoitto/tappio + poistot ja arvonalentumiset

Käyttökate- % = 100 * käyttökate / liikevaihto

Talous				
€	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Liiketoiminnan tuotot	4 906 923	4 735 000	4 941 455	206 455
Liiketoiminnan kulut (sis.poistot)	3 844 802	3 876 000	3 902 905	26 905
Liikevoitto (-tappio)	1 062 121	859 000	1 038 550	179 550
Rahoitustuotot- ja kulut	-813 402	-812 000	-809 194	
Tilikauden voitto (-tappio)	-135 510	47 000	120 643	73 643

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	10	11	11	0
Määräaikaiset ja sijaiset	1	0	0	0
Yhteensä	11	11	11	0
Henkilötyövuodet 31.12.	11	11	11	0

5.6 Kiinteistö Oy Kongressi- ja kulttuurikeskus

Tilivelvolliset: toimitusjohtaja Sakari Lainamo ja hallituksen jäsenet
Kaupungin omistusosuus: 51,9 %

Yhtiön toiminta vakiintunutta, raportointikaudella ei ole tapahtunut mitään yllättävää.

Toimintaympäristössä ei ole odotettavissa olennaisia muutoksia.

Strategiset tavoitteet ja mittarit

Talousarviovuoden 2018 tavoitteet	Vuosittain seurattava mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.	Tila
Rakennusten kunnon ylläpito	Häiriöilmoitukset	Ei ilmoituksia	Ei ilmoituksia	Toteutuu
Käyttäjien tyytyväisyys	Valitukset huomautukset	Ei valituksia	Ei valituksia	Toteutuu
Kustannusten minimointi	Hoitovastikkeen korotus	Vastikkeen korotus alle 5 %	Tavoitteen mukainen	Toteutuu

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisestä valvonnasta huolehtivat hallitus, toimitusjohtaja ja tilintarkastaja. Tiedossa ei ole toiminnan ja talouden kannalta riskejä, jotka eivät olisi hallittavissa. Mahdollisten riskien, esim. tulipalo, osalta on varauduttu hyvin kattavilla vakuutuksilla.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut:

	TP 2018	TP 2017
Toiminnan laajuus:		
Liikevaihto, €	209 570	204 197
Investoinnit, €		
Investointeihin liittyvät leasingvastuut, €		
Taseen loppusumma, €	5 157 628	5 156 348
Kannattavuus:		
Tilikauden tulos, €	-14 030	-40
Käyttökate *), €	0	4
Käyttökate -%		
Osinkotuotto kaupungille, €		
Vakavaraisuus:		
Lainakanta yht., €		
Kaupungin myöntämät lainat, €	3 279 664	3 279 664
Kaupungin takaamat lainat, €	0	0
Omavaraisuusaste -%	0	0

*) Käyttökate = Liikevoitto/tappio + poistot ja arvonalentumiset

Käyttökate- % = 100 * käyttökate / liikevaihto

Talous

€	TP 2017	TA 2018	TP 2018	Poikkeama
Liiketoiminnan tuotot	204 197	209 570	209 570	0
Liiketoiminnan kulut (sis. poistot)	203 166	209 770	222 635	12 865
Liikevoitto (-tappio)	1 031	-200	-13 065	-12 865
Rahoitustuotot- ja kulut	-1 071	200	-965	1 165
Tilikauden voitto (-tappio)	-40	0	-14 030	-14 030

Henkilöstö 31.12.	TP2017	TA2018	Toteutuma	Poikkeama yli + /ali -
Vakinaiset	1	1	1	0
Määräaikaiset ja sijaiset	0	0	0	0
Yhteensä	1	1	1	0
Henkilötyövuodet 31.12.	1	1	1	0

6 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

6.1 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Varkaudessa 1. päivänä huhtikuuta 2019

Varkauden kaupunginhallitus

<u>Risto Alhd</u>	<u>Juho</u>
<u>Paavo</u>	<u>Antti</u>
<u>Eini</u>	<u>Heikki Alen</u>
<u>Antti</u>	<u>Markku</u>
<u>Kalle</u>	<u>Antti</u>
<u>Joni</u>	<u>Harjo</u>

Tilinpäätösmerkintä:

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Varkaudessa ^{29.5} 2019

PwC Julkistarkastus Oy

Elina Hämäläinen

Elina Hämäläinen
JHT, KHT

7 LUETTELOT JA SELVITYKSET

7.1 LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Kirjanpitokirjat	Säilytystapa
Pääkirja	SÄHKÖINEN ARKISTO
Päiväkirja	SÄHKÖINEN ARKISTO
Reskontraluettelot	SÄHKÖINEN ARKISTO
Maksuliikenne/tiliotteet	SÄHKÖINEN ARKISTO
Palkkaluettelot	SÄHKÖINEN ARKISTO
Käyttöomaisuusluettelo	ATK-TULOSTE
Tase-erittelyt ja liitetietojen erittelyt	PAPERI
Tilinpäätös	SIDOTTU

Kirjanpidon tapahtumalajit

ALKUSA	Alkusaldot
BUD	Talousarvio
BUDKS	Käyttösuunnitelma
BUDL	Lisätalousarvio
BUDP	Projektibudjetti
ENN	Ennuste
KATSU1	CPU kassa
KOMMUI	Käyttöom muistiot
KOMTOS	Käyttöomaisuustositt
MUIJAK	Muistioiden jaksotus
MUIRO2	Muistiotos2 Rondo
MUIRS2	Muistiotos Sis2Rondo
MUISIS	Muistio sisäinen
MUIST1	Muistiotositteet 1
MUIST2	Saatavien poistot
MUISTP	Muistiotos tilinpäät
MUIVYO	Muistiotositteet
MÄÄRÄ	Määrien tiedot
OMAKSU	Ostoreskontra maksut
OSTOT	Ostolaskut
PALKAT	Palkkatositteet
PANKKI	Pankkien tiliotteet
POSTIM	Postimaksut
SISLAS	Sisäiset laskut Proe
SISROP	Sislaskut2 Rondo
SONET	Sonet Varasto
SOSTYO	Sosiaalityö
VANHAT	Vanhat saldot
VYÖR	Vyörytys
YMR01	Ennakkomaksut
YMR11	MR Laskulaji 11
YMR13	MR Laskulaji 13
YMR16	MR Laskulaji 16

Kirjanpidon tapahtumalajit

YMR27	MR Laskulaji 27
YMR28	MR Laskulaji 28
YMR32	MR Laskulaji 32
YMR34	MR Laskulaji 34
YMR38	MR Laskulaji 38
YMR39	MR Laskulaji 39
YMR44	MR Laskulaji 44
YMR52	MR Laskulaji 52
YMR53	MR Laskulaji 53
YMR54	MR Laskulaji 54
YMR56	MR Laskulaji 56
YMR61	MR Laskulaji 61
YMR62	MR Laskulaji 62
YMR63	MR Laskulaji 63
YMR74	MR Laskulaji 74
YMR80	MR Laskulaji 80
YMR81	MR Laskulaji 81
YMR83	MR Laskulaji 83
YMR90	MR Laskulaji 90
YMR91	MR Laskulaji 91
YMR92	MR Laskulaji 92
YMR93	MR Laskulaji 93
YMR94	MR Laskulaji 94
YMR95	MR Laskulaji 95
YMR99	MR Laskulaji 99
YMRHYV	MR hyvityslask kuitt
YMRK	MR Tileistä poisto
YMRMAN	MR Manuaalisuorituks
YMRVII	MR Viitesuoritukset

